

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TARİH PROGRAMI**

**SALTANAT VE HAREMEYN AHALİSİ: SON
HAREMEYN TERCÜMANI HACI FERİD BEY'İN
DEFTERİNİN ANALİZ VE TRANSKRİPSİYONU**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA AYHAN TOKEL

İSTANBUL, 2023

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
TARİH PROGRAMI**

**SALTANAT VE HAREMEYN AHALİSİ: SON
HAREMEYN TERCÜMANI HACI FERİD BEY'İN
DEFTERİNİN ANALİZ VE TRANSKRİPSİYONU**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**FATMA AYHAN TOKEL
(200121012)**

**Danışman
(Prof. Dr. Zekeriyya Kurşun)**

İSTANBUL, 2023

09/01/2023

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tarih Anabilim Dalı Tarih Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi 200121012 numaralı Fatma Ayhan TOKEL'in hazırladığı "Saltanat ve Haremeyn Ahalisi: Son Haremeyn Tercümanı Hacı Ferid Bey'in Defteri'nin Analiz ve Transkripsiyonu" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 09/01/2023 Pazartesi günü saat 14:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılmaması halinde: Tez adının
.....
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. (Danışman) Prof. Dr. Zekeriyya KURŞUN	KABUL
2. Dr. Öğr. Üyesi Lale UÇAN	KABUL
3. Dr. Öğr. Üyesi Tuca YILDIZ	KABUL
4.
5.
6. (İkinci Danışman)*.....

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Fatma Ayhan Tokel

TEŐEKKÜR

Çalıőmamın baőlangıcından itibaren görüş, tavsiye ve hoőgörüsünden ziyadesiyle istifade ettiğim kıymetli Danışman Hocam Sayın Prof. Dr. Zekeriyya Kurşun Beyefendi'ye böyle ilginç ve önemli bir belgenin literatüre kazandırılmasına katkıda bulunmama vesile olmasından dolayı őükranlarımı arz ediyorum. Öğrenme arzumun peőinden koőarken maddi ve manevi anlamda desteğini hiçbir zaman esirgemeyen hayat arkadaőım Halil Tokel Bey'e teőekkür ediyorum.

Fatma Ayhan Tokel

**SALTANAT VE HAREMEYN AHALİSİ: SON HAREMEYN
TERCÜMANI HACI FERİD BEY'İN DEFTERİNİN ANALİZ VE
TRANSKRİPSİYONU**
Fatma Ayhan Tokel

ÖZET

Osmanlı Devleti'nin kutsal topraklara ilgisi ve hizmet arzusu bölgenin Osmanlı coğrafyasına dâhil olmasıyla daha resmî ve sistemli faaliyetler halini almıştır. Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferinin sonucu, Hicaz ve Haremeyn bölgesinin herhangi bir mukavemete gerek duymaksızın Osmanlı idaresini tercih etmesi ve "Halifelik" statüsünün kazanılması, bölgeye karşı sorumluluk bilincini artırmıştır. Osmanlı Devleti 400 yıl boyunca Hicaz ve kutsal beldelerin her türlü ihtiyacını karşılamış ve bir devlet politikası olarak bölgenin huzuru, güvenliği ve problemleri için çaba sarf etmiştir. Bu bağlamda Haremeyn bölgesinden geçici veya kalıcı olarak İstanbul'a gelmiş ve burada maddi sıkıntılara düşmüş kimselerin problemlerinin çözümü için devlet bürokrasisine dâhil edilen "Haremeyn Tercümanlığı Odası'nın çalışmaları da ayrıca bir "hizmet alanı" olarak önem kazanmıştır. Bu çalışma Haremeyn Tercümanı Hacı Ferid Bey'in Osmanlı arşivinde yer alan ve yukarıda bahsedilen hizmetleri konu edinen yazışmalarını içeren defterini incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hacı Ferid Efendi, Haremeyn Tercümanlığı, Osmanlı – Hicaz ilişkileri

**SULTANATE AND THE PEOPLE OF HARAMEYN: ANALYSIS
AND TRANSLITERATION OF THE NOTEBOOK OF THE LAST
HARAMEYN TRANSLATOR, HACI FERİD EFFENDI**

Fatma Ayhan Tokel

ABSTRACT

The Ottoman State's interest in the holy lands and its desire to serve became more formal and systematic activities with the inclusion of the region to the Ottoman geography. As a result of Yavuz Sultan Selim's expedition to Egypt, the Hejaz and Haramayn regions preference the Ottoman administration without any resistance and the gaining the status of "Caliphate" increased the sense of responsibility towards the region. The Ottoman State, for 400 years, provided all the needs of the Hijaz and holy places and as a state policy made efforts for the peace, security and problems. In this context, the work of the "Harameyn Translation Office", which was included in the state bureaucracy for the solution of the problems of those who came to Istanbul temporarily or permanently from the Haramayn Region and fell into financial difficulties, also gained importance as a "service area". This study aims to examine the notebook of Harameyn translator Hacı Farid Bey, which contains the correspondences in the Ottoman archives and the above-mentioned services.

Keywords: Hacı Ferid Efendi, Haramayn Translation Office, Ottoman-Hecaz Relationships

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin mukaddes topraklara ve mekânlara ilgisi ve hizmetleri, devlet tarihinin önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. Kuruluş döneminden itibaren her fırsatta Hicaz ve Haremeyn-i Şerîfe'ye ilgisini ve saygısını ortaya koyan Osmanlı Devleti, bölgenin idaresini ele aldıktan sonra resmî ve hukukî sorumluluk bilinci ile hareket etmiştir. İktisadi ve idari uygulamalarıyla dört yüz yılı aşkın bir süre hem bölgedeki mukaddes mekânlara hem de bölge halkına götürdüğü hizmetler, kayıtların ve kaynakların tanıklığı ile belgelenmiştir. Kâbe-i Muazzama'nın bulunduğu Harem-i Şerîf'in ihata duvarları ve revaklarının inşaatından, minarelerin tamirat ve tadilatına; Hazreti Peygamber'in istirahatgâhı olan Mescid-i Nebevî'nin direklerinin boyasından, ziyaretçilerinin rahatına ve bölge halkının korunma ve barınmasına kadar her ayrıntı hesap edilmiş ve eksik bırakılmayacak şekilde hizmet götürülmüştür.

Bu tezde Osmanlı Devleti'nin Hicaz ve Haremeyn için ortaya koyduğu imar, vakıf, surre ve güvenlik hizmetlerinden bağımsız olarak, bölgeden geçici veya kalıcı olarak Dersaadet'e gelen yardıma, bakıma, korunmaya, bakıma ihtiyacı olan aile, çocuk, hastave yaşlılardan müteşekkil ve her statüden (Seyyid, Şerif, İmam Hatip, Eşraf ve Hanedan, yerli ahâli ve mücavir) kişilere götürülen sosyal hizmetin ve bu hizmetleri yürütmek üzere oluşturulan birimin kuruluş, görev, sorumluluk ve faaliyetine ait esaslarını içine alan "Sivil Himaye Sistemi" olarak tanımlanacak bir uygulama ele alınacaktır. Sultan V.Mehmed (1909-1918) dönemine tekabül eden yıllarda buhran ve savaşların gölgesi altında bile bu hizmetin devam ettiği görülecektir.

Özellikle 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Hicaz ve Haremeyn bölgesinden İstanbul'a geliş gidişlerde bir artış görülmektedir. Bölge ahalisinden olup İstanbul'a gelenlerin giriş – çıkışlarının ve yolculuklarının bir düzene tabi tutulması, burada kaldıkları sürede maddi sıkıntılara maruz kalıp muhtaç duruma düşenlere periyodik nakdî yardımlar yapılması ve bu faaliyetin organize edilmesi gibi amaçlarla – Osmanlı bürokrasisi içinde yer alan Bâbîâlî Tercüme Odasından ayrı olarak – Dâhiliye Nezâreti bünyesinde Haremeyn Tercümanlığı Dairesi ihdas edilmiştir.

Kuruluşunun hemen akabinde görev alanı ve çalışma şekliyle devlet bürokrasisinde yerini almış olan Haremeyn Tercümanlığında 1908 – 1917 yılları arasında birim amiri ve tercüman sıfatıyla görev yapmış olan Hacı Ferid Bey’in resmi yazışmaların müsveddesi sayılacak – el yazması defteri çalışmamızın asıl bölümünü oluşturmaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde Haremeyn Tercümanlığı, Hacı Ferid Bey ve Defteri ele alınmıştır. İkinci bölümünde ise Hacı Ferid Bey’in defterindeki yazışmaların tasnifi ve konu özetleri incelenmiştir. Tezimizin üçüncü bölümü Hacı Ferid Bey’in transkripsiyonudur. Bugüne kadar hakkında fazla çalışma yapılmamış olan Haremeyn Tercümanlığı ile ilgili kaynaklarımız sınırlı bazı araştırmalar ile Osmanlı arşivi belgeleridir. Hacı Ferid Bey hakkında ise hiçbir çalışma yapılmamıştır. Onun ile ilgili arşivden derlediğimiz belgeler ile bizzat kaleme aldığı defteri bu çalışmanın ana kaynağını teşkil etmektedir. Transkripsiyon defterdeki varak numaraları esas alınarak yapılmıştır. Metinde sınırlı da olsa okunamayan kelimeler (...) şeklinde gösterilmiştir.

Ocak, 2023

Fatma Ayhan Tokel

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
TABLO LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	8
1. HAREMEYN TERCÜMANLIĞI, HACI FERİD BEY VE DEFTERİ	8
1.1. HAREMEYN TERCÜMANLIĞININ GÖREVLERİ.....	9
1.2. HAREMEYN TERCÜMANLIĞI PERSONELİ.....	10
1.3. HACI FERİD BEY.....	12
1.4. HACI FERİD BEY'İN DEFTERİ.....	12
İKİNCİ BÖLÜM	16
2. HACI FERİD BEY'İN DEFTERİNDEKİ YAZIŞMALARIN TASNİFİ VE KONU ÖZETLERİ	16
2.1. YARDIM TALEPLERİ.....	16
2.1.1. Yardım Talepleri İçin Yapılan İşlemler ve Müzekkere Özetleri... 17	
2.2. MEKKE VE MEDİNE MUARRİFLİĞİ İŞLEMLERİ VE MÜZEKKERE ÖZETLERİ.....	30
2.3. HAREMEYN TERCÜMANLIĞI DAİRESİ VE PERSONEL İŞLEMLERİ İLE İLGİLİ MÜZEKKERE ÖZETLERİ.....	33
2.4. GÜVENLİK VE SUİİSTİMAL KONULARI MÜZEKKERE ÖZETLERİ... 35	
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	40
3. HACI FERİD BEY'İN DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU	40
SONUÇ	161
KAYNAKÇA	163
EKLER	165

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1 Yıllara Göre Müzekkerelerin Dağılımı	13
Tablo 2 Yardım Talepleri Karşılananların Memleket ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	17

KISALTMALAR

DİA	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
bkz.	: Bakınız
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.md.	: Adı geçen madde
a.g.mk.	: Adı geçen makale
M.	: Milâdî
H.	: Hicrî
R.	: Rûmî
s.	: Sahife
v.d.	: Ve diğçerleri
EHT	: Eski Harfle Türkçe
vr.	: Varak

GİRİŞ

Coğrafi konum itibarıyla Arabistan yarımadasının bir bölümünü oluşturan ve Osmanlı idari yapısı içerisinde Hicaz¹ ve Haremeyn² olarak anılan bölgenin yeri ve önemi çok büyüktür. Müslümanların kıblegâhı ve Hazreti Peygamber'in kabrinin bulunduğu Mekke-i Mükerrreme ve Medine-i Münevvere şehirlerini de içine alan Hicaz; “Cidde ve bağlı kaza ve nahiyeler ile Arap yarımadasının doğu tarafından Necid, batıdan Kızıldeniz; güneyden Asîr ile kuzeyden Kudüs, el-Arîş ve Akabe arasında kalan bölgenin Osmanlı idari taksimatı içindeki ismidir.”³

Hicaz ve Haremeyn'in Osmanlı idaresine girişi 1516 – 1517 yıllarında Şam ve Mısır seferleri ile gerçekleşmiştir. Merc-i Dâbık ve Ridâniye savaşları sonunda Memluk Devletinin bölgedeki hükümlerinin sona erdirilmesi ile birlikte idari yönden Memluk Devletine bağlı olan Hicaz ve Haremeyn de resmen Osmanlı idaresine katılmış ve Osmanlı coğrafyasına dâhil edilmiş oldu⁴.

O güne kadar Memluk idaresinin bir memuru statüsünde bulunan Mekke Şerifi Ebu'l-Berekât'ın, yeni idareyi kabul ve Kâbe-i Muazzama'nın anahtarları ile diğer mukaddes emanetleri teslim etmek üzere oğlunu, Yavuz Sultan Selim'e göndermesiyle bölge resmen Osmanlı himayesine girmiş⁵ ve hemen akabinde halifelik unvanı da Osmanlı Devleti'nin uhdesine geçmiş oldu. Yavuz Sultan Selim, 9. Osmanlı padişahı olmak yanında Mısır'ın fethi ve Hicaz ve Haremeyn'in ilhakı ile Müslümanların

¹ Bölgeye coğrafi terim olarak Hicaz isminin ne zaman verildiği kesin olarak bilinmemektedir. Ancak İslâm öncesi döneme ait rivayetlerde ve cahiliye şiirinde Hicaz ismine rastlanmaktadır. Sözlükte “İki şeyi birbirinden ayıran sınır, engel” anlamına gelen bu ismin Arap Yarımadasında Tihâme ile Necid; Yemâne ile Arûz; Yemen ile Necid; Yemen ile Şam bölgelerini ayırdığı veya bölgenin sık rastlanan ve doğal bir engel oluşturan bazalt kayalıklar sebebiyle Hicaz ismini aldığı ileri sürülmektedir.

Mustafa Büyükaşçı, cilt: 17; s: 433 / İsmail Hakkı Uzunçarşılı; “*Mekke-i Mükerrreme Emîrleri*” s: 1)

² “İki korunmuş yer anlamına gelen Haremeyn ismi Mekke'deki Kâbe-i Muazzama ve Medine'deki Mescid-i Nebevi için kullanılmaktadır. “Korunmuş iki şerefli yer” anlamında Haremeyn-i Şerifeyn” ; “iki saygın yer” anlamında “Haremeyn-i Muhteremeyn” şeklinde isimlendirmeler de bulunmaktadır.

³ Zekeriya Kurşun, “Osmanlı İdaresinde Hicaz” (1517 – 1919); *Osmanlı Ansiklopedisi*, cilt: 1 s: 316

⁴ Mustafa Güler, “*Osmanlı Devletinde Haremeyn Vakıfları*” s: 871.

⁵ Zekeriya Kurşun, “Osmanlı İdaresinde Hicaz” (1517 – 1919) *Osmanlı Ansiklopedisi*, cilt: 1, s: 316 Feridun Emecen, DİA, “Selim I” cilt: 36, s: 412

Halifesi olarak da anılmaya başladı.⁶Ridaniye Savaşı Hicaz ve Haremeyn bölgesinde cereyan etmemiş olmasına rağmen bölgenin idare merkezi olan Mısır'ın fethini müteakip Mekke Şerifliğinin, zaman geçirmeden “sulhen ve teyemmünen”⁷ Osmanlı idaresini kabul etmesi Yavuz Sultan Selim için de ayrıca bir memnuniyet vesilesi olmuştur.

Bu memnuniyetle Haremeyn’de mevcut olan geleneksel mansıp ve görevlere müdahale edilmemiştir. Mekke ve Medine’ye İstanbul’dan kadı gönderilip gönderilmeyeceğinin sorulması üzerine Yavuz Sultan Selim’in verdiği cevap, Osmanlı Devleti’nin Haremeyn’e karşı tutumunu belgelemek bakımından çok önemlidir:

“Yeryüzünde Dîn-i Muhammedî zuhûr ideli dokuz yüz yıldan ziyâdedir. Mekke-i Muazzama Harem-i İlâhî; Medine-i Münevvere tahtgâh-ı Hazret-i Risâletpenâhîdir. Bu zamana gelince hâriçden ânlarâ kâdi gönderilmiş midir?”

Mekke ve Medine pâdişahlığı Server-i Kâinât’ın evlâd-ı kirâmı ellerindedir. Ben o memleketi asker çeküb varub almadım; ânlar kemâl-i inkıyâdlarından ve hüsn-i âdâb-ı ihsânlarından bana itâat u iktrâm, kemâl-i inkıyâd u ihtirâm eylediler.

Bu izzetin mükâfâtı üzerime lâzımdır; şeb u rûz Allâh Teâlâya şükr u senâlar ıderim ki Hak sübhânehû ve teâlâ bana ihsân u lütuflar eyledi ki Mekke ve Medine’de ‘iydlerde ve Cuma günlerinde hutbelerde benim ismim yâd olunur. Bu saâdeti dünya pâdişahlığına virmezem.

⁶ Halifeliğin devir teslimi üzerine “Mısır fethedildikten sonra Memluk himayesindeki Abbasi Halifesi 3. Mütevekkil ‘Alallâh İstanbul’a gönderildi. Ayasofya Camiinde yapılan bir törenle hilafeti sembolize eden kılıç sabık halife Mütevekkil tarafından Yavuz Sultan Selim’e kuşandırıldı.” Şeklinde bir rivayet ortaya atılmışsa da tarihçiler bu rivayete kuşku ile yaklaşmışlardır. Merhum Prof. Dr. Halil İncelik bu rivayetin M.d’Ohsonn ve M.Ata tarafından yayıldığını belirtmektedir. (Devlet-i Aliyye Araştırmaları 1. Cilt, s: 144) ; Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi, 10. Cilt, s. 310 ‘da bu rivayetin doğrulanma imkânı olmadığı vurgulanırken, Prof. Dr. Erhan Afyoncu, Sorularla Osmanlı İmparatorluğu isimli eserinin 172. Sayfasında “tarih kitaplarında böyle bir devir teslim kaydının bulunmadığını ve bu rivayetin 18. Yüzyılda Osmanlıların askeri açıdan zayıf düştüğü bir zamanda halifeliğin manevi gücü kullanılarak durumun meşrulaştırılması için geriye dönük olarak ortaya atıldığını” ifade etmektedir.

⁷ Sulhen ve teyemmünen “Barış ve gelişmeyi uğurlu saymak” anlamında gelen bu tabir Hicaz ve Haremeyn Şerifinin Osmanlı idaresine geçmeyi bir mutluluk sebebi ve uğurlu bir gelişme olarak görmesini ifade etmektedir.

Haremeyn-i Şerîfeyn ahâlîsine ne denlû himmet ve 'âtîfet ve ri'âyet ve şefkat mümkün ve müyesser ise dirîğ itme. Lâkin zinhâr ve zinhâr Mekke umûruna dahl u ta'arruz eyleme"⁸

Bu anlayışlardır ki "bütün Hicaz bölgesinde Osmanlı padişahları adına hutbeler okunulduğu halde mukaddes yerlere ve peygamber soyundan gelen emirlere duyulan saygıdan dolayı Mekke ve Medine kalelerine 19. yüzyılın yarısına kadar Osmanlı bayrağı çekilmedi. Ancak bu dönemde sömürgeleşen İslâm ülkelerinden Hicaz'a gelen Müslümanların artışı dikkate alınarak Osmanlı Devleti hâkimiyet nişanesi olarak mezkûr kalelere bayrak asılmasına ihtiyaç duyulmuştur."⁹

Bununla birlikte "devlet idaresi sadece geleneklerle yürütülemeyeceği" gerçeğinden hareketle gerek idare merkezi İstanbul'da gerekse Hicaz ve Haremeyn bölgesinde "iaşe temini, pahalılığın önlenmesi, imar, tamirat ve tadilat, güvenlik ve asayiş ile ahalinin problemlerinin adaletle çözümlenmesi gibi birçok konuda resmi ve sivil kurumlar oluşturulmuş ve birtakım kurallar uygulamaya konulmuştur.

Yine 19. yüzyıla kadar sürdürülen klasik idare biçimi 1840 yılında Hicaz vilayeti teşekkül ettirilerek yeniden şekillendirilmiştir. Bu sırada merkezden gönderilen görevliler de artmış ve modern manada bir vilayet meydana getirilmiştir. Yeni görevler de ihtisas alanlarına göre belirlenmiştir. Şüphesiz bütün bu hareketlilik ve değişim Haremeyn'in gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır.¹⁰

⁸ Zekerîya Kurşun, A.g.mk. "*Hac ve İktidar: Haremeyn'de Erken Dönem Osmanlı İmar Faaliyetleri*" FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, yıl: 2017, Sayı: 9, s: 286

⁹ Zekerîya Kurşun, DİA: a.g.md. "*Hicaz*", s: 437,439.

¹⁰ Zekerîya Kurşun, DİA: a.g.md, s: 287.

Haremeyn için tahsis edilen ve her biri farklı bir ihtiyaca cevap vermek üzere kurulan bu vakıfları; arazi¹¹ su¹² hac yolu¹³ eğitim, deşişe¹⁴ imaret ve darüşşifa¹⁵ vakıfları şeklinde gruplandırmak¹⁶ mümkündür. Osmanlı Devleti için Haremeyn'e hizmet götürmek bir itibar meselesi olduğu gibi Mekke ve Medine ile hac yollarının hamisi olmak İslâm dünyasında üstünlüğü belirten bir sıfat idi. Mısır'ın fethini takip eden elli yıl içinde de lojistik destek temini kurumsallaşmıştır.¹⁷

Mısır, Kuzey Afrika, Balkanlar, Kırım, Orta Asya ve Anadolu'dan hacca gitmek için yola çıkan kervanların mevcut iki güzergâhı da Osmanlı Devleti topraklarında ve sorumluluğunda idi. Aynı zamanda ticaret kervanları içinde gerekli olan bu güzergâhlar boyunca konaklama ve istirahat için menziller, ihtiyaçların temini için dükkânlar açılmış; soygun, yağma ve benzeri saldırıları önlemek amacıyla kaleler yaptırılmış; cerde adı verilen askeri birlikler görevlendirilmiş, nakliye için develerin tedarikinden, hac yolcuları için tülbent ve ayakkabı dağıtımına kadar hesaplanarak yol güvenliği sağlanmıştır.¹⁸

Hicaz ve Haremeyn bölgesinin temel ihtiyaçlarının başında su gelmektedir. Arazinin büyük bir bölümünün çöl ve – Mekke'de olduğu gibi – kayalıklardan oluşması sebebiyle yeterli miktarda su bulmak oldukça zordur. Osmanlı Devleti bu

¹¹ Mahsullerin tamamı veya bir kısım vergileri Haremeyn'e vakfedilmiş arazilerdir. Haremeyn Evkaf Nezareti tarafından idare edilen bu vakıflar: 1) Öşür ve haraç toprakların vakıflaştırılması yoluyla tesis edilenler, 2) Malikâne ve divani siteme göre işletilmesinden alınan payların Haremeyn'e aktarılması için kurulmuş olanlar, 3) Toprak üzerinde yaşayan kişilerden alınan vergilerin sarf ve idaresi için kurulan arazi vakıflarıdır. (Mustafa Güler, "Osmanlı Devleti'nde Haremeyn Vakıfları")

¹² Mekke'deki Zemzem Kuyusunun rutin tamirâtı ve Ayn-ı Zübeyde ile Medine'deki Ayn-ı Zerkâ ve Ayn-ı Sultan sularının halkın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde getirilmesi için yapılan hizmetler Mustafa Güler, a.g.mk. "*Osmanlı Devletinde Haremeyn Vakıfları*" s: 871.

¹³ Osmanlı Devleti coğrafyasını Haremeyn'e bağlayan güzergâhlarda hac veya ticaret amaçlı yolculuklarda soygun v.b. saldırıları bertaraf etmek ve dinlenme ve konaklama tesisleri kurmak gibi askeri ve sivil hizmetler

Zekeriya Kurşun, "*Haremeyn'e Giden Yolların Bakımı ve Onarımı*" a.g.mk. s: 287 – 290.

¹⁴ Bulgurluk ve ekmeklik tahıl anlamına gelen ve Hazreti peygamber ve sahabenin tahılı hurma veya etle pişirdiği yemeğin de adı olan deşişe Medine fakirlerine sadaka olarak buğday, arpa verme geleneğinin kurumsallaşması ile gerçekleştirilen hizmetler

Mustafa Güler, a.g.mk. "*Osmanlı Devletinde Haremeyn Vakıfları*" s: 875.

¹⁵ Haremeyn ahalisinin beslenme ve sağlık problemlerini çözmek, çevre ve beden temizliğini sağlamak amacıyla tam teşekküllü imarethaneler ve darüşşifalar ve hamamlar kurulması faaliyetleri

Mustafa Güler, a.g.mk. "*Osmanlı Devletinde Haremeyn Vakıfları*" s: 876

¹⁶ Esra Nur Değirmenci, "*Surre-i Hümayûn Geleneği*" "Mekke, Medine ve Kudüs'e Gönderilen 1017 Tarihli, 4167 Numaralı Defter Işığında Haremeyn Vakıfları" s: 551.

¹⁷ Zekeriya Kurşun, "*Hac ve İktidar, Erken Dönem İmar Faaliyetleri*" s:287.

konuda da takdire şayan hizmetler ortaya koymuş; başta harap olmuş eski su yolları ıslah edilmiş, yeni kuyular açılmış, çeşmeler yaptırılmıştır.¹⁹

Gerek Mekke-i Mükerreme’de Harem-i Şerif’in, gerekse Medine-i Münevvere’de Mescid-i Nebevî’nin içinin ve çevresinin temizliği, aydınlatması gibi rutin hizmetlerin yanında tamirat, yenileme ve genişletme çalışmaları dini bir görev addedilmiştir. Kanuni Sultan Süleyman, III. Murad, I. Ahmed, II. Mahmud, Abdülmecid, Abdülaziz ve II. Abdülhamid dönemlerinde pek çok tamirat, tadilat ve yeniden inşa faaliyetlerinde bulunulmuştur.²⁰

Kâbe’nin örtüsü, Altınoluk, Hicr-i İsmail, tavaf alanı, Zemzem kuyusu, minareler, ihata duvarları ve revaklar, Arafat, Müzdelife, Mina ve Mekke şehir merkezindeki mescidler, kabristanların bakımı, onarımı gerçekleştirilmiş ve hacılar için imarethaneler, şifahaneler hizmete konulmuştur.²¹

Mescid-i Nebevî, Kuba, Kibleteyn, Münaha Meydanı, Hendek Mescidleri, Cennetü’l-Bâkî Uhud şehitliği gibi ziyaretçilerin yoğunlukla bulunduğu mekânların temizliği, gerekli tamirat ve inşaat çalışmaları ile Medine-i Münevvere için de aynı hassasiyet gösterilmiştir.²²

Osmanlı Devleti’nin Hicaz ve Haremeyn’e hizmetlerini özetlerken Hicaz Demiryolu projesinden mutlaka bahsedilmelidir. Zira bu proje saltanat ile Hicaz ahali arasında bir köprü olmuş onların İstanbul’a gelişini kolaylaştırmıştır. Siyasi, ekonomik, askeri ve dînî birçok beklentiye dayanarak gerçekleştirilen Hicaz Demiryolu, İstanbul ile Kutsal Topraklar arasındaki ulaşımı modernleştirmek, hacıların daha güvenli ve daha az zahmetle gidip dönmelerini sağlamak, devletin hâkimiyetini güçlendirmek gibi pek çok faydaları kazandırmıştır. Teknik bilgileriyle de dikkat çeken Hicaz Demiryolunun büyük bir bölümü II. Abdülhamid döneminde 1900 – 1908 yılları arasında bitirilmiş, sonraki eklemelerle 1900 kilometre uzunluğa

¹⁹ Mustafa Güler, a.g.mk. “*Osmanlı Devletinde Haremeyn Vakıfları*” s: 873.

Mekke Emiri Şerif Abdülmuttalib’in torunu Şerif Mehmed Sadık tarafından telif edilip R. 1324 / M. 1908 yılında neşredilen Mader-i Dünya isimli eserdesu ve sebil hizmetleri ile ilgili değişik tarihlerde farklı padişahlar tarafından yapılan çalışmalardan bahsedilmektedir.

²⁰Zekeriya Kurşun, “*Hac ve İktidar, Erken Dönem İmar Faaliyetleri*” s:293-294.

²¹Zekeriya Kurşun, “*Hac ve İktidar, Erken Dönem İmar Faaliyetleri*” s:299.

²²Zekeriya Kurşun, “*Hac ve İktidar, Erken Dönem İmar Faaliyetleri*” s:293..

ulaşmıştır. Hat boyunca 2673 köprü ve menfez, dokuz tünel, 96 istasyon, 44 gölet ve su deposu, iki hastane ve demiryolunu bedevi saldırılarından korunmak üzere birçok karakol inşa edilmiştir.²³

Sonuç itibarıyla Osmanlı Devleti fetih hakkından doğan idari, Halifelik statüsünün yüklediği manevi sorumlulukla Hicaz ve Haremeyn'e 400 yıl boyunca hizmetler götürmüştür. Arşivlerimizdeki binlerce belge, defter ve kayıtlar bu gayretin resmi tanıkları olarak tarih bilgimizi ve şuurumuzu beslemektedirler.

Osmanlı Devleti Hicaz ve Haremeyn bölgesinde başta vakıf hizmetleri olmak üzere diğer bütün faaliyetlerin sağlıklı yürütülmesi ile kontrol ve takibini sağlamak üzere devletin idari yapılanması içerisinde bürokratik birimler teşekkül ettirmiştir. İlk olarak vakıfların düzen altına alınması maksadıyla 1586 yılında Evkâf-ı Haremeyn Nezareti kurulmuş ve başına da Sultan ile doğrudan iletişimi olan Darüsaade Ağası getirilmiştir.²⁴

Evkâf-ı Haremeyn Nezareti hızla büyüdü ve yeni memuriyetler ihdas edildi.²⁵ Haremeyn Evkaf Nezâreti ile birlikte vakıfların hukuki işlemleri için Haremeyn Müfettişliği; hesap ve harcamaları kaydetmek üzere Haremeyn Muhasebeciliği; intikal ve ferağ işlemleri ile surre alaylarının kayıtlarını tutmak üzere Haremeyn Mukaâtaacılığı birimleri; zamanla ve duruma göre görev ve yetki alanlarında değişikliğe tabi tutulmuş olmakla birlikte Osmanlı devlet bürokrasisi içinde bulunmuşlardır.

Bu birimlerin hemen tamamı Haremeyn vakıfları ile ilgili görevler ifa etmiştir. Tanzimat Fermanını takip eden yıllarda farklı bir hareketlilik yaşanmış; Hicaz ve Haremeyn bölgesi ahalisinden İstanbul'a gelip gidenlerin veya gelip İstanbul'da ikamet edenlerin sayılarında bir artış gözlenmiştir. Bu tür sivil seyahatlerde pek çoklarının maddi yönden problemler yaşaması, kimlik tespitleri, memleketlerine dönüşleri gibi hususlar için bürokratik kadrolara bir yenisi eklenmiştir. Dil sorununu aşmak, ihtiyaç durumlarını araştırmak, Padişah adına "atiye tertibi" kaleminden

²³Burhan Kuş-Nejla Güney "Osmanlı'da Demiryolu Ağının Gelişimi Açısından Hicaz Demiryolu" Ankad (Erişim 5 Eylül 2022)

²⁴Zekeriya Kurşun, "Hac ve İktidar, Erken Dönem İmar Faaliyetleri" s:291.

²⁵ Zekeriya Kurşun, "Hac ve İktidar, Erken Dönem İmar Faaliyetleri" s:291.

İstanbul’da bulunan Haremeyn ahalisine yapılan periyodik para yardımlarını organize etmek üzere ihdas edilen bu birim Haremeyn Tercümanlığı Odasıdır.

Nitekim bu çalışma Haremeyn Tercümanı Hacı Ferid Bey’in hizmet süresi içinde yaptığı yazışmalara odaklanmaktadır. Yöntem olarak tezimizin bölümlerinde de görüldüğü gibi önce nitel araştırma yöntemi ile malzeme derlenerek söz konusu kurum ele alınmıştır. Daha sonra Hacı Ferid Bey’in yazışmaları tasnif edilmiş ve nihayet bütün metin transkript edilmiştir. Yapılan bu çalışma ile Osmanlı asırlarında saltanat ve Hicaz ahalisi arasındaki ilişkiler sorgulanarak, böylece Devletin “sivil himaye “ sisteminin şekli bir coğrafya üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. HAREMEYN TERCÜMANLIĞI, HACI FERİD BEY VE DEFTERİ

Osmanlı bürokratik birimleri içerisinde Hâriciye Nezâreti Bâbîâli Tercüme Odası, Arapça tercümanlığı yanında bir de Haremeyn tercümanlığı kadrosu bulunmakta idi. Devletin siyasi işleri ile Arapça tercümanlığı kısmı ilgilenirken Haremeyn Tercümanlığı çoğunlukla Mekke ve Medine ahalisinden İstanbul'a gelen kişilerin / ailelerin problemleri ile meşgul olmakta idi.

Haremeyn Tercümanlığı Osmanlı arşiv belgelerinde “Haremeyn-i Şerîfeyn Tercümanlığı”, “Haremeyn Ahâlî-i Kirâmı Tercümanlığı”, “Bâbîâli'de Haremeyn Tercümanlığı Dairesi”²⁶ şeklinde isimlendirilirken, çalışma konumuz olan Hacı Ferid Bey'in Defterinde “Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlık İdaresi”²⁷ “Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığı Me'mûriyet-i Behiyyesi”²⁸ “Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığı Odası”²⁹ şeklinde bahsedilmektedir.

Hacı Ferid Bey'in Defterinde 5 ve 22 Kânûn-i Sâni Sene 329 (4 Şubat 1914) tarihli müzekkere taslaklarından Haremeyn Tercümanlığı Dairesinin 1290 (1873 / 1874) yılında kurulduğu anlaşılmaktadır.³⁰ Önceleri Evkâf-ı Hümâyûn Nezâreti'ne bağlı iken 1888 yılında Dâhiliye Nezâreti'ne devredilmiş; 1904 yılında ise yeni bir düzenleme ile idari olarak Dâhiliye Nezâreti bünyesinde kalmakla birlikte, malî olarak Hamidiye Hicaz Demiyolu İdaresi'ne bağlanmıştır.³¹

²⁶ Sezai Balcı, ” Osmanlı Devlet Teşkilatı Haremeyn Tercümanlığı” *History Studies Volume 5*, Eylül 2013, s:41

²⁷ Hacı Ferid Bey'in Defteri, vr.: 9b, 4015 sayı ve 8 Teşrin-i Evvel Sene 335 (21 Ekim 1929) tarihli müzekkere

²⁸ Hacı Ferid Bey'in Defteri vr.:13b, 343 sayı ve 31 Mayıs Sene326 (13 Haziran 1910) tarihli müzekkere

²⁹ Hacı Ferid Bey'in Defteri, vr.: 30a, 18 Teşrin-i Evvel Sene 328 (31 Ekim 1912) tarihli müzekkere

³⁰ Defter, vr: 34b

³¹ Sezai Balcı, a.g.mk. s: 50 - 51

Bütçe yetersizliği nedeniyle 1881 yılında lağvedilen Haremeyn Tercümanlığının görevleri yeniden ihdas edilinceye kadar iki yıl süreyle adıyla bir başkan, 6 üye, bir başkâtip ve bir veznedardan oluşan ve Haremeyn Encümeni adı verilen bir komisyon tarafından yürütülmüştür.³²

1.1. HAREMEYN TERCÜMANLIĞININ GÖREVLERİ

Arşiv belgelerinde Haremeyn Tercümanlığının görevleri; “beldeteyn-i tayyibeteyn ahâlîsi mesâlih-i hayriyesine müstahdem”³³; “ahâlî-i Haremeyn’den beher sene Dersaâdet’e gelmekte olan zevâtın emr-i müsâferet ve husûsât-ı sâireleri”³⁴; “ahâlî-i kirâm dâ’îlerini nizâmı dairesinde hoşnûd ederek iâdesi emri”³⁵ gibi görevlerinden bahsedilmektedir.³⁶

Hacı Ferid Bey’in Defterinden tespit ettiğimiz kadarıyla Haremeyn Tercümanlığı şu görevleri ifa etmektedir:

Tercümanlık Odası personelinin özlük haklarının takibi³⁷, yardım talebinde bulunan kişilerin kimlikleri ve ihtiyaç durumları ile ilgili araştırma yaparak doğruluğunu³⁸ veya suistimal ve istismar olup olmadığını tespit etmek, çalışıp kazanabilecek durumda olanların yardım almaması için uyarıda bulunmak³⁹, Haremeyn halkından olup Dersaâdet’te geçici veya kalıcı ikamet edenlerle ilgi Adliye, Emniyet, Nüfus, Şeyhülislamlık, Hicaz Demiryolu İdaresi ve diğer kurumlar ile irtibat halinde bulunmak⁴⁰, Mekke ve Medine ile Hicaz’ın diğer bölgelerinden her sene İstanbul’a gelen Seyyid, Şerif ve Haremeyn görevlisi gibi müstesna kişilerin şahadetnamelerinin düzenlenmesi ve ikramiyelerinin dağıtımı, barınma ve dönüşleri,

³²Sezai Balcı, a.g.mk. s: 52

³³ “İki temiz belde (Mekke ve Medine) halkı için hayır işlerinde çalıştırılmak”

³⁴ “Mekke ve Medine halkından her yıl İstanbul’a gelen kişilerin yolculuk / konaklama ve diğer işleri”

³⁵ “Değerli halkın, duada bulunanlarını sisteme uygun şekilde memnun ederek göndermek”

³⁶Sezai Balcı, a.g.mk. s: 41

³⁷ Hacı Ferid Bey’in Defteri, vr.: 1b, Tercümanlığın bağlı bulunduğu Hicaz Demiryolu İdaresine yazılmış 6 Mart 324 / 19 Mart 1908 tarihli müzekkere

³⁸ Hacı Ferid Bey’in Defteri, vr.: 1a, 28 Şubat Sene 324 / 12 Mart 1908 ve 2 Mart Sene 324 / 2 Mart Sene 324 / 15 Mart 1908 tarihli müzekkereler ve diğerleri

³⁹ Hacı Ferid Bey’in Defteri, vr.:3b 7 Ağustos Sene 324 / 22 Ağustos 1908 tarihli iki müzekkere

⁴⁰ Hacı Ferid Bey’in Defterinde Haremeyn Tercümanlığı ile kurumlar arası yazışmalara örnek epeyce müzekkere bulunmaktadır.

evlenme-boşanma ve cenaze işlemleri ile de ilgilenmek⁴¹ Haremeyn Tercümanlığı görevleri arasında bulunmaktadır.

Tercümanlık biriminde görev yapacak Yardımcı Tercüman, Mekke ve Medine Muarrifleri ve Müstahdemlerin tayinleri ve haklarında yapılacak işlemlerin takibi ile Mevlid-i Şerif okumaları esnasında Padişaha hurma takdim edilmesi de görevler arasında zikredilmektedir.⁴²

Ramazan ayı münasebetiyle Mekke ve Medine’de yoksullara haftalık para dağıtılması ve Şehzade Yusuf İzzeddin Efendi’nin⁴³ cenaze merasimine katılan Mekkeli ve Medineli kişilere harçlık verilmesi⁴⁴ gibi özel gün ve hallerde Padişahlıktan yapılan yardımların dağıtılması da Haremeyn Tercümanlığının görevleri arasında idi.

Hacı Ferid Bey’in Defterinde Tercümanlık bürosunun genişletilmesi, tefriş edilmesi, kırtasiye malzemelerinin, soba ve telefon gibi ihtiyaçların temini için ilgili makama başvurulması gibi görevler de görülmektedir.⁴⁵

1.2. HAREMEYN TERCÜMANLIĞI PERSONELİ

İlk başlarda bir tercüman tarafından yürütülen işlerin artması üzerine Haremeyn Tercümanlığı birimi genişletilmiş ve personeli çoğaltılmıştır. Mekke ve Medine’nin ileri gelenlerinden olmak şartıyla bir “Tercüman Yardımcısı” veya “İkinci Tercüman” görevlendirilmesi yapılmıştır.

1854 – 1916 yılları arasında tespit edilebildiği kadarıyla Tercüman Muavinliğinde 6 isim görev yapmıştır.⁴⁶

⁴¹ Sezai Balcı, a.g.mk. ,”*Osmanlı Devlet Teşkilatı Haremeyn Tercümanlığı*”s. 41, 56.

⁴² Hacı Ferid Bey’in Defterinde 37a sayfasındaki tarihsiz müzekkere müsveddesinden Mevlid-i Şerif kırâatı esnasında Padişaha hurma takdiminin bizzat tercüman tarafından yerine getirildiği halde Tasfir-i Efkâr Gazetesinde hurmanın Ferâset-i Celile Nezâreti marifetiyle takdim edildiğine dair bir yazı yayınlaması üzerine Hacı Ferid bey’in düzeltme sadedinde cevap verdiği görülmektedir.

⁴³ Şehzade Yusuf İzzeddin Efendi (1857 – 1916) Sultan Abdülaziz’in şehzade iken doğan oğludur. Vefat ettiğinde Osmanlı hanedanının en büyük erkek çocuğu olarak veliaht sıfatını taşıyordu. (tr.wikipedia.org)

⁴⁴ Hacı Ferid Bey’in Defteri, vr.: 40b, 23 Kânûn-i Sâni Sene 331 / 3 Şubat 1916 tarihli müzekkere müsveddesinde “Veliaht Yusuf İzzeddin Efendi’nin cenaze merasiminde hazır bulunmuş olan Haremeyn-i Muhteremeyn ahali-i kirâmına Hazine-i Hâssa-i Şahane’dan ihsan buyrulmuş beş yüz kuruşun dağıtıldığına” dair bir senet tanzim edildiği belirtilmektedir.

⁴⁵ Hacı Ferid Bey’in Defteri, vr.: 29b, 18 Teşrin-i Evvel Sene 328; vr.: 34b, 28 Ağustos Sene 329; vr.: 36b 1 Şubat Sene 329; vr.: 37b, 8 Mart Sene330 tarihli müzekkereler

⁴⁶Sezai Balcı a.g.mk. s: 54

Tercüman Yardımcısı aynı zamanda Muarriflik⁴⁷ görevini de ifa etmekte iken, Hicaz ve Haremeyn bölgesinden gelenlerin ve işlerinin çoğalmasi ile ayrıca Muarrifler tayin edildi. Önceleri Mekke ve Medine Muarrifliği görevini bin kuruş maaşla bir kişi ifa ederken, ihtiyaca binaen maaş ikiye bölünerek muarrif sayısı ikiye çıkarılmıştır. Muarrifler Haremeyn Tercümanlığı Dairesinin memurları statüsüne sahiptirler.

Hacı Ferid Bey'in tercümanlığı boyunca Mekke Muarrifi Medine Muarrifi adıyla toplam 12 kişinin istihdam edildiği anlaşılmaktadır.

Müzekkere taslakları ve derkenarların içeriğinden Muarriflik görevine getirilecek kişilerde, okur-yazar olması; muarrif olacağı Mekke-i Mükerre me veya Medine-i Münevvere ahalisinden yahut mücavirlerinden olması, bölgeyi ve ahaliyi tanınması; Mekke ve Medine muarriflerinin akraba veya aynı aileden olmaması; İstanbul'da ikamet eden Haremeyn ahali si tarafından hüsn-i şehâdette bulunulması; ehl-i salah ve sahib-i iffet olması; kanuna aykırı davranışları görülmemek gibi şartlar arandığı ortaya çıkmaktadır.

Hacı Ferid Bey'in müzekkere müsveddelerinde Haremeyn Tercümanlığı biriminde 1 Tercüman, 1 Tercüman Muavini, 1 Mekke Muarrifi, 1 Medine Muarrifi, 1 Müstahdem olmak üzere toplam 5 kişilik personelin görev yaptığı görülmektedir.⁴⁸

Defterin 37a sayfasında bulunan müzekkereye göre 5 Ocak 1914 tarihi itibarıyla Haremeyn Tercümanlığı personeli şu isimlerden oluşmaktadır: Tercüman Hacı Ferid Bey; Muavin Hacı Hurşid Bey, Mekke-i Mükerre me Muarrifi Ahmed Murad Efendi; Medine-i Münevvere Muarrifi Seyyid Muhammed Benânî (?).⁴⁹

Defterin 41b sayfasında 21 Kânûn-i Evvel Sene 1331 tarihli müzekkerede ise Muavinliğine Medine-i Münevvere Livâ Tahrîrât Kalemî Evrak Memuru Hasan Nasır Bey'in Tercüman Muavini olarak işe başladığı belirtilmektedir.

⁴⁷ Muarrifler Hicaz ve Haremeyn bölgesinden gelenlerin ve yardım talebinde bulunanların kimliklerinin tespit ve tasdikinde bilirkişilik görevi ifa etmekte idiler.

⁴⁸ Hacı Ferid Bey'in Defteri, vr.: 36b Tarık Bedel-i Nakdî si hakkında Me'mûriyet Kalemî Müdiriyeti tarafından Tercümanlığa yazılan 19 Kânûn-i Evvel Sene 329 tarihli müzekkereye verilen 23 Kanûn-i Evvel Sene 329 tarihli cevap ve vr.: 42b Tercümanlık'da çalışanların askerlik durumuna ilişkin Me'mûrin Kalemî Müdiriyeti'ne yazılan 22 Kânûn-i Sâni Sene 332 tarihli cevap müzekkeresi personel sayısı ile ilgili tespitte bulunma imkânı vermektedir.

⁴⁹ Bu tarihte Tercümanlıkta Odacılık görevinin münhal ya da isminin belirtilmemiş olduğu düşünölmektedir.

1.3. HACI FERİD BEY

Biyografisine dair fazla bilgi bulunmayan Hacı Ferid Bey'in, Defterinde Memûriyet Kalemî Müdüriyeti'ne yazdığı 5 Ocak 1914 tarihli müzekkerede "Haremeyn Tercümanı Hacı Ferid Beg târih-i tevellüdü Tezkire-i Osmâniye mûcebince 1268" cümlesinden Miladi 1852 / 1853 yılı doğumlu olduğu anlaşılmaktadır. 1907 yılında Dâhiliye Nezareti Sicil-i Nüfus İdare-i Umûmiyesi Birinci Müdür Yardımcılığı görevinde iken Tercüman Tahsin Efendi'nin vefatı üzerine Haremeyn Tercümanlığına tayin edildiği bilinmektedir.

Bâbîali Daire-i Umûr-i Dâhiliye Mektûbî Kalemî başlıklı 5 Temmuz Sene 1323 / 18 Temmuz 1907⁵⁰ tarih ve 1873 sayılı Nâzır Memduh imzasıyla Sadaret makamının olurlarına sunulan tezkirede Hacı Ferid Bey'in Sicil-i Nüfus İdare-i Umûmiyesinde Müdür Birinci Yardımcısı olarak görev yaptığı, kıdemli, iş ahlakının güzel ve göreve ehil olduğu vurgulanılarak 3.500 Kuruş maaşla Haremeyn Tercümanlığına tayin edilmesinin onaylaması istenmektedir.⁵¹ Buna göre Hacı Ferid Bey Haremeyn Tercümanlığına tayin edildiği tarihte 53 – 54 yaşında bulunmaktadır.

Sadaret-i Uzmâ Mektûbî Kalemî'nden Dâhiliye Nezâretine yazılan 9 Temmuz Sene 1323 tarih ve 1356 sayılı tezkirede Hacı Ferid Bey'in Haremeyn Tercümanlığına tayin edilmesinin Padişahın irâde-i seniyyesine arz edildiği ve maaşı ile ilgili olarak da gereği için İdare-i Maliye Nezareti'ne bilgi verildiği belirtilmektedir.⁵²

Üzerinde çalıştığımız Defterden, Hacı Ferid Bey'in resmi yazışmaları hazırlama konusunda titiz davrandığı ve müzekkereleri önce müsvedde olarak hazırladığı anlaşılmaktadır. Yazdığı her müzekkereyi aynı zamanda kendi defterine kaydettiği görülmektedir. Bu çalışmada o kayıtlara dayanmaktadır.

1.4. HACI FERİD BEY'İN DEFTERİ

Osmanlı arşivinde bulunan defter,⁵³ ilk ve son sayfası tek,42 varak olmak üzere her biri çizgili, 28 satırlı 83 sayfadan oluşmaktadır. 26 Şubat 1908 - 4 Şubat 1917

⁵⁰ Çalışmamız boyunca Rumi tarihlerin Miladi tarihe çevrilmesinde Türk Tarih Kurumu Tarih Çevirme Kılavuzu esas alınmıştır..

⁵¹ BOA.İ.DH. no: 1457 / 1325 C. 22 nolu arşiv belgesi

⁵² BEO (Babıali Evrak Odası) 3106 / 232923.11.06.1325 H.

⁵³ Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi, A.VRK.808/21. Sadaret Teşrifat Dairesi Dosya Usulü evrakı arasında yer alan bu defter danışmanım Prof. Dr. Zekeriya Kurşun tarafından bana verilmiştir.

tarıhleri arasındaki 9 yıllık d6nemin resmi yazışmalarının m6sveddelerini içine almaktadır. Defterde Haremeyn Terc6manı Hacı Ferid Bey'e el yazısı olduğu d6ř6n6len ve 100 kadarı karalanmış, 6zeri çizilmiş kelime ve satırlardan oluşan 280 civarında m6zekkere bulunmaktadır. M6zekerelerde 230 kadar Rumi tarih; birkaç da Hicri tarih kullanılmıştır.

Tablo 1 Yıllara G6re M6zekerelerin Dağılımı

Yıllar:	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329	1330	1331	1332
M6zekkere Sayısı:	2	42	28	35	43	39	40	26	18	8

* Yıllar m6zekerelerde olduğu gibi Rumi tarihle g6sterilmiş olup Miladi olarak yukarıda da belirtildiği gibi 1908 – 1917 yıllarını kapsamaktadır.

Yaklaşık 130 m6zekkere Mekke ve Medine halkından olup İşstanbul'a gelmiş, geçici veya kalıcı ikamet etmekte olan fakir ve yoksullara Hazine-i Hâssa'dan yapılan periyodik veya anlık yardımların dağıtılması, memleketlerine d6nmek isteyenlerin vapur ve trenle g6nderilmeleri ile ilgili makam onayına sunulacak bilgiler içermektedir.

Yardım taleplerinden başka Terc6manlık personelinden Mekke ve Medine Muarriflikleri ve g6reve teklif edilmeleri, Muarriflik başvurularının değerlendirilmesi, izin, istifa ve vefat gibi durumlara ait işlemler Defter içinde epey bir yek6n teşkil etmektedir.

Yardım taleplerinin değerlendirilmesi ve Muarriflik işlemleri defterin iki ana konusunu oluşurmaktadır. N6fus Tezkiresi, Geçiş Belgesi, Pasaport, şehadetnâme konuları, Meşihat makamından gelen uyarılar, Terc6manlık personelinin askerlik durumu, ilgili makama eşkâl bildirimi, Terc6manlık hizmet odasının tefrişat ve kırtasiye ihtiyaçları, İşstanbul'a gelişlerin kontrol6, Mevlid Merasimi, Surre Alayında Devecibaşlık, Harem-i şerif'te Delilbaşlık, Medine Bakâ Mezarlığında t6rbedarlık gibi farklı konularda m6zekkere m6sveddeleri, derkenar ve dipnotlar bulunmaktadır.

Hacı Ferid Bey'in Defterinde müzekkerelerin konuları gereği muhtelif ülke, şehir ve semt isimleri de yer almaktadır. Bunlar: Dersaâdet, Mekke-i Mükerreme, Medine-i Münevvere, Cidde, İznik, İznikmîd⁵⁴, Kastamonu, Samsun, Trabzon, Yenişehir, Bağdat, Şam, Darfur⁵⁵, Beyrut, Hayfa, Manastır, Kiresi⁵⁶, Hadramût⁵⁷, Bosna, Dağıstan, Suriye, Mısır, Tunus, İran, Hindistan, Afganistan, Mahmudpaşa, Tahtakale, Beşiktaş Rum Ali Mahallesi⁵⁸

Haremeyn Tercümanlığının konuları gereği yazışma yaptığı resmi daireler; Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi, Dâhiliye Nezâreti Me'mûriyet Kalemî Müdîriyeti, Dâhiliye Nezâreti Kalem-i Mahsûsu, Dâhiliye Nezâreti Levâzım İdâresi, Levâzım Müdîriyet-i Aliyyesi, Muhâcirîn Dâiresi, Hazîne-i Hâssa, Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Kethudâlığı, Bahriye Nezâreti, Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesi, Mâliye Nezâret-i Celîlesi, Sicil-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyesi, Meclis-i Mebûsân Riyâset-i Celîlesi, Dâire-i Meşîhat-i İslâmiyye, Hicâz Demiryolu İdâresi, Dersaâdet Bidâyet Mahkemesi Müdde-'i Umûmî Dâiresi, Emniyet-i Umûmiye Dâiresi, Muhâkemât İdâresi, Polis Komiserliği, Dâire-i Harbiyye Divân-ı Harbi, Ahz-ı Asker Komisyonu, Divân-ı Hümâyûn Dâiresi, Tahrîrât Kalemî, Şehremâneti, Birinci Dâire-i Belediye, Bâbiâlî İdâre Komisyonu Riyâseti, Beyoğlu Mutasarrıflığı Nüfus Memurluğu, Kuyûd-i Kadîme Müdîriyeti, Medîne-i Münevvere Mutasarrıflığı, Medîne-i Münevvere Gurâbâ Hastahânesi, Hicâz Sıhhiye İdâre-i Behiyyesi, Yıldız Namık Beg Mektebi, Tasvîr-i Efkâr Gazetesi.

Yazışmalar çoğunlukla Tercümanlığın idari yönden bağlı bulunduğu Dâhiliye Nezâreti ve birimleri ile yapılmış olmakla birlikte epeyce Devlet Kurumu ile de yazışma yapılması Haremeyn Tercümanlığının idari yapı içinde aktif bir birim olduğunu ortaya koymaktadır.

Defter dikkatle incelendiğinde Hacı Ferid Bey'in özellikle konu özetlerinde detaylandırılacak olan yardım talebinde bulunanları tanımlarken "Celb-i erzâk-ı

⁵⁴ İzmit, Kocaeli

⁵⁵ Sudan'da bir bölge

⁵⁶ Kirişi Rusya'da Leningrad civarında bir kasaba

⁵⁷ Arap Yarımadasının güney sahillerinde bulunan bölge

⁵⁸ Beşiktaş'ta ismi sonradan Türk Ali olarak değiştirilen mahalle

mukaddere zımında Dersaâdet'e gelmiş", "Fakîru'l-hâl", "kesîru'l-'ıyâl"⁵⁹, "alîlü'l-vucûd"⁶⁰, "ihtiyâr", "Bazı husûsât zımında Dersaâdet'e gelmiş ve müzâyakaya giriftâr olmuş", "giriftâr-ı düyûn ve muhtâc-ı muâvenet"⁶¹, "maaşının adem-i kifâyetine binaen", "esbâb-ı maîşet tedârikine tevessül etmiş ise de muvaffak olamamış"⁶², "bî-kes-i fukarâdan olduğu için", "medâr-ı maîşet istihsâl edemeyip"⁶³ han köşelerinde perişan kalmış", "sadaka-i pâdişâhîye hissemend buyrulmak istid'âsı ile" şeklinde gayet edebî ve nazik bir dil kullandığı görülmektedir.

Defterdeki yazışmalar dönemin bürokrasi dilini yansıtmaktadır. Kurumlara gönderilmek üzere hazırlanmış müsveddelerdir. Bu bakımdan tebyiz sırasında bazı düzeltmeler, kısaltma veya açıklamalar yapılmıştır. Transkripsiyon sırasında üzeri çizilerek iptal edilen ve yerine başka ifadeler kullanılan yazışmalarda, iptal edilenler metne alınmamıştır.

⁵⁹ Aile nüfusu kalabalık

⁶⁰ Bedensel engelli

⁶¹ Borçlanmış ve yardıma muhtaç

⁶² Geçimini sağlamak için iş aramış ama başarılı olamamış

⁶³ Geçimini sağlayamamış

İKİNCİ BÖLÜM

2. HACI FERİD BEY'İN DEFTERİNDEKİ YAZIŞMALARIN TASNİFİ VE KONU ÖZETLERİ

Yukarıda değindiğimiz şekliyle Hacı Ferid Bey'in Defterinde mevcut müzekkereler;

1. Yardım talepleri ve bunlarla ilgili araştırma sonuçları,
2. Mekke ve Medine Muarriflikleri için yapılan başvurular, muarriflerin tayin ve maaş durumları ile istifa ve vefat gibi durumları,
3. Tercümanlık personelinin askerlik, vergi muafiyeti ve özlük hakları ile Tercümanlık Odasının matbu makbuz ve kırtasiye malzemeleri, masa, sandalye ve diğer tefrişat eşyası ve telefon cihazı gibi ihtiyaçları,
4. Gerek yardım taleplerinde gerekse giriş çıkış işlemleri veya surre görevlerinde tespit edilen suistimaller, uyarılar ile adli makamlarca istenen soruşturma ve benzeri durumlar olmak üzere dört başlıkla tasnif edilebilir.

2.1. YARDIM TALEPLERİ

Hacı Ferid Bey'in Defterinde yardım taleplerinin hemen tamamının Hicaz ve Haremeyn Bölgesi halkından olup-Hacı Ferid Bey'in edebi ve nazik bir dille tanımladığı gerekçelerle- İstanbul'a gelmiş veya uzun süredir İstanbul'da ikamet etmekte iken maddi yönden muhtaç duruma düşmüş kişilerin dilekçelerinden oluştuğu görülmektedir.

Hacı Ferid Bey de bu dilekçe sahipleri hakkında Tercümanlıkta çalışan Muarriflerden aldığı bilgiler veya kendi gözlemleri ile ihtiyaç durumlarına göre para yardımı yapılması, memleketlerine dönmek isteyenler olursa vapur navlunu veya tren bileti temin edilmesi yönünde görüş bildirmektedir. Bu bağlamda Hacı Ferid Bey'in Defterinde 130 kadar yardım talebi müzekkeresi yer almaktadır.

Tablo 2 Yardım Talepleri Karşılananların Memleket ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

	Erkek	Kadın	Toplam
Mekke	87	-	87
Medine	142	22	164
Toplam	229	22	251

2.1.1. Yardım Talepleri İçin Yapılan İşlemler ve Müzekkere Özetleri⁶⁴

Burada verilen özetler defterdeki yazışma sırasına göre numaralandırılarak verilmiştir.

1- Mekke-i Mükerrime halkından Abdüllatif ve Davud isimli iki kişinin işleri dolayısıyla İstanbul'a geldiklerini ancak işlerinde başarılı olamadıklarını ve yardıma muhtaç duruma düştüklerini belirterek kendilerine para yardımında bulunulması için başvurdukları, durumlarının incelendiğini ve ihtiyaçlarının karşılanması Nezaret onayına sunulmaktadır.⁶⁵

2- Medine-i Münevvere'den İstanbul'a gelmiş ancak dönüş biletini karşılayamayacak derecede muhtaç duruma düşmüş Süyuğzâde Abdülkâdir isimli şahsın yardım talebi incelenip ve Hazreti Peygamberin Kabrine hizmet edenlerden ve gerçekten çok fakir olduğu tespit edilip, Halifenin (Padişahın) sadakası olarak bu şahsa yardım edilmek üzere dilekçesi Nezaret onayına sunulmaktadır.⁶⁶

3- Medine-i Münevvere'nin halkından ve peygamber neslinden olup bir süredir İstanbul'da ikamete mecbur olarak çok muhtaç duruma düştüğünü belirterek Halife (Padişah) sadakası sayılmak üzere yardım talep eden Seyyid Hâmid şahsın durumu incelenmiş ve gerçekten Medine-i Münevvere halkından ve Peygamber neslinden

⁶⁴ Buradan itibaren dipnotlarda Hacı Ferid Bey'in Defteri için "Defter" şeklinde kısaltma yapılacak ve Rumi tarihler Miladi karşılıkları ile gösterilecektir.

⁶⁵ Defter, vr.: 1a; Evrak no: 1968; 18 Şubat Sene 323 (2 Mart 1908) tarihli müzekkere

⁶⁶ Defter, vr.: 1a; Evrak no: 2042; 28 Şubat Sene 323 (12 Mart 1908) tarihli müzekkere (Bu müzekkere içeriği H. 13.02.1326 tarih ve BOA.DH.MKT.1240-18 nolu arşiv belgesinde de yer almaktadır)

olduğu tespit edilmiş olduğundan kendisine istediği yardımın yapılması Nezâret onayına sunulmaktadır.⁶⁷

4- Mekke-i Mükerrerme halkından Seyyid Haşim ve Abdülkadir isimli iki şahsın 2 Mart tarihli başvurularında erzak toplamak amacıyla gittikleri yerde⁶⁸ çok borçlandıkları ve han köşelerinde kaldıklarından memleketlerine dönebilmek için kendilerine Padişahın başının sadakası bir miktar para verilmesini istedikleri, Seyyid Hâşim isimli şahsın aynı başvuruyu iki ay kadar önce 20 Kânun-i Evvel’de, Tercüman’ın da bir ay kadar önce (10 Kânûn-i Sâni’de) bu konuda dilekçe verdikleri kayıtlı olduğu ancak Abdülkadir’in ise daha önce vermiş olduğu dilekçenin yanında ikinci bir dilekçesinin bulunmadığı, fakat her ikisinin de yardıma muhtaç oldukları araştırma sonucu anlaşıldığından gereğinin yapılması talep edilmektedir.⁶⁹

5- Medine-i Münevvere halkından olup Harem-i Şerif (Mescid-i Nebevi) İmam ve Hatibi Ömer Hüccâr Efendi mührü ile sunulan 17 Mart tarihli dilekçede İstanbul’a gelip burada muhtaç duruma düştüğünden yardım istenmektedir. Nezaretin emrinde yapılan araştırma sonucu bu şahsın babasının Mescid-i Nebevi’nin imam ve hatibi olduğu, kendisinin ise aylık üç mecdiye maaşla Mescid-i Nebevi’ye hizmet ettiği, yaşlılık zamanında yiyecek temin etmek amacıyla Buhara’ya gitmek niyetiyle üç hafta önce İstanbul’a geldiği ve muhtaç durumda olduğu anlaşıldığından gereğinin yapılması talep edilmektedir.⁷⁰

6- Mekke-i Mükerrerme halkından olup 18 yıldan beri İstanbul’da sadaka ve yardımlarla geçindiğini söyleyen Hafız İbrahim bin Süleyman isimli şahsın yardım talep eden dilekçesi incelenmiş ve bu kişinin aslen Mısırlı olduğu, bir müddet Mekke’de mücavir olarak ikamet etmiş ve 18 yıldan beri de İstanbul’da yardımlarla geçindiği, fakir, yaşlı ve kalabalık bir nüfusu olduğu tespit edildiğinden gereği arz edilmektedir.⁷¹

⁶⁷ Defter, vr.:1a; Evrak no: 2070 2 Mart Sene 324 (15 Mart 1908) tarihli müzeckere

⁶⁸ Yer ismi okunamadı

⁶⁹ Defter, vr.: 1b; Evrak no:9; 8 Mart Sene 324 (21 Mart 1908) tarihli müzeckere

⁷⁰ Defter, vr.:1b; Evrak no: 67 20 Mart Sene 324 (2 Nisan 1908) tarihli müzeckere

⁷¹ Defter, vr.: 2a, 7 Haziran Sene 324 (20 Haziran 1908) tarihli müzeckere

7- Medine-i Münevvere halkından olup birkaç ay önce İstanbul'a gelmiş ve maddi sıkıntı ve yokluk içine düşmüş durumda han köşelerinde kaldığını söyleyerek yardım talep eden İbrahim Haşim isimli şahsın dilekçesi incelenmiş ve yiyecek temin etmek üzere Anadolu tarafına gitmek istediğini yol masrafına ihtiyacı olduğunu belirten şahsın daha önce de Medine'ye dönebilmek için başvuruda bulunduğu ve kendisine bir miktar yardım yapıldığı anlaşılmıştır. Kayıtlardan ve araştırmalardan şahsın muhtaç durumda olduğu da görüldüğünden gereğinin yapılması Nezarete arz edilmektedir.⁷²

8- Mekke-i Mükerreme civarında ikamet edip Nakşibendî Tarikatının büyük zatlarından olduğunu söyleyen Abdülkadir Efendi'nin yardım talebi üzerine kendisiyle yapılan görüşmeden ve hakkında yapılan araştırmadan kendisinin tarikatın Halidiye koluna mensup 70 yaşında Mekke'de Gurabâ Hastanesinde aylık otuz beş kuruş maaşla imamlık yaptığı, bu maaşla geçinmek mümkün olmadığından yiyecek temin etmek için bu taraflara geldiği, takva sahibi ve padişahın duacısı olduğu anlaşıldığından gereğinin yapılması arz edilmektedir.⁷³

9- Mekke-i Mükerreme halkından ve peygamber neslinden Seyyid Haşim isimli kişinin İstanbul'a gelip burada maddi sıkıntılar yaşadığı için yardım talep eden dilekçesi incelenmiş ve yapılan araştırmada altı ay kadar önce de yardım talep ettiği ve kendisine yardım yapıldığı, fakir ve muhtaç olduğu için bir defa daha yardım edilmesi Nezaretin olurlarına arz edilmektedir.⁷⁴

10- Medine-i Münevvere halkından ve Hz. Hasan soyundan Şerif Hamza ve İsa Efendi'nin yardım talepleri üzerine yapılan araştırmada şeriflerden olduğu, kız kardeşiyle birlikte geçim sıkıntısı çektiği borçlu oldukları anlaşıldığından isteklerinin karşılanması konusu makama arz edilmektedir.⁷⁵

11- Medine-i Münevvere halkından ve Mescid-i Nebevi hizmetlilerinden olan Abdullah isimli kişinin kendisine tahsis edilen altmış kuruş maaşla geçinemediği ve

⁷² Defter, vr.: 2a, Evrak no: 515, 9 Haziran Sene 324 (22 Haziran 1908) tarihli müzekkere

⁷³ Defter, vr.: 2b, Evrak no: 621, 26 Haziran Sene 324 (9 Temmuz 1908) tarihli müzekkere

⁷⁴ Defter, vr.: 2b, Evrak no: 661, 30 Haziran Sene 324 (13 Temmuz 1908) tarihli müzekkere

⁷⁵ Defter, vr.: 2b, Evrak no: 675, 3 Temmuz Sene 324 (16 Temmuz 1908) tarihli müzekkere

daha önce de kendisine yardım edildiği, maddi sıkıntılar içinde olduğu anlaşıldığından yardım talebinin yerine getirilmesi makamın onayına sunulmaktadır.⁷⁶

12- Medine-i Münevvere halkından Muhammed Ali isimli şahsın, memleketine dönebilmek için yardım talebi incelenmiş ve şahsın ihtiyaç sahibi ve fakir durumda olduğu anlaşıldığından isteğinin karşılanması makamın oluruna onayına sunulmaktadır.⁷⁷

13- Medine-i Münevvere halkından Hasan bin Muhammed isimli kişinin bu taraflara gelirken yolda soyguna uğradığı, ölmeyecek kadar olsun bir ekmek parasına muhtaç olduğu anlaşıldığından kendisine yardım edilmesi makamın onayına sunulmaktadır.⁷⁸

14- Medine-i Münevvere halkından olup, kendisine Padişahın merhametinden dağıttığı sadakalardan pay verilmesini (yardım edilmesini), talep eden Muhammed isimli kişiyi durumu incelenmiş ve yiyecek temin edebilmek amacıyla buralara geldiği ve muhtaç durumda olduğu anlaşılmış olduğu için yardım edilmesi Nezâretin görüşlerine arz edilmektedir.⁷⁹

15- Medine-i Münevvere halkından Birrîzâde Ebû Bekr ve Salih isimli kişiler tarafından yapılan başvuruda sıkıntı içinde ve yardıma muhtaç durumda oldukları için kendilerine yardım edilmesini talep eden başvuruları incelenmiş ancak ismi geçen kişilerden Ebu Bekr'in başvuru tarihinden iki hafta önce Rusya tarafına gittiği, arkadaşı Salih tarafından onun adına sahte imza kullandığı ortaya çıkmış, durum Salih'in kendisine de sorulduğunda Kurşunlu Medresesinde talebe olduğunu İzmit üzerinden Yenişehir'e gitmek için yolculuk izni aldığı anlaşılmış, bu sahte imzası ve durumu dolayısıyla Medine'nin fakirlerinden sayılamayacağı tespit edilmiştir.

16- Aynı konunun ikinci kez yazıldığı bu raporda sahte imza konusu ve yardım başvurusunda bulunanların durumu detaylı olarak ortaya konulmuş ve Ebu Bekr'in iki hafta kadar önce pasaport alarak Rusya tarafına gittiği halde neden yardım başvurusunda imzası bulunduğu araştırılmış, arkadaşı Salih'in daha fazla yardım

⁷⁶ Defter, vr.: 3a, Evrak no: 714, 12 Temmuz Sene 324 (25 Temmuz 1908) tarihli müzeekkere

⁷⁷ Defter, vr.: 3a, Evrak no: 1120, 30 Temmuz Sene 324 (12 Ağustos 1908) tarihli müzeekkere

⁷⁸ Defter, vr.: 3a, Evrak no: 1174, 4 Ağustos Sene 324 (17 Ağustos 1908) tarihli müzeekkere

⁷⁹ Defter, vr.: 3b, Evrak no: 1185, 4 Ağustos Sene 324 (17 Ağustos 1908) tarihli müzeekkere

alabilmek maksadıyla onun yerine sahte imza attığı ortaya çıkmıştır. Salih isimli kişinin Medine doğumlu olmakla birlikte yirmi yıl bir yerde çalıştığı ve şimdi de geçimini sağlayacak bir meslek edinebilecek güçte olduğu, yardım isteğinin Nezaret oluru ile iptal edilmesi istenmektedir.⁸⁰

17- İstanbul'da misafir olarak ikamet eden Haremeyn ahalisinden muhtaç olanlara Hazine-i Hâssa'dan haftalık 500 kuruş dağıılmakta iken bu miktarın 300 kuruşa indirilip 150 kuruşun Mekke-i Mükerrreme'den, 150 kuruşun da Medine-i Münevvere'den gelmiş olanlara bölüştürüldüğü belirtilmektedir.⁸¹

18- Medine-i Münevvere halkından olup dört yıl önce dört kişilik ailesiyle İstanbul'a gelmiş ve geri dönmek için yardım yapılmasını talep eden Muhammed Kundakçı ve Ahmed isimli kişilerin durumu incelenmiş, gerçekten Medine halkından oldukları ve dört yıl önce İstanbul'a geldikleri ve şimdiye kadar Ferâset-i Şerîfe Vekili İbrahim Efendi'nin kişisel yardımlarıyla geçindikleri, Hicâz'a geri dönmek istedikleri anlaşılmıştır. Ancak fakir durumda olmalarına karşın ufak tefek işler yaparak geçimlerini sağlayacak güçte olduklarından başvurularının ona göre değerlendirilmesi (müzekkerede belirtilmemiş olmakla birlikte bağlamı itibariyle yardım edilmemesi) Nezaretin görüşüne sunulmaktadır.⁸²

19- Aslen Darfur halkından olup yirmi yıldır Mekke civarında yaşamakta olan Hacı Muhammed bin Mahmud'a memlektinden her yıl muntazam olarak gönderilen yardımın iki sene önce İngilizlerin baskısıyla kesildiği ve şahsın tekrar bu yardımı alabilmek için Darfur Emirliğinin bağlı bulunduğu Mısır Hıdivliğine emirname gönderilmesini sağlamak amacıyla geldiği İstanbul'da da çok sıkıntıya düştüğü hatta beş gün kaldığı evin kirasını dahi ödeyemediği buradan Mısır'a gidebilmek için de yol parasına ihtiyacı olduğu hem kendi ifadesinden hem Tercümanlığın araştırmasından anlaşılmış ve şahsın durumu Nezâret'e iletilmektedir. Çoğu cümleleri tamamen veya kısmen karalanmış üzeri çizilmiş iki parçalık müzekkerenin bir yerinde üzeri çizilmiş “adem-i sarahatine mebnî / açıklığa kavuşmamış veya şahsın anlattıkları anlaşılır bulunmamış” cümlesi yer almaktadır. Bu üstü çizilen cümlenin siyakında (devamında)

⁸⁰ Defter, vr.: 3b, Evrak no: 1400, 7 Ağustos Sene 324 (20 Ağustos 1908) tarihli müzekkere ve s: 4b, Evrak no:1399, 9 Ağustos Sene 324 (22 Ağustos 1908) tarihli müzekkere

⁸¹ Defter, vr.: 4b, Tarihsiz müzekkerenin yazımının tamamlanmadığı anlaşılmaktadır.

⁸² Defter, vr.: 4a, Evrak no: 1399, 9 Ağustos Sene 324 (22 Ağustos 1908) tarihli müzekkere

şahsın anlattıklarının anlaşılır ve kendisinin muhtaç durumda bulunduğu vurgulanmıştır.⁸³

20- Şerif Mâcid isimli şahsın üç sene önce babasıyla birlikte İstanbul'a gelip geçim kaynağı aradığı fakat bunda başarılı olamadığı, muhtaç duruma düştüğü, geçenlerde vefat eden babasının maaşının kendisine verilmesi için uğraştığı ve bunda da başarılı olamadığı gerekçesiyle durumu makama arz edilmektedir.⁸⁴

21- Mekke ve Medine halkından olup rızkını temin için bu taraflara gelip iş bulamadıklarından han köşelerinde muhtaç durumda kalanlar için haklarında araştırma yapılmadan yardım verildiği, bazılarının ihtiyaç sahibi olmadığı halde yardım aldığı, bazılarının bu yardımdan defalarca aldığı tespit edildiğinden eskiden olduğu gibi Tercümanlık Dairesince durumlarının ve ihtiyaçlarının belirlenmesi yönünde araştırma yapılması ve sonuca göre belirlenen kişilere yardım yapılması, böylece bu karışıklığın giderilmesi hususu Nezaret oluruna sunulmaktadır.⁸⁵

22- Medine halkından olan Meryem Hanım'ın dilekçesi üzerine araştırma yapılmış, kimsesiz ve fakir olduğu anlaşılmış olup trenle ücretsiz olarak memleketine dönmesi için yardımcı olunması makama sunulmuştur.⁸⁶

23- Medine halkından Bahtiyar Hanım isimli şahıs Medine'de hayrathanelerde yaşadığını muhtaç durumda olduğunu ve Bahriye Nezareti işçi emeklisi olan eşinden kalan ve on yedi aydır ödenmemiş olan dul ve yetim aylığını almak için geldiğini ancak alamadığını belirterek kendisine vapurla Cidde'ye gidecek kadar yardım edilmesini talep etmektedir. Durumu araştırılmış ve makama rapor sunulmuştur.⁸⁷

24- Mescid-i Nebevi müezzinlerinden Muhammed Necdî Efendinin üç yıldan beri İstanbul'da yaşayan eşi ile bir oğlu ve üç kızının Medine'ye gönderilmesi için Medine'li ilim adamı Abdurrahman İlyas Paşa'nın yaptığı başvuru incelendi. Ailenin gerçekten ihtiyaç içine olduğu, dilencilikle hayatlarını sürdürdükleri, kaldıkları yerde kuru tahta üzerinde yattıkları anlaşılmış ve Hayfa'ya kadar gemi ile oradan da

⁸³ Defter, vr.: 8b, Evrak no: 1835, 24 Haziran Sene 325 (7 Temmuz 1909) tarihli müzekkere

⁸⁴ Defter, vr.: 9a, 23 Temmuz Sene 325 (5 Ağustos 1909) tarihli müzekkere

⁸⁵ Defter, vr.: 10a, 27 Teşrin-i Evvel Sene 325 (9 Kasım 1909) tarihli müzekkere

⁸⁶ Defter, vr.: 10b, 8 Teşrin-i Sâni Sene 325 (21 Kasım 1909) ve s: 11b, 23 Teşrin-i Sâni Sene 325 (6 Aralık 1909) tarihli müzekkereler

⁸⁷ Defter, vr.: 10b, 14 Teşrin-i Sâni Sene 325 (27 Kasım 1909) tarihli müzekkere

Medine'ye trenle gönderilmesi konusu araştırılmış ve bir Amerikan şirketinin gemisinden indirimli biletler temin edilmiş Hayfa'dan sonrası için trenle ücretsiz yolculuk yapabilmeleri için girişimde bulunulmuş yol boyunca havanın etkisinden korunmaları için yorgan hırka yiyecek gibi gereksinimleri de göz önünde bulundurularak toplam 500 kuruş masraf hesaplanmış ve konu makama arz edilmiştir.⁸⁸

25- Otuz kırk sene öncesinden beri Mekke – Medine halkından olup da geçimini temin etmek amacıyla İstanbul'a gelmiş olan yoksullara Hazine-i Hâssa'dan dağıtılmakta olan haftalık beş yüz kuruş yardımlar daha sonra üç yüz kuruşa ve birkaç sene önce yüz elli kuruşa düşürülmüş bir sene kadar önce de bu yardımlar tamamen kesilmişti. Hacıların ve ziyaretçilerin hediyeleri, bedel-i hac ve adaklarla geçinen bu insanlar bir süredir kendilerine yapılacak yardımları el açarak beklemektedirler. Bunların hayır dualarını almak için önceki gibi Hazineden veya Haremeyn ikramiyesi adıyla yardım yapılması makamın oluruna sunulmuş ve haftalık 200 kuruşun Tercümanlık vasıtasıyla gerçekten ihtiyaç sahibi olanlara dağıtılması uygun bulunmuştur.⁸⁹

26- Medineli Bedriye isimli bir hanımın İstanbul'a gelirken yolda damadının vefat ettiği, İstanbul'da bir cami avlusunda kaldıkları ve Medine'ye dönmek için yardım edilmesi konusunun işlendiği bu müzekkerede kadının muhtaç durumda olduğu 180 kuruş gemi ücreti verilerek Hayfa'ya oradan da trenle Medine'ye gönderilmesi için Demiryolu İdaresine yazı yazılması makam oluruna sunulmaktadır.⁹⁰

27- Altmış yıldır Medine civarında yaşayan ve Mescid-i Nebevî'de hizmetli olarak bulunmuş olan Ali Efendi isimli seksen yaşını geçmiş bir şahsın yiyecek temin etmek için İstanbul'a geldiği şimdi ise Medine'ye dönmek istediği ancak çok fakir

⁸⁸ Defter, 11b, 30 Teşrin-i Sâni Sene 325 (13 Aralık 1909) tarihli müzekkereler. NOT: Yazarımız 12a sayfasının tamamını ayırdığı ve üç müzekkere ile aktardığı bu konuyu kaleme alırken Defterin başından beri ilk defa Miladî tarih de (11 Nisan 1910) kullanmıştır.

⁸⁹ Defter, vr.: 12b, 5 Mayıs Sene 326 (18 Mayıs 1910)tarihli müzekkere

⁹⁰ Defter, vr.: 13b, 12 Ağustos Sene 326 (25 Ağustos 1910)tarihli müzekkere

vemuhtaç durumda olduğundan tren ücretini temin edemediği anlaşılmış ve şahsa yardımcı olunup trenle gönderilmesi makamın olurlarına sunulmaktadır.⁹¹

28- 14b ve 15a varaklarında yer alan müzekkere ve derkenarlar tamamıyla geçimlik sağlamak amacıyla İstanbul'a gelip burada maddi sıkıntılar yaşayan ve memleketlerine dönebilme konusunda yardım talebinde bulunan Medineli kişilerin durumları ve nasıl gönderileceklerinin makam olurlarına sunulmasından oluşmaktadır.⁹²

29- Medine'den çıkıp başka memleketlere yiyecek temini için gidip eli boş dönmekle kalmayıp başlarına türlü işler gelmiş olan 15 kişilik bir grubun yardım talepleri incelenmiş ve Hayfa ve Beyrut'a giden gemilerin ücretlerinin yüksek oluşu nedeniyle önce Bahriye Nezaretiyle yazışma düşünülmüş sonra Osmanlı bandıralı Tuna adlı geminin Cidde'ye gideceği öğrenilince gemi sahibi ile temasa geçip bu on beş kişinin ücretsiz olarak Cidde'ye gönderilmesi ve bu kişilerin düştükleri bu zahmetli durumdan kurtarılmaları makam olurlarına sunulmuştur.⁹³

30- Medine'de Mescid-i Nebevi'ye hizmet edenlerden Ahmed İshak ve Abdülfettah isimli iki kişinin Medine'ye dönebilmeleri için buradan gemi ile Hayfa'ya oradan da trenle gönderilmeleri konusu makam olurlarına sunulmaktadır.⁹⁴

31- Yiyecek toplamak için gezip dolaşan ancak eli boş döndüğü anlaşılan Şeyh Muhammed isimli şahsın memleketi Medine'ye gönderilmesi konusunda Demiryolu İdaresine yazı yazılması makam olurlarına sunulmaktadır.⁹⁵

32- Aslen Tunuslu Zerûk Paşa Medine'de vefat ettiği için İstanbul'da yaşamakta olan beş kişilik aile fertlerinin Medine'ye gönderilmesi hakkında yazılan müzekkerede ailenin maddi durumunun iyi olduğu ve trende birinci sınıf mevkideparalı olarak gidecekleri belirtilirken "kendilerine üç yüz kuruş yol masrafı da verilerek ücretsiz gönderilmeleri" talep ediliyor.⁹⁶

⁹¹ Defter, vr.: 13b, 30 Ağustos Sene 326 (12 Eylül 1910) tarihli müzekkere

⁹² Defter, vr.: 14b – 14a, 5 Teşrin-i Evvel Sene 326 (18 Ekim 1910); 9 Teşrin-i Evvel Sene 326 (22 Ekim 1910); 13 Teşrin-i Evvel Sene 326 (26 Ekim 1910); 20 Teşrin-i Evvel Sene 326 (2 Kasım 1910); 21 Teşrin-i Evvel Sene 326 (3 Kasım 1910) tarihli müzekkereler

⁹³ Defter, vr.: 15b, 23 Teşrin-i Evvel Sene 326 (5 Kasım 1910) tarihli müzekkere

⁹⁴ Defter, vr.: 16a, 25 Teşrin-i Evvel Sene 326 (7 Kasım 1910) ve 1 Teşrin-i Sâni Sene 326 (14 Kasım 1910) tarihli müzekkereler

⁹⁵ Defter, vr.: 16b, Evrak no: 5065, 4 Teşrin-i Sâni Sene 326 (17 Kasım 1910) tarihli müzekkere

⁹⁶ Defter, vr.: 16b, 4 Teşrin-i Sâni Sene 326 (17 Kasım 1910) tarihli müzekkere.

33- Medine-i Münevvere ahalisinden durumu araştırılıp ihtiyaç sahibi olduğu anlaşılan Muhammed Kâki isimli şahsın memleketine gönderilmesi için Hicaz Demiryolu İdaresine tebligat buyrulması talep ediliyor.⁹⁷

34- Geçmişte kurban bayramlarında Mekke ve Medine fakirlerine kesip dağıtılmak üzere ikişer koyun kurbanlık gönderildiği ancak bir iki senedir gönderilmediği tespit edildiğinden fakirlerin hayır dualarını almaya vesile olan bu güzel âdetin tekrar canlandırılması talep edilmektedir.⁹⁸

35- Medineli olup, ciddiyet sahibi, itibarlı ve dürüst olarak tanınan Ensârîzâde Ebû Bekir Efend'inin, arkadaşlarıyla gittikleri Rusya'da muhtaç duruma düştükleri haklarında yapılan araştırmadan anlaşıldığından ücretsiz olarak Medine gönderilmeleri konusunun Hicaz Demiryolu İdaresine bildirilmesi Nezâret oluruna sunulmaktadır.⁹⁹

36- Haremeyn ahalisinden olup Mescid-i Nebevî'de müezzinlik yapmış olan ve halen İstanbul'da bulunan Abdülmuttalib Efendi'nin durumu incelenmiş ve yardımın Birinci Belediye Dairesi aracılığı ile dağıtımını esnasında dilekçe sahibine de payı ayrılması ve diğer muhtaç durumda olan ve dilekçe vermiş vapurla Hayfa'ya oradan da Medine'ye trenle gönderilmesi konusu Nezârete arz edilmektedir.¹⁰⁰

37- Mescid-i Nebevi'nin meşhur hatiplerinden Şeyh Zâhid Efendi ile arkadaşları Şeyh Osman ve Şeyh Ma'sûk Efendinin Rusya'ya erzak temini için gittiği ve biriktirdiği otuz beş Osmanlı Lirası parasını Kîresi'den geçerken kaybettiği ve polise başvurduğu halde bir netice alamadığı ve eli boş olarak İstanbul'a geldiği bilgisi araştırılmış yardıma muhtaç durumda olduğu tespit edilmiş, Medine Mebusu'nun da konuyla ilgilendiği belirtilerek Şeyh Zahid Efendi'nin Hayfa'dan Medine'ye birinci sınıf mevkide trenle gönderilmesi için Hicaz Demiryolu İdaresine tebligat buyrulması Nezâret oluruna sunulmaktadır.¹⁰¹

⁹⁷ Defter, vr.: 16b, Evrak no: 6486i 17 Teşrîn-i Sâni Sene 326 (30 Kasım 1910) tarihli müzekkere

⁹⁸ Defter, vr.: 17a, 20 Teşrîn-i Sâni Sene 326 (3 Aralık 1910) tarihli müzekkere

⁹⁹ Defter, vr.: 17a, Evrak no: 6520, 21 Teşrîn-i Sâni Sene 326 (4 Aralık 1910) tarihli müzekkere

¹⁰⁰ Defter, vr.: 18b, Evrak no: Serkâtib 556/32.65/76.65; 19 Kânûn-i Sâni Sene 326 (1 Şubat 1911) tarihli müzekkere

¹⁰¹ Defter, vr.: 19b, 2 Mart Sene 327 (15 Mart 1911) tarihli müzekkere

38- Devam eden üç müsvedde de Mekke Medine halkından olup İstanbul'da yaşayanlardan ihtiyaç sahibi olanlara haftalık olarak yapılan iki yüz kuruşluk yardımların muhasebede karşılığı olmadığından iki aydan beri dağıtılamadığı ve ihtiyaç sahiplerinin oldukça zor duruma düştükleri vurgulanarak yeni yıla girerken bu yardımların tekrar yapılması uygun bulunursa makbuz karşılığı kendisine (Tercüman Hacı Ferid Bey) teslim edilmesi makam oluruna arz edilmektedir.¹⁰²

39- Aslen Tunuslu olup Tunus'ta bulunan emlak ve eşyasını satıp Mekke'ye göçmek isteyen fakat Tunus Hükümeti tarafından engellenen Şeybîzade Hacı Muhammed isimli şahıs, - Kâbe-i Muazzama'nın anahtarlarını taşıma görevini üstlenmiş olan Şeybî sülalesine mensup olduğunu - Tunus'tan Mekke'ye göçmek istediğini fakat Tunus hükümeti tarafından buna izin verilmediğini, bu konuda kolaylık sağlanmak üzere Tunus Hükümeti nezdinde girişimde bulunulmasını ve bir de İstanbul'dan Tunus'a gidebilmesi için vapur ücreti ve yol masrafı olarak 420 kuruş verilmesini talep etmektedir.

Hacı Ferid Bey ise Haremeyn ahali muhtaçları kaleminden bu kişiye para verilmesinin gayr-i kabil olduğunu; şahsın Tunus'dan göçü ile ilgili nasıl bir işlem yapılacağını bilemediğini ifade etmektedir.¹⁰³

40- Medine halkından olup yardım isteyen iki şahsın ihtiyacına haftalık dağıtılan yardım miktarının yeterli olmayacağından yol masrafı yardımı yapılamayacağı mümkünse başka yoldan yardım edilmesi konusu makam oluruna sunulmaktadır.¹⁰⁴

41- Aslen Hindistanlı olup yirmi yıl yaşadığı Hicaz'a dönmek için yardım talebinde bulunan Seyyid Sıddık bin Abbâs isimli şahsa Haremeyn ahali için dağıtılan haftalıklardan yardım edilemeyeceği; şahsın ihtiyacı olan altmış kuruşun başka yoldan temin edilmesi, Hayfa'dan Medine'ye kadar trenle gönderilmesi konusunun ise Demiryolu İdaresine havale buyrulması Nezârete arz edilmektedir.¹⁰⁵

¹⁰² Defter, vr.: 20a, 2 Mart Sene 327 (15 Mart 1911) tarihli müzekkere

¹⁰³ Defter, vr.:20a – 20b, Evrak no:896/38, 13 Mart Sene 327 (26 Mart 1911) tarihli müzekkere

¹⁰⁴ Defter, vr.: 20b, 15 Mart Sene 327 (28 Mart 1911) tarihli iki müzekkere

¹⁰⁵ Defter, vr.: 20b, Evrak no: 493, 29 Mart Sene 327 (11 Nisan 1911) tarihli müzekkere

42- Medine-i Münevvere ahalisinden olup buralarda kalmış ve muhtaç duruma düşmüş kişilerin vapurla ücretli gönderilmesi veya Demiryolu ile ücretsiz memleketlerine gönderilmesinin masraflı olduğu; yardım için ayrılan para miktarının ve trenle ücretsiz taşıma limitinin çok aşıldığı, ilgili kurumlarca dile getirilirken Meclis-i Mebusan tarafından devletin (veya hükümetin) bulunma amaçları arasında böyle kişilere yardım yapması da bulunduğu (bugünkü anlatımla devletin halka sosyal yardımda bulunmasının bir görev olduğu) vurgulanmaktadır.¹⁰⁶

43- Medine-i Münevvere ahalisinden Seyyid Ali Selim ve Hüseyin Ali İbrahim isimli kişilerin memleketlerine gönderilmeleri ile ilgili masraflar ve işlemler bu sayfada da devam etmektedir. Beyrut'a kadar bir kişi için indirimli gemi ücreti aslında 120 kuruş iken Hacı Ferid Bey'in ihtiyaç ve fakirlik belgesi tanzim etmesiyle 60 kuruşa indirildiği ve yiyecek parası için de ayrıca ödeme yapıldığı anlaşılmaktadır.¹⁰⁷

44- Seyyid Yahya bin İbrahim isimli bir gencin erzak temin etmek amacıyla Kastamonu'ya kadar geldiği, yaşının küçüklüğü sebebiyle buna muvaffak olamayıp, muhtaç duruma düştüğü anlaşılmış ancak memleketine gidebilmesi için gerekli yol masrafının tamamının haftalık kaleminden karşılanamayacağından Hicaz Demiryolu İdaresince Hayfa'dan Medine'ye meccanen götürülmesi Nezaret onayına arz edilmektedir.¹⁰⁸

45- Kısa olarak özetlemiş 8 müzekkerede ismi yazılı kişilerin yardım talepleri veya bu kişilere yardım yapılması hususunda değerlendirmeler Nezâret'e sunulmaktadır.¹⁰⁹

46- Medine-i Münevvere ahalisinden ve Sâdât-ı kirâmdan Seyyid Hasan Attâsî ve Seyyid Sâlim Efendinin hastalıkları sebebiyle iki yıldır Dersââdet'te tedavi gördükleri konusunda ilgili makama ibraz edilmek üzere bir ilmühaber verilmektedir.¹¹⁰

¹⁰⁶ Defter, vr.: 21b – 22a, tarihsiz müzekkere

¹⁰⁷ Defter, vr.: 22b, Evrak no: 487, 588, 3 Mayıs Sene 327 (16 Mayıs 1911) ve 4 Mayıs Sene 327 (17 Mayıs 1911) tarihli müzekkereler.

¹⁰⁸ Defter, vr.: 24a, Evrak no: 3224, 19 Temmuz Sene 327 (1 Ağustos 1911) tarihli müzekkere

¹⁰⁹ Müzekkerelerde aynı isimden kişilerin yardım almak için sık başvuru yaptıkları görülmektedir.

¹¹⁰ Defter, vr.: 31a, 13 Şubat Sene 328 tarihli tezkire

47- Cihad görevini ifa etmek üzere Medine-i Münevvere'den gelip terhis edildikten sonra memleketlerine gönderilmesi gereken isimleri yazılı yedi kişiye yol masrafı olarak atıye tertibinden birer mecidiye para verilmesi konusunun muhasebeye havale buyrulması Nezâret onayına arz edilmektedir.¹¹¹

48- Hicaz Demiryolu İdaresinin Medine-i Münevvere ahalisinden ve sâdât-ı kirâmdan Seyyid Ali Müberrâ isimli şahsın memleketine, trenle ücretsiz gönderilmesinin mümkün olmayacağını bildiren tebligatına karşılık şahsın burada sefil ve perişan bırakılmaması için vapur ve tren ücretinin atıye tertibinden karşılanması hususunda Muhasebeye havale buyrulması Nezâret onayına sunulmaktadır.

Dâhiliye Nezâreti Muhasebe Müdürü tarafından, atıye kaleminden yapılan yardımın çok düşük olduğu için şahsın daha az masrafla gönderileceği Tercümanlığa bildiriliyor.¹¹²

49- Mekke ve Medine halkının önemli geçim kaynağının hacıların ve ziyaretçilerin bıraktığı şeyler ve verdikleri hediyeler ile adak bedel hac sadakalarından ibaret olduğu, yiyecek temini için bu taraflara gelip hiçbir kazanca sahip olamadan eli boş bir halde yardım bekledikleri; devletin katıldığı savaşlar ve Hicaz Demiryolu inşaat masrafı sebebiyle yardımlarda kesintiye gidildiği; Osmanlı Devletinin Hicaz halkına yardım etmesinin ve hayırseverliğinin İslam âleminde takdirle karşılandığı, ihtiyaç sahiplerinin hayır dualarının alınacağı rapor edilmektedir.¹¹³

50- Medine-i Münevvere ahalisinden Şerife Hayriye Hanım ve Kerime Hatun isimli yardıma muhtaç iki kadına birer Mecidiye yardım yapılması makamın onayına sunulmaktadır.¹¹⁴

51- Medine ahalisinden olup Dersaâdet'te kimsesiz bir halde cami köşelerinde geceleleyen, Türkçe bilmediği için derdini de anlatmakta zorlandığını belirten Şerife Emine isimli bir kadının önce ücreti verilerek vapurla Hayfa'ya, oradan ücretsiz olarak

¹¹¹ Defter, vr.: 32a – 33b, 11 Mart Sene 329 (24 Mart 1913) ve 15 Mayıs Sene 329 (28 Mayıs 1913) tarihli müzekkereler

¹¹² Defter, vr.:32a, 11 Mart Sene 329 (24 Mart 1913) tarihli müzekkere ve aynı tarihli Derkenar Sureti

¹¹³ Defter, vr.:35a, tarihsiz

¹¹⁴ Defter, vr.: 36b, 27 Teşrin-i Evvel Sene 329 (9 Kasım 1913)tarihli müzekkere

trenle Medine'ye gönderilmesi, yol masrafları¹¹⁵ için de atıye tertibinden 120 kuruş yardım yapılması konusunun Muhasebeye havale edilmesi Nezaretin olurluna arz edilmektedir.¹¹⁶

52- Mekke-i Mükerrreme ve Medine-i Münevvere ahalisinden olup, rızıklarını aramak amacıyla buralara (İstanbul'a) gelmiş fakat mevcut durum sebebiyle geçimlerini temin edememiş ve burada kalmış bulunan muhtaç durumdaki 20 kişiye sedd-i ramak olacak¹¹⁷ kadar atıye tertibinden haftalık yardım yapılması mümkün ise gereğinin yapılması Nezaret'in takdirine arz edilmektedir.¹¹⁸

53- Medine-i Münevvere ahalisinden dördü erkek üçü kadın yedi, Mekke-i Mükerrreme ahalisinden dört erkek, toplam 11 kişinin oldukça yoksul ve sıkıntı içinde buldukları için uygun görülürse atıye tertibinden yardım edilmesi Nezaret iradesine sunulmaktadır.¹¹⁹

54- Mekke-i Mükerrreme ahalisinden olup kararlaştırılan gıda maddelerini getirmek için şehir dışına çıkması gereken Bekir Hindâvî isimli şahıs için kendisine ihtiyacını ve yol masrafını karşılayacak miktarda atıye tertibinden para yardımı yapılması için Nezaret olurluna başvurulmaktadır.¹²⁰

55- Mekke-i Mükerrreme ahalisinden olup isimleri yazılı beş kişinin, Mekke Mebusunun¹²¹ tavassutu ve Mekke Muarrifi Seyyid Taha Efendi'nin, yardıma muhtaç oldukları beyanı üzerine askeri tren ile Medine'ye gönderilmeleri ve yiyecek ve diğer ihtiyaçları için de kişi başı 200 kuruş olmak üzere toplam 1000 kuruş yardımda bulunulması Nezaret onayına sunulmaktadır.¹²²

56- 1 Şubat 1916 günü vefat etmiş olan Şehzade Yusuf İzzeddin Efendinin¹²³ cenaze merasiminde hazır bulunan Mekke ve Medineli kişilere toplam 500 kuruş

¹¹⁵ Hacı Ferid Bey yol masrafları için genellikle "esnâ-yı râhda nân bahası" şeklinde bir ifade kullanmaktadır.

¹¹⁶ Defter, vr.: 36b, 25 Kânûn-i Sâni

¹¹⁷ Sedd-i ramak derecesi: Ölmeyecek kadar

¹¹⁸ Defter, vr.:39b, 20 Teşrin-i Evvel Sene 330 (2 Kasım 1914) tarihli müzekkere

¹¹⁹ Defter, vr.: 41a, 22 Teşrin-i Evvel Sene 331 (4 Kasım 1915) tarihli müzekkere

¹²⁰ Defter, vr.: 41b, 21 Kânûn-i Evvel Sene 331 (3 Ocak 1916) tarihli müzekkere

¹²¹ Meclis-i Mebûsân 3. Dönem Mekke Mebusu Hasan Şeybi Efendi

¹²² Defter, vr.: 41b, 11 Kânûn-i Sâni Sene 331 (24 Ocak 1916) tarihli müzekkere

¹²³ Şehzâde Yusuf İzzeddin Efendi, bkz. 17 nolu dipnot

yardım olarak dağıtıldığına ilişkin makbuz Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Kethudalığa takdim edilmektedir.¹²⁴

57- Haremeyn-i Muhteremeyn (Mekke-i Mükerrer ve Medine-i Münevvere) ahalisinden olup maddi sıkıntıya düşmüş isimleri yazılı on bir kişiye münasip miktar para yardımı yapılması bulunduğundan konunun Muhasebe birimine havalesi talep edilmektedir.¹²⁵

58- Ramazan ayı boyunca Haremeyn ahalisinden gerçekten yoksul ve muhtaç kişilere haftada yüzer kuruş yardım edilmesi kararlaştırıldığı ve yardım tutarının her hafta makbuz karşılığı Tercümana verilmesi konusunun Muhasebe birimine havale edilmesi istenmektedir.

59- Ramazan ayına özel Haremeyn ahalisinden yoksullara dağıtılmak üzere Tercüman tarafından Muhasebeden alınan haftalık yüz kuruş yardımın makbuz karşılığı ve belirtilen tarihlerde Mekke ve Medine Muarriflerine aktarıldığına ilişkin tutanak Muhasebeye tevdi edilmektedir.¹²⁶

60- Mekke – Medine halkından isimleri yazılı 12 kişiye çok fakir ve kimsesiz oldukları için yaklaşan mübarek bayramın hürmetine uygun miktar para yardımında bulunulması Nezâret onayına arz olunmaktadır.¹²⁷

2.2. MEKKE VE MEDİNE MUARRİFLİĞİ İŞLEMLERİ VE MÜZEKKERE ÖZETLERİ

1- Mekke Muarrifi Seyyid Ali Efendi'nin Hazine'den 280 kuruş kayd-ı hayat (ölünceye kadar maaşlı olma) ve Hicâz Demiryolu İdaresinden Muarriflik memuriyeti için 500 kuruş olmak üzere iki yerden maaş aldığı, maaşlardan birinin kesilmesi gerektiği, Muarriflikten istifa etmiş olduğu için kayd-ı hayat maaşının devam ettirilmesine dair talebi incelenmiş ve Hicâz Demiryolu İdaresinden aldığı maaşın kesilmesi için durumun Maliye Nezâretine aktarılması makamın olurlarına arz edilmektedir.¹²⁸

¹²⁴ Defter, vr.: 41b, 23 Kânûn-i Sâni Sene 331 (5 Şubat 1916) tarihli müzekkere

¹²⁵ Defter, vr.: 42a, 6 Nisan Sene 332 (19 Nisan 1916) tarihli müzekkere

¹²⁶ Defter, vr.:42a, 11 Haziran Sene 332 (24 Haziran 1916)tarihli müzekkere

¹²⁷ Defter, vr.: 22b Eylül Sene 332 (5 Ekim 1916) tarihli müzekkere

¹²⁸ Defter, vr.: 4a, Evrak no: 1399, 14 Ağustos Sene 324 (27 Ağustos 1908) tarihli müzekkere

2- Seyyid Ali Efendi'nin istifa etmesiyle boşalan Mekke Muarrifliği kadrosu için Yusuf¹²⁹ isimli bir şahıs başvuruda bulunmuş ve istifa dilekçesi ile yeni başvuru dilekçesinin Tercümanlığa geldiği belirtilmektedir.¹³⁰

3- Mekke Muarrifi'nin bedensel hastalıkları nedeniyle görevine devam edemeyeceği gerekçesiyle istifa ettiği için münhal bulunan Muarriflik görevine yeni tayin yapılması için Hac Yolculuğundan dönüşün beklenmesi, görev yapabilecek kişilerin tamamının Hac görevi için Hicaz'da olduğundan tayin yapılamayacağı ancak işlerin takip edilebilmesi için Medine Muarrifi Hıdır Efendi'nin vekâleten Mekke Muarrifliği görevini de üstlenmesi teklif ediliyor.¹³¹

4- İstifa etmiş olan Mekke Muarrifinin yerine başvuruda bulunan Yusuf isimli şahsın aslen Medine halkından olduğu için -onu aday gösterenlerin dahi Mekke ahalisinden olmadığı- Mekke ile ilgili muarriflik yapamayacağı düşünüldüğünden başvuru evrakının yazı işlerinde kalması ve işleme konulmaması Nezaret oluruna arz edilmektedir.¹³²

5- Münhal bulunan Mekke Muarrifliği görevi için Ahmet isimli bir kişinin başvuruda bulunduğu ancak uzun müddettir Dersâdet'te ikamet ettiğinden bu görevi yerine getirmede zorluk çekeceği düşünüldüğünden Hac mevsiminden sonra bölgeyi ve halkı iyi tanıyan birisinin seçilmesi daha uygun olacağı Nezarete rapor edilmektedir.¹³³

6- Mekke ve Medine Muarrifliklerinin önceleri bir kişi tarafında yürütüldüğü sonra bir kişiye ödenen maaş ikiye bölünerek iki ayrı muarrifliğe ayrıldığı hususu aydınlatılmaktadır.

7- Hacı Ferid Bey'in defterinde Muarriflik konusunda hakkında en çok yazışma yapılan kişi Yusuf Efendidir. Şöyleki;

Yusuf Efendi önce istifa ile boş alan Mekke Muarrifliği için başvuruda bulunmuş; kendisinin aslen Medine-i Münevvereli olması ve Mekke-i Mükerreme

¹²⁹ Bu şahsın soyadı BOA belge özetlerinde "Dividdar" şeklinde transkrip edilmiştir.

¹³⁰ Defter, vr.: 4b tarihsiz ve tamamlanmamış müzekkere

¹³¹ Defter, vr.: 5a, 8 Kânûn-i Evvel Sene 324 (21 Aralık 1908) tarihli müzekkere

¹³² Defter, vr.: 5a, 8 Kânûn-i Evvel Sene 324 (21 Aralık 1908) tarihli müzekkere

¹³³ Defter, vr.: 5a, tarihsiz müzekkere

ahalisi tarafından tanınmadığı gerekçesiyle bu talebi geri çevrilmiştir. Medine Muarrifinin vefatıyla Yusuf Efendi bu defa Medine Muarrifliği için müracaat etmiştir. İstanbul'da yaşayan Haremeyn ahalisinin rıza göstermemesi, okur-yazar olmaması, Mekke Muarrifliğine tayin edilen kişi ile akrabalığının bulunması gibi sebeplerle tayinine sıcak bakılmamıştır. Ahalinin ve Tercüman Hacı Ferid Bey'in olumsuz görüş belirtmelerine rağmen Yusuf Efendi Medine Muarrifliğine tayin edilmiştir. Muarrif olarak göreve başladığı yıl hacca gitmek izin istemiş ve kendisine hac izni verilmiştir. Bir sonraki hac mevsiminde tekrar izin istemiş; verilmediği halde hacca gitmiş ve Medine Mutasarrıflığı aracılığı ile Muarriflik görevinden istifa etmiş ve hizmeti için Mecidiye Nişanı ile taltif edilmiştir. Daha sonra Yusuf Efendi'nin fakirlik dolayısıyla yardım talebinde bulunduğu, silah kullanmaktan hakkında polis tarafından soruşturma yapıldığı, gıyabında ceza verildiği de müzekkere içeriklerinden ortaya çıkmaktadır.¹³⁴

8- Hacı Ferid Bey'in müzekkere taslakları arasında Medine Muarrifi Yusuf Efendi'den sonra Mekke Muarrifi Ahmed Efendi hakkındaki yazışmalar da epey bir yekün teşkil etmektedir.

Eski bir polis memuru ve başarılı bir memuriyet geçmişi olan Ahmed Efendi¹³⁵ 1324 yılı başında göreve başladıktan sonra hac mevsimi münasebetiyle kendisine izin verilmiş ancak hac sonrası iki aydan fazla zaman geçtiği ve izin süresi bittiği halde görevine dönmediği tespit edilmiştir.

Bu sebeple müstafi sayılan Ahmed Efendi'nin Medine Gurâbâ Hastanesi raporu ile Medine Mutasarrıflığı yazısıyla Medine-i Münevvere'de iken hastalandığı ve tedavi gördüğü anlaşılmış ve görevine iade edilmiştir.

Hacı Ferid Bey'in Defterinde Mekke Muarrifi Ahmed Efendi'nin sağlık sebepleriyle görevini bıraktığı ve kendisine maaşının yüzde on beşi kadar emeklilik ve ma'zül maaşı bağlandığı bilgisi yer almaktadır.¹³⁶

¹³⁴ Defter, vr.: 7b, 8a, 8b, 9a, 14a, 22b – 23a ve 1324 – 1327 yılları arasında yazılmış müzekkere taslakları

¹³⁵ İsmi çoğunlukla "Ahmed Efendi", birkaç kez "Ahmed Murad Efendi", bir kez de "Muradzâde Ahmed Efendi bin Abdurrahman" şeklinde zikredilmektedir.

¹³⁶ Defter, vr.: 37b, 24 Mart Sene 330 (6 Nisan 1914) ve 26 Nisan Sene 330 (9 Mayıs 1914) tarihli müzekkereler

9- Ahmed Efendi'nin yerine Mekke Muarrifliğine Tercüman Hacı Ferid Bey tarafından "erbâb-ı istikamet" olarak nitelendirilen ve daha önce memuriyeti ve kaydı hayat maaşı bulunmayan Seyyid Tâhâ isimli şahıs tayin edilmiştir.¹³⁷

10- Yusuf Efendi'nin istifası ile boşalan Medine Muarrifliği için Tercümanlık Seyyid Muhammed Benânî isimli şahıs önerirken, Emin Berzencî isimli şahıs bu görev için talip oluyor. İstanbul'da yaşayan Medineliler ise Muhammed Niyazi isimli okuma yazması olmayan ancak iyi bir kişi olarak tanıdıkları zatı teklif etmektedirler.¹³⁸

11- Medine Muarrifi Seyyid Muhammed Benânî'nin vefat etmesi sebebiyle kaydının silinmesi ve yerine Kundakcızâde Muhammed Efendi'nin göreve başlama işlerinin yapılması Nezâret oluruna sunulmaktadır.¹³⁹

12- İstifa eden Medine Muarrifi Kundakcızâde Muhammed Efendi'nin yerine Muhammed Sünbül Efendinin tayin edilmesi konusu Nezârete arz edilmektedir.¹⁴⁰

2.3. HAREMEYN TERCÜMANLIĞI DAİRESİ VE PERSONEL İŞLEMLERİ İLE İLGİLİ MÜZEKKERE ÖZETLERİ

1- Haremeyn Tercümanlığı Odacısı Hüseyin Ağa'ya daha önce olduğu bu sene de bir kat elbise yaptırılması veya bedelinin nakit olarak ödenmesi Daire âmiri Tercüman Hacı Ferid Bey tarafından talep edildiği halde konunun ilgili muhasebeye aktarılmadığının kayıtlardan anlaşılması üzerine talep yenilenmektedir.¹⁴¹

2- Hamidiye – Hicaz Demiryolu Nezâretinin yazısında çalışanlardan bir kısmına Haremeyn ikramiyesi adıyla maşın yüzde on eksiği ile ödenen ek ücretin gelecek sene de ödenmesi, Tercümanlık ve Memuriyet Dairesinde çalışanların ise ikramiyesiz maaş almaya devam edecekleri belirtilmekle birlikte Haremeyn Tercümanı, Tercüman Muavini, Muarrifler ve diğer Tercümanlık çalışanlarının başka hesaptan ikinci bir maaş alıp almadıkları sorulmaktadır. Hacı Ferid Bey kendisinin

¹³⁷Defter, vr.: 38b, Evrak No: 12086 Umumi / 58 Hususi; 7 Mayıs Sene 330 (20 Mayıs 1914) ve 29 Mayıs Sene 330 (11 Haziran 1914) tarihli müzekkereler

¹³⁸Defter, vr.: 23b – 24a, 14 Mayıs Sene 327 (27 Mayıs 1911) ve 28 Mayıs Sene 327 (10 Haziran 1911) tarihli müzekkereler

¹³⁹Defter, vr.: 37a – 37b, 27 Kânûn-i Sâni Sene 329 (9 Şubat 1914) ve 13 Şubat Sene 329 (26 Şubat 1914) tarihli müzekkereler

¹⁴⁰Defter, vr.: 38a, 22 Mart Sen 330 (4 Nisan 1914) tarihli müzekkere

¹⁴¹Defter, vr.: 1b; 6 Mart Sene 324 (19 Mart 1908) ve 12 Haziran Sene 324 (25 Haziran 1908) tarihli müzekkereler.

tercümanlık görevi için aldığı maaştan başka bir gelirin ve mal varlığının olmadığını; Muavin Hurşid Efendinin 500 kuruş kayd-ı hayat maaşı bulunduğunu, ancak Muavinin on iki yıldır bu parayı almadığını, Mekke Muarrifinin muarriplik görevinden istifa ettiği için yalnızca kayd-ı hayat maaşı aldığını, Medine Muarrifi ile Tercümanlık Odacısının ise ikinci bir maaşlarının olmadığını bildirmektedir.¹⁴²

3- Tercüman, Tercüman Muavini, Muarrifler ve Odacıdan oluşan Haremeyn Tercümanlığı Dairesi çalışanlarının maaşlarının bu sene Hicaz Demiryolu İdaresi bütçesinden çıkarıldığı, İdarenin Muhasebe birimi tarafından bildirilmiş olduğundan maaşların Nezâret Muhasebesinden ödenmesi için kayıt işlemlerinin yapılması isteği ilgili birime sunulmaktadır.¹⁴³

4- İsmi daha önce kendisine elbise yaptırılması veya bedelinin ödenmesi yazışmalarında geçen Tercümanlık Odacısı Hüseyin Ağa'nın eceliyle vefat ettiği bildirilip yerine uygun birinin atanması talep edilmektedir.¹⁴⁴

5- Tercümanlık Odacılığı görevinde amcasının vekâleten bulunduğunu ve onun memlekete döneceğini ve kendisinin odacı olarak görevlendirilmesini talep eden şahsın amcasının Tercümanlıkla ilişkisinin kesildiğini ve başvuru sahibinin kayıt işlemlerinin yapılması istenmektedir.¹⁴⁵

6- Tercümanlık Odası oturma grubundan yazı malzemesine kadar pek çok şeyin eski, aşınmış ve çoğu kullanılmaz hale gelmiş olduğu ve Nezaretin diğer birimlerinde yenileme yapılmış olması da emsal gösterilerek yenilenmesi; keza Tercümanlık Odasının darlığı nedeniyle bina içinde daha geniş bir oda verilmesi ve kış mevsiminde mangal ile ısınmadığı için bir soba alınması talep edilmektedir.¹⁴⁶

7- Haremeyn Tercümanlığı isminin resmi ve başlıklı kâğıtlara “Haremeyni’ş-Şerifeyn Tercümanlığı” şeklinde yazılması; yazışmalarda anteli kâğıt uygulamasına geçildiği, tahrir (açıklamalı yazı) müzekkere ve ilmuhaberler için büyük ve küçük

¹⁴² Defter, vr.:4b; 18 Teşrîn-i Sâni Sene 323 (1 Aralık 1907)ve 3 Kânûn-i Evvel Sene 324 (16 Aralık 1908) tarihli müzekkere taslakları

¹⁴³ Defter, vr.: 9a; 19 Ağustos Sene 325 (1 Eylül 1909) tarihli müzekkere

¹⁴⁴ Defter, vr.: 11a, 21 Teşrîn-i Sâni Sene 325 (4 Aralık 1909) tarihli müzekkere

¹⁴⁵ Defter, vr.: 25a, 3 Teşrîn-i Sâni Sene 327 (16 Kasım 1911)ve 5 Teşrîn-i Sâni Sene 327 (18 Kasım 1911)tarihli iki müzekkere

¹⁴⁶ Defter, vr.: 25b, 39a, 31a; 9 Kânûn-i Sâni Sene 327 (22 Ocak 1911), 10 Ağustos Sene 328 (23 Ağustos 1912) ve 18 Teşrîn-i Evvel Sene 328 (31 Ekim 1912) tarihli müzekkere taslakları

boylarda resmi kâğıtlar bastırılması ile kırtasiye malzemesi ihtiyaçları ve diğer hizmet içi uygulamadan bahsedilmektedir.¹⁴⁷

8- Memuriyet Kalemi Müdürlüğü'nün Devletçe 18 – 60 yaş arası erkeklerden alınan Yol Yapım Vergisi'nin Tercümanlık memurlarından alınması konulu yazısına cevaben Tercüman ve Muavininin (doğum tarihlerinden anlaşıldığına göre yaşları sebebiyle) muaf oldukları, Muarrfilerin ise Mekke ve Medine halkından olmaları sebebiyle kanuna tabi tutulmadıkları bildirilmektedir.¹⁴⁸

9- Tercümanlık Dairesinin koltuk sandalye ve büro malzemelerinin eskidiğinden diğer dairelerde olduğu yenilenmesi ve telefon cihazı bağlatılması Nezâret oluruna sunulmaktadır.¹⁴⁹

10- Resmi dairelerden askere (silahaltına) alınan veya bedel ödeyen ya da askerliğini özel hizmette görevli olarak yapanların bildirilmesi ricasına Tercümanlık'tan yalnızca Odacının askere alındığı bildirilmektedir.¹⁵⁰

2.4. GÜVENLİK VE SUIİSTİMAL KONULARI MÜZEKKERE ÖZETLERİ

1- Medine halkından Birrîzâde Ebû Bekr ve Salih isimli kişiler tarafından yapılan başvuruda sıkıntı içinde ve yardıma muhtaç durumda oldukları için kendilerine yardım edilmesini talep eden başvuruları incelenmiş ancak ismi geçen kişilerden Ebu Bekr'in başvuru tarihinden iki hafta önce Rusya tarafına gittiği, arkadaşı Salih tarafından daha fazla yardım alabilmek için onun adına sahte imza kullandığı ortaya çıkmış, durum Salih'in kendisine de sorulduğunda Kurşunlu Medresesinde talebe olduğunu İzmit üzerinden Yenişehir'e gitmek için yolculuk izni aldığını ifade etmiştir. Bu sahte imzası ve durumu dolayısıyla Medine'nin fakirlerinden sayılmayacağı tespit edilmiştir. Ayrıca bu kişinin yirmi yıl bir yerde çalıştığı ve şimdi de geçimini

¹⁴⁷ Defter, vr.: 31b, 35a; 26 Şubat Sene 328 (13 Mart 1913) ve 5 Kânûn-i Sâni Sene 329 (18 Ocak 1914) tarihli müzekkereler

¹⁴⁸ Defter, vr.: 36b, 19 Kânûn-i Evvel Sene 329 (1 Ocak 1914) ve 23 Kânûn-i Evvel Sene 329 (5 Ocak 1914) tarihli müzekkereler

¹⁴⁹ Defter, vr.: 37a – 37b, 1 Şubat Sene 329 (14 Şubat 1914) ve 8 Mart Sene 329 (21 Mart 1913) tarihli müzekkereler

¹⁵⁰ Defter, vr.: 39b, Evrak no: 13347 / 83, 8 Eylül – 9 Eylül Sene 330 (21 Eylül – 22 Eylül 1914) tarihli müzekkere

sağlayacak bir meslek edinebilecek güçte bulunduğu belirtilerek yardım isteğinin Nezaret oluru ile iptal edilmesi istenmektedir.¹⁵¹

2- Mekke ve Medine halkından olup Geçiş İzni Belgesi ve Pasaport almak isteyenler için gerekli olan basılı formların bitmek üzere olduğu ve sunulan örnek formdan her biri numaralanmış yüz adetlik ciltlerden 31 adet matbaada bastırılıp Tercümanlığa gönderilmesi Nezaret Muhasebesinden talep edilmektedir.¹⁵²

3- İstanbul'da yaşayan Haremeyn halkına nüfus tezkiresi verilmesinin önemini ortaya koyan bu müzekkerede bazı sahtekârların Arap elbisesi giyerek Anadolu'da Rumeli'de köy ve kasabalara gidip hacca gidememiş olanlara düşük bir ücret karşılığı bedel-hac teklif etmekte köylülerde ücretin azlığına kanarak onlara kendilerine bedel hac yapmaları için paralar vermekte, sahtekârlar parayı alıp ortadan kaybolmakta oldukları tespit edilmiştir. Bu tür suistimallere fırsat vermemek üzere Haremeyn halkından olanlara Muhtarlıklarca verilen ilmuhaberlerin Haremeyn Tercümanı tarafından da onaylanması; Pasaport, Mürur Tezkeresi (geçiş belgesi) ve Nüfus Tezkeresi alacaklar için de Tercümanlıktan verilecek belgenin esas alınması kararlaştırılmıştır.¹⁵³ Bu uygulamanın Haremeyn ahalisinden olan kimselerin menfaatlerine olacağı vurgulanmaktadır.¹⁵⁴

4- Medine civarında yaşamadığı halde kendini Medine mücaviri olarak tanıtan Şeyh Bağdâdî isimli bir şahısla muhtaç olmadıkları ve maaşlı kişiler oldukları ve aslında Cidde'ye gidecekleri halde Medine'ye döneceklerini söyleyerek yardım almaya çalışan iki şahsın beyanlarının yalan olduğu anlaşıldığından dilekçeleri işleme konulmamış yardım talepleri iptal edilmiştir.¹⁵⁵

5- Beşiktaş Rum Ali Mahallesinde ikamet için kaydının yapılmasını talep eden bir şahsın kimliğinin tasdiki konusunda Beyoğlu Mutasarrıflığı Tercümanlığa

¹⁵¹ Defter, vr.: 3b, Evrak no: 1400, 7 Ağustos Sene 324 (20 Ağustos 1908) tarihli müzekkere

¹⁵² Defter, vr.: 9b, 20 Teşrin-i Evvel Sene 325 (2 Kasım 1909) tarihli müzekkere

¹⁵³ Defter, vr.:13b Dâhiliye Nezâretine bağlı Nüfus İdaresinin 31 Mayıs Sene 326 tarih ve 243 sayılı müzekkeresi

¹⁵⁴ Defter, vr.: 13a, 22 Mayıs Sene 328 (4 Haziran 1912) tarihli müzekkere

¹⁵⁵ Defter, vr.: 16a, 4 Teşrin-i Evvel Sene 326 (17 Ekim 1908) tarihli müzekkere

gönderdiği yazıya adı geçen şahsın aslen Yemen Hadramutlu olup Mekke’de mücavir olarak ikamet ettiği şeklinde cevap verilmektedir.¹⁵⁶

6- Osmanlı Devleti’nde Haremeyn ahalisinden erzak tedariki amacıyla gelenler ile seyyid ve şerif gibi imtiyazlı statüye sahip olanlara “sıyaneten ve meccânen” pasaport verilmesi, nüfus siciline kaydedilmesi için mahalle muhtarlıklarından veya belediye dairesinden ilmuhaber verilmesi yanında bu ilmuhaberlerin Haremeyn Tercümanı tarafından da tasdik edilmesinin kanuna uygun olacağı düşünülmüştür.¹⁵⁷

Bir ara Tercümanlıkça onaylanan ilmuhaberlerin belediye dairesi tarafından tasdik edilmesi gündeme gelmiş ise de işlem tekrarı sayılacağından vazgeçilmiştir.¹⁵⁸

İlmuhaberlerde nüfusa kaydedilmek ve Tezkire-i Osmaniye almak isteyenlerden bazılarının kendilerini Haremeyn ahalisi olarak tanıttıkları ancak gerçeğe aykırı beyanda buldukları görüldüğünden Haremeyn Tercümanı tarafından tahkikat yapılması ve tasdik edilmesi halinde suistimallerin önüne geçileceği vurgulanmıştır.¹⁵⁹

Mekke ve Medine’den gelenler için “semenli / ücretli veya meccanen / ücretsiz” Şehadetname verilecek kişiler ve ücret ödeyemeyecekler için ne kadar ikramiye bedeli verileceğine ilişkin bir kanun maddesi aranmış ve kurumlar arası yazışmalarda açıklayıcı bir kanun maddesinin bulunmadığı görülünce eski defter ve kayıtlara bakarak bir usul tespiti yoluna gidilmiş ve şöyle bir uygulama geliştirilmiştir:

Önce Mekke ve Medine için Müftü ve diğer ileri gelenlerden oluşan altışar kişilik komisyonlar kurulmuş ve bu komisyonların her sene (başvuruların çokluğundan olmalı) kur’a çekme yoluyla üç grup halinde tespit ve ücretlendirme uygulanmıştır. Şöyle ki:

Mekke’den, Seyyidler, Şerifler, İmamlar ve Hatiplerden 38 kişi Birinci sınıf, Eşraf ve hanedandan (büyük ailelerden) 13 kişi İkinci Sınıf, Yerli ahali ve mücavirlerden 68 kişi Üçüncü sınıf; Medine’den Seyyidler Şerifler İmamlar ve

¹⁵⁶ Defter, vr.: 24b, 3 Teşrin-i Evvel Sene 327 (16 Ekim 1911) tarihli müzekkere

¹⁵⁷ Defter, vr.: 14a, 25a evrak no: 243, Evrak no: 31 Mayıs Sene 326 (13 Haziran 1910) tarihli müzekkere

¹⁵⁸ Defter, vr.: 26a, 23 Teşrin-i Sâni Sene 327 (13 Ocak 1911) tarihli müzekkere

¹⁵⁹ Defter, vr.: 13a, 22 Mayıs Sene 328 (4 Haziran 1912) tarihli müzekkere

Hatiplerden 35 kişi Birinci sınıf, Eşraf ve büyük ailelerden 13 kişi İkinci sınıf, Harem hademeleri ile yerli ve mücâvir halktan 12 kişi Üçüncü sınıf, şeklinde gruplandırılıp Mekke'den 119 (120 olmalı) kişi, Medine'den 60 kişiye şehadetname verilmesi ve 1. sınıf için Şehadetname bedeli 1000 kuruş 2. Sınıf için Üçte bir (1/3) eksiği (660 kuruş kadar), 3. Sınıf için Dörtte bir (1/4) eksiği (750 kuruş) üç taksite bölünerek ücretlendirilmesi,

bu ücretleri ödeyemeyecek durumda oldukları için şehadetname alamayan Mekkeli 80 kişiye, Medineli 40 kişiye İkramiye Bedeli verilmesi uygun görülmüştür (İkramiye bedellerinin miktarı belirtilmemiş).¹⁶⁰

7- Hicaz vilayetinde sağlıklı bir nüfus sayımı yapılmadığından oradan gelip İstanbul'da ikamet edenlerin kaldıkları mahallelerde nüfus tezkirelerine bakarak Askerlik Dairlerine bildirimde bulunulduğu görülmektedir. Hicaz ve Haremeyn ahalisinin Osmanlı Devletince askerlikten muaf tutuldukları anlaşılana kadar mağduriyet ve memleketlerine dönüşlerinde gecikmeler yaşandığından bu durumun düzeltilmesi istenmektedir.¹⁶¹

8- İlgili makama ibraz edilmek üzere üç kişinin eşkâli ve kimliği hakkında bilgi verilmektedir.¹⁶²

9- Aslen Afganistanlı olup 1293 yılında Mekke'ye yerleşip orayı vatan edinen ve orada gayrimenkulü de bulunan Hasan Han isimli zatın İlmiye sınıfından payeli ve Osmanlı Hazinesinden maaş aldığı ve Osmanlı teb'asından olduğu konusu Nüfus İdaresine bildirilmektedir.¹⁶³

10- Mekke ve Medine asıllı ve tarikat mensubu kişilerin özel kıyafetlerle kötülük beklenen yerlerde dolaştıkları, takvaya yakışmayan hareketlerde buldukları için zabıta ve diğer yetkililerce cezalandırılmaları ve memleketlerine gönderilmeleri konusunda Şeyhülislamlık Makamından uyarı yapılmaktadır.¹⁶⁴

¹⁶⁰ Defter, vr.: 27b – 28b, 2 Haziran Sene 327 – 1 Temmuz Sene 328 tarihleri arası müzekkereler

¹⁶¹ Defter, vr.: 30b, 7 Kânûn-i Sâni Sene 338 (20 Ocak 1913) tarihli müzekkere

¹⁶² Defter, vr.: 31a, 32a, 12 Şubat Sene 328 (25 Şubat 1913) ve 2 Mart Sene 329 (15 Mart 1913) tarihli müzekkereler

¹⁶³ Defter, vr.: 36a, 26 Teşrin-i Evvel Sene 329 (8 Kasım 1913) tarihli müzekkere

¹⁶⁴ Defter, vr.: 38b – 39a, 2 Haziran Sene 330 (15 Haziran 1914) tarihli müzekkere

11 - Medine-i Münevvere şehri nâibi Muhammed Sünbül hakkında (muhtemelen aleyhinde) ihbarda bulunan Sudanlı Abdullah oğlu Bilal ifadeye (veya iddiaları hakkında bilgi alınmak üzere) çağrıldığı halde gelmediği için 5 gün sonra Polis marifetiyle getirilmesi istenmektedir.¹⁶⁵

¹⁶⁵ Defter, vr.: 41a, 12 Teşrîn-i Evvel Sene 331 (25 Ekim 1915) tarihli müzekkere

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. HACI FERİD BEY'İN DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU

1a

Nezâret-i Celîleye Müzekkere

Arz-ı hâldeki Numerû

1968

Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden ‘Abdüllatîf ve Dâvud mühriyle hâk-pây-i sâmî-i cenâb-ı Nezâretpenâhilerine takdîm olunub havâle buyrulan 31 Kânûn-i Sânî Sene 323 târihlûmelfûf-i ‘arz-ı hâlde li-maslahatin Dersaâdet’e gelmişlerse de hasbe’l-kader işlerinin şimdiye kadar tesviyesine muvaffak olama (dıklarından) mayub dûçâr-ı fakru zarûret (lerinden) ne olduklarından bahisle sadaka-i ‘âfiyet-i cihân-kıymet-i Hazret-i Hilâfetpenâhî olmak üzere münâsib mikdâr akçe i’tâ buyrulması istid’â olunmuşve mûmâileyhimâ Mekke-i Mükerrrem’e ahâlîsinden ve fukarâdan buldukları tahkîkât-ı vâkı‘adan anlaşılımış ve îcâb-ı hâlin îfâ buyrulması menût-i re’y-i rezîn-ime‘âlî karîn-i hazret-i Nezâretpenâhîleri bulunmuş olmağla ol bâbda Fî 18 (Kânûn) Şubat Sene 323

Bu Dahî

Arz-ı hâlin

Numerûsu

2042

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Sûyuğzâde ‘Abdülkâdir imzâ ve mühriyle (el-veyvm?) hâk-pây-i Nezâret-penâhîlerine takdîm olunubhavâle buyrulan melfûf Fî 25 Şubat Sene 323 târihlû ‘arz-ı hâlde bundan mukaddem Dersaâdet’e gelerek el-veyvm hâl-i zarûret ve muzâyakaiçinde kalmış ve Medîne-i Münevvere’ye ‘avdet içün muktezî masrafdan mahrûm bulunmuş olduğundan bahisle sadaka-i ‘âfiyet-i cihân-kıymet Hazret-i Hilâfetpenâhî olmak üzere münâsib mikdâr ‘atiyye-i seniyye

ihsân buyrulması niyâz u istid'â olunmuş ve lede't-tahkîk kendüsine Hücre-i Mu'attara-i Şerîfe hademesinden ve afkaar-ı fukarâdan (olub) olub altı mâhdan berû Dersaâdet'de tedârik ve âna sâ'î bulunduğu tebeyyün eylemiş olmak îcâb-ı hâlin îfâ buyrulması menût-i ra'y-i rezîn-i me'âlî karîn-i Cenâb-ı Hilâfetpenâhîleri bulunmuş olmağa ol bâbda Fî 28 Şubat Sene 1323

Numerû

2070

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve sülâle-i tâhireden Seyyid Hâmid imzâ ve mühriyle hâk-pây-i sâmi-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine takdîm olunub havâle buyrulan 13 Şubat Sene 1323 târihlû melfûf 'arz-ı hâlde bir müddetden berû Dersaâdet'de ikâmete mecbûr olarak pek ziyâde zarûrete dûçâr olduğundan bahislesadaka-i ser-me'âlî- efser-i Hazret-i Hilâfetpenâhî olmak üzere mikdâr-ı münâsib 'atıyye-i seniyye ihsân buyrulması istid'â olunmuş ve kendüsi Belde-i Tâhire ahâlîsindenve sâdât-ı 'ulviyyeden fakîru'l-hâl ve hüsn-i zanna mahal bir dâ'îleri olduğü tahkîkât-ı vâkı'adan anlaşılmış olmağa îcâb-ı hâlin îfâ buyrulması menût-i ra'y-i rezîn-i me'âlî karîn-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîleri bulunmuş olmağın ol bâbda Fî 2 Mart Sene 1324

1b

Bihî

Hamidiye – Hicâz Demiryolu İdâre-i Mâliyesi Nezâret-i Celîlesi Muhâsebeciliğine Elbise Hazîrân'da virilmekde olduğü tahkîkât-ı vâkı'adan anlaşılmışdır Devâirce odacılara beher sene elbise i'tâsı mu'tâd olub Bâbiâlî odacılarına beher takımı Mecidiye on dokuz ğurûş hesâbıyla yüzdoksan ğurûşa i'mâl itdirilmekde olduğü tahkîk kılınmış olmağla Dâiremiz Odacısı Hüseyin Ağa'ya dahi bir takım elbise i'mâl itdirilmesiveyâhûd bedeli olan yüz doksan ğurûşun i'tâ buyrulması zımında işbu müzekkere Hamidiye-Hicâz Demiryolu İdâre-i Mâliyesi Nezâret-i Celîlesi Muhâsebesinetevdî' kılındı. Fî 6 Mart Sene 1324

Nezâret-i Celîleye Müzekkere

Evrâk Numerûsu / 9

Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden Seyyid Hâşim ve ‘Abdülkâdir mühriyle huzûr-i me‘âlî-mevfûr-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine takdîm olunub havâle buyrulan Fî 2 Mart Sene 324 târihlû melfûf-i ‘arzuhalde celb-i erzâk zımında Dersââdet’e gelmişler ise de kesret-i düyûna dûçâr olarak hân köşelerinde kalmış olduklarındanve bu sebeble memleketlerine ‘avdet idememekde bulunmuş olduklarından bahisle sadaka-i ser-i şevket-efser-i Hazret-i Zıllullâhî olmak üzere münâsib mikdâr akçe itâsı istid‘â olunmuş(vekayda) ve lede’l-mürâca‘a mümâileyhimâdan Seyyid Hâşim Efendi’nin sadaka-i şâhâne talebine dâir takdîm itdiği 20 Kânûn-i Sâni Sene 323 târihlû ‘arzuhalî (sadaka taleb eylemesiyle) 10 Kânûn-i Sâni Sene 323 târihlû müzekkere-i çâkerânem ileHâk-pây-i sâmi-i dâver-i efhemîlerine (takdîm) ‘arz u takdîm kılındığı kayden ve fakat ‘Abdülkâdir Efendi’nin mukaddemâ o yolda istidâsı vukû‘bulmadığı ma‘a-mâ-fih bunlarınikisi de erbâb-ı fakr u zarûretden buldukları (fakr) bi’t-tahkîk tebeyyün itmiş olmağla icâb-ı hâlin ifâ buyrulması re’y-i rezîn-i isâbet-karîn hidîv-i ekremîlerinemenût bulunmuşdur ol bâbda. Fî 8 Mart Sene 334

Bu Dahî

67

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Harem-i Şerîf İmam ve Hatîbi Ömer Haccâr Efendi mühriyle huzûr-i me‘âlî-mevfûr-i Hazret-i Nezâretpenâhîlerine takdîm olunubtahkîkât icrâsı İdâre-i ‘aliyyeye müveşşehan havâle buyrulan melfûf 17 Mart Sene 324 târihiyle ‘arzuhalde bundan akdem Dersââdet’e gelmiş ve şiddetle muhtâc bulunmuşolduğundan bahisle sadaka-i ser-i şevket-esfer-i hazret-i Hilâfetpenâhî olmak üzere bir mikdar akçe ihsân buyrulması istid‘â olunmuş ve emr u fermân-ıCenâb-ı Nezâretpenâhîleri mûcib-i ‘âlîsınca tahkîkât-ı lâzıme lede’l-icrâ kendüsi bizzât (Harem-i Şerîf) İmâm ve (hatîbi) Hatîb olmayub (müteveffâ pederi İmâm ve Hatîbidügi vechile vazîfesine şehriye üç mecediye maâşla Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî hademeligine müstehak (bulunduğu)

(olub) olduğu ve celb-i erzâk zımında Buhârâ tarafına gitmek niyetiyle üçhafta mukaddem Dersââdet'e geldiği ve kendüsi fukarâ ve muhtâcinden bulunduğu tebeyyün itmiş olmağla îcâb-ı hâlin îfâ buyrulması re'y-i rezîn-i me'âlî-karîn-i hidîv-i ekremîlerine menûtblunmuşdur ol bâbda Fî 20 Mart Sene 324

2a

Nezâret-i Celîle'ye Müzekkere

Mekke-i Mükerrreme ahâlîsinden Hâfiz İbrâhîm bin Süleymân imzâsıyla huzûr-i me'âlî-mevfûr-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine takdîm kılınub havâle buyrulan 5 Hazîrân Sene 324târihlû melfûf-i 'arzu hâlde on sekiz seneden berû Dersââdet'de bulunub sadaka ile geçinmekde ise de şimdi sinn-i şeyhûhete vâsıl olduğundan ve şitâbân-ı merhamet ve 'atufet bir hâlde bulunduğundan bahisle sadaka ihsân buyrulması beyân ve istid'â olunmuş ve kendüsi 'an-asıl Mısır ahâlîsinden olub bir müddet Mekke-i Mükerrreme'de mücâvir kaldıktan sonra Dersââdet'e gelerek on sekiz seneden berû Dersââdet'de sadaka ile geçinmekde olduğu ve fakîru'l-hâl ve kesîru'l-'ıyâl bulunduğu bi't-tahkîk anlaşılmiş olduğuna nazaran iktizây-ı hâlin îfâ buyrulması /.... ve irâde olub / re'y-i rezîn-i isâbet-karîn-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine menûtblunmuş olmağla ol bâbda Fî 7 Hazîrân Sene 324

Bu Dahî

Numerû

515

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden İbrâhîm Hâşim imzâ ve mührîyle huzûr-i me'âlî-mevfûr-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine takdîm kılınub havâle buyrulan 2 Hazîrân Sene 324târihlû melfûf-i 'arzu hâlde birkaç mâh akdem Dersââdet'e gelerek hân köşelerinde zarûret ve sefâlete dûçâr olduğundanve celb-i erzâk-ı mukaddere zımında Anadolu cânibine 'azîmet idecek ise de yol mesârifinin tedârikinde 'aczi bulunduğundan bahislesadaka-i 'âfiyet-i cihân-kıymet hazret-i hilâfetpenâhîleri olmak üzere münâsib mikdâr 'atiyye-i seniyye ihsân buyrulması istid'â olunmuş

ve müsted'înin (takdîm itdiği) mukaddemâ İbrâhîm Efendiye takdîm itdiği Fî 10 Teşrîn-i Sâni sene 323 târihlî 'arzuhalinde Medîne-i Münevvere'ye 'avdet için sadakaya muhtâc olduğunu ifâde olunması üzerine ve sadaka-i 'âfiyet-i cihân-kıymet-i hazret-i hilâfetpenâhîleri olmak üzere 'atiyye-i seniyye ihsân buyrulması istid'â olunması üzere kendüsine münâsib mikdâr) olunması üzerine (ol vakit) nâil-i ihsân buyrulduğu (nâil olduğu tahkîkat-ı vâkı'adan anlaşılması)ve kendüsi (ashâb-ı) fukarâ olmasına (ihtiyâcdan) ve muhtâcinden (olduğuna) bulunduğu kayden ve tahkîkat-ı vâkı'adan anlaşılması olmasına nazaran iktizây-ı hâlin îfâ buyrulması re'y-i rezîn-i me'âlî-karîn-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine menût bulunmağla ol bâbdaFî 9 Hazîrân Sene 324

Hamidiye – Hicâz Demiryolu İdâre-i Mâliyesi Nezâret-i Celîlesi Muhâsebeciliği
Cânib-i 'Âlîsine

Dâire-i 'âcizî Odacısı Hüseyin Ağa'ya emsâli misillü bir takım elbise i'mâl itdirilmesi veyâhûd bedeli olan meci diye on dokuz ğurûşdan yüzdoksan ğurûşun i'tâ buyrulması hakkında tanzîm kılınan müzekkerenin 6 Mart Sene 324 târihinde (bi't-tezkire) cânib-i Muhâsebeye tevdi' * (kılınan müzekkerede beyân olunmuş ise de) ve henüz îcâbıcrâ buyrulmadığı cereyân-ı hâlinde anlaşılması olduğundan iktizây-ı hâlin îfâ buyrulması hakkında işbu müzekkere Hamidiye – Hicâz Demiryoluİdâre-i Mâliyesi Nezâret-i Celîlesi Muhâsesine tevdi' kılındı Fî 12 Hazîrân Sene 324

*Olunmadığı kayden

2b

Arzuhâl

621

Nezâret-i Celîleye Müzekkere

Mekke-i Mükerrreme mücâvirlerinden ve Tarîkat-i Nakşibendî büzürgânından Abdülkâdir Efendi imzâ ve mühriyle hâk-pây-i me'âlî-ârây-ı Cenâb-ı

Nezâretpenâhîlerine takdîm olunub havâlebuyrulan melfûf fî Hazîrân Sene 324 târihlû arzuhâlde fakîru'l-hâl ve kesîru'l-'ıyâl ve 'alîlü'l-vücûd ihtiyâr olduğundan ve sadaka-i ser-i şevket-efser-i Pâdişâhîye muhtâc bulunduğundanbahisle idâresine medâr olacak derecede mazhar-ı in'âm u ihsân buyrulması istid'â olunmuş ve kendüsiyle lede'l-mülâkât Tarîkat-i Nakşibendiyye-i Hâliyye mensûbîninden yetmiş yaşında bir zât olub Mekke-i Mükerrreme'de vâki Gurebâ Hastahânesinde şehri otuz beş gurûş maâşla (iki vakit namazı edasına) imâmeteme'mûr (ise) olduğu ve maâş-ı mezkûrile ta'ayyûş kaabil olmadığından celb-i erzak zımnında bu tarafa geldiği ifâde-i vâkı'asından anlaşılmiş ve kendisi fi't-tahkîk ahbâb-ıfakr u ihtiyâcdan (bulduğu) sâlih ve müttakî(*) bir dâ'ileri bulunduğu (tahkîkât-ı vâkı'ada) tahakkuk itmiş olmasına nazaran iktizây-ı hâlin ifâ buyrulması'ıy-i rezîn-i isâbet-karîn Hazret-i Nezâretpenâhîlerine vâbeste bulunmuşdur. Herhâlde emr u fermân Hazret-i men lehu'l-emrindir Fî 26 Hazîrân Sene 324(*) ve her vechile (şefkat-i celîle-i hazret-i hilâfetpenâhîye şâyân) ihsân vu inâyet-i celîle-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine şâyân

661

Mekke-i Mükerrreme ahâlîsinden ve sülâle-i Nebeviyyeden Seyyid Hâşim imzâ ve mühriyle hâk-pây-i me'âlî-ârây-ı dâver-i ekremîlerine takdîm olunub havâle buyrulanmelfûf 27 Hazîrân Sene 324 târihlû arzuhâlde bazı husûsât zımnında Dersââdet'e gelüb müzâyakaya giriftâr olduğundan sadaka-i ser-i şevket-efser-iCenâb-ı Hilâfetpenâhî olmak üzere atıye-i seniyye ile mesrûr buyrulması istid'â olunmuş ve mümâileyhin bu bâbda takdîm itdiği 20 Kânûn-i Evvel Sene 323 târihlû(takdim itdiği) istid'âsı (10 Kânûn-i Sâni Sene 323 târihlû müzekkere-i çâkerânemile huzûr-i merâhim-mevfûr-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerine takdîm kılındığı) üzerine ol vaktmazhar-ı ihsân u 'atıfet buyrulduğu (tahkîkât-ı vâkı'a) ve ma'a-mâ-fih kendüsi fukarâ ve muhtâcinden bulunduğu tahkîkât-ı vâkı'adan anlaşılmiş olmağlaiktizây-ı hâlin ifâ buyrulması re'y-i rezîn-i isâbet-karîn-i harîm-i efhemîlerine vâbeste bulunmuşdur ol bâbda emr u fermân Fî 30 Hazîrân Sene 324

675

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Şerîf Hamza ve ‘Îsâ Efendi imzâ ve mühürleriyle huzûr-i me‘âlî-mevfûr-i âsaf-i efhemîlerine takdîm olunub havâle buyrulanmelfûf Fî 28 Hazîrân Sene 324 târihlû arzuhâlde kendüsi şürefâdan olub (düyûn) giriftâr-ı düyûn (olduğuna) olduğı ve muhtâc-ı mu‘âvenet bulunduğı ifâde kılınmışve mümâileyhin fi’l-hakîkâ şürefâdan ve bir nefer hemşîresiyle birlikde muhtâc-ı mu‘âvenet bir hâlde bulunduğı bi’t-tahkîk tebeyyün itmiş olmağla iktizây-ı hâlin ifâ buyrulması (menût-i) re’y-i rezîn-i isâbet-karîn-iHazret-i nezâretpenâhîlerine vâbeste bulunmuşdur ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehu’l-emrindir Fî 3 Temmûz Sene 324

3a

714

Nezâret-i Celîleye Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve harem-i Şerîf hademesinden Abdullah Sûni‘ mühriyle hâk-pây-i mekârim-ârây-ı Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine takdîm olunub havâle buyrulan5 Temmûz Sene 324 târihlû melfûf arzuhâlde muhassas olan altmış ğurûş maâşın ‘adem-i keyfiyetinden ve müzâyakaya giriftâr bulunduğundan bahisle sadaka-i ‘âfiyet-i cihân-kıymet-i Hazret-iHilâfetpenâhî olmak üzere ‘atiyye-i seniyye ihsân buyrulması istid‘â olunmuş ve mümâileyhin bu bâbda evvelce takdîm itdiği 25 Şubât Sene 323 târihlû arzuhâli 28 Şubat Sene 323târihlû müzekkere-i çâkerî ile huzûr-i me‘âlî-mevfûr-i âsafilerine takdîm kılındığı kayden ve kendisi ol vakt nâil-i ihsân olmuş ise de fukarâ ve muhtâcînden bulunması hasebiyle (tekrâren) bu def’a dahi istid‘ây-i ihsân u ‘attifete mazhar kılındığı ifâde-i vâkı‘asından anlaşılmış olmağla (ifâ-yı muktezâ)iktizây-ı hâlin ifâ buyrulması re’y-i rezîn-i isâbet-karîn-i dâver-i efhemîlerine menût (bulunmağla) bulunmuşdur. Emr u fermân Fî 12 Temmûz Sene 324

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Seyyid Muhammed Ali imzâ ve mühriyle (pişgâh-ı) makâm-ı sâmi-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine takdîm olunub havâlebuyrulan fi 28 Temmûz Sene 324 târihlû arzuhâlde memleketine ‘avdet idecek ise de akçesi olmadığından bahisle sadaka-i ser-i me‘âlî-efser-i Hazret-i Hilâfetpenâhî olmak üzere ‘atiyye-i seniyye tertîbinden münâsib mikdâr (‘atiyye) akçe ihsân buyrulması istid’â olunmuş (ve mûmâ) müsted’inin fi’t-tahkîk Medîne-i Münevvereahâlîsinden ve ashâb-ı fakr u ihtiyâcdan bulunduğu bi’t-tahkîk anlaşılmiş olmasına nazaran iktizây-i hâlin îfâ buyrulması re’y-i rezîn-i isâbet-karîn-i Cenâb-ı nezâretpenâhîlerine vâbeste bulunmuşdur ol bâbda Fî 30 Temmûz Sene 324

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Hasan bin Muhammed Ruzze imzâsıyla takdîm olunub havâle buyrulan melfûf fi 28 Temmûz Sene 324 târihlû arzuhâl ile (emradı şiddetinden) dûçâr olduğu fakr u ihtiyâcına binâen sadaka-i Hazret-i Pâdişâhîden (olmak üzere) mazhar-ı in‘âm u ihsân buyrulması istid’â olunmuş ve lede’t-tahkîk Medîne-i Münevvere’den bu tarafa gelmekte iken (esnây-ı râhda) sârikler tarafından ahz u sirkat idilmekle giriftâr-ı fakr u zarûret olduğu (anlaşılmiş olmasına) vel-yevm sedd-i ramak idecek nân pâresine muhtâc bulunduğu tebeyyün itmiş olmasına nazaran iktizây-ı hâlin îfâ buyrulması re’y-i rezîn-i isâbet-karîn-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine vâbeste bulunmuşdur ol bâbda Fî 4 Ağustos Sene 324

3b

Nezâret-i Celîleye Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Muhammed imzâsıyla takdîm olunub havâle buyrulan melfûf fi 28 Temmûz Sene 324 târihlû arzuhâlde muhtâc ve fakîr (olmalarına) olmasına terahhumensadaka-i Hazret-i Pâdişâhîye hissemend-i in‘âm

u ihsân buyrulması istid‘â olunmuş ve lede’t-tahkîk kendüsi Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve erbâb-ı ihtiyâcdan olubcelb-i erzâk zımında bu tarafa gelmiş ise de esbâb-ı ma‘îşet tedârikine muvaffak olamamasından nâşî ‘avdet idecegi anlaşılmiş olmasına nazaran iktizây-ı hâlin îfâ buyrulması (menût-i re’y-i rezîn-i) re’y-i rezîn-i isâbet- karîn-i Cenâb-ıNezâretpenâhîlerine menût bulunmuşdur ol bâbda Fî 4 Ağustos Sene 324

Bu Dahî

1400

(Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Birrîzâde Ebû Bekr ve refiki Sâlih Efendilerin takdîm olunub havâle buyrulan melfûf arzuhâlde 5 Ağustos Sene 324)târîhlû arzuhâlde kendüleriDersââdet’de fakr u zarûrete dûçâr olduklarından bahisle sadaka-i Hazret-i Pâdişâhî olmak üzere münâsib mikdâr ‘atıyye ihsân buyrulması istid‘â olunmuşve lede’t-tahkîk bunlardan Birrîzâde Ebû Bekr Efendi 19 Temmûz Sene 324 (târîhlî istid‘âlarına) târihinde aldığı pasaporttan bir hafta mukaddem celb-i erzak zımında Rusya tarafına ‘azîmet eylediği ve şu sıra mümâileyh nâmına imzâdahi hilâf-ı hakîkat olduğu anlaşılmasıyla (ve diğer imzâ sâhibi Sâlim’den) bu vecihle muğâyir-i hakîkat imzâ ve Sâlim nâm kimseden suâl olundukda cevâben refikinin imzâsını vaz‘a me’zûr olduğunu beyân itmişve ma’a-mâ-fih kendüsi müsted’i Medîne-i Münevvere’de mütevelliden itmiş ise de) müsted’î (Sâlim) Sâlim Medîne-i Münevvere’de mütevelliden ise de Dersââdet’de Ayama Kurşunlu Medresesinde talebe-i ‘ulûmdanolmak üzere mukayyed bulunduğu ve bu def‘a İzmîd tarîkiyle Yenişehir’e gitmek üzere 4 Ağustos Sene 324 târihinde tezkire (aldığı) almış olmasına nazaran kendû hakkındaMedîne-i Münevvere fukarây-ı ahâlîsi nazarıyla muâmelesi icrâ olunamayacağı cihetle kendüsine cevâb i’tâsı

Medine-i Münevvere ahâlîsinden Birrîzâde Ebû Bekr ve Sâlih imzâlarıyla takdîm olunub havâle buyrulan melfûf fî 5 Ağustos 324 târihlû arzuhâldeHal-i fakr u ihtiyâcda bulunduklarından bahisle münâsib mikdâr ‘atıyye ihsân buyrulması istid‘â olunmuş ise de kayda lede’l-mürâcata Birrîzâde Ebû Bekr Efendi fî 19

Temmûz Sene 324târihinde pasaport ahz ile Rusya tarafına işbu arzuhâlde imzâsı bulunması sebebi refîki yedinci saatde suâl olundukda işbu istid'âüzerine mazhar-ı in'âm olur ise nisâbından ziyâde nakde destres olmak maksadıyla ânın imzâsını vaz' itdigini ifâde itmişve kendüsi (Medine-i Münevvere'de mütevellid olduğu tâifesinde yirmi sene hizmetkârlık icrâsına ve sâir gûnâ san'at ittihâzına kâdir olmasına mebnî muhtâc-ı i'âne takımından 'addolunmayacaklarıdergâr bulunmuş olduğundan bu bâbda kendüsine cevâb (i'tâsı) i'tâsı olunmuş ve işbu arzuhâlin battal idilmesi zımnında evrâk kalemine havâle buyrulması menût-i re'y-i rezîn-i isâbet-karîn-iCenâb-ı Nezâretpenâhîleri bulunmuşdur ol bâbda fi 7 Ağustos Sene 324

4a

Nezâret-i Celîleye

Numerû

1399

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Muhammed Kundakçı ve Ahmed mühriyle takdîm olunub havâle buyrulan 2 Ağustos Sene 324 târihlî melfûf arzuhâldebundan dört sene akdem dört neferden ibâret bulunan 'âilesiyle Dersââdet'e (gelerek) gelmiş ve bu kere 'avdet itmekniyetinde bulunmuş ise de mesârif-i seferiyyesiolmadığından bahisle sadaka-i Pâdişâhî olarak 'atıyye-i seniyye tertîbinden münâsib mikdârakçe ihsân buyrulması istid'â olunmuş ve lede't-tahkîk kendüsi Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olub dört sene akdem Dersââdet'e 'âilesiyle beraber gelerek şimdisi âna kadar Ferâşet-i Şerîfe Vekîli Semâhatlû Seyyid İbrâhîm Efendi Hazretlerinin i'ânesiyle geçinmekde bulunduğu ve bu defa cânib-i 'âlî-iHicâz'a 'avdet ideceği (anlaşılmaq) ve kendüsi fukarâdan ise de sanâyî-i 'âdiyye ile ta'îş idecek tâkatten olduğu anlaşılmiş olmağla îcâb-ı hâlin ifâ buyrulması re'y-irezîn-i isâbet-karîn-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine mütevakkıf (bulunmağla) bulunmuşdur ol bâbda Fî 9 Ağustos Sene 324

Bu Dahî

1682

Mekke-i Mükerrerme Mu'arrifi Seyyid Ali Efendi tarafından takdîm olunub havâle buyrulan Fî 11 Ağustos Sene 324 târihlû melfûf arzuhâlde Hazîne-i Celîleden (kayd-ı hayât) kayd-ı hayât suretiyle (sûretiyle olmak üzere 280 ğurûş almakda olduğu) iki yüz seksen (ğurûş kayd-ı hayât maâşa) ve Mekke-i Mükerrerme Mu'arrifliği me'mûriyetinden dolayı dahi(almakda olduğu) beş yüz ğurûş (maâşın ikisinden birinin terki) maâş almakda ise de birinden birinin kat'ı karâr-ı ahîr îcâbından (olduğundan ve kayd-ı hayât maâşı me'mûriyet maâşına müreccah olmağla) kayd-ı hayât maâşının ibkâsı için me'mûriyet-i mezkureden i istîfâ eylediği beyân (ve ma'a-mâ-fih)(birinde istihdâmı zarûrî olduğuna göre hizmeti mezkurede yine kendisinin maaş-ı mezkuriye) istihdâmı beyânında bulunduğu beyân olunmuş ve mûmâileyhin Hicâz Demiryoluİdâre-i Mâliyesi Defterinden Şehrî beş yüz ğurûş maâş Hazîne-i celîleden i'tâ olunan kayd-ı hayât maâşından dolayı kat' olmak lâzım geleceği sûretde bi'l-icrâ(dığeri) isti'taf gûna sâir bazı ifâdât dermeyân olunmuş ve mûmâileyhe fi't-tahkîk refâkat-i çâkerîde Mekke-i Mükerrerme Mu'arrifliği memuriyetinden şehrî beş yüz ğurûş maâşla istihdâm olunub maâş-ı mezkûru Hicâz Demiryolu İdâre-i Mâliyesi Veznesinden (maâş-ı mezkûru) ahz itmekde olduğuna nazaran Hazîne-i Celîleden almakdaolduğu maâşdan dolayı (mezkûr) mu'arriflik maâşının kat'ı lâzım geldiği sûretde muâmele-i mukteziye îfâ olunmak üzere ânın bizde mezkûr arzuhâlin kaziye-i keyfiyetin Mâliye Nezâret-i Celîlesine istifsâr buyrulması menût-ire'y-i rezîn-i isâbet-karîn-i Nezâretpenâhîleri bulunmuşdur. Fî 14 Ağustos Sene 324

4b

Nezâret-i Celîleye Müzekkere

Dersâdet'de müsâfereten mukîm bulunan Haremeyn-i Şerîfeyn (ahâlisinden) ahâlî-i muhtâcînine tevzî' olunmak üzere Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne'den mukaddemâ her hafta i'tâ kınlan beş yüz ğurûşsadaka-i Cenâb-ı Pâdişâhi mürûr-i zamân ile

Hazîne-i müşârunileyhâca üç yüz gurûşa tenzîl idilmiş ve şimdiye kadar bunun nısfı bâ-defter-i müfredât Mekke-i Mükerrreme ve nısf-ı digeri dahi Medîne-i Münevveremuhtâcîn-i ahâlîsine Yusuf efendiler de bendeleri vâsıtaya tevzî' olunub defterin zîri ahâlî tarafına temhîr idilmekde ve ahâlînin nüfûs-i mevcûdesiitibari ile her birine haftada kırk pâreden isabet eylemekde bulunmuş iken bu (def'a) hafta mezkûr 'atıyye yüz elli gurûşa tenzîl kılınmış olduğu ve bunun hîn-i tevzî'inde beher nefere yirmişer otuzar pâre isâbet idecegi cihetle tevzî'i gâyet müşkil olacağıve meblağ-i mezbûr Mecidiye yirmi üürûşdan hisâbla i'tâ olunmasına bozdurmak için akçe farkı dahi tenzîl idilmek îcâb idecegi

(Bu metin üstü çizilerek iptal edilmiştir.)

Mekke-i Mükerrreme Mu'arrifi Seyyid Ali Efendi'nin (vukû-'ı istifâsına mebnî) me'mûriyetden istifâ itdigine dâir târihlû mûmâileyhin yerine Yûsuf Dividdar Efendinin beş hafta mukaddem dâireye dahi takdîm kılınub havâle buyrulan 23 Teşrîn-i sâni Sene 324 târihlû intihâbnâme lede'l-mütâla'a mûmâileyh Yûsuf Efendi Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olduğu misillûMekke-i Mükerrreme Mu'arrifi Seyyid Ali Efendi'nin me'mûriyetden istifâ eylediğinine dâir takdîm (eylediği) olunub havâle buyrulan 1 Kânûn-i Evvel Sene 324 târihlû melfûf istifânâme (bulunduğundan mûmâileyhin yerine Yûsuf Dividdar Efendi'nin)ta'yîni talebinbe dâir takdîm kılınan melfûf 22 Teşrîn-i Sâni Sene 324 târihlû intihâbnâme havâle buyrulmağla lede'l-mütâla'a (mûcebince)

(Bu metinde üstü çizilerek iptal edilmiştir.)

Hamidiye – Hicâz Demiryolu Nezâretinin fi 27 Teşrîn-i Sâni Sene 324 târihlû ve 2918 'umûmû ve 10 husûsî numerûluolub meâli her sene maâşlarından yüzde on nakden alınmakda olan Haremeyn ikrâmiyesinin gelecek sene dahi ahz u ibkâsınadevâm ile Medîne-i Münevvere ve Mekke-i Mükerrreme'ye irsâli îcâb iden meblağın gönderilmesi ve Haremeyn Tercümanlığı ve me'mûriyet-i sâiresimaâş-ı muhassaslarının kemâ-kân i'tâsına ber-devâm olunub ancak bunların digeri hisâbdan muhassas maâşları var ise kat'i 18 Teşrîn-i Sâni Sene 323(buyrulduğundan Haremeyn) târihlû tezkire-i sâmiyede emr u iş'âr buyrulduğundan bahisle Haremeyn Tercümanlığı ve muâvinligi ve mu'arriflikve

sâir müstahdemînin diger hisâbdan muhassas maâşları olub olmadığının istifsârından ‘ibâret bulunması Müzekkeresine Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi muhasebesinden “İşbu tezkire meâline nazaran zât-ı behiyyeler muâvin ve mu‘arrif ve sâir müstahdemînin diger hisâbdan muhassas maâşları olub olmadığınınbeyânı Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümânlığına irsâl kılındı” ibâresiyle yazılan Fî 3 Kânûn-i Evvel Sene 324 târihlû derkenâr üzerine i’lâmıişbu tezkire mütâlaa olundu. Bendenizin Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığına mahsûs maâşdan başka bir mehasil mülküm olmayub ve Muâvin Saâdetlû Hurşîd Efendi’nin Mekke-i Mükerrreme Hazînesinden (müdîriyet)

5a

yüz beş ğurûş kayd-ı hayât maâş-ı muhassası var ise de on iki seneden berû ahz olunmamakda idüğü ve Mekke-i Mükerrreme Mu‘arrifi Seyyid Ali Efendi’nin Hazîne-i Mâliye’den muhassası şehri iki yüz seksen ğurûş(hademelik maâşı) kayd-ı hayât maâş-ı var ise de mümâileyhe bu kere 1 Kânûn-i Evvel Sene 324 târihinde istifâ eylemekle henüz yerine ta’yîn kılınmadığı ve Medîne-i Münevvere Mu‘arrifiHıdır Efendi ile Odacı Hüseyin Ağa’nın diger taraftan muhassas maâşları olmadığı anlaşılımış olmağla (Muhâsebe-i Nezârete) Cânib-i Muhâsebeye iâde kılındı

Fî 6 Kânûn-i Evvel Sene 324

Müzekkere

Mekke-i Mükerrreme Mu‘arrifi Seyyid Ali Efendi tarafından takdîm olunub havâle buyrulan melfûf 1 Kânûn-i Evvel Sene 324 târihlû istid‘âda ‘avârız-ı bedeniyyesinden dolayı me’mûriyetsonrasına devâm idemeyeceği cihetle istifâ eylediği beyân olunmuş ve Mekke-i Mükerrreme ahâlîsinden Hacc-ı şerîf münâsebetiyle Dersââdet’dekimesne (kalmadığı) kalmadığından nâşi (ba‘de’l-Hacc Hicâz’dan ‘avdetlerine degin yerine kimesne) âharı (ta’yîn olunamamış) intihâb ve ta’yîn olunamadığından (*) ahyânen zuhur idecek işlerin tesviyesi zımında Medîne-i Münevvere Mu‘arrifi Hıdır Efendi’nin vekâleten istihdâmı münâsib olacağı mütâlaa kılınmış (ise) olmağla sûret-hâli nezd-i sâmi-i cenâb-

1Nezâretpenâhîlerinde rehîn tasvîb buyrulduğu takdirde maâş kaydının ol vechile tesviye buyrulması zımında keyfiyetin Hamidiye – Hicâz Demiryolu İdâre-i MâliyesiNezâret-i Celîlesine iş‘âr buyrulması bâbında fî 8 Kânûn-i Evvel Sene 324

(*) Ahâlî-i seferîyenin ba‘de’l-Hacc Hicâz’dan ‘avdetine kadar

Diger

Mekke-i Mükerrreme Mu‘arrifi Seyyid Ali Efendi’nin vukû-‘i istifâsına mebnî yerine Dividdar zâde Yûsuf Efendi’nin ta‘yîni talebiyle takdîm olunub havâle buyrulan Fî 12 Teşrîn-i Sâni Sene 324 (târihli) târihlû intihâbnâme beyân olunmuş ise de mümâileyh Yûsuf Efendi Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olduğu (müntehiblerin dahi Medîne-i Münevvere ahâlîsinden oldukları)cihetle Mekke-i Mükerrreme Mu‘arrifligine ta‘yîn olunamayacağı tabi‘î bulunmuş olduğundan işbu varakanın hıfzı zımında Evrâk Kalemine havâle buyrulması menût-i re‘y-i sâmi-i cenâbıNezâretpenâhîleri bulunmuşdur ol bâbda Fî 8 Kânûn-i Evvel Sene 324

Müzekkere

Evkâf-ı Hümâyun Nezâret-i ‘Aliyyesinden vârid olub havâle buyrulan merbût Fî Kânûn-i Evvel Sene 324 târihlû tezkirede melfûfu arzuhâl mütâlaa olundu mezkûr arzuhâlmünhal bulunan Mekke-i Mükerrreme Mu‘arrifligine tayîni istid‘â iden Ahmed Efendi çend seneden berû Dersâadet’de mukîm bulunduğu bi’t-tahkîk anlaşılması ve mümâileyhin Mekke-i Mükerrreme ahâlîsinden olduğu ve şürefâ ve sâdâtdan buldukları da tefrîk idilemeyecegi cihetle ifây-ı vazîfede dûçâr-ı müşkilât olması muhtemel (bulunmuş olduğuna Kanun-ı evvel târihlû müzekkere-i çâkerânemde)arz olunduğu üzere ahâlî-i muhteremenin hasbe’l-mevsim Hicâz’da bulunduğundan nâşî ‘avdetlerinde içlerinden ahval-i ahâlîye vâkıf bir münâsibinin intihâbı cereyân-ı muâmeleyi teshîl ideceği menûtblunmuş ise deher hâlde iktizây-ı hâlin ifâsı re‘y-i rezîn-i isâbet-karîn-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine vâbeste bulunmuşdur ol bâbda

5b

(kırmızı renkli)

Bihî

İşbu takrîr üzerine mümâileyh Ahmed Efendi'ye tahsîs olunacak beş yüz gürüşmaâşının zahra işâret olunduğu vechile 5 Kânûn-i Sâni Sene 324tarihinde Hicâz Demiryoluûdâre-i Mâliyesi Nezâretinetastîr buyrulan tezkire-i'aliyye üzerine oracatesviyesi tabi'î bulunduğundanfakat mezkûr takrir ve matviyyâtı tebe'ud ilehıfz olunmak üzere Haremeyn-iMuhteremeyn Tercümanlığı cânib-i behiyyesineirsâl kılındı Fî 7 Kânûn-i Sâni Sene 324

Nezâret-i Celîleye Müzekkere

Evkâf-ı Hümâyun Nezâret-i 'aliyyesinden vârid olub havâle buyrulan merbût Fî 13 Kânûn-i Evvel Sene 324 târihlû tezkireye melfûf 'arzuhalde münhal bulunanMekke-i Mükerre mu'arrifliğine ta'yînini istid'â eyleyen Ahmed Efendi'ye Mekke-i Mükerre ahâlîsinden bulunduğunu ibrâz eylediği 20 Ağustos Sene 322nüfûs tezkiresi münderecâtından ve me'mûriyet-i sâbıkası olan polislik hizmetinde bir gûnâ sû-i hâli olmadığı dahi (merbût) matviyyen 'arz u takdîm kılınanŞehâdetnâme-i müdârâsından müstebân olmuş ve her ne kadar hasbe'l-mevsîm ahâlî-i muhteremenin cümlesi burada bulunmadığından dolayı mümâileyhin ahvâl-i ahâlîyederece-i vukûfu tahkîk kılınamamış ise de ifâde-i zâtiyyesine nazaran îfây-ı vazîfeye iktidârı anlaşılmaqda (bulunmağla) bulunmuş (olmağla) olmağla ve bu bâbda (şimdiye kadar) evrâka leffen takdîm kılınmağla mümâileyhin mezkûr mu'arriflikde istihdâmı makrûn-i müsâ'ade-i 'aliyye-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîleribuyrulduğu takdîrde şehrî muhassasolan beş yüz gürüş maâşla şehr-i Kânûn-i Sâni ibtidâsından i'tibâren mâh –be-mâh nizâmına revfikân tesviyesi (ve mezkûr mu'arriflik mekânında istihdâm)husûsunda Hamidiye –

Hicâz Demiryoluİdâre-i Mâliyesi Nezâret-i Celîlesine iş'âr buyrulması menût olduğundanCenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbdaFî 29 Kânûn-i Evvel Sene 324

Müzekkere

(Mekke-i Mükerreme Mu'arrifligine ta'yînini müsted'î) Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Dividdar Yûsuf Efendi imzâsıyla (nezâretten) takdîm kılınub havâle buyrulan merbut 27 Kânûn-i Evvel Sene 324 târihlû 'arzuhâl ile cânib-i celîle-i Sadâretpenâhîden havâle buyrulan merbût (2 Kânûn-i Evvel Sene 324 târihlû) 2 Kânûn-i Evvel Sene 324târihlû intihâbnâmede Mekke-i Mükerreme Mu'arrifligine mümâileyhin ta'yîni istid'â olunmuş ise de Mekke-i Mükerreme Mu'arrifi'nin Mekke-i Mükerreme ahâlî-i kirâmından olması lâzım geleceği irâde-i seniyye-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerinden olmağla kendüsine hîn-i mürâcaatında ol vechile tebliğât icrâsı ve mezkûr 'arzuhâllerin hıfzı zımnında bunların Evrâk Kalemî'ne havâle buyrulması bâbında emr u fermân Fî 20 Kânûn-i Evvel Sene 324

Diger

Medîne-i Münevvere ahâlî-i kirâmdan bazıları tarafından tanzîm u takdîmolunub havâle buyrulan 27 Kânûn-i Evvel Sene 324 târihlû istid'â el-yevm Medîne-i Münevvere Mu'arrifliginde bulunan Hıdır Efendi'ninfi'l-asl Bağdâd ('lı olması hasebiyle) ahâlîsinden olduğu ve hâlbuki bu me'mûriyetde bulunacakların Medîne-i Münevvere (ahâlîsine) ahâlî-i kirâmındanolması iktizâ ideceği beyân ve Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Dividdar Şeyh Yûsuf Efendi'nin bu hizmete (câiz bulunduğu) ta'yîni (istid'â) talep ve dermeyân olunmuş (*)ve mümâileyh (ve mühriyle Yûsuf Efendi diger 'arzuhâlde Mekke-i Mükerreme Mu'arrifligi talep itdigi Yusuf Efendi her ne kadar fi'l-asl Bağdâd ahâlîsinden ise de Medîne-i Münevvere'ye mucâveretine mebnî Mekke-i Mükerreme İmâret-i celîlesindevukû'bulan iş'ar üzere bundan altı sene mukaddem mezkûr mu'arriflige ta'yîn olunduğu bi't-tahkîk Devletlû siyâdetlû Paşa Hazretlerinin vukûbulan talep ve inhâları üzere Bu def'a Medîne-i Münevvere Mu'arrifligine istishâli talep itmekde bulundu ise de

6a

kendisi her ne kadar Medîne-i Münevvere ahâlîsinden degilse de Medîne-i Münevvere'de yirmi seneden ziyâde mücâvir bulunmasına mebnî ahvâl-i ahâlîye kesb-i vukûf eylemiş olmasına(anlaşılmış kendüsi) ve mümâileyhin ve Medîne memuriyetinde bir gûnâ sû-i hâl u hareketi görülmemiş ve umûr-i me'mûresinde betâet ve rehâveti görülmemiş hüsn-i ifâya sarf-ı mesâ'î itmekde bulunduğu meşhûd olubve hakkında bir gûnâ şikâyet vuku bulmamış)

(*)

Mümâileyh Yûsuf Efendi çend gün mukaddem Mekke-i Mükerreme Mu'arrifligine ta'yînini istid'â eyleyen zât olduğu anlaşılması olub gerçi mümâileyhim hazerâtının fi'l-hakîka fi'l-aslBağdâd ahâlîsinden ise de Medine-i Münevvere de yirmi seneden ziyâde mücâveret sûretiyle bulunarak ahvâl-i ahâlîye kesb-i vukûf eylemiş olmasına binâen el-yevm hâiz-i mesned-i emâretolan devletlû siyâdetlû Paşa hazretlerinin bundan altı sene mukaddem vukûbulmuş inhâsı üzerine makâm-ı sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinden ta'yîn buyrulduğu bi't-tahkîk tebeyyün itmiş ve müddet-i me'mûriyetinde bir gûnâ sû-i hâl u hareketine dâir meşhûdât, ma'lûmât olmadığı gibi (umûr-i me'mûriyesinde betâet ve rehâvet görülmemiş)hakkında bir gûnâ şikâyet dahi vâkî' olmamış idüğine binâen kendüsünün bilâ-sebeb (kânûn) 'azli kânûnen câiz olamayacağı dergâr bulunduğundan muvâfık-ı emr u irâde-i 'aliyye-iCenâb-ı Nezâretpenâhîleri buyrulduğu takdirde mürâcaat vukû'unda işbu istid'ânın ashâbına cevâb i'tâsına hıfzı zımnında Evrâk Kalemî'ne havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridirol bâbda Fî 30 Kânûn-i Evvel Sene 324

(*)

(ve mümâileyh Yûsuf Efendi bu def'a Mekke-i Mükerreme Mu'arrifligini istid'â ile istid'âsı makrûn-i sâmi-i devletleri olduğu tebeyyüneyleyen Ahmed Efendi'nin ikisinin de istid'âsı olmağla tervîc-i istid'â takdirinde bu sûret-i nezd-i kemteride mevcûd olan mu'arriflikhizmetlerinin bir hâne halkına tevzî'i dahi beyne'l-ahâlî mûcib-i kıyl u kaaliolmak ihtimâli vârid olduğundan)

(*)

ve ma'a-mâ-fih mûmâileyh Yusuf Efendi bu def'a Mekke-i MûkerremeMu'arrifligine ta'yîni istid'â eyleyen Ahmed Efendi'nin İstid'âsı olmağla tervîc-i istid'â takdîrinde nezd-i kemterîde mevcûd olanmu'arriflik me'mûriyetlerinin ikisinin de bir hâne halkına takdîm idilmiş olması lâzım gelübbu ise beyne'l- ahâlî kıyl u kaali mûcib olacak

6b

Şâm-ı Şerîf'de Me'zenetü's-Şimem Mahallesinde mukîm Ahmed Ma'rûf bin Ahmed Zeybak imzâsıyla 1 Kânûn-i Sâni Sene 324 târihlûEvkâf-ı Hümâyûn Nezâretine takdîm olunub Evkâf-ı Hümâyûn Mesârifât Dâiresinden 5 Kânûn-i Sâni Sene 324târihlû derkenâr ile tevdî' olunan arzuhâl üzerine derkenâr(lede'l) Surre-i Hümâyûn 'Akkânbaşılığî kimin 'uhdesinde bulunduğuna dâir (irâde-i) kayda zaferyâb olunamadığından intifâsı icrâ buyrulmak üzere Teşrifâtî-i Divân-ı HümâyûnDâire-i 'aliyyesine takdîm kılındı Fî 6 Kânûn-i Sâni Sene 324

Evkâf-ı Hümâyûn Cihât (?) Dâiresinin Bu Bâbdaki Derkenârı Fî 5 Kânûn-i Sâni Sene 334

İşbu istid'â üzerine Şâm-ı Şerîf ahâlisine i'tâ kılınmakda olan 'Atayâ Defterine mürâcaat olundukda yüz otuz beş numeru ve 1 mukayyed Surre-i Hümâyûn'Akkânbaşısı nâmına ğayr-i ez 'öşr-i senevî yüz seksen ğurûş muhassası olduğu anlaşılmış ise de bu misillû hizmet ve maâş ashâbından vefiyât vukû'unda münhal olacak mürettebin evlâdına ve evlâdı bulunmazsa vezneden muhtâc ve müstehâk olana ve veznesi bulunmadığı takdîrde tahkîkât icrâsıyla en ziyâde müstehak ve muhtâc olanlara bi't-tahsîs ol za-âtın ismi vukû'âtı hânesinde gösterilerek Surre-i Hümâyûn Emîni tarafından temhir ve Sûriye Vilâyet-i Celîlesi cânibine tahsîs-i cedîdi işbu nizâma muvâfık idüğü tebeyyün iderse temhîrân tasdik olunarak Surre Emîni tarafından memhûran sahibi yedine bir kıt'a ilmuhaber i'tâsı defter-i mezkûrun zîrinde muharrer nizâm iktizâsından bulunmuş ise de Surre-i Hümâyûn 'Akkânbaşılığına ve eser-i kayda destres olunamamasına (dolayı)nazaran 'âidiyyeti cihetle Mesârifât İdâresine tevdî' kılındı Fî 5 Kânûn-i

Evvel Sene 324 İşbu istid'â defterine Cihât İdâresinden yazılan derkenâr meâl ve münderecâtlarına nazaran muktezâsının îfâ ve inbâsı zımında Haremeyn Tercümanlığı İdâresinetevdî' kılındı Fî 5 Kânûn-i Sâni Sene 324 'Akkâmbaşılık hizmeti mahmûl oldukda kâide-i teselsüle tevfikân en kıdemli Tahtirevâncıbaşının 'Akkânbaşılığa ve Hazîneçibaşınınânın yerine Tahtirevâncıbaşı olarak ve diğerlerinin teselsülen ve tevfikân ta'yînleri usûl ve te'âmül-i kadîm iktizâsından olub müsted'înin ifâdesi gibi orada Meşrût ve münhal dimekdir. El-yevm bu hizmet her sene münâvebe sûretiyle Hacı Mustafa ve Ebulhayr Efendiler tarafından îfâ idildigikayden anlaşılmağla işbu isti'dâ i'âdeten Haremeyn Tercümanlığına tevdî' kılındı Fî 6 Kânûn-i Sâni Sene 324

Teşrifâtı-i Dîvân-ı Hümâyûn

Meâl-i i'lâma nazaran işbu istid'â i'âdeten Evkâf-ı Hümâyûn Mesârifât İdâresine tevdî' kılındı Fî 6 Kânûn-i Sâni Sene 324

7a

Mekke-i Mükerrreme Mu'arrifliginde bulunan Seyyid Ali Efendi'nin (gâye-i Kânûn-i Evvel) gâye-i Teşrîn-i Sâni Sene 324 târihinde vukû-'i istifâsına mebnî yerine ta'yîn olunan Murâdzâde Ahmed Efendi bin Abdurrahman 8 Kânûn-i Sâni Sene 324 târihinde mübâşeret eylediği işbu mahalle şerh virildi Fî 8 Kânûn-i Sâni Sene 324

Münhal bulunan Mekke-i Mükerrreme Mu'arrifliginin kendi 'uhdesine tevdî'i hakkında havâle fî 18 Kânûn-i Sâni Sene 324 ve 7383 Tâlibzâde Mehmed Ali imzâsıyla i'tâ olunan arzuhâlin leffiyle müzekkere Mekke-i Mükerrreme ahâlisinden Tâlibzâde Mehmed Ali imzâ ve mühriyle huzûr-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine takdîm olunub havâle buyrulan melfûf Fî 9 Kânûn-i Evvel Sene 324 târihli arzuhâlde Mekke-i Mükerrreme Mu'arrifligine ta'yîn buyrulması istid'â olunmuş ise de (Mekke-i Mükerrreme Mu'arrifligine ta'yîn buyrulması istid'âsına dâir takdîm buyrulan melfûf Fî 9 Kânûn-i Evvel Sene 324 târihli arzuhâl mütâlaa olundu) mezkûr

(hizmet-i mezkûreye bundan muharripliğine akdemce Murâdzâde Ahmed Efendi ta'yîn kılınmış olmağla tervîc)(işbu arzuhâl mütâlaa olundu Mekke-i Mükerrerme Mu'arrifliğine akdemce) diğeri (Murâdzâde Ahmed Efendi ta'yîn kılınmış olduğundan kendüsine müsted'asına cevâb i'tâsı zımnında Evrâk Kalemine havâle buyrulmuş olmasına binâen tervic-i istid'â kaabil olmayacağından)buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir Fî 19 Kânûn-i Sâni Sene 324Hamidiye-Hicâz Demiryolu İdâre-i Mâliyesi Muhâsebesinin 2 Şubat Sene 324 (târihlû müzekkeresine derkenâr) târihlû tezkiresi meâli

Mekke-i Mükerrerme Mu'arrifi Mehmed Ali Efendi'nin yerine ta'yîn olunan Ahmed Efendi'nin başka me'mûriyet ve maâşî olub olmadığı ve evvelce bu me'mûriyetde bulduysa orayı terk iderek Mu'arrifliğe ta'yîn idilmiş ise maâş-ı sâbıkı mikdârınınve açıktan ta'yîn idilmiş ise keyfiyetin beyânı zımnında Dâhiliye Nezâreti MuhâsebesineMümâileyhin başka me'mûriyet ve maâşî olmadığı ve kendüsi evvelce diğeri me'mûriyetinde iken bu hizmete naklen ta'yîn olunmayub açıktan olduğuMa'rûfdur Fî 2 Şubat Sene 324

7b

Medîne-i Münevvere Mu'arrifi Hacı Hıdır Efendi fi 27 Mart Sene 325târihine musâdif Salı Günüvefât eylediği şerh virildiSalı Günü 'ale's-sabâh defn olunmuşdur

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Dividdârzâde Yûsuf imzâ ve mühriyle takdîm olunub havâle buyrulan melfûf 27 Mart Sene 325 târihlûarzuhâlde bu kere vefât eden Medîne-i Münevvere Mu'arrifliğine ta'yîni taleb ve istid'â olunmuş (ve muarriflik hizmetinde esâsen bin gurûş maâşla bir nefer iken ahîrân istihdâm olunmakda iken ahîran görülen lüzûm üzerine iki ta'yîn iki nefer Mekke-i Mükerrerme ve Medîne-i Münevvere için)mümâileyh Yûsuf Efendi'nin okuyub yazısı olmadığı ve Mekke-i Mükerrerme Mu 'arrifiyleVe diğeri mu'arrifile akrabalık bulunduğu cihetle istihdâmı ahâlîce mûcib-i hoşnûd olamayacağı

istihbâr kılınmakda ve kendisi el-yevm Mekke-i Mükerreme Mu‘arrifi bulunan Ahmed Efendiye karabet-i sıhriyyesi (bulunmak hasebiyle evvelce Mümâileyhin bu hizmete tayini) ise de kendüsünün mu‘arriflik hizmetinde istihdâmı muafik Re’y-i rezîn-i isâbet-karîn-iCenâb-ı Nezâretpenâhîlerine vâbeste bulunmuş olmağla ol bâbda (keyfiyetin) cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması tesvîd-i kaydı husûsunda Fî 28 Mart

Müzekkere

Münhal bulunan ve şehri beş yüz gürüş maâş-ı muhassası olan Medine-i Münevvere Mu‘arrifligine (belde mezkûre ahâlîsi tarafından) Dividdar zâde Yûsuf Efendi’nin intihâb olunduğu Dersâadet’de bulunan bazı ahâlî-i Medîne tarafından Makâm-ı Sâmî-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine takdîm olunub havâle buyrulan merbût 20 Nisân Sene 325 târihlû istid‘ây-ı ‘umûmîdebeyân olunmuş (ise de) ve mümâileyhin inhasına tasaddiyû’l-icrâ emsali derecesinde kitâbet ve kırâate muktedir olmadığı anlaşılmiş olmağlame’ mûriyet-i mezkûrede istihdâmı nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde tesviye-i kaydı husûsunun cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması re’y-i rezîn-i meâlî-karîn-i (cenâb-ı) Hazret-i nezâretpenâhîlerine vâbeste bulunmuşdur ol bâbda Fî 22 Nisân Sene 325

8a

Müzekkere

Münhal bulunan ve şehri beş yüz gürüş maâş-ı muhassas ile olan (Medîne-i Münevvere) Medîne-i Münevvere Mu‘arrifligine Dividdarzâde Yûsuf Efendi’nin intihâb olunduğu bazı ahâlî-i Medîne tarafından makâm-ı sâmi-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine takdîm olunub havâle buyru(lan)lmuş olan 20 Mart Sene 325 târihlû istid‘ây-ı ‘mûmî üzerine Fî 22 Nisân Sene 325 târihiyle huzûr-i sâmi-i Hazret-i nezâretpenâhîlerine takdîm kılınan müzekerde mümâileyhin bermûcib-i intihâb ta’yîni tasvîb-i (sâmi) ‘âlî harîm-i efhemîlerine iktirân eylediği takdîrde tesviye-i kaydı husûsunda Muhâsebe-i Nezârete havâle buyrulması arz u

ifâde kılınmıştır ahîran hâk-pây-i ‘âlîDâver-i ekremîlerine takdîm olunub Fî 22 Nisân Sene 325 târihinde havâle buyrulan ve bugün Kalem’e vârid olan merbût 30 Mart Sene 325 târihlû ve zîri Mekke-i Mûkerreme ve Medîne-i Münevvere şürefâ ve sâdâtı ve sâir ahâlî-i kirâm-ı tarafından memhûr istid’ây-ı ‘umûmîde (Mekke-i Mûkerreme ve Medîne-iMünevvere Mu‘arrifligi)Mu‘arriflik hizmeti bin ğurûş maâşla yalnız bir nefer istihdâm oluna gelmişken ahîran maâş-ı mezkûr ikiyetefrîk olunarak beş yüz ğurûş maâşla iki nefer mu‘arrif istihdâm kılınmış ise de Medîne Münevvere Mu‘arrifi Hıdır Edendi’ninvefât itmesine mebnî mu‘arriflik hizmetinin sâbıkı misillû bir nefere hasrıyla ve bin ğurûş maâşla Mekke-i Mûkerreme Mu‘arrifi Ahmed Murâd Efendinin ‘uhdesine tevdî’i ifâde olunmuşve fi’l-vâki‘Haremeyn Tercümanlığı Dâiresinde öteden berû bin ğurûş maâşla yalnız bir nefer mu‘arrif müstahdim iken (ahîrân) çend sene mukaddem şürefây-ı sâmîdenbazı zevâtın talepleri üzerine maâş-ı mezkûr ikiye tefrîk olunarak beş yüz ğurûş maâşla Mekke-i Mûkerreme ve Medîne-i Münevvere için başka başkaMu‘arrifler istihdâm kılınmakda bulunmuş olduğuna ve mu‘arriflerin bir veya iki nefer olmasında maslahaten bir mahzûr veyâ menfa’at olmayub ancak diger müzekkere üzerine ne muâmele cereyân eylediği (henüz muâmele olmadığından) mechûl bulunduğunabinâen işbu (istid’â) ve diger istid’ây-ı ‘umûmî münderecâtına nazaran bu bâbda her ne sûretde muâmele icrâsı emr u irâde cenâb-ı Nezâretpenâhîlerinin vech-i îcâbının icrâsına müsâra’at emr-i tabi’î olmağın ol bâbdaFî 22 Nisân Sene 325

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesinden Mevrûd İlmühaber Sûretidir

Münhal olan beş yüz ğurûş maâşla Medîne-i Münevvere Mu‘arrifligine ta’yîni Fî 22 Nisân 325 târihlû takdîrde beyân olunan Dividdarzâde Yûsuf Efendi’nin25 Nisân Sene 325 târihinden i’tibâren nezd-i ‘âlî-i nezâretpenâhîde tensîb buyrulmuş ve mümâileyhin târih-i mezkûrdan i’tibâren muâmele-i kaydiyesinin icrâsımuktezî bulunmuşdur Fî 25 Nisân Sene 325

Muhâsebe-i Nezâret-i

Dâhiliye

8b

Hamidiye – Hicâz Demiryolu İdâre-i ‘Aliyyesi (Nezâret) Muhâsebeciliği Cânib-i ‘Âlîsineİdâre-i ‘âcizî Odacısı Hüseyin Ağa’ya (emsâli) sâbıkı misllû bu sene dahi bir kat elbise i‘mâl itdirilmesi (veyâhûd Mecidiye on dokuz ğuruş hesâbıyla) zımnında îcâb-ı hâlin icrâ buyrulması(bedeli olan yüz doksan ğurûşun i‘tâ buyrulması) menût-i re’y-i sâmîleridir ol bâbda emr u irâde hazret-i men lehu’l-emrindirFî 6 Hazîrân Sene 325

Müzekkere

(Dârfûr ahâlîsinden el-Hâc Muhammed bin Mahmûd imzâsıyla takdîm kılınub havâle buyrulan melfûf 23 Hazîrân Sene 325 târihlû arzuhâlde kendüsiMekke-i Mûkerreme mücâvirlerinden olub her sene memleketinden gönderilmekte i‘âne iki seneden berû münkatı’ olduğundan berây-ı isti’tâf Dersaâde’te geldiği beyan ve muâmele-i îcâbının icrâsınıyâz ve istirhâm olunmuş ve lede’t-tahkîk

Mekke-i Mûkerreme mücâvirlerinden olub her sene memleketi bulunan Dârfûr’dan gönderilmekte olan i‘âne ile Mekke-i Mûkerreme’de ta’îş itmekde olduğu sıra iki seneden berû i‘âne-i mezkûraMünkatı’ olduğundan mezkûr i‘ânenin elyevm i‘tâsı muâmele-i îcâbının icrâsı niyâz ve istirhâm olunmuş ve ifâde-i şifâhiyyesine mürâcaat olundukda kendüsi Dârfûr EmîriMûsâ evlâdından bulunduğ ve Mekke-i Mûkerreme’de müddet-i ikâmetinde kendüsi imâret-i celîle vâsıtasıyla her sene mikdâr-ı kâfi akçeğöndermekde iken İngilizlerin müdâhelesiyle mezkûr i‘âne iki seneden berû gönderilmemekde ve kendüsi i‘âne bulunmakta olduğu ve Dersaâdet’e gelmekden maksadı mezkûr i‘ânenin kat’ idilmemesi için Mısır memleketinden mahahllî idâresine teblîğât icrâbuyrulması zımnında emirnâme istihsâlından ibâret idüğü anlaşılmış (Muhammed bin Mahmûd bir zâtın evlâdından olduğundan yirmi senden berû Mekke-i Mûkerreme’de mücâvir olduğundan şehâdeti hâvî elyevm Mekke-i Mûkerreme Mütessellim ve Ağvâtı cânibinden mahtûm bir varaka dahi var ise de ibrâzidilmiş ise de kendüsi ashâb-ı ihtiyâcdan) lede’t-tahkîk kendüsi Mısır’a ‘azîmet niyetinde beş gündün berû misâfir olduğu hâne kirâsını te’diye idemeyecek kadar sıkt bir hâlde ve Mısır’a ‘azîmet niyetinde bulunduğu tebeyyün

eylediğine binâen muvâfık-ı emr u irâde-i ‘aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleri buyrulduğu takdîrde istediği tarz ‘azîmet idebilmesi için sadaka-i şâhâne tertibinden kendüsine münâsib mikdâr akçe i‘tâsı hususuna mesâî buyrulması)menût-i emr u fermân-i hazret-i nezâretpenâhîleridir ol bâbda

Arzuhâlin numerûsu 1835

Dârfûr ahâlîsinden Muhammed bin Mahmûd imzâsıyla takdîm olunub havâle buyrulan melfûf 22 Hazîrân Sene 325 târihlû arzuhâl (led’l-mütâlaa maksadı ve müdde‘ânın) üzerine müsted‘înin ifâde-i şifâhiyyesine mürâcaatolundukda kendüsünün (Dârfûr’da) Hıdiviyyet-i Celîle-i Mısriyye’ye (idâresine) tâbi‘ nâhiyesine âid bazı mesâlihi olmağla mesâlih-i mezkûrenintesviyesi husûsunu âmir (Mısır hükûmetine) Hıdvîn-i müşârunileyhâya tahrîrât-i sâmiyye i‘tâsı (taleb olunmuş) ve bir de kendüsi burada misâfir olduğu hâne kirâsını te’ diye idemeyecek kadar

sıkt bir hâlde bulunduğuna buna ve Mısır’a kadar yol mesârifine kâfi akçe ihsân buyrulması niyâzında bulunduğu anlaşılmış ve lede’t-tahkîk kendüsi Mekke-i Mükerreme mücâvirlerinden olduğu ve buraya ber-vech-i ma‘rûz emirnâme-i sâmi geldiği tebeyyün etmiş olmağla icrây-ı îcâbı re’y-irezîn-i meâli-karîn-i hazret-i nezâretpenâhîlerine vâbeste bulunmuşdur ol bâbda Fî 24 Hazîrân Sene 325

9a

Bihî

Tebliğ buyrulan emr u irâde-i ‘aliyye-i cenâb-ı Sadâretpenâhî üzerine merbût arzuhâl sahibi Şerif Mâcid Efendi hakkında tahkîkât-ı lâzîme lede’l-icrâmümâileyh bundan üç sene mukaddem pederiyle birlikde Dersââdet’e gelüb esbâb-ı ma‘îşet tedârikine tevessül itmiş ise de muvaffak olamamışve geçende vefât eden pederinin Hazîne-i Celîleden muhassas maâşından hissemend olmak üzere teşebbüsâtda bulunduğu hâlde buna dahimuvaffak olamayub ihtiyâc ve zarûret içinde kalmış olduğu tebeyyün itmiş ve kendüsi fi’l-hakîka şürefâdan

bulunduğu ma'lûm bulunmuş olmağlaarz beyân-ı hâle müsâraat olundu ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehu'l-emrindir Fî 23 Temmûz Sene 325

Haremeyn Tercümanlığı (Dâiresi müstahdemîni) ve Muâvinligi ve Mu'arrifligi ve Odacılığı maâşâtının sâl-i hâl Ağustos'u ibtidâsından i'tibâren Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi tahsîsâtı meyânındatesviye idilmek üzere Hicâz Demiryolu bûdcesinden çıkarılmış olduğu mezkûr Demiryolu İdâre-i Mâliyesi Muhâsebesinden Fî 19 Temmûz Sene 325târihlû (derkenâr ile) i'lâm ile iş'âr buyrulmuş olduğuna binâen (maâşât-ı mezkûrenin Nezâret-i Celîle Muhasebesince muâmele-i mukteziyenin)kaydiyesinin tesviye ve îfâ buyrulması zımnında (keyfiyetin cânib-i Muhâsebeve havâle buyrulması) işbu müzekkere cânib-i Muhâsebeve takdîm olundu Fî 19 Ağustos Sene 325

Surre-i Hümâyun Tercüman Muâvini merhûm Abdulkâdir Yabânî (?) ahfâdından Hâlide Müzeyyen Hanımın pederi Ali Ağa'nın ber-hayât olduğuna dâirHasköy Keçeci Pîrî Mahallesi tarafından musaddak ilmuhaber üzerine yazılan derkenâr

Defter-i mahsûsunda mukayyed olduğu takdîrde i'tâsı tabi'î olacağı beyân olunur Fî 10 Ağustos Sene 325

Medîne-i Münevvere Mu'arrifi Yusuf Efendi'nin 17 Ağustos Sene 325 târihlû arzuhâline derkenârîşbu istid'â ferîza-i haccı îfâ zımnında müddet-i münâsibe ile ruhsat i'tâsı talebinde bulunan Medîne-i Münevvere Mu'arrifi Yûsuf Efendi cânib-i Hicâz'a Surre-i Hümâyun ma'iyyetiyle 'azîmet ideceğini beyân itmiş müddet-i gaybûbetinde vazîfesi (diger mu'arrif ma'rifetiyle) Mekke-i MükerrremMu'arrifligi vesâtatıylaicrâ olunabileceği tabi'î bulunmuş olduğuna ba'de'l-hacc bilâ-tevakkuf 'avdet itmek üzere kendüsine ruhsat i'tâsı münâsib ise de sûret-i hâl nezd-i sâmi-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîleri rehîn-i tasvîbbulunduğu takdirde muâmele-i kaydiyesi icrâ idilmek üzere keyfiyetin cânib-i muhâsebeve havâle buyrulması menût-i re'y-i 'âlî-i Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 28 Ağustos Sene 325

9b

Dahiliye Nezâreti ...

Muhasebe

4015

Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığı Dâiresi Medîne-i Münevvere Mu'arrifi Yûsuf Efendi'nin Surre-i Hümâyûn ma'iyyetiyle cânib-i Hicâz'a 'azîmetini istid'â eylemesine mebni mümâileyhin Surre-i Hümâyûn'un târîh-i hareketinden 'avdetine kadar terhîsi ve müddet-i mezkûr maâşının tam olarak i'tâsı rehîn tensîbbuyrulmuş olduğundanbeyân-ı hall siyâkında işbu ilmuhaber Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığına tevdi' olundu Fî 8 Teşrîn-i Evvel Sene 325

Müdüri Muhâsebe-i Nezâret-i
Dâhiliye Tevfik

Haremeyn-i muhteremeyn ahâlî-i kirâmından Mürûr Tezkiresi ve Pasaport (tezkireleri) istihsâl itmek üzere mürâcaat (ideceklere) idenlere i'tâ olunanmatbû' ilmuhaberden hitâma takarrub eylemekte bulunan (tezkirelere hitâm bulmak üzere olduğundan) merbûtan takdîm kılınan nümûnesi vechile beheri yüzer murakkam 31 cild(tezkire) ilmuhaber tab' (ve 'âdî sûretde) ve teclîd itdirilerek İdâre-i 'âcizîye tevdi' buyrulması zımında iktizâ iden muâmelenin îfâsı husûsunun cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması menût-i irâde-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbdaFî 20 Teşrîn-i Evvel Sene 325

(Haremeyn-i muhteremeyn ahâlî-i kirâmından (muhtâc-ı i'âne ve 'âtîfet olan ve her hafta i'âne buyrulmakda olan 'atiyye-i mahsûsa ile) olub 'acziyyetde kalmış tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımında bu tarafa gelmiş oldukları hasbe'l-kader medâr-ı ma'îşet (tedârik) istihsâl idemediklerinden hân köşelerinde(ilmuhaber öteden berû çâkerîye tahkîkât icrâsıyla bunlardan ihtiyâcları tahakkuk iden zevâtın ta'îş idecek kadar derece-i ihtiyâclarına görei'tâ buyrulageldiği nısf-ı navul ilmuhaberleri dahi fi'l-hakîka seyr u sefer idecek olanlara tevdi' olduğu hâlde bir müddetden berû bu yolda tahkîkâtalüzûm gösterilmeksizin te'diyât olunmasına

niyâz ve istihâm bu yolda ‘atiyye ahz u istîfâ eylediği hâlde memleketine ‘avdet eylemekte bir takım daemsâllerine nisbetle müstehakk-ı ihsân değil iken ‘atiyye almakta oldukları ve bir takım ‘aceze dahi müstehakk-ı ihsân değil iken ‘atiyye almak ve elyevm ‘atıfet kılınmış olduğubuldukları anlaşıldığından ve usûl-i sâbık vechile bu misillûlerden tahkîk-i ahvâl ve ihtiyâclarıyla tebeyyün idecek netîceye göre mazhar-ı ‘atıfet buyrulmaları kendülerinin husûl-i refâhlarına ve selâmetlerine vâbeste olacağı dergâr bulunduğundan bu misillû ‘atâyây-ı mahsûsa talebinde bulunanların evvel-emirde)

(Bu paragraf üstü çizilerek tekrar yazılmıştır.)

10a

(Mu‘arrifin nezâretiyle) Dâire-i çâkerî ma‘rifetiyle tahkîk-i ahvâlleri ve ihtiyâcları usûlünün muhâfaza buyrulması ve bir de bu misillû ashâb-ı ihtiyâcdan bir takım istihsâl eyledikleri nısf-ı navul Dâirelerine tevdi‘ idecekleri dahi vâki‘ olduğundan bunlar nısf-ı navul ilmuhaberi taleb idenler haklarında dahi tahkîkât-ı lâzıme icrâsı Taraf-ı Nezârete nezd-i sâmî-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde icrây-ı îcâbı husûsunda cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i ‘aliyye-i Nezâretpenâhîleridir.

Haremeyn-i muhteremeyn ahâl-i kirâmından tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımnında bu taraflara gelmiş oldukları hâlde hasbe’l-kader medâr-ı ma‘îşet istihsâl idemeyüb hân köşelerindeperîşân kalmış olan dâ’iyânın memleketlerine müreffehen ‘avdet idebilmeleri zımnında kendülerine tertîb-i mahsûsadan ‘atâyâ ihsân buyrulmakda olan ‘atâyâ öteden berû İdâre-i çâkerîme kendülerinden bâ-istid‘â mürâcaatları üzerine tahkîkât icrasıyla tebeyyün idecek derece-i ihtiyâclarda i‘tâ buyrula geldiği sıra bir müddetden berû o misillû müstehaklarına bu yolda tahkîkât olunmaksızınicrâ olunmazdan mukaddem ‘atiyye virilmesine binâen bunlardan bazıları nâil-i ihsân oldukdan sonra memleketine gitmemekte(ve bazıları müstehakk-ı ihsân iken) nâil oldukları ihsânı emsâliyle istihâkdan ziyâde almakda olduğundan ve bazıları emsâlinden dört veyâ fazla atıye almakda

olduklarından hakkında tahkikat icrâsından sonra mazhar-ı atıfetBuyrulmaları kendilerinin her birine husûl-i refâhlarına bâis olacak dergâr bulunduğundan bu misillü sadaka taleb ve istirhâmında bulunanların arzuhâlleri ber-sâbık (evvel-emirde) Dâire-i çâkerîye bi't-tevdî'tahkik usûlleriyle derece-i ihtiyâclarının ta'ayyünü usûlünün muhâfaza buyrulması nezd-i sâmi-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdirde icrây-ı îcâbıhusûsunda cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i Nezâretpenâhîleridir Fî 27 Teşrîn-i Evvel Sene 325

Dersaadet Bidâyet Mahkemesi Müdde-'i Umûmîligi Dâiresinden yazılan Mahkeme 2957 1325 / 666 Fî 24 Teşrîn-i Evvel 325târihlü ilmuhaberde silah atmakdan dolayı habsine hükm olunan Yûsuf Efendi bin Muhammed'in celbi zımında yazıldığı anlaşılmağlaFî 21 Teşrîn-i Evvel Sene 325 târihlü ilmuhaberle mümâileyhin Hicâz'a gittiği Tercümanlık tarafından hâl beyân olunmuştur.

10b

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Meryem binti Muhammed imzâsıyla takdîm olunan 29 Teşrîn-i Evvel Sene 325 arzuhâle derkenâr

Havâle târihi Fî 5 Teşrîn-i Sâni Sene 325 – 6861

(İşbu arzu) Havâle buyrulan melfûf Fî 29 Teşrîn-i Evvel Sene 325 târihlü arzuhâl üzerine tahkîkât-ı mukteziye lede'l-icrâ müsted'îye Meryem HanımınMedîne-i Münevvere ahâlîsinden ve fukarâdan ve bî-kes-i fukarâdan olduğu ve akdemce kendüsine muhtâcîn zımında tahsîs itdirmek maksadıyla Dersaadet'e gelüb şürefây-ı kirâmdan bazıları tarafından i'âşe infâk idilmekte bulunduğuve çend def'a Medîne-i Münevvere'ye 'azîmet eyleyeceği anlaşılmış ve hulâsa-i istid'âsı şimendifer ücretine kâfi akçenin i'tâsı ve yâhûd şimendiferlemeccânen nakl olunmak üzere iktizâ idenlere emr u irâde buyrulması eser-i hâmesinden ibâret olub icrây-ı îcâbı re'y-i sâmi-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine menûtbulunmuş olmağın ol bâbda emr u fermân(numerû 6861) müsted'îye Meryem Hanım'ın

bîkes-i fukarâdan olduğu tahkîkât idildiginden Hicâz Şimendiferinde Medîne-i Münevvere'ye kadar meccânen naklini merbût 29 Teşrîn-i Evvel Sene 325 târihlû arzuhâlinde istemekde olubkendüsünün Medîne-i Münevvere ahâlîsinden bî-kes-i fukarâdan olduğu tahakkuk itmesine binâen tervîc-i istid'â îcâb-ı merhamet u 'âtıfetemuvâfık bulunduğundan kendüsünün ol vechile meccânen imrârı zımında İşletme Müdürligine teblîğât-ı sâmi îfâsı husûsunda Hicâz Demiryolu Nezâret-i 'aliyyesine bâ- emr u iş'ârbuyrulması re'y-i 'âlî-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerine menût bulunmuşdur ol bâbda emr u fermân Fî 8 Teşrîn-i Sâni Sene 325

Müzekkere

Medîne-i Münevvere sâkinelerinden Bahtiyâr nâm Hâtûn bu kere taraf-ı çâkerîme bi'l-mürâcaa kendüsi Medîne-i Münevvere'de (mütevattın) kâin Hayrâthânelerden birinde bilâ-ücret tavattun itmiş afkar-ı fukarâdan olduğu ve zevcesinden müntakil şehri yirmi bir ğurûşmaâşından geçen üç yüz yirmi iki senesi Şubât'ından üç yüz yirmi dört senesi Hazîrân nihâyesine kadar on yedi aylık (441) ğurûş matlûbâtınıBahriye Nezâret-i Celîlesi amele tekâ'üdinden eytâm ve erâmil sandüğünden almak maksadıyla ve mesârifıyla üç yüz yirmi altıSenesi Mart'ı ibtidâsından maksadıyla Dersââdet'e gelmiş ise de muvaffak olamadığından 'avdet ideceğini fakat mütevâliyen hareket-i memleketine vapurla Cidde'ye gitmek üzere lüzûmu olannavulu ihsân buyrulması esbâbının istikmâline vesâtat-ı kemterânemi ânlara isbat ile ve îbrâz eyledigini merbût ilmuhaberde mezbûrenin afkar-ı fukaradan olduğu musaddak buyrulduğu misillû ve kıyâfeti dahi musaddık-ı (ifâde) müdde'âsı müeyyed bulunmuş olduğundan ve Cidde'ye vâsıl idecekvapurun 16 Teşrîn-i Sâni Sene 325 târihinde hareket ideceği anlaşılmasına binâen muvâfık-ı irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleri buyrulduğu takdîrdemezbûrenin istid'â olunan ve iki liradan ibâret bulunan bir günlük(mezbûrenin) tertîb-i mahsûsadan i'tâsı husûsunda cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması (menût-i emr u irâde-i 'aliyye Cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbdaFî 14 Teşrîn-i Sâni Sene 325(mezkûr ilmuhaber) ve yedindeki mürûr tezkiresi (sûretinden anlaşılmağla) münderecâtıyla tebeyyün itdigine

11a

Müzekkere

Dâire-i çâkerî Odacısı Hüseyin Ağa'nın hulûl-i ecel-i mev'ûdiyle fî 21 Teşrîn-i Sâni Sene 325 târihinde vefât eylesine mebnî yerine münâsibinin

ta'yîn buyrulması husûsunda cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i nezâretpenâhîleridir ol bâbda

Fî 21 Teşrîn-i Sâni Sene 325

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Meryem Hanım imzâsıyla takdîm olunub havâle buyrulan merbût 18 Teşrîn-i Sâni Sene 325 târihlû arzuhâlde Medîne-i Münevvere'ye 'azîmet için kendüsünün meccanen şimendifere irkâbı zımnında İşletme Müdüriyetine teblîğâtı havî bir zarf yedine i'tâ olunmuş ise de buradan Hayfa'ya kadar gidecekakçeye mâlik olmadığından ânın dahi ihsân buyrulması istid'â olunmuş ve kendüsünün Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve ashâb-ı ihtiyâcdan bulunduğuve taleb eylediği sadaka ihsân buyrulduğunda behemehâl Belde-i tâhireye 'azîmet ideceği merbût şehâdetnâme münderecâtından müstebân olmuş ve Hayfa'ya kadarYüz ğurûş navul ile 'azîmet idilebileceği bi't-tahkîk anlaşılmış olmağla meblağ-ı mezbûrun tertîb-i mahsûsundan i'tâsı husûsunun cânib-i Muhâsebeye havâlebuyrulması menût-i re'y-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 23 Teşrîn-i Sâni Sene 325

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinin Nüfûs Tezkiresi ahzında mecbûr olmayub bunlardan arzu idenlerin nüfûs tezkiresi ahz itmeleri usûlü öteden berû devâm itmekde ise de Haremeyn ahâlîsinden olmayan bazı kesânın Hicâz ahâlîsi kıyâfeti giyerek Anadolu ve Rûmili kurrâ ve kasabâtına ahâlî-i İslâm ile meskûn bulunan (mütevattın bulunduğu sâireden bilâd-ı ecnebiyeye) gidüb kendülerini Haremeyn ahâlîsinden (bedel-i Hacc)ücûrât-ı cüz'iyeye ile ferîza-i Haccı îfâ ideceklere ücûrât-ı cüz'iyeye mukâbilinde bedelen hacc ideceklerini beyân ve mahal-i mezkûr ahâlîsi dahi bunların ahâlî-i kurrâ dahi bunları fi'l-hakîka Hicâz ahâlîsinden zann iderekve ücretin killetine tama' iderek kendülerini bedelliye kabul eylemekde ise de

bunlarıun bir takımını ücret-i muayeneyi ahz itdikden sonra hacca gitmeyüb memleketlerine savışdıkdah ahâlî-i kirâmın i'tâ itdikleri akçe beyhûde gitdiginden başka (ma'îşetleri) bu sûretle ta'îşleri hüccâcın ziyâretlerinde bedel-i hacc olmak üzerevirilecek olan ahâlî-i kirâmın emr -i ma'îşetlerini dahi tazyîk ve ihlâl eylemekde bulunduğu mevkûfen haber alınmış ve Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlisinden olmayanlarınânların kisvelerini iktisâ iderek medâr-ı ma'îşetlerini ihlâl ve iğtisâb itmeleri (bir nev'î iğtisâb olub) nezd-i sâmi-i nezâretpenâhîlerindeaslâ mazhar-ı müsâade olmayacağı dergâr bulunmuş olduğundan ve (bu yollu babdaki bu yolsa sahtekârlığın (men-'i tekerrürü zımnında) vukû'una Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlisinin Nüfus Tezkiresi ahzında müstesnâ tutulmaları Sebeb olub

11b

Medîne-i Münevvere ahâlî-i kirâmından Saâdetlû Abdurrahman İlyâs Paşa imzâsıyla takdîm olunub havâle buyrulan Fî 27 Teşrîn-i Evvel Sene 325târihlî istid'âda sâdât-ı kirâmından ve Haremî Şerîf-i Hazret-i Nebevî müezzinlerinden Seyyid Muhammed Necdî Efendi'nin zevcesi ve bir nefer mahdûmu ile üç nefer kerîmesiüç seneden berû Dersaâdet'de (tese'ül ile imrâr-ı vakt itmekte oldukları ve nafaka ve libâsdan mahrûm) bir hâl-i sefâlet ve kaldıkları buradan Medîne-i Münevvere'ye i'zâmları (münâsib olacağı) şîme-i merhametemuvâfık olacağı beyân olunmuş ve lede't-tahkîk mümâileyhimin beytütet itdikleri mahalde kuru tahta üzerinde yatdıkları ve me'kûlât ve melbûsâta bir şeyleri olmayub be-gâyet fakîr ve muhtâc buldukları ve Medîne-i Münevvere'ye i'zâmları münâsib olacağı anlaşılmağla ve bunların Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar (meccânen) şîmendiferle meccânen gönderilmek üzere buradan Hayfa'ya kadar nısf-i navulları 240 ğuruş ideceği ve esnây-ı râhda nân-i 'azîz ve sâire mesârifî ve te'sîr-i hevâdan muhâfaza için yorgan ve hırka misillû eşya bedeli olarak 260 ğurûşun cem'an beş yüz ğuruşla Hayfa'yakadar gidebilecekleri anlaşılmış olduğundan

Abdurrahman İlyâs Paşa İmzâlı Arzuhâle DerkenârHaremeyn Tercümanlığına

28 Teşrîn-i Sâni Sene 325

Medîne-i Münevvere ahâlî-i kirâmından Seâdetlû Abdurrahman İlyas Paşa imzâsıyla takdîm olunub havâle buyrulan melfûf fi 27 Teşrîn-i Sâni Sene 325 târihlû istid'âdaSâdât-ı kirâmdan ve Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî müezzinlerinden Seyyid Muhammed Necdî Efendi'nin zevcesi ile bir nefer mahdûmu ve üç nefer kerîmeleri üç seneden berû Dersaâdet'debulunub fakr-ı hâllerine binâen Medîne-i Münevvere'ye gidememekde ve burada tese'ül ile imrâr-ı hayât eylemekde oldukları ve serseriyanê ikametlerikendülerine gayr-i sâlim bulunduğu cihetle Medîne-i Münevvere'ye i'zâmları şîme-i merhamete muvâfık olacağı beyân olunmuş ve lede't-tahkîk mûmâileyhimin pederleri Medîne-i Münevvere'de ise kendülerini celb idecek servete mâlik olmadığı misillû kendülerinin de akçe-i dâneleri bile bulunmadığı cihetle burada sefil u perişân bir hâlde kaldıkları ve beytütet itdiklerimahalde tahta üzerinde yatdıkları yebeyyün itmiş ve buradan Hayfa'ya kadar iki yüz kırk ğurûş nısf-ı navul ve nân-ı 'azîz ve sâire mesârifi ve esnây-ı râhda te'sîr-i hevâdan muhâfaza için yorgan ve hırka misillû eşyâ bedeli olarak 260 cem'an beş yüz ğurûşun tertîb-i mahsûsadan i'tâ ve işbu beş neferin Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar şimendifere meccânenirkâbları (içün) Demiryolu (İdâre-i Mâliyesinden) İşletme Müdürligine emr u fermân i'tâ buyrulduğu takdîrde cümlesinin Medîne-i Münevvere'ye gidebilecekleri anlaşılmış olmağla sûret-i meâlinezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde keyfiyetin cânib-i muhasebeye Demiryolu İdâre-i Mâliyesine havâle ve irâde buyrulması merhûn-i müsâade-i 'aliyye-i Nezâretpenâhîlerdir ol bâbda

Fî 30 Teşrîn-i Sâni Sene 325

Mûmâileyhimin ol vechile 'azîmetleri zımnında Haremeyn Tercümanlığının fi 27 Mârt Sene 326 târihlû makbûz ilmuhaberiyile Nezâret-i Celîle veznesinden iki lira yirmi üç ğuruş olarak iki yüz kırk ğurûş alınmış ve meblağ-i mezbûrdan (120) ğurûş ile iki nefer-i kebîr-i nâs için 2500 numerûlu ve Amerika Kumpanyasınâmıyla ve Süleyman bin İsmâil ve şürekâsı mühriyle bir kıt'a ve bir nefer-i sağır için dahi yine o kumpanyadan 1976 numerûya ve 55 ğurûş mukâbilinde diger bilet fi 28 Mart Sene 326ve fi 11 Nisân Sene 1910 târihinde ahz

ile mûmâileyhim yedine virilmiş ve kendüsi ‘azimetden istinkâf itmesine mebnî hissesine âid mütebâkî 65 ğurûş dahi nân ve sâire mukâbili olarak i’tâ kılınmıştır

12a

Fî 30 Teşrîn-i Sâni Sene 325 târihlü Cevâmi-‘i Şerîf Tanzîfât Me’mûru
Mehmed Sâlih Efendi İstid’âsına Derkenâr

İşbu arzuhâl üzerine tedkîkât-ı mukteziye (icrâ kılınmış ise de) lede’l-icrâ Tercümanlık Dâirersinde istihdâm kılınan me’mûrînin isim ve maâşları ve târihi ta’yîn ve infisâlların mübeyyen bir gûnâ kayd tutulmuş olmadığından mûmâileyh Sâlih Efendi’nin kangî târihde kaç ğurûş maâşla ta’yîn kılındığına dâir ma’lûmât-ı kaydiye istihsâl olunamamış ise de Haremeyn-i Muhteremeyn İdâre Komisyonu nâmına müteşekkîl hey’et tarafından Fî 24 Ağustos Sene 297 târihiyle takdîm kılınan müzekkere-i Müsevvedesi ile sâir müsevvedât me’mûriyetine nazaran mu’arriflik hizmetinin Doksan Yedi senesi Mârt’ı ibtidâsından i’tibâren lağv olunduğu ve kafat kendüsi mu’arriflik hizmetinde dört sene müddet istihdâm olunarak açıkda kaldığından diğeri bir hizmetle çerâğ buyrulması beyân olunduğu Ağustos 294 târihlü bir defterde dört yüz ğurûş ve Doksan Altı Senesi Teşrîn-i Sâni ve fî Teşrîn-i Sâni Sene 296 târihlü diğeri bir defterde 360 ğurûş olarak gösterilmiş ve Cihât Kaleminin fî 1 Ağustos Sene 97 târihli mezkûr târihli bir kıt’a ilmuhaberden bâhis derkenârdamûmâileyhin maâşî şehâdetnâme bedeli olan dört yüz kırk ğurûşla ma’an sekiz yüz ğurûş olduğu muharrer bulunmuş ve evrâk-ı ma’rûfe münderecâtın nazaran işbu maâş işbu me’mûriyete müte’allik muâmelât-ı kaydiyenin Evkâf-ı Hümayûn Nezâretinde Nezâret-i ‘aliyyesi Muhâsebesinde bulunacağı anlaşılmakta bulunmuş ise de evvel-emirde iktizây-ı nizâmîsinin îfâ buyrulması zımında Nezâret-i Celîlesi cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması bâbında Fî 2 Teşrîn-i Evvel Sene Kânûn-i Evvel Sene 325

Muhâsebenin Derkenârı Fî 7 Kânûn-i Evvel Sene 325

Nezâret-i Celîle Muhâsebesi Doksan Altı târihinde teşekkül idüb ândan evvelki kuyûdât Hazîne-i Celîlede mevcûd bulunmamasına binâen mûmâileyh Mahmed

Sâlih Efendi'nin müddet-i hizmet ve mikdâr-ı maâşihakkında muhâsebece bir gûne kayda tesâdüf olunamamış olduğundan bâlâda muharrer derkenâra nazaran mümâileyhin Haremeyn Tercümanlık İdâresince destres olunan kaydını mübeyyen bir varakanın 'ale'l-usûlbâ-tanzîm kendüsine i'tâsı zımnında işbu istid'â Haremeyn-i Şerîfeyn Tercümanlığına i'âdeten tevdî' olundu Fî 7 Kânûn-i Evvel Sene 325

Müdir-i Muhâsebe-i Nezâret
Tevfik

Haremeyn Kaleminden Yazılan Diger Derkenâr

İşbu arzuhâlin Haremeyn-i Şerîfeyn Tercümanlığı İdâresinde hıfzına lüzûm olmadığından bâlâda muharrer kuyûd ahkâmına nazaran icâb-ı hâlin icrâ buyrulması zımnında Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i 'aliyyesi Muhâsebesine tevdî' olundu Fî 15 Kânûn-i Evvel Sene 325

12b

Bihî

Haremeyn-i muhteremeyn ahâlisinden tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımnında Dersââdet'e gelmekte olan fukarâ ve zu'afâyâ medâr-ı ma'îşet olmak üzere otuz kırk sene mukaddemden berû (mukaddemâ) Hazîne-i Hâssa'dan her hafta beş yüz gürüş tahsîs buyrulmuş ve bu haftalıklar Mekke-i Mükerrreme ve Medîne-i Münevvere Mu'arrifleri ma'rifetiyle Hazîne-i müşârunileyhâdan bâ-ilmuhaber ahz olunub beyne'l-ahâlî intihâb olunan mu'temed zevâtdan oldukları hâlde ahâlîden fakr u zarûretleri mütebeyyin olanlara kâmilten tevzî' olunub de'avât-ı hayriyye-i müsteclâb alınagelmış olduğu hâlde bu tahsîsât çend sene mukaddem haftada üç yüz gürüşa ve daha sonra yüz elli gürüşa tenzîl ve bir sene mukaddem bütün bütün kat' u tevkîf olunmuşdur. Muâmele-i sâmi-i Nezâret penâhîleri buyrulduğu üzere Beldeteyn-i Tayyibeteyn ahâlî-i muhteremesinin vâsıta-i ma'îşetleri hüccâc ve züvvâr-ı kirâmın terk ve i'tâ idecekleri hedâyâya ve nezr ve bedel-i hacc

misillûsadukât ve ‘atâyâyâ şumûl olub bu ise birkaç seneden berû ahâlî-i muhteremenin tesviye-i ihtiyâclarına kifâyet idecek derecedehâsılât virmediginden zu‘afây-ı ahâlînin birçoğu memleketlerinde ta‘îş idemeyüb berây-ı tedârik-i akvât bu taraflara seyr u seferitmekde iseler de erbâb-ı ikrâmın ihsân ve ‘atâlarına destgûşây-i intizâr olmakdan başka hırfet ve san‘atları olmamak hasebiyle bunların bir takımı cüz’î bir kisbe dahi nâil olamayub hân köşelerinde sefil u perîşân bir hâlde beklemekte olmalarıyla bunların buradamüddet-i ikâmetlerince muhtâc olacakları nân pâresi tedârik idebilmeleri zımnında ber-sâbık Hazîne-i Hâssa’dan veyâhûd Haremeyn ikrâmiyesi tertîbinden münâsib mikdâr haftalık ‘atiyye ihsân buyrulduğu sûretde fukarây-ı ahâlînin de‘avât-ı hayriyyeleri celb u istihsâl buyrulmuş olacağı bî-rayb u gümân olmağla sûret-meâl nezd-i sâmi-i nezâretpenâhlarında rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde icrây-ı icâbı menût-i re’y-i ‘âlî-i Nezâretpenâhileridir ol bâbda

Fî 5 Mayıs Sene 326

Takdîm

Ba‘demâ Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsine ‘atiyye virmek masrafı için münferiden mürâcaatda bulunanlara doğrudan doğruya bir şey virilmeyüb her hafta ‘atiyye tertîbinden (yüz ellîşer ğurûş) Mekke-i Mükerrreme ve Medîne-i Münevvere ahâlîsine iki yüz ğurûş Muhâsebeden Haremeyn Tercümanlığına virilerek o vâsıta ile ahâlî-i muhteremeden cidden ihtiyâcı olanlaratevzî idilmesi tensîb kılındığından o vechile muamele olunmak üzere Haremeyn Tercümanlığına ve Muhâsebeye Fî 5 Mayıs Sene 326

13a

Nüfûs İdâresinin 19 Mayıs Sene 326 ve 214 numerûlu Müzekkeresi

Merbût istid‘â ve tezkire meâline nazaran bu bâbdaki mütâlaanın inbâ ve maksad-ı sicil-i nüfûsa kayd ile Tezkire-i Osmâniye istihsâli olub olmadığının da iş‘âr

buyrulması zımnında işbu tezkire-i merbutun Haremeyn-i muhteremeyn tercümanlığı me'mûriyet-i sâmiyyesine tevdi' kılındı fi 19 Mayız Sene 326

Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdîri

İşbu müzekkere ve merbûtu mütâlaa olundu Nüfûs Tezkiresi ahzı için muâmelâtdan istihsâl olunan ilmuhaberlere Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden olduğu gösterilen kesânın ahâlî-i asliyeden olmadığından ahâlî-i Haremeynden olmadığı halde hilâf-ı hakikat olarak mahal-i velâdetleri Haremeyn Mekke-i Mükerreme veyâ Medîne-i Münevvere olarak yazılmakda olduğu cihetle ve Haremeyn ahâlîsinden olanların cihetiyle ba'demâ bu misillü hilâf-ı hakikatamahallâtdan virilen şehâdetnâmelerde bunların Mekke-i Mükerreme veyâ Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olduğu oldukları derc olunmakda ise de bunların bir takım ahâlî-i asliyeden olmadıkları hâlde kendülerini Haremeyn ahâlîsinden olarak tanıtmakda ve o yolda hilâf-ı hakikat aldıkları şehâdetnâme üzerinde olmakda âid şehâdetnâmeler Tercümanlık İdâresinin tasdîkine tâbi tutuluyor ise bu bâbda tahkîkât tedkîkât-ı lâzıme icrâ idilerek o makûle bu gibi mahal bırakılmamış olacağından ba'de-izîn bu yolda şehâdetnâmelerin Tercümanlık İdâresinde tasdîk idilmesi taleb ve istid'âsından Haremeyn ahâlîsine Pasaport ve Mürûr Tezkiresi istihsâl idecek olanlara Tercümanlık tarafından mahsûs ilmuhaber üzerine tezkire ve pasaport virilmek lâzım iken mahallât muhtarlarının dahi bunlara ilmuhaber virmeleri husûsundan ibâret olduğu anlaşılması bi't-tahkîk anlaşılması ve ahâlî-i Haremeynden Mürûr Tezkiresi ve pasaport talebinde bulunanların dahi Tercümanlık tarafından ilmuhaber viriliyor ise ahz u ibrâzına mecbûr bu bâbda mahallât bunların dahi Tercümanlık tarafından bi't-tedkîk tasdîk olunması ahâlî-i Haremeynin menfaatlarına medâr olacağı ifâdât-ı şifâhiyyelerinden ve sûret-meâl muvâfık-ı maslahât görülmüş ise de icrây-ı îcâbı Nüfûs Dairesince İdâresince mevâddan bulunmuş olmağla sicil-i nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdîriyeti vâlâsına iâde kılındı

İşbu müzekkere ve merbûtânı mütâlaa olundu merbût arzuhâlin ahâlî nâmına tanzîm u tasdîkinden maksad-ı aslî Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden olub da Dersâadet’de Sicill-i Nüfûsa kayd olunduktan sonra Tezkire-i Osmâniyeistihsâl itmek isteyenlere mahallâtdan virilen şehâdetnâmelerde Mekke-i Mükerrreme veyâ Medîne-i Münevvere ahâlîsinden oldukları derc olunmakda ise de bunların bir takımıahâlî-i mahalliyeden olmadıkları hâlde kendülerini Haremeyn ahâlîsinden olarak tanıtmakda ve o yolda hilâf-ı hakîkat oldukları şehâdetnâme üzerine üzerine Tezkire-i Osmâniye istihsâl itmekte olduklarından bu hususa âid şehâdetnâmeler Tercümanlık İdâresinin tasdîkine tâbi tutulur ise bu bâbda tedkîkât-ı lâzıme icrâ idilerek o makûle mahal bırakılmamış olacağından buna dâir şehâdetnâmelerinba’de-izîn Tercümanlık İdâresince tasdîk itdirilmesi taleb ve istid’âsından ibâret bulunduğu bâ-tahkîk anlaşılması ve ahâlî-i Haremeynde mürûr Tezkiresi ve pasaport talebinde bulunanlara mahallâtdanilmuhaber viriliyor ise bunların dahi Tercümanlık tarafından bâ-tedkîk tasdîk olunmadıkça îcâbları icrâ olunmaması ahâlî-i Haremeynin muhâfaza-i menfaatlerine medâr-ı kavî olacağı şifâhen ifâde kılınmış(ve sûret-meâş muvâfık-ı maslahat ise de icrây-ı îcâbı Nüfûs İdâresine aid olumakda bulunmuş) olmağla oraca tezkirenin takımıyla Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdîriyyet-i vâlâsına iâde olunduFî 22 Mayıs Sene 328

13b

Bâbîâlî

Dâhiliye Nezâreti

Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi

243

Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığı Me’mûriyyet-i BehiyyesineSaâdetlû EfendimMekke-i Mükerrreme ve Medîne-i Münevvere ahâlîsine gerek sicil-i nüfûs-i kaydiye ve gerek Mürûr Tezkiresi ve Pasaport istihsâli için mahallâtdanvirilecek ilmuhaberlerin me’mûriyyet-i behiyyelerinde tasdîki muvâfık-ı maslahât olduğuna dâir İstanbul Vâli Vekâletine tezkire-i ‘aliyye-

icevâbiyye tastîr buyrulmuş olduğundan âna göre iktizâsının îfâsı bâbında irâde efendimindir Fî 5 Cümâde'l-Âhire Sene 328 ve Fî 31 Mayıs Sene 326

Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi

MüdiriZekâî

Medîne-i Münevvere Mu'arrifi Yûsuf Efendi'nin Bir Buçuk Mâh Müddetle Medîne-i Münevvere'ye 'azîmetine Ruhsat İ'tâsı Hakkında Fî 26 Hazîrân Sene 326 Târihlû Arzuhâline Derkenâr(Mümâileyh işbu arzuhâl havâle müsted'î Yûsuf Efendi'nin geçen sene berây-ı Hacc Hicâz'a 'azîmetine ruhsat i'tâ buyrulmuş olduğu kayden)(tebeyyün itmiş ve bu def'a üzerine bir buçuk) İşbu arzuhâlde beyne'l-akrabâ ile husûsâtın tesviyesi zımında bir buçuk mâh müddetle (ruhsat) Medîne-i Münevvere'ye'azîmetine müsâ'ade buyrulmasını istid'â eyleyen Mu'arrif Yûsuf Efendi geçen sene berây-ı Hacc cânib-i 'âlî-i Hicâz'a 'azîmet istid'âsındabulunarak vukû'bulan müsâ'ade-i 'aliyye-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîleri üzerine Medine-i müşârunileyhâ'ya 'azîmet itmiş olduğuna ve gerçi mümâileyhinmüddet-i gaybûbetinde vazîfesine müterettib muâmelât Mekke-i Mükerreme Mu'arrifi vâsıtasıyla îfâ olunacağı dergâr ise demümâileyhinbu sene dahi 'azîmetine müsâ'ade câiz olub olmayacağı nezd-i 'âlî-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleri ma'lûm olacağı mevâddanbulduğuna ber-mûceb-i istid'â 'azîmet-i tasvîb buyrulduğu takdîrdemaâşına âid muâmelâtın îfâ ve ilmuhaberinin i'tâsı zımında keyfiyetin cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması re'y-i 'âlî-i Nezâretpenâhîlerine menût bulunmuşdurFî 16 Hazîrân Sene 326

Medîne-i Münevvere Ahâlîsinden Bedriyye İmzâlı virilmiş arzuhâl üzerine Derkenâr Fî 10 Ağustos Sene 326 târihlû merbût istid'â münderecâtı lede't-tahkîk müsted'iyenin bundan mukaddem iki tezkiresiyle birlikde Medîne-i Münevvere'den Dersâadet'e gelmekdeler iken esnây-ı (Kadırga civârında)(Mehmed Paşa Câmî-'i Şerîfi havlîsinde) râhda dâmâdının vefâtı vukû'una mebnî kendüleri perîşân bir hâlde Dersâadet'egelmîş ve Kadırga civârında Mehmed Paşa Câmî-'i Şerîfi havlîsinde beytûtet itmekde bulunmuş oldukları ve Medîne-i Münevvere'ye 'avdet idebilmeleri için haftalık'atiyye

terfîbinden Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsine vapur navuluna mukâbil 180 ğurûş virilüb Hayfa'ya i'zâm idileceklerinden Hayfa'dan Medîne'ye kadar kendüsünün meccânen sevk idilmeleri için Hicâz Demiryolu İdâresine tebliĝât-ı mukteziye icrâ buyrulması re'y-i 'âlî-i Nezâretpenâhîlerine vâbeste bulunmuş olmaĝınFî 12 Ağustos Sene 326

14a

Muâmele / 4668

Esbak Delilbaşı Ahmed İbn Abdürrahîm Neccârî imzâsıyla 23 Ağustos Sene 326 târihlû i'tâ kılınan arzuhâle Derkenârİşbu istid'ânın hulâsa-i meâli akdemce müstahdem bulunduĝu Mekke-i Mükerreme Delilbaşılıĝı hizmeti 'akîb-i Meşrûtiyetde kendüsünün nez'iile âhara tevcîh kılındığı beyânıyla hizmet-i mezkûrun yine 'uhdesine tevdî'iistirhâmından ibâret bulunmuş (ve Delilbaşılık hizmeti) ve hizmet-i mezkûra ileMekke-i Mükerreme imâret-i celîlesince ehl ü erbâbı 'uhdesine mahallince tevcîhi usûl-i mahsûsu icâbından olmaĝlabu bâbda İmâret-i müşârunileyhâya mürâcaat itmesi husûsunda tefhîmi zımnında Evrâk kalemine havâle buyrulması (bâbında) re'y-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerine vâbeste bulunmuşdur ol bâbda

Fî 26 Ağustos Sene 326

Müzekkere

Altmış seneden beû Medîne-i Münevvere'de hâl-i mücâveretde bulunub geçenlerde tedâr-ik-i erzâk-ı mukaddere zımnında Dersââdet'e gelmiş olan Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî hademesinden Ali Efendi bin Hasan (seksen yaşını)(mütecâviz bir fakîr ve) bu def'a yine Medîne'ye 'avdet idecek ise de şimendifer ücretini ifâya kudreti olmadığı beyânıyla kendüsünün sâir fukarâve muhtâcîn misillû meccânen nakli ve sevki esbâbının istikmâlini taleb murâdında olmuş ve mümâileyh seksen yaşını mütecâviz bir pîr olub fakr-i hâli ve şiddet-i ihtiyârîma'lûm ve musaddak bulunmuş olduğundan re'y-i sâmi-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine tevâfuk eylediği takdîrde kendüsünün Hayfa'danMedîne-i Münevvere'ye kadar meccânen nakli zımnında Hicâz Demiryolu İdâre-i

behiyyesine icrây-ı teblîğât buyrulması menût-iîrâde-i ‘aliyye-i Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 30 Ağustos Sene 326

14b

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve sâdât-ı kirâmdan Seyyid Hâşim Ezherî ve Seyyid Ömer Sâdık ve Seyyid Emîn Abdülhamîd ve Şeyh Muhammed Sa’îd Efendilerakdemce tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımnında bu taraflara gelmişler ise de medâr-ı intifâ‘ olacak sûrette bedel-i hacc ve sâir gûnâbir menfaate destres olamayub sıfru’l-yed kalmalarıyla bu kere Medîne-i Münevvere’ye ‘avdet eyleyeceklerinde şimendifer ücretini îfâya kudretleriolmadığı gibi burada devâm-ı müsâferetleri de tezâyüd-i perîşâniyetlerini mûcib olacağından kendülerinin Hayfa’dan Medîne-i Münevvere’ye kadarşimendiferle meccânen olunmaları zımnında Hicâz Demiryolu İdâresine teblîğât-ı lâzıme îfâ buyrulması menût-i re’y-i ‘âlî-i cenâb-ı nezâretpenâhîleribulunmuş olmağın ol bâbda Fî 5 Teşrîn-i Evvel Sene 326

Derkenâr

‘An-asıl Hindistân ahâlîsinden olduğunu beyân eyleyen müsted‘înin Mekke-i Mükerreme mücâvirlerinden ve afkar-ı fukarâdan bulunduğutebeyyün itmiş ve Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden muhtâc olanlara tevzî‘ olunmak üzere her hafta iki yüz ğurûş alınmakdaolub müsted‘înin bu akçeden bir mikdâr sarfıyla mahalline i‘zâmı tasavvur olunmuş ise de Cidde’ye kadar vapur yolunu dört lirayı mütecâvizolmağla meblağ-ı mezbûrun sâlifü’l-arz iki yüz ğurûştasarruf idilerek İznikmid tarafından kâbil olamayacağı anlaşıldığından ve sâir müstehakkına tercîhan itdirilmesi müsted‘înin meblağ-ı mezbûr ile Emniyyet-i ‘Umûmiyye İdâre-i ‘aliyyesince Cidde’ye kadar sevk ve i‘zâmı mümkün ise icrây-ı îcâbı zımnında işbu arzuhâlin idâre-i mezkûra havâle buyrulması bâbındaFî 9 Teşrîn-i Evvel Sene 326

Derkenâr

Müsted'î Muhammed Sa'îdEfendi ile mahdûmu sekiz yaşında Salih'in bu kere Cidde'ye gidecekleri ve kendülerinin muhtâcinden buldukları tahkîkât-ı vâkı'adanve merbûtan takdîmkılınan ilmuhaber müstebân olmuş ise de Cidde'ye kadar vapur yolu beş lira-i Osmânîyi mütecâviz olub hâlbuki her hafta Haremeyn-i muhteremeyn muhtâcînine tevzî' olunmak üzere alınmakta olan iki yüz ğurûşdan bunların vakt-i hareketlerine kadar ancak iki yüz ğurûş râyic akçe tasarruf olunabileceği ve üsttarafı olan üç Lira-i Osmânînin ahâlî-i muhtereme tarafından i'âneten tedârîki kâbil olamayacağı anlaşılmış olmağla imkân bulunduğutakdîrde sâlifü'l-'arz üç Lirâ-i Osmânînin tertîb-i mahsûsundan ihsân ve inâyet buyrulması menûti irâde-i 'aliyye-i nezâretpenâhîleri olmağın ol bâbdaFî 13 Teşrîn-i Evvel Sene 326

Bu Derkenâr bu bâbdaki senedleberâber Muhâsebede kalmışdır

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî Müezzinlerinden İsmâil 'Âşûr Efendi bu sene-i mübâreke Bedel-i hac ve Nezir misillûvâsita-i ma'îşet olacak esbâbdan mahrûm kaldığından ve Medîne-i Münevvere'ye 'avdet idecekse de akçesi olmadığından bahisle meccânen sevk u i'zâmistid'âsında bulunduğunu şifâhen ifâde eylemiş ve mümâileyhin ifâde-i vâkı'ası muvâfık-ı hakîkat olduğu bi't-tahkîk anlaşılmış olduğundanmümâileyhin Hicâz Demiryolunca emsâli misillû meccânen nakli zımında Demiryolu İdâre-i 'aliyyesine teblîğât-ı lâzıme ifâ buyrulması menûti irâde-i 'aliyye-iCenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 20 Teşrîn-i Evvel Sene 326

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî Müezzinlerinden 'Abdülkerîm Semât (Efendi ile) mahdûmu on iki yaşında Hamza (efendi) ve Harem-i Şerîf hademesindenHâmid İshak Efendilerin bedel-i hacc tedârîki zımında gittikleri mahallerden ve nân pâreye muhtâc bir hâlde 'avdet eyleyecek olduklarından mümâileyhimin buradan Hayfa'ya kadar iâne ile gidebilecekler ise de ilerûsiyçün çâre bulamayacaklarını ifâde itmiş olduklarından

(Medine-i Münevvere'ye Hicâz Demiryolunca) Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar meccânen nakl idilmeleri için Hicâz Demiryolu İdâre-i 'aliyyesine teblîğât-ı lâzıme icrâ buyrulması menût-i müsâade-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridirFî 21 Teşrîn-i Evvel Sene 326

15b

Bihî

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden erzâk-ı mukadderelerini tedârik zımında diyâr-ı âhara gidenlerin ekserisi gitdikleri mahallerde hilâf-ı emsâl muâmelelere ma'rûzolmalarında esbâb-ı sâire ve tehî-dest 'avdet itdiklerindenekserîsi kendülerinin memleketlerine gidebilmeleri için muâvenât-ı takdîriyyede bulunması talebiyle idâre-i çâkerîye mürâcaat itmekde ve her hafta İki yüz gurûşdan bunlara imkân mertebesinde iâne virilmekde ise de 'ale'l-'umûmvapur çıkmayanlarına ise öteden berû altmış ve yetmiş gurûş râddesinde (iken) bulunan (vapur navulları) Hayfa ve Beyrût vapur navulları mâhdan berû iki lira bir mecediyeyeçıkartılmış ve Cidde'(ye kadar) navulu dahi iki liradan altı buçuk lirayakadar bilet virilmekde ve nısf-ı navul için ilmuhaber kabûl idilmemekde olmasından dolayı sıfru'l-yed bulunan ahâlî-i mûmâileyhimve Rûmili ve Anadolu sevâhilindeki iskelelere nısf-ı navul kabul idilmekte bulunduğ u hâlde hüccâc güzergâhı olan işbu iskelelere nısf u navûl dahi kabul idilmemekde bulunmuş olmasından dolayı i'ânât-ı vâkı'a fukarây-ı ahâlî-i mûmâileyhimin ihtiyâcâtını te'mîn ve memleketlerine 'azîmetleriniteshîl eylememekde olduğundan kumpanyaların (Hacc-ı şerîf sırasında tezyîd-i ücret ile te'mîn-i ma'îşet) navul celb itmekde oldukları bu mertebe ve fevka'l-emsâl ücreti i'tâya kudreti olmayanbu kadar ahâlînin bu taraflarda perîşân bir hâlde kalmaları dahi nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde tecvîz buyrulması dergâr bulunduğundan (bu misillû fukarây-ı ahâlîHaremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden memleketlerine avdete menût bulunan bu misillû fukarânın cüz'î bir navul ile sevk u nakillerine çâre bulmak mümkün ise) îcâbının icrâya rehâ buyrulması esbâbının istikmâli zımında Bahriye Nezâret-i Celîlesine iş'âr-ı keyfiyet menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda

Müzekkere

Haremeyn-i muheteremeyn ahâlîsinden erzâk-ı mukadderelerini tedârik zımında diyâr-ı âhara gidenlerin ekserî gidecekleri mahallerden tehî-dest ‘avdet itdiklerinden memleketlerine gidebilmeleri için muâvenât-ı takdîriyyede bulunulması talebiyle Dâire-i çâkerîme mürâcaat itmekde ve her hafta alınan iki yüz gurûşdan bunlara imkân mertebesinde iâne virilmekte ise dei‘âne-i vâkı‘a fukarây-ı mümâileyhimin ihtiyâcâtını te‘mîn ve memleketlerine ‘azîmetlerini teshîl idememekde olduğundan ve Devlet-i ‘Aliyye-i Osmâniyye sancağını hâmil Tunanâm vapurun bu kere doğruca Cidde’ye gidecegi tahkîk kılındığından Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden burada perîşân bir hâlde kalmış olan tam on beşneferin meccânen irkâbı husûsunun vapur sâhibine tavsiye ve arada bu sûretle mümâileyhimin dûçâr oldukları müşkilâtdan halâs ve âzâde buyrulması menût-i emr u irâde-i ‘aliyye-i Cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehu’l-emrindir Fî 23 Teşrîn-i Evvel Sene 326

16a

Medîne-i Münevvere Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî Hademesinden Ahmed İshak Efendi’nin Arzuhâline Derkenâr Fî 25 Teşrîn-i Evvel Sene 326

Medîne-i Münevvere Münevvere Mu‘arrifî vâsıtasıyla icrâ olunan tahkîkât netîcesine nazaran müsted’înin fakr-ı hâli ve şiddet-i ihtiyâcî tebeyyün itmiş olduğundan kendüsünün Hayfa’dan Cidde’ye kadar emsâli misillûsevk u nakli zımında Hicâz Demiryolu İdâre-i ‘aliyyesine teblîğât icrâ buyrulması menût-i irâde-i ‘aliyye-i (hazret-i) cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 25 Teşrîn-i Evvel Sene 326

Medîne-i Münevvere Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî Hademesinden İbrâhîm Abdülfettâh Efendinin Arzuhâli 1 Teşrîn-i Sâni Sene 326

Müsted'î İbrâhîm Efendin muhtâc ve fakîr olduğu tahkîkât-ı vâkı'adan ve merbûtan takdîm olunan ilmuhaber münderecâtından müstebân olduğundan emsâli misillû Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar meccânen nakli zımnında Hicâz demiryolu İdâre-i 'Aliyyesine tebliğât-ı lâzıme îfâ buyrulması menût-i emr u irâde-i aliye-i cenâb-ı nezâretpenâhileribulunmağla ol bâbda Fî 1 Teşrîn-i Sâni Sene 326

4985 Medîne-i Münevvere Mücâvirlerinden Bağdâdî eş-Şeyh Muhammed Efendi imzâlı Fî 29 Teşrîn-i Evvel Sene 326 Arzuhâline Derkenâr

Tedkîkât-ı mukteziye lede'l-icrâ müsted'inin mücâvirlerden olmadığı ve ifâdât-ı vâkı'asında hilâf bulunduğu anlaşılmağla kendüsine

cevâb virildiginden işbu arzuhâlin battâlen hıfzı zımnında Evrâk Kalemine havâlebuyrulması bâbında Fî 2 Teşrîn-i Sâni Sene 326

Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden Hacı Mehmed Yâver ve Hacı Server İmzâlı Fî 4 Teşrîn-i Sâni Sene 326 Arzuhâline Derkenâr

Tahkîkât-ı mukteziye lede'l-icrâ müsted'ilerden Hacı Server Efendi ashâb-ı maâşdan olduğu muhtâcinden olmayubmaâşı bulunduğu ((mümâileyh Hacı Server Efendi'ye virilmeyüb Evrak Kalemine tevdi' oldundu) fakat Hacı Mehmed Yâver Efendiye yüz ğurûş (i'tâsı derdest bulunmağla) ve kendülerinin Medîne-i Münevvere'ye gitmeyüb Cidde'ye gidecekleri anlaşılımmümâileyhimâ Medîne-i Münevvere'ye gitmeyüb Cidde'ye gideceklerini ifâde itdıklarından Hicâz Demiryolu İdâresine tebliğât buyrulmasına hâcet kalmamağla bu arzuhâlin battâlda hıfzı zımnında Evrâk Kalemine tevdi' olunduFî 4 Teşrîn-i Evvel Sene 326

16b

5065 Medîne-i Münevvere Ahâlîsinden Şeyh Muhammed Abdullah
Arzuhâline 4Teşrîn-i Sâni Sene 326

Tahkîkât-ı mukteziye lede'l-icrâ müsted'înin celb-i erzâk zımında güş-igüzâr itdikleri mahallerden cem idebildiği nukûd olunb olunmadığı ve burayasıfru'l-yed olarak 'avdet itdigi anlaşılmağla ve muhtâc-ı muâvenet bir hâlde bulunduğ u merbût ilmuhaberde dahi ifâde olunmağlaHayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar emsâli misillü meccânen nakli zımında Hicâz Demiryolu İdâresine teblîğât icrâ buyrulmak bâbındaFî 4 Teşrîn-i Sâni Sene 326

Müzekkere

Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden iken vefât iden Tunuslu Zerûk Paşa'nın burada bulunan beş nefer âile efrâdının Medîne-i müşârunileyhâya 'avdet idebilmeleri için muhtâc oldukları mesârife medâr olacak bir şeye mâlik olmadıkları merbûtân takdîm kılınan ilmuhaber münderecâtından müstebân olduğunave mümâileyhim hüsn-i maîşet ile me'lûf takımından olduğundan (bunların emsâli vechile Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar kadar Birinci Mevkî' ile meccânen kendülerinin Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar Birinci Mevkî' ile meccânen nakl u imrâr eylemeleri zımında Hicâz Demiryolu İdâre-i 'aliyyesinetebîğât-ı lâzıme ifâ buyrulması ve mesârif-i râhiyyelerine muktezî üç yüz gurûşun 'atiyye tertîbinden ve î'tâ buyrulması zımında cânib-i muhâsebeye havâlesi menût-i re'y-i sâmi-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleri olmağ ile ol bâbda emr u fermân Fî 4 Teşrîn-i Sâni Sene 326

6486 Medîne-i Münevvere Ahâlîsinden Muhâmed Kâkî arzuhâli
Fî 17 Teşrîn-i Sâni Sene 326

Müsted'înin ifâdât-ı vâkı'ası muvâfik-ı hakikat olduğ u ve kendüsi mağdûr idildiği bi't-tahkîk anlaşılmişve şu hâlde fakr u ihtiyâcı tebeyyün bulunmuş olduğundan

emsâli vechile Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar meccânen i'zâmı zımındaHicâz Demiryolu idâre-i 'aliyyesine tebliğât buyrulmasında emr u fermân hazret-i men lehu'l-emrindirFî 17 Teşrîn-i Sâni Sene 326

17a

Müzekkere

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden olub hasbe'l-hâl Dâru's-Saltanatu'l-'Aliyye'de bulunan muhtâcîn haklarında mahalleihsân u 'atıfet olmak üzere a'yâd-ı sâlifede ikisi Mekke-i Mükerreme ve diger ikisi Medîne-i Münevvere ahâlî-i kirâmına mahsûs olmak üzere Hazîne-i Hâssa'dan dört re's kurbânlık koyun i'tâ ola geldiği hâlde bir iki seneden berû bu 'âdet terk idilmekle fukarây-ı ahâlî-i kirâm eyyâm-ı mübâreke-i 'ıdyiyede tenâvülluhûmdan mahrûm kalmakda olduklarından bahisle mümkün ise bu 'âdet-i müstahsenenin i'âde ve ihyâsıyla isticlâb-ı de'avât-ı hayriyyeyemenût idilmesi bazı fukarây-ı ahâlî taraflarından talep ve iltimâs idilmiş ve sûret-i meâl-i nazar-ı 'atıfet-eser-i nezâretpenâhîleridirol bâbda Fî 20 Teşrîn-i Sâni Sene 326

6520Ensârîzâde Ebû Bekr Efendi arzuhâli Fî 20 Teşrîn-i Sâni Sene 326 Derkenâr

Müsted'î Ensârîzâde Ebû Bekr Efendi ile rüfekâsının Rusya'da buldukları sırada dûçâr-ı zarâr u hasâr olduklarımerbûtan takdîm kılınan ilmuhaberde münderic şuhûdun şehâdeti ile de olduğu nezd-i sâmi-i nezâretpenâhîlerindeve muhtâc-ı iâne bir hâlde buldukları merbûtan takdîm kılınan ilmuhaber münderecâtından müstebân olmuş (ve istid'â-i)(Ebû Bekr Efendinin mümâileyhin ashâb-ı ciddiyet ve istikâmetden hüsn-i hâl üzere bulunduğu İdâre-i çâkerîme)ise de 'ıyd-i sa'îdin hulûlüne ve burada bulunan ahâlînin şidde-i ihtiyâclarına binâen haftalık 'atıyye tertîbinden kendülerine şu sırada i'âneten akçe virilmesi kaabil ola emsâli misillûHayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar meccânen nakilleri zımında

Hicâz Demiryolu İdâre-i ‘aliyyesine teblîğât-ı lâzıme îfâ buyrulması menût-i irâde-i ‘aliyye-iNezâretpenâhileri bulunmağla ol bâbda Fî 21 Teşrîn-i Sâni Sene 326

17b

Abbâsîzâde Abdülhafîz ve Muhammed Beşîr Arzuhâline Derkenâr

Fî 4 Kânûn-i Evvel Sene 326

(Müsted‘îlerin) tarafından istid‘âda beyân olunan ahvâlin muvâfık-ı hakikat olduğu ve îfâdeleri ashâb-ı ihtiyâc ve zarûretten buldukları tahkîkât-ı vâkı’adan anlaşılmiş olmağla kendülerinin emsâlivechile Hayfa’dan Medîne-i Münevvere’ye kadar meccânen nakl u i‘zâmları zımnında Hicâz Demiryolu İdâre-i ‘Aliyyesine teblîğât-ı mukteziyeicrâ buyrulması bâbında emr u fermân Fî 4 Kânûn-i Evvel Sene 326

Arzuhâl 6771 Dağistânî Hacı ... bin Muhammed ve Hacı Muhammed bin Abdullah Arzuhâli Fî 8 (Teşrîn-i) Kânûn-i Evvel Sene 326

Müsted‘îlerin Medîne-i Münevvere’nin ahâlî-i asliyesinden olmayub mücâveretde buldukları tebeyyün itmiş ve şimdiye kadar İdâre-i çâkerîme mürâcaatları dahivukû’bulmamışdır kendüleri bundan mukaddem celb-i erzâk zımnında Rusya’ya gittikleri ve esnây-ı ‘avdetlerinde yedlerinde bulunan mâmelekleri... tehî-dest kaldıkları ... ve şimdi Medîne-i Münevvere’ye ‘avdet için muhtâc-ı muâvenet bir hâlde bulunadıkları tahkîkât-ı vâkı’a ilemerbût ilmuhaber münderecâtından anlaşılmiş (olub) ve buradan Hayfa’ya kadar iki neferin vapur navulu üçyüz gürüş olub hâlbukihafalık muhassasâtdan kendülerine ancak iki yüz gürüş virilebileceğinden üst tarafı olan yüz gürüşün başkaca tesviyesi husûsunda cânib-i muhasebeye havâle ve Hayfa’dan Medîne-i Münevvere’ye kadar meccânen nakl u imrârları husûsunda dahi Hicâz Demiryolu İdâre-i ‘aliyyesine emr u irâde buyrulması menût-i re’y-i ‘aliyye-i nezâretpenâhîleridir Fî 12 Kânûn-i Evvel Sene 326

Mekke-i Mükerrerme ahâlîsinden es-Seyyid Hasen Abdül'âlî El-Mekkî imzâlî
12 Kânûn-i Evvel Sene 326 arzuhâle derkenâr

Müsted'î Mekke-i Mükerrerme ahâlîsinden olmayub Mısır ahâlîsinden olduğu
anlaşılmağla kendüsine cevâb virilmediginden işbu arzuhâli battâldahıfzı zımnında
Evrâk Kalemine tevdi' olundu Fî 14 Kânûn-i Evvel Sene 326

18a

Müzekkere

Hasebu'l-mevsîm ashâb-ı ihtiyâcın levâzım-ı şitâiyyelerini tedârik idebilmeleri
zımnında cânib-i seniyyü'l-cevânibHazret-i Şehriyârîden ihsân buyrulan iki yüz
liranın taksîmini hâvî defteri tanzîm olmak üzeretaraf-ı sâmi-i
Nezâretpenâhîlerinden Şehr-emânet-i 'aliyyesine icrây-ı tebliğât buyrulduğu
gazetelerde mütâlaa olunduğundanve kendüleri dahi şiddet-i ihtiyâc erbâbından
bulduklarından bahisle kendülerinin dahi işbu ni'am-i re'fet-i celîle-i
Hilâfetpenâhiye mütene'im ve hissemendbuyurulmaları husûsunun hâk-pây-i 'âlî-
i cenâb-ı nezâretpenâhîlerine arz u ifâde olunmasıHaremeyn-i Muhtermeyn
ahâlîsinden olub tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımnında ma'a-'âile Dersaâdet'de
ikâmet üzere bulunan bazı zevâtaraflarından taleb ve iltimâs olunmasına ve ahâlî-
i mümâileyhin meyânında işbu lütf-i celîleden hisseyâb idilmege müstehak ve
muhtâcîn bulunanlara dahi vâsıl olmak üzere cem'anon hâne halkından
Mahmudpaşa ve Tahtakal'a hânlarında perişân bir sûretde sâkin ... ibâret
olduğundan bunların is'âf-i me'mûlleriyle vâyedâr-ı ni'met-i refâhiye
buyrulmaları husûsunun Emânet-i müşârunileyhâya emr u fermân buyrulması emr
u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleri bulunmuş olmağla ol bâbda Fî
Kânûn-i Sâni Sene 328

Müsted'î Medîne-i Münevvere'nin yerlû ahâlîsinden ve ... bulunmadığı gibi
mücâvirlerinden olmadığı dahi tebeyyün itdiginden ve Haremeyn-i Muhtermeyn
ahâlîsinden olmayanlara muâvenet-i nakdiye icrâsı idâre-i çâkerîme ... böyle ...
olduğundan kendüsine bu bâbda cevâb virilmiş ve kendüsünün 'an-asıl Bağdâd'lı

olduğunu beyân itmekde bulunmasıyla tebeyyün itmiş ve işbu arzuhâli takdîmiyle maksadı Medîne-i Münevvere'ye kadar gitmek için kâfi akçesi olmadığından meccânen nakli istirhâmından ibâret bulunduğunu ifâde itmiş olmağla hakkında muâmelenin ifâsı zımında ber-mûceb-i işâret-i 'aliyye-i nezâretpenâhî Hicâz Demiryolu Müdüriyyet-i 'aliyyesine tevdi' olunmuşdur. Müsted'înin Medîne-i Münevvere'nin yirlû ahâlîsinden olmadığı gibi mücâvirliği dahi sâbit olamadığından ve Haremeyn-i Muheremeyn ahâlîsinden olmayan laramuâvenet-i takdîriyye icrâ olunmamakda bulunduğundan bu bâbda kendüsine cevâb virilmiş ve Medîne-i Münevvere'ye kadar meccânen nakli muâmelesi

18b

Serkâtib 556 / 32.65 / 76.65 Dâhiliye

Müzekkere

Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî Müezzinlerinden Haremeyn Ahâlîsinden Abdülmuttalib imzâlı Fî Kânûn-i Sâni Sene 326 İstirhâmname üzerine

Havâle buyrulan melfûf istirhâmname vâzı-ı imzâ Abdülmuttalib Efendi Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî'de bi-lâ-maâş müezzinlik vazîfesini ifâ ile afkar-ı fukarâdan bir zât olub muhtâcîn tertîbinden maâş tahsîsi istid'âsında bulunmak maksadıyla sekiz mâhdan berû Dersaâdet'de ârâm itmekdedir geçenlerde taraf-ı eşref-i Hazret-i Pâdişâhîden ashâb-ı ihtiyâca tevzî' olunmak üzere ihsân buyrulaniki yüz lira ihsân buyrulduğuna dâir gazetelerde vukûb olan işâ'ât üzerine Haremeyn-i Şerîfeyn ahâlîsinden Dersaâdet'de bulunan muhtâcîn dahi işbu 'atayây-ı celîle-i hazret-i şehriyârîden hisse ifrâzı husûsunataraf-ı kemterîye delâlet olunmuş mümâileyh Abdülmuttalib Efendi tarafından (havâle) iltimâs kılınmış ve taleb-i vâki' muvâfık-ı hâl görülerek keyfiyet 5 Kânûn-i Sâni Sene 326 târihlû müzekkere-i çâkerî ile huzûr-i sâmi-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine 'arz olunmuş ve müzekkere-i mezkûra Şehr-emânet-i Celîlesine ve oradan da Birinci Dâire-i Belediye'ye havâle buyrulmasına Dâire-i mezkûraca ahâlî-i mümâileyhim hissesine yüz elli gurûştefrîk ve ahâlî-i

mevcûdeden yalnız sekiz hâne halkına tevzî'idilebilmişidi müsted'înin bu def'a hâk-pây-i me'âlî-ârây-ı hazret-i Hilâfetpenâhîye mürâcaatına İdâre-i çâkerîmce ma'lûmât olduğu ma'rûzdu ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehu'l-emrindir

Fî 19 Kânûn-i Sâni Sene 326

771 Medîne-i Münevvere'li Cevher imzâli arzuhâl 22 Kânûn-i Sâni Sene 326 Derkenâr

Müsted'înin Medîne-i Münevvere'de fukarâ ve muhtâcinden bulunduğu bi't-tahkîk anlaşıldığından Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadaremsâli vechile meccânen nakli husûsunun Hicâz Demiryolu Müdîriyyet-i 'Aliyyesine emr u iş'âr buyrulması re'y-i sâmi-i Nezâretpenâhîlerine menût bulunmuşdur ol bâbda Fî 22 Kânûn-i Sâni Sene 326

19a

7666 Medîne-i Münevvere Mücâvirlerinden Hâcî el-Cîlânî arzuhâli Fî 16

Kânûn-i Sâni Sene 326

Müsted'înin Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden bulunduğu bi't-tahkîk anlaşılmış afkar-ı fukarâdan bulunduğu ma'lûm ve musaddak bulunmuş olduğundan Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar meccânen nakli husûsunun Hicâz Demiryolu Müdîriyyet-i 'aliyyesine emr u irâde buyrulması menût-i re'y-i sâmi-i Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 22 Kânûn-i Sâni Sene 326

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Seyyid Hasan imzâli ve 3 Kânûn-i Sâni Sene 326 târihlü Meclis-i Meb'ûsân'dan muhavvel arzuhâline Derkenâr Meb'ûsân Numerûsu 1670

Haremeyn-i muhteremeyn ahâlîsinden muhtâc-ı muâvenet olanlara i'tâ olunmak üzere sarfı mukârr olan meblağ hitâma resîde olmasıyla müsted'îye akçe i'tâsı

kaabil olamamış olduğundan kendüsünün Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar meccânen nakli zımında işbu arzuhâl ber-mûceb-i işâret-i 'aliyye Hicâz Demiryolu Müdüriyyet-i 'aliyyesine tevdi' olundu Fî 29 Kânûn-i Sâni Sene 326

7666

Arzuhâle Diger Derkenâr

Müsted'inin Dersaâdet'den Hayfa'ya kadar vapur navulu tedârik eylediği ve kendüsüne 1 hafta vapuruna irkâb idileceği Medîne-i Münevvere Mu'arrifi tarafından ifâde olunmağla Demiryoluna âid muâmelenin ifâ buyrulması zımında Hicâz Demiryolu Müdüriyyet-i 'aliyyesine havâle buyrulmasında emr fermân Fî 2 Şubat Sene 326

19b

Bihî

Harem-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî meşâhîr-i hutebâsınan olub celb-i erzâk-ı mukaddere zımında Rûsyâ'ya 'azîmet idübbu tarafa gelmiş olan Şeyh Muhammed Zâhid Efendi müddet-i seyâhatinde tedârik itdiği otuz beş Osmânlı lirasını geçen gün Kîresî'den mürûru esnâsında gayb idüb akabinde Polis İdâresine mürâcaat itmiş ise de bir gûnâ fâideyi müntic olmadığından sıfru'l-yed kalmış (ve kendüsi Belde-i Tayyibe)(meşâhîr-i sulehâsından ve şâyân-ı ihtirâm zevâtdan hürmet ve 'âtıfet zevâtdan olduğu gibi rüfekâsı bulunan) ve refik-i seyâhati olan Şeyh Osmân ve Şeyh Ma'sûk Efendiler dahi mümâileyhin dûçâr olduğu hasâra binâen muhtâc-ı inâyet ve 'âtıfet bir hâle giriftâr olmuş oldukları ifâde-i vâkı'aları üzere icrâ olunan tahkîkâtdan müstebân olmuş (ve mümâileyhimin her sûretle muâvenete elyâk zevâtdan bulduklarına dâir Medîne-i Münevvere Meb'ûsu Efendi hazretleri)(tarafından i'tâ buyrulan ... merbûtan huzûr-i sâmi-i Cenâb-ı Nezâretpenâh) olduğundan ve kendüleri Belde-i Tayyibe'nin sulehâve eşrâfindan bulduklarından buralarda perîşân bir hâlde kalmaları zımında kendülerine harc-ı râh olarak münâsib mikdâr'atiyye ihsân ve 'atâ ve Hayfa'dan Medîne-i

Münevvere'ye kadar mümâileyh Şeyh Zâhid Efendi'nin birinci sınıf şimendiferle meccânen nakl u imrârlarî hakkında Demiryolu İdâre-i 'aliyyesine teblîğât-ı lâzîme îfâ buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîleri olmağla ol bâbda Fî 2 Mart Sene 32

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden cidden muhtâc-ı muâvenet ihtiyâcî olanlara ... tevzî' olunmak üzere i'tâsı akdemce geçen sene ahvâl îcâbından münhariftasvîb buyrulan iki yüz ğurûşun nezd-i sâmi-i nezâretpenâhîlerinde tasvîb buyrulduğu mukaddemce muâmele-i mukteziyenin icrâsı husûsunun Cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda

20a

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımında Dersâadet'e gelmiş olub cidden ihtiyâcî olanlara her hafta tevzî' olunmakta olan iki yüz gurûş tertîb-i mahsûsunun Nezâret-i celîleleri muhâsesince karşuluğunun fîkdânındandolayı iki mâhdan berû virilememiş ve muhtâcîn-i ahâlî be-gâyet zarûret ve müzâyaka içinde kalmış olduğundan sâl-i cedîdin duhulü Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden cidden ihtiyâcî olanlara tevzî' olunmakta iken iki mâhdan berû virilememiş olan ikişer yüz gurûşhaftalığın ba'de-izîn i'tâsı nezd-i sâmi-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerinde tasvîb buyrulduğu takdîrde meblağ-ı mezbûrun usûl-i müttehaze hâliyle her haftatanzîm olunacak makbûz sened mukâbilinde taraf-ı çâkerîme i'tâsı husûsunun cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması re'y-isâmî-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 2 Mart Sene 327

Ma'lûmât

2762 / 259
imzâlî arzuhâle

Şâm Ulemâsından Eyyûbîzâde Muhammed Tevfik
2 Şubat Sene 327

Müsted'î bugün mürâcaat eylediginden ber-mûceb-i işâret-i 'aliyye Demiryolu İdâre-i 'aliyyesine tebliğ buyrulması zımnında bu bâbda emr u fermânEvrâk Kalemine takdîm olundu Fî 8 Mart Sene 327

896 / 38 Şeybîzâde Hacı Muhammed bin İbrâhîm imzâsıyla virilen arzuhâl 2 Mart Sene 327 Havâle 12 Mart Sene 327

Müsted'inin ifâde-i şifâhiyyesine nazaran işbu arzuhâli takdîmden maksadı kendüsi Mekke-i Mükerrreme ahâlîsinden olmayub fakat Beyt-i Muazzam Miftâhdârlığının ünvânı olan Şeybî sülâlesinden ve Tunus ahâlîsinden olduğu ve Tunus'da emlâk ve eşyâsını fûruht iderek oradan iki nefer âilesiyle birlikte Mekke-i Mükerrreme'ye hicret ... ise deTunus Hükûmeti tarafından ruhsat virilmemekde bulunduğuTunus Hükûmetince îcâb-ı keyfiyeteoradan hicretinin teshîl idilmesi ve bir de buradan Tunus'a kadar vapur navulu olan 420 ğurûş ve esnây-ı râhdamesârifi tesviye idecek akçeye mâlik olmadığından bunun da i'tâ ve ihsân buyrulması istid'âsından

20b

İbâret görülmüş ise de Haremeyn-i Muhteremeyn muhtâcîn tertîbinden bu misillülere akçe i'tâsı gayr-i kaabil olduğu gibi Tunus'dan hicretedâir olan ifâdât hakkında ne yolda muâmele olunacağı çâkerîlerince mechûl bulunmuş olmağla ma'rûzdur ol bâbdaFî 13 Mart Sene 327

Muhammed el-Velî Muhammed Ebu'l-kâsım İbrâhîm bin Muhammed imzâlarııyla huzûr-i hümâyûn-i mülûkâneye Takdîm kılınan Fî 6 Mart Sene 327 târihlû arzuhâl

/ 38

Tahkîkât-ı lede'l-icrâ müsted'îlerin (bu Şeybî sülâlesinden buldukları) Tunus ahâlîsinden oldukları tebeyyün itmiş ve Haremeyn-i Muhteremeyn (ahâlîsinden olmadıkları) muhtâcîninemuhassas tertîbden bunlara i'âne i'tâ gayr-i kaabil bulunmuş olduğundan ve bu misillû ashâb-ı ihtiyâca muâvenet-inakdiye ifâsı (Nezâret-i celîleleri / 'aliyyeleri Muhâsebesince bilinecek mevâddan

bulduğundan işbu mürâcaatlarında ... buyrulacak irâde-i ‘aliyye-i nezâretpenâhîleri hükmü icrâ olunmak üzere işbu arzuhâlin evrâk kalemine havâle buyrulması menût-i re’y-i ‘âlî-i nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 15 Mart Sene 327

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Seyyid (Hasan) Ali ve Şeyh Hasan imzâlı Fî 14 Mart Sene 327 arzuhâl

Haremeyn-i muhteremeyn muhtâcîn-i ahâlîsine müretteb haftalık iki yüz ğurûşdan Medîne-i Münevvere muhtâcîn hissesine isâbetiden yüz ğurûş ... ihtiyâc-ı şedîd tahtında bulunanlara bile kifâyet itmediği cihetle bu tahsîsâtndan müsted’îlere mesârif-i râhiyyelerine mukâbilakçe i’tâsı kaabil olamayacağından ve kendülerine levâzım-ı seferiyyeleri için iki yüz ğurûş kifâyet ideceği anlaşıldığından meblağ-ı mezbûrun kaabil ise başkacaiânesi husûsunun cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr-i ‘âlî-i nezâretpenâhîleridir ol bâbda fî 15 Mart Sene 327

21a

267 / Mekke-i Mükerre ve Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Muhsîn Hudrî ve Seyyid ‘Akîl imzâlı 17 Şunat Sene 326 târihlû ve 16 Mart Sene 327 havâle târihlû arzuhâle derkenârİşbu arzuhâl mütâlâa olundu

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden gerek sicil-i nüfûs kaydı ve gerek pasaport istihsâli zımında mahallâtndan virilecekilmuhaberler me’mûriyet-i çâkeriden tashîki muvâfık-ı maslahat olacağı fi’l-i (?) sâmi-i nezâretpenâhîlerinden İstanbul vilâyetineemr u iş‘âr buyrulduğu 21 Mayıs Sene 326 târihlû Sicill-i Nüfûs İdâre-i ‘aliyyesi müdürîyetinin müzekkeresi münderecâtından müstebân olmuşve meâl-i istid’âya nazaran iş‘âr-ı sâbık hükmünün muhâfaza olunması hakkında te’kîden icrây-i teblîğât buyrulması lâzım geleceği anlaşılmış olmağla ol vechile icrây-ı îcâbı husûsunun Tahrîrât Kalemine havâle buyrulması menût-i irâde-i ‘aliyye-i nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 19 Mart Sene 327

493 / es-Seyyid Sıddık bin Abbâs imzâsıyla 27 Mart Sene 327 târihlû arzuhâle

Müsted'înin 'an-asl Hindistân ahâlîsinden olup yirmi seneden berû Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere mücâveretinde bulunmuş ve fakr-ı hâlhasebiyle tedârik-i akvât zımında geçen şehr-i Ramazân-ı şerîfde Dersââdet'e gelmiş olduğu ve bu def'a 'avdet idecegi ifâde-i vâkı'asıyla icrâ kılınan tahkîkâtdan anlaşılmiş ve Dersââdet'den Hayfa'ya kadar navul ücreti altmış ğurûşdan ibâret olup bunun Haremeyn-i muhteremeyn muhtâcînine i'tâbuyrulmakda olan iki yüz ğurûş haftalıkdan ifrâzı ihsâb-ı ihtiyâcın kesretine binâen mümkün olamayacağından meblağ-ı mezbûr altmış ğurûşun (tertîb-i mahsûsdan) başkaca i'tâsı husûsunun cânib-i Muhâsebeye havâle ve Hayfa'dan Medine-i Münevvere'ye kedarşimendiferle meccânen nakl u sevki Hicâz Demiryolu Müdüriyyet-i 'aliyyesine emr u fermân buyrulması menût-i re'y-i sâmi-î Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 29 Mart Sene 327

Meb'ûsân Numerûsu 3327 / 380 Encümen Karar Numerûsu 4546 ve âhar 380 / 28 Sıra 628 Hazret-i Ebû Eyyûbu'l-Ensârî sülâlesinden Eyyûbîzâde Tevfik imzâsıyla Meclis-i Meb'ûsân Riyâset-i Celîlesine takdîm olunub Havâle buyrulan Fî 14 Mart Sene 327 arzuhâle Me'mûriyyet-i çâkerîme 'âid muâmele-i müfide îfâ idilmek üzere Buyrulub işâret-i 'aliyye-i Hicâz Demiryolu Müdüriyyet-i Umûmiyyesinetekire-i nezâretpenâhî tastîri zımında (Tahrîrât) Evrâk kalemine tevdi' olundu

21b

Hicâz Demiryolu Müdüriyyet-i 'aliyyesinin müzekkeresiyle merbûtan takdîm kılınan Medîne-i Münevvere ahâlîsinden bulunanların arzuhalleri mütâlaasından ma'lûmât-ı sâmi-î cenâb-ı nezâretpenâhîleribelde-i Tayyibe ahâlîsinden erzâk-ı mukadderelerinin tedâriki zımında bu taraflara gelmiş bu def'a 'avdet emelinde bulunmuş (ahâlînin muhtâcînin) olan fukarâ ve muhtâcînin burada sefil ve perîşân

kalmakdan ise memleketlerine gidüb isti'âneleri için Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar meccânen nakilleri öteden hakkında takdîm itdikleri istid'âlar üzerine Meclis-i 'aliyye-i Meb'ûsânca is'âf-ı müsted'îyâna öteden berû Hicâz Demiryolu İdâresince müttehaz usûl-i îcâbının olduğu merbûtan tezkire ... nazarankararlara tevfikân alınmasına mebnî bu usûle tevfikân kendüsünün meccânen naklini istid'â itmiş olan bu Sıddîk Efendi hakkında şimdi ise iş'âr-ı me'âlî-i nezâretpenâhîden cevabenHicâz Demiryolu Müdiriyyet-i aliyyesinin havâle buyrulan mezkûr merbût tezkire-i cevâbîsinde bu sene meccânen sevk idilebilenlerin mikdârı nisbet-i muayeneyi tecâvüz eylediğive mevsim-i hacc-ı âhar mürûr eylediği cihetle meccânen naklini istid'â iden mümâileyh Sıddîk Efendinin ol sûretle nakli kaabil olamayacağı iş'âr buyrulubsûret-meâl-i müsted'î mâbeyn ile bu yolda istid'â takdîm itmiş olanların emsâline tefhîm kılınmış ise de ma'lûm-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîleri buyrulduğu üzere bunların Meclis-i 'âlî-i Meb'ûsân'atakdîm itdikleri arzuhâller üzerine Meclis-i 'aliyyece yazılan kararlar havâlî-i mübâreke-i müşârunileyhâ ahâlîsinin mazhar-ı mu'âvenet ve muzâheret olmasışân-ı 'âlî-i hükûmetden ve muktezây-ı maslahatdan bulunduğu müş'îr olub bu misillûlere muâvenet ve muzâheret ise bu yoldaki muhassasâtın derece-i kifâyede bulunmaması veyahud Demiryolu idâresince nukûd ihtiyâcı muhakkak olanların nisbet hâricinde de olsa nakl u sevk idilenlerekaabil olacaüna ve hâlbuki Medîne-i müşârunileyhâ muhtâcîn-i ahâlîsine (bu yolda) mahsûs olan haftada iki yüz gürûşdan ibâret olub bu ise yolda nân-ı azîz bahâsı olarak virilecek (meblağ) ... bile (kâfi) mukâbil değil ikenDersâdet'den Hayfa'ya kadar ... bir neferin vapur navulunun Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar (dört yüz gürûş) dört Osmanlı lirasından ibâret olan ücretinin bu tahsîsâtdan i'tâsı aslâ mümkün olamayacağı dergârbuyrulduğuna nazaran Belde-i Tâhire ahâlîsinden tedârik-i erzâk zımnında bu tarafa geldikleri hâlde nâil-i emel olamayub fakr u zarûret içinde kalmış olanların buralarda sefil ve perişân kalmalarında ise memleketlerine avdetleri muktezây-ı maslahata elbette muvâfık olacağına nazaran bu misillûlerden nukûd ihtiyâcları tahakkuk idenlerin adedi nisbet hâricinde olmasıyla Meclis-i 'âlî-i Meb'ûsânca gönderilen ... tevfikân sevk ve i'zâmları (matlûb bulunduğundan cevâben) teshîl olunmasının cevâben iş'âr buyrulması re'y-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir

Hicâz Demiryolu İdâresi'nin 2 Nisân Sene 327 târih ve 5084 'Umûmî ve 7 Husûsî Numerûlu Tezkiresinin Sûretidir

21 Mart Sene 327 târih ve elli beş numerûlu tezkire-i 'âliyye-i Nezâretpenâhîleri cevâbıdır Hicâz Demiryolu katarlarıyla bu sene fukarây-ı Hicâz'dan meccânen sevk idilenlerin mikdârınisbet-i mu'ayyeneyi tecâvüz eylemiş ve mevsim-i hac dahi mürûr itmiş olmasına binâen Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden olub bu kere 'avdet ideceğinden bahisle meccânen nakliniistid'â eyleyen es-Seyyid Sıddîk bin Abbâs Efendi'nin o sûretle nakli kaabil olamayacağıının arz u beyânına ibtidâr kılındı ol bâbda

22a

Bihî

Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden Sıddîk bin Abbâs (imzâsıyla) Efendi tarafından vukû'bulan istid'âya ve taraf-ı çâkerîye arz olunan derkenâra binâen ... ile emr u iş'âr-ı sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinecevâben Hicâz Demiryolu Müdiriyyet-i 'aliyyesinden vârid olub havâle buyrulan işbu tezkirede bu sene Medîne-i Münevvere'ye meccânen sevk idilenlerinmikdâr-ı nisbet-i mu'ayyeneyi tecâvüz eylediği ve mevsim-i hacc dahi mürûr itdiği ciheltle meccânen naklini istid'â iden Sıddîk Efendi'nin o sûretle nakli kaabil olamayacağıiş'âr (olunub sûret-meâl-i müsted'ây-ı mûmâileyh ile bu yolda istid'â takdîm eylemiş olan ve diger emsallere tefhîm kılınmış) ise de ma'ûm-i sâmi-i cenâb-ıNezâretpenâhîleri bulunduğ üzere bunların Meclis-i 'Âli-i Meb'ûsân'a takdîm itdikleri arzuhâller üzerine Meclis-i 'Âliyyece yazılan kararlar havâlî-i mübâreke-i müşârunileyhâ ahâlîsinin mazhar-ı mu'âvenet ve muzâheret olmaları hikmet-i hükûmet ve muktezây-ı maslahat bulunduğunumüş'ir olub bu bâbdaki muâvenet ise muhassasâtın 'adem-i kifâyesine mebnî Demiryolu İdâresince bu misillûlerin bilâ-ücret sevk idilmesiyle hâsıl olacağına ve ma'a-mâ-fih işbu tezkirelerinden sonra (hâlbuki Medîne-i Tayyibe muhtâcîn-i ahâlîsine mahsûs olan)meblağ haftada yüz gürûşdan ibâret olub bu ise Dersâdet'den Hayfa'ya kadar vapur ücretine ancak

tekâbul idebiliyor iken dört Osmanlılirasına bâliğ olan şimendifer ücretinin Demiryolu Müdüriyyetinin işbu iş'ârından sonra bu tahsîsâtdan i'tâsı mümkün olamayacağı dergâr ve ma'a-mâ-fih belde-i mübâreke ahâlîsinden tedârik-ierzâk zımında bu taraflara geldikleri halde nâil-i emel olamayub kalmış olanların mevsim-i haccın hulûlüne degin buralarda sefâlet ve perişânî içinde bırağılmalarından ise... memleketlerine teshîl-i 'avdetleri muktezây-ı maslahata muvâfik olacağına nazaran mevsim-i hac mürûr itmiş ve bir de bu tezkiredebunların sevki kaabil olamayacağı ... Medîne-i Münevvere müezzinlerinden Abdulmuttalib Semât Efendinin meccânen nakli hakkında ... Müdüriyetinden 2 Nîsân Sene 327 târihlive 196 numerû ile İşletme Müdüriyyetine tahrîrât yazıldığı mûmâileyh Abdülmuttalib Efendi'nin taraf-ı çâkerîme teslim itdiği numerûsıyla ba'de'l- ... nezdinde hıfz münderecâtına müstebân olmasına nazaranmûmâileyh Sıddîk Efendi ile diger istid'â sâhibi Eyyûbî zâde Tevfik Efendinin ba'demâ i'zâmı arz olunamayanlar (diger muhtâcîn-i ahâlînin dahi bu misâle tevfiikan) Meclis-i 'âlî-i Meb'ûsânca gösterilen lüzûma tevfiikan ve mûmâileyh Abdulmuttalib hıfz-ı istid'âlar ile muâmeleye tatbîkan sevk ve i'zâmları husûsundatekrâr emr u iş'âr buyrulması menût-i re'y-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbdaFî 4 Nîsân Sene 327

22b

Dâhiliye Muhâsebe ...

327 Senesi

Surre-i Hümâyûn Emîninin Dersaâdet'e muvâsalatı târihi ...
olunmak üzere Haremeyn Tercümânına tevzî' olundu Fî 19 Nisân Sene 327

Muhâkemât İdâresi ... Binbaşî Şerîğ Abdullah Beg bin Muhsîn (Mehmed Ali) imzâlî arzuhâl üzerine Derkenâr 327 Sene-i Hicrî Surre-i Hümâyûn Emîninin (Dersaâdet'e) 26 Kânûn-i Sâni Sene 326 târihinde Dersaâdet'e muvâsalat eylediği bi't-tahkîk anlaşılmağla iâde ve tevdî' olunduFî 19 Nisân Sene 327

487 Seyyid Ali Selîm Fî 2 Nisân Sene 327

588 Hüseyin Ali İbrâhîm Fî 18 Nisân Sene 327

Meclis-i Meb'ûsân Tarîkıyla Nezârete Muhavvel Arzuhâl

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olub fakr-ı hâlleri hasebiyle meccânen Medîne-i müşârunileyhâya sevk ve i'zâmlarını merbût iki kıt'a arzuhâl ile istid'â eyleyen beş neferin meccânen ve Hicâz Demiryolu ile i'zâmları hakkında cânib-i sâmi-i Nezâretpenâhîlerinden Demiryolu Müdüriyet-i Umûmîsine emr u iş'âr buyrulmuş olduğu halde henüz yedlerine kabul pusulası i'tâ (olunmamış ve bunların Dersââdet'de buldukları müddetce... zarûret ve ihtiyâcları yevmen-fe-yevmen tezâyüd itmekde olduğu cihetle) ve kendülerinin bir an evvel i'zâmları esbâbını istikmâli maksadıyla her gün mürâcaatla sızlanmaktan gayr-i hâlî bulunmuş olduklarından ve kendüleri fi'l-hakîka afkar-ı fukarâdan ve müsted'îler bîcâregândan olubnân-pâreye ihtiyâcları burada imtidâd-ı ikâmetleri tezyîd-i zarûretlerini mûcib olacağından bunların meccânen i'zâmları hakkında muâmele-i icâbiyenin bir ân evvel (ikmâli) ikmâli husûsunun Müdüriyyet-i müşârunileyhâya tekrâr emr u iş'âr buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 3 Mayıs Sene 327

İşbu tezkire-i sâmi-de irâde buyrulan üç nefer muhtâcîn ile ve diger muhtâcîn olub diger iki nefer bulunduğu gibi Cânib-i sâmi-i nezâretpenâhîlerinden meccânen i'zâmları Demiryolu idâresine iş'âr buyrulduğı halde te'hîr eylene diğeri iki nefer cem'an beş nefer navul ücreti Dersââdet'den Beyrût'a kadar vapur ücreti her nefer için yüz yirmi gurûş ise de taraf-ı çâkerîden fakr-ı hâllerine dâir ilmuhaber i'tâ olunmak şartıyla her nefer için altmış gurûş navul ücreti hisâbıyla beş nefer için navul ücreti birer Mecidiye mesârif-i nân bahâsı cem'an üç yüz seksen gurûş kifâyet ideceği anlaşıldığı ma'rûzdur. Tercüman ... târihi 4 Mayıs Sene 337

(Sadr-ı a‘zâmî Tezkiresine)Tezkire-i Sâmiyyeye
Derkenâr

İşbu tezkire-i Sâmiyye-i Sadâretpenâhîde i‘zâmları irâde buyrulan üç nefer muhtâcîn ile Cânib-i sâmi-i Nezâretpenâhîlerinde meccânen i‘zâmları Demiryolu İdâresine iş‘âr buyrulduğuhalde te‘hîr idüb gönderilmediklerinden dolayı sızlanmakda bulunan muhtâcînden diger iki nefer iki neferden taraf-ı çâkerîmden fakr-ı hallerine dâir ilmuhâber i‘tâ olunduğu takdîrce olunub nisf-ı navul alınmak şartıyla Beyrût’a kadar vapur ücretleri altmışardan yüz seksen ğurûş ve birer Mecidiye hisâbıyla nân-bahâsı dahi altmış gurûşun cem‘aniki yüz kırk ğurûşa bâliğ olacağı ve cânib-i sâmi-i Nezâretpenâhîlerinden meccânen i‘zâmı Demiryolu İdâresine iş‘âr buyrulduğu halde gönderilmediklerinden dolayı sızlanmakdabulunan diger (iki neferin) her neferin vapur ücretiyle nân-nahâsı dahi seksen ğuruşdan (cem‘an) yüz altmış gurûlun cümlesinin Beyrût’a kadar mesârif-i seferiyyeleri (zımında 360) dört yüz şurûşa bâliğ olacağı ma‘rûzduFî 7 Mayıs Sene 327

23a

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Selîm Efendi Beyrût’a kadar nisf-ı navul ücretle nân-ı ‘azîz bahâsı olarak yalnız seksen ğurûşun atıye tertîbinden tesviye ve i‘tâbuyrulması zımında işbu müzekkere muhâsebeye tevdi‘ olundu Fî 7 Mayıs Sene 327

472 numerû ve 2 Mayıs Sene 327 târihlü tezkire-i sâmiyye üzerine derkenâr

İşbu tezkire-i sâmiyye-i cenâb-ı Sadâretpenâhî ücre-i seferiyyelerinin i‘tâsı irâde buyrulan üç nefer muhtâcîndenbir neferinin ücretiyle 4 Mayıs Sene 327 târihlü diger tezkire-i sâmiyye üzerine tesviye buyrulmuş olmağla mütebâkî iki neferin Beyrût’a kadar nisf-ı navul ücretiyle nân-ı ‘azîz bahâsı olan cem‘an yüz altmış

ğurüşun da sarf u i'tâsı husûsunun Muhâsebeye havâle buyrulması menût-i irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 8 Mayıs Sene 327

Husûsî Bir Tezkireye Müzekkere

(İşbu tezkire mütâlaa olundu) Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve ashâb-ı fakr u ihtiyâcdan olub bu kere memleketine 'avdet itmek üzere bulunan Abdurrahman Sefer Efendi emsâli misillû Beyrût'a kadar nisf-ı navul ücreti ve nân-ı 'azîz bahâsı olarak cem'an seksen ğurüşun atıye tertîbinden i'tâsı nezd-i sâmi-i nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğı takdîrde (icrây-ı) tesviye-i icâbı husûsunun muhâsebeye havâle buyrulması bâbında emr u fermân Fî 12 Mayıs Sene 327

Abdumuttalib Efendi Arzuhâli Derkenâr

Mümâileyhle iki neferi nüfûsuna imsâlî misillû Beyrût'a kadar nisf-ı navul ücreti (olan) venân-ı 'azîz bahâsı olarak cem'an iki yüz kırk ğurüşun atıye tertîbinden i'tâsinezd-i Sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğı takdîrde tesviye-i icâbı husûsunun muhâsebeye havâle olunmasına

Mu'arrif Yûsuf Efendi'nin İstid'ânâmesine Derkenâr

Fî 8 Mayıs Sene 327 Havâlesi Fî 10 Mayıs Sene 327 Numerû
1103

Mümâileyh Yûsuf Efendinin işbu istid'ânâme mücebince terkîn-i kaydı zımında cânib-i muhâsebeye tevdi' olundu Fî 12 Mayıs Sene 327

23b

Müzekkere

İdâre-i çâkerîde şehri beş yüz ğurüş maâşla Medîne-i Münevvere Mu'arrifliginde müstahdem Yûsuf Efendi bu kere me'mûriyet-i mezkûreden istifâ itmesine mebni yerine (birinin ta'yîni lâzım gelmiş ise de şehri beş yüz ğurüş maâşla Mekke-i

Mükerreme Mu'arrifliginde bulunan müstahdem)(bulunan Ahmed Efendi bu me'mûriyetin ... 'uhdesine ilâvesiyle) Medîne-i Münevvere mücâvirlerinden olup bir müddetden berû Dersaâdet'de ikâmet eylemekte bulunan Seyyid Muhammed Yemânî Efendi'nin ta'yîn ve istihdâmı tensîb kılınmış olduğundan arzuhâli nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde tesviye-i kaydı husûsunun muhâsebeye havâle (olunması)Menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda

Müzekkere

İdâre-i çâkerîde beş yüz gurûş maâşla Medîne-i Münevvere Mu'arrifliginde müstahdem Yûsuf Efendi'nin bu kere me'mûriyet-i mezkûreden istifâ itmesiyle yerineMedîne-i Münevvere mücâ(virlerinden)virîn-i kadîmesinden olup bir müddetden berû Dersaâdet'de ikâmet itmekte bulunan Seyyid Muhammed Yemânî Efendi'nin hüsn-i ifây-ı hizmete iktidârı (ahlâk-ı hasene ve etvâr-ı mergûbe ashâbından görülmesine)anlaşılmasına mebnî ta'yîn u istihdâmı tensîb kılınmış olduğundan sûret-meâli nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrdesviye-i kaydı husûsunun muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbdaFî 14 Mayıs Sene 327

Numerû / 1309 Medîne-i Münevvere Mu'arrifligine Ta'yîni Müsted'â Emîn Berzencî imzâlı Fî 14 Mayıs Sene 327 Arzuhâle Derkenâr

Medîne-i Münevvere Mu'arrifligine digerinin ta'yîn arzuhâli fî 14 Mayıs Sene 327 târihlû müzekkere ile huzûr-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerine arz olunduğu kayden tebeyyün itmekle müsted'âyeye cevâb i'tâsı zımında işbu arzuhâlin Evrâk Kalemine havâle buyrulması bâbında emr u fermânFî 23 Mayıs Sene 327târihlî ve 82 numerûlu Medîne Münevvere Muhâfızlığından inhâsı sureti

Nezâret-i celîlee-i âsafânelerine takdîm olunmak üzereMedîne-i Münevvere ahâlî-ikîrâmı tarafından virilenvaraka leffen arzvü takdîm kılınmağla ol bâbda emr u fermân hazret-imen lehu'l-emrindir

İşbu inhâ melfûfu mütâlaa olundu Mümâileyh Yûsuf Efendi Medîne-i Münevvere Mu'arrifliginden geçende istifâ eyledi ise de kendüsMedîne-i Münevvere'de bulunduğusırada ahâlî-i muhteremeye hıdemât-ı makbûle ifâ ve bu vechile taltîfe kesb-i liyâkat eylemiş olduğu melfûf varaka şûrâsından anlaşıldığına ve kendüsi bir kıt'a Mecidiye nişân-ı zîşân ile taltîf buyrulmasını şifâen ifâde ve istirhâm itmekde bulunduğunanazarın iktizây-ı hâlin ifâsı re'y-i sâmi-i Cenâb-ı nezâretpenâhîlerine menût bulunmuşdur Fî 28 Mayıs Sene 327

24a

Müzekkere

Medîne-i Münevvere Mu'arrifligine Yûsuf Efendi'nin istifâsına mebnî yerine Münhal bulunan Medîne-i Münevvere Mu'arrifligine okuryazar takımından münâsibi taharrî olunmuş ise deahâlî-i muhtereme meyânında bu sıfatı hâiz olanlardan hizmet-i mezkûreye rağbet iden kimse zuhûrâtıyla ve merbûtan takdîm kılınanvaraka-i istid'âiyede okuyub yazması olduğunu beyân iden Emîn Berzencî Efendinin kendi mühri altında bulunan imtihân varaka-i merbûtası münderecâtı kendüsünün kaabil-i istihdâmı derecede ma'lûmâta mâlik olduğunute'mîn itmiş olduğundan ve Dersaâdet'de mevcûd bulunan ahâlî-i kirâmın kısm-ı a'zamı Seyyid Muhammed Niyâzî Efendi'nin bu hizmete ta'yînini talebve iltimâs itmekde buldukları gibi mümâileyhin okuyub yazması yok ise de kendüsi ehl-i salâh ve 'iffetden bulunması hasebiylehizmet-i mezkûrede istihdâmında maslahaten mahzûr olamayacağı dergâr bulunduğundan mümâileyhin hizmet-i mezkûredeistihdâmı nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tecvîz buyrulduğu takdîrde muâmele-i kaydiyesinin ifâ ...Me'mûriyet kalemine havâle-i keyfiyet buyrulması menût-i emr u irâde-i cenâbı nezâretpenâhîleridir Fî 28 Mayıs Sene 327

3224 Seyyid Yahyâ bin İbrâhîm imzalı Fî 18 Temmûz Sene 327 Arzuhâl üzerine

Müsted'înin sâdâtdan ve ashâb-ı ihtiyâcdan olduğu ve tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımnında Kastamonu tarafına'azîmet itmiş ise de suğr-i sinni hasebiyle celb-i erzâka muvaffak olamayub tehî-dest kaldığı (tebeyyün eylemiş) bi't-tahkîk anlaşılmişkendüsine haftalık tertîbinden mesârif-i seferiyyesini kâmilten tesviye idecek derecede akçe i'tâsı ğayr-i kaabil bulunmuş olduğundan Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadarmeccânen nakli kaabil olduğu takdirde buradan Hayfa'ya kadar sevki esbâbı istikmâl idilmek üzere müsted'înin meccânen nakli mümkün ise muâmele-i îcâbının icrâ ve inbâsıhusûsunun Hicâz Demiryolu Müdiriyyet-i 'aliyyesine iş'âr buyrulması menût-i emr u irâde-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir Fî 19 Temmûz Sene 327

24b

Dâire-i Meşihat-ı İslâmiyye'den 60 numerû ve 1 Ağustos Sene 327 târihlû Tezkire-i 'aliyye üzerine Derkenâr

Tahkîkât-ı lâzıme lede'l-icrâ Dersaâdet'den Cidde'ye kadar yalnız Rusya kumpanyası vapurları sefer idüb beher nefer için vapur navulubeş adet Lira-i Osmânî olduğu ve Cidde'den Mekke-i Mükerrerme'ye kadar altmış ğurûş ücretle gidilebileceği anlaşılmiş ve lâzım olan altı yüz ğurûşunHaremeyn-i Muhteremeyn muhtâcînine îâneten haftalık tertîbinden tedâriki ğayr-i kaabil bulunmuş olduğundan iktizây-ı hâle göre muâmele-i mukteziyenin icrâsı husûsunun muhâsebeve havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerindir ol bâbda Fî 3 Ağustos Sene 327

İşâret-i 'AliyyeVe diğerlerini mahrûm itmekolamayacağından yüz ğurûşunMuhâsebece 'atıyyeden ve yüz ğurûşun daHaremeyn Tercümanlığına virilen haftalıkdan tesviyesi münâsibolurFî 22 Ağustos ...

Arzuhâle Derkenâr

Mümâileyh Yûsuf Efendi Medîne-i Münevvere Mu'arrifliginden istifâ iderek iki nefer 'âilesiyle birlikde bu kerebelde-i tayyibeye 'azîmet ideceğini ifâde itmiş ve

kendüsünün fi'l-hakîka bir gûnâserveti olmayub i'âne-i vâkı'a ile ta'ayyüş idenlerden bulunmuş olmasına mebnî nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrdebu haftaya muhassas iki yüz gurûşun mesârif-i râhiyyesine medâr olmak üzere mümâileyhe i'tâsihusûsunun muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr-i 'aliyye-i nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 21 Ağustos Sene 327

Beşiktaş'da Rûm Ali Mahallesiine kaydı talep olunan Hadramût ahâlîsinden Seyyid Muhammed Şeyhî bin Abdullah İlmuhaberi üzerine fî 3 Teşrîn-i Evvel Sene 327

Tevellüdi Vâlidesi Nûr

1314

1312

Müceddeden tescîli ifâde olunan merkûmun Hadramût ahâlîsinden bulunmasına nazaran tasdîk-i hüviyye bâbında Haremeyn Tercümanlığı cânib-i 'âlisine takdîm kılındı Fî 3 Teşrîn-i Evvel Sene 327

Beyoğlu MutasarrıflığıNüfûs Me'mûrluğu

Mümâileyh Seyyid Muhammed Şeyhî Efendi ile Seyyid Abdullah Efendi fi'l-hakîka Hadramût ahâlîsinden ise de Mekke-i Mükerrreme'de mücâvereten ikâmet eylemiş olduğibi't-tahkîk anlaşılmış olmağla muâmele-i îcâbiyenin icrâ buyrulması zımında Emânet'e tevdi olundu

25a

Haremeyn Odacılığı İstid'â İden İsmâil Ağa'nın

2 Teşrîn-i Sâni Sene 327 Arzuhâline Derkenâr

Sâhib-i istid'a esâsen Haremeyn Tercümanlığı Odacısıolub amucası vekâleten bulunmakda idügi ve şimdi amucasımemlekete azîmet idecegi cihetle merkûmun mezkûr odacılıkdamuâmele-i hizmeti idecegi ma'rûzdur ol bâbda

Fî 3 Teşrîn-i Sâni Sene 327

Bâbîâlî İdâre Komisyonu
Riyâseti Mustafa
Sâmî

Memleketine gideceği beyân olunan Odacı Ali Ağa'nın İdâre-i çâkerî de bir gûnâ ilişiği bırakılmadığı cihetle müsted'î İsmâil Ağa'nın 3 Teşrîn-i Sânî Sene 327 târihindeni'tibâren tesviye-i kaydı zımında cânib-i muhasebeye havâle buyrulması Fî 5 Teşrîn-i Sânî Sene 327

Müzekkere

Ahâlîsine gerek sicil-i nüfûs kaydı ve gerek pasaport istirhâmı için mahallâtdan virilecek Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımında diyâr-ı ecnebîye gidecek olanlara şimdiye kadar Pasaport İdâresince sırf sıyâneten pasaport i'tâsı dermeyânilmuhaberlerin me'mûriyet sonrasında muvâfık-ı maslahat olduğuna ve ... nüfûsu sicil-i kaydiyesiilmuhaber üzerine pasaport virile geldiği hâlde bu def'a neşr olunan kanûnun Üçüncü Maddesinin bir fıkrasında fakr-ı hâllerinimahalleri Dâire-i Belediyesinden musaddak ilmuhaberler ile isbât idenlere meccânen pasaport virileceği muharrer olmasına mebnî bu kere Pasaport İdâresince kemâ-fi's-sâbık ahâlî-i muhteremeye meccanen pasaport virilmeyüb taraf-ı çâkerîden virilen ilmuhaberin ber-mûceb-i kanûn Belediyeden tasdîkine muğâyir olunmakda bulunduğu ve bu ise Haremeyn-i muhteremeyn ahâlîsine gerek sicil-i nüfûs kaydı ve gerek pasaport istirhâmı için mahallâtdan virilecek ilmuhaberlerin me'mûriyet-i çâkerîden tasdîki muvâfık-ı maslahat olacağına dâir Makâm-ı seniyye-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerinden İstanbul Vâli Vekâletine teblîğât icrâ buyrulduğu Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdîriyyet-i Behiyyesinden mersûl 31 Mayıs Sene 326 târihlü tezkirede Haremeyn-i muhteremeyn ahâlîsinden tedârik-i erzâk zımında diyâr-ı ecnebîye gidecek olanlardan bu sene bile bu seferlik bir ihtirâm-ı mahsûs olmak üzere meccânen pasaport istihsâl idibilmeleri için taraf-ı çâkerîden i'tâ kılınan ilmuhaber

mûcebincekendüsine meccânen pasaport i'tâsı fakr-i hâllerini Dâire-i Belediyeden musaddak ilmuhaberler ... isbât idenlere ... tahsîs buyrulmuşve ahâlî-i muhtermeden pasaport ahzına ihtiyâcı olanlara dâir bir kayd-i istisnâî ... girüye ... olmasından dolayı me'mûriyet-i çâkerîceahâlî-i muhtermeden pasaport ahzına ihtiyâcı olanlar haklarında(bu bâbda) ne yolda muâmele olacağı (ve ahâlî-i muhteremeye) ve bunlara kemâ-fi's-sâbık ilmuhaber virilüb virilmeyecegi ve virilecek olduğu takdîrde bu ilmuhaberlerin Belediyelerden tasdiki îcâb idüb itmeyecegi bilinememiş olduğundan bu bâbda ittihâz olunacak (muâmelenin) ahvâlin i'lâm buyrulması zımnında keyfiyetin Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdüriyyet-i behiyyesincehavâle buyrulması bâbında

25b

Müzekkere

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımnında diyâr-ı ecnebiye gidecek olanların meyânında pasaport esmânını te'diyyeye iktidârı bulunanariktidârlûları bulunsa bile bunların kendülerine bir mahsûsa olmak üzere bunların meccânen pasaport ahz idebilmeleri için Me'mûriyet-i çâkerîden (kendülerine) ilmuhaber ...i'tâ olunan ilmuhaber mûcebince kendülerine (meccânen) pasaport i'tâsı mine'l-kadîm müttehaz te'âmül îcâbından olduğu hâlde bu def'a

neşr olunan pasaport kanununda meccânen pasaport istihsâli fakr-ı hâllerini devâir-i belediyeden musaddak ilmuhaberlerle isbât idenlerehasr u tahsîsi ... ve ahâlî-i Haremeynden meccânen pasaport ahzına ihtiyâcı olanlara me'mûriyet-i çâkerîden kemâ-fi's-sâbık ilmuhaber vililüb virilmeyecegi ve şâyet virilecek ise bu ilmühaberlerin Belediyeden tasdiki îcâb idüb itmeyecegi bile ... olduğundan bu bâbda ittihâz olunacak muâmelenin i'lâm buyrulması zımnında keyfiyetinSicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdüriyyet-i behiyyesine havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i nezâretpenâhîleridir ol bâbdaFî 23 Teşrîn-i Sânî Sene 327

Müzekkere

Haremeyn-i muhteremeyn ahâlîsinden diyâr-ı ecnebîye gidecek olanların pasaport ahz idebilmeleri için me'mûriyet-i çâkerîden ilmuhaber imlâsıPasaport İdâresince bu ilmuhaberlerdeki îzâhâta göre ashâbına semenli veya meccânen pasaport i'tâsı mine'l-kadîm müttehaz te'âmül îcâbından olduğuhâlde bu def'a neşrolunan pasaport kanunnâmesinde fakr-ı hâlleri devâir-i belediyeden musaddak ilmuhaberler ile isbât idenleremeccânen pasaport virilecegi mûnderic olmasına binâen idâre-i çâkerîden virilen ilmuhaberlerin devâir-i belediyeden tasdik itdirilmesi pasaportİdâresince talep olunmakta bulunduğu ashâbı taraflarından ifâde olunmuş ve me'mûriyet-i çâkerîde resmen yazılan ilmuhaberlerin devâir-i belediyedentasdîki tekrîr-i muâmele hükmünde olub muvâfık-i hâl olamayacağı bedîhî bulunmuş olduğundan iktizây-ı hâlin Pasaport İdâresine teblîğ buyrulmasıızımında keyfiyetin Sicill-i Nüfûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdürşyyet-i behiyyesine havâle buyrulması emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbdaFî 23 Teşrîn-i Sâni Sene 327

Müzekkere

Mekke-i Mükerrreme

Medîne-i Münevvere

Hâne Nefer

Hâne Nefer

9 26

11 36

12 Fukarâ

5 Fukarâ

Cânib-i seniyyü'l-cevânib Hazret-i Pâdişâhiye fukarâ ve muhtâcîne tevzî' olunmak üzere 200 Lira ihsân u inâyet buyrulduğu gazetelere ... olduğundan ve kendüleri dahi afkar-ı fukarâdan bulduklarında bahisle işbu (ihsân-ı) atıye-i celîle-i savb-ı Şehriyârîden kendülerinin dahi hissedâr idilmeleri Haremeyn-i muhteremeyn ahâlîsinden bazılarının da talep ve iltimâsı olmasına ve ahâlî-i mümâileyhim

meyânında müstahak-ı ‘âtıfet olan nüfusun (yirmi hânedede) Seksen nüfûsdan ibâret bulunmuş olduğundan (ve bunların ... Mecâlîs-i Belediye’ye mürâcaatla ihsân talebinde buldukları)

26a

(Hîn-i Tevzî‘ ve Taksîminde)

(... Mûcib olacağı) (ahâlî-i mümâileyhimin derece-i ihtiyâclarına)

(Bu bölüm tamamen karalanmış.)

Müzekkere

Cânib-i seniyyü’l-cevânib Hazret-i Şehriyârîden fukarâ ve muhtâcîne tevzi olunmak üzere iki yüz lira ihsân u inâyet buyrulduğunu gazetelerdegördüklerinden bahisle kendülerinin dahi işbu ni‘am-i ... hasebiyle Hazret-i Şehriyârîden mütena‘im ve hissemend bulunmalarıhusûsunun hâk-pây-i me‘âlî-ârây-ı Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine arz u istirhâm olunması Haremeyn-i muhtermeyn ahâlîsinden bazı zevât tarafından talep ve iltimâsolunmuş ve ahâlî-i mümâileyhim meyânında işbu lütf-i celîle-i Şehriyârîden hisseyâb olunmağa lâyük muhtâcîn yirmi hânedede mütevattınaltmış iki nüfûs ile ... olduğundan is‘âf-i me’mûlleri menût-i emr u fermân –i cenâb-ı nezâretpenâhîleri bulunmuş olmağla ol bâbda Fî 31 Kânûn-i Evvel Sene 327

Müzekkere

Haremeyn-i muhteremeyn Tercümanlığı Odasının mefrûşâtı ve sandalye ve koltuk ve yazhâne gibi bi’l-cümle levâzımâtı tarz-ı kadîm üzere olmakla berâber be-gâyet köhne ve fersude olduğundan vesâye-i ‘âlî-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerinde aklâm-ı sâire meşrûşât ve levâzımâtı tarz-ı cedîd üzere tecdîd itdirilmiş olduğu hâlde oda

mefrûşâtının böyle hemân gayr-i kaabil-i isti'mâl bir derecede fersûde kalması nezd-i Muhâsebe ve kadd-i Nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulacağı bedîhî bulunduğundan mefrûşât-ı ma'rûfenin emsâli vechile tecdîd u tebdîl itdirilmesi husûsunun cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 9 Kânûn-i sâni Sene 327

Müzekkere

Refâkat-i çâkerîde müstahdem Medîne-i Münevvere Mu'arrifi Seyyid Muhammed Niyâzî Efendi'nin bugün hulûl-i ecel-i mev'ûdiyle vefât eylemiş olduğundan cenâze mesârifi olmak üzere müterâkim maâşından beş yüz ğurûşun tesviye ve i'tâ buyrulması husûsunun cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 18 Kânûn-i Sâni Sene 329

26b

Bihî

1328 Senesi bûdcesi henüz gelmemiştir Fî 5 Mart Sene 328

Bu sene tahsîsâtın 'adem-i keyfiyetinemebnî böyle haftalık iki yüz ğurûşî'tâsı gayr-i kaabil olub fakat ashâb-ı ihtiyâca kırk iki ğurûş râddesinde akçeî'tâsının her ay tasvîb olunabileceği anlaşılmıştır

Müzekkere

Haremeyn-i muhteremeyn ahâlîsinden cidden muhtâc bulunanlara geçen sene her hafta tevzî' (olunmakta) olunmuş olan iki yüz ğurûşun sâl-i hâl zarfında dahi Tevzî' ve i'tâsı nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinden rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde ahvâl-i müttehaze vechile her hafta tanzîm olunacak mukarrerâtı (mukâbilinde) pusulayı (hâvî) müştamil sened mücebince i'tâsı

zımında cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i ‘aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 22 Mart Sene 328

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Yûsuf imzâsıyla ve evvelce kat‘ olunan ve bu kere i‘âde idilecek maâşından dolayı Tasdîk-i hüviyeti lüzûmuna dâir Fî 18 Mart Sene 328 târihlü arzuhâline

Derkenâr

Müsted‘î Yûsuf bin Muhammed Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olduğu Enbâbî lakabıyla ma‘rûf bulunduğu bi’t-tahkîk anlaşılmış olmağla (işbu arzuhâlin) ‘âid olacağımakâma ibrâz eylemek üzere işbu arzuhâlin kendüsine i‘tâsı zımında Varaka kalemine havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i ‘aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 18 Mart Sene 328 Sâdât-ı kirâmdan Seyyid Hâlid Efendi şu günlerde gâyet şedit bir ihtiyâc içinde kalmış ve kendüsi lutf u ihsân-ı cenâb-ı nezâretpenâhîlerine müstehak ve şâyeste dâ’iyândan bulunmuş olmasına binâen sadaka tertîbinden mümâileyhe elli ğurûş i‘tâ buyrulması husûsuna müsâ‘ade-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinin şâyân buyrulması istirhâm olunur ol bâbda Fî 31 Mart Sene 328

Müzekkere

Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden Muhsin Hazarî ve Abbâs Sükûtî Efendiler ğayet fakîr ve bî-vâye (olub) ve şu günlerde akvât-ı yevmiyyelerini tedârikden ‘âciz hâlde bulduklarından ... müretteb ma‘îşetlerine medâr olmak için atıye tertîbinden beherine yirmi beş ğurûş ihsân buyrulması menût- emr u irâde-i ‘aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 16 Nisân Sene 328

27a

Seyyid Muhammed bin Mustafa İskenderânî imzâsıyla ve Medîne-i Münevvere’de ... husûsâtdan dolayı kendüsünün Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve ber-hayât

bulunduğu tasdık olunmasına lüzûm görüldüğü beyânıyla icrây-ı îcâbı ifâdesine dâir arzuhâle derkenâr Fî 16 Nîsân Sene 328

Müsted'î-i mûmâileyh Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olmak üzere Dâire-i çâkerî defterinde mukayyed ve'l-yevm ber-hayât bulunduğu cihetle mûmâileyh tarafından 'âid olduğumakâma ibrâz idilmek üzere işbu arzuhâlin mûmâileyhe i'tâsı zımında Evrâk Kalemi'ne havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbdaFî 16 Nîsân Sene 328

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Şerîfe Hayriye Hanım ile Kerâme Hâtûnun be-ğâyet fakr u fâkâya mübtelâ bulunmaları hasebiyle kendülerine 'atiyye tertibinden yirmi beşer ğurûş ihsân u inâyet buyrulması nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde keyfiyetin cânib-i muhasebeye havâle buyrulması bâbında Fî 2 Mayıs Sene 328

Müzekkere

Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden İbrâhîm Şeker ve Hasan Berîrî ve Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Seyyid Hâmid Ayderûsi Efendilerin fakr-ı hâlleri hasebiylekendülerine atıye tertîbinden yirmişer ğurûş ihsân u inâyet buyrulması nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde keyfiyetincânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması bâbında Fî 12 Mayıs Sene 328

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Seyyid Yûsuf Ebû ... ve Ahmed Ğanîm ve Mustafa Halebî Efendiler fakr-ı hâl ve kesret-i 'ıyâl ashâbından olduklarından

kendülerine atıyye tertîbinden yirmi beşer ğurûşihşân u inâyet buyrulması nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduĝu takdîrde keyfiyyetin cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulmasında emr u fermân Fî 21 Mayıs Sene 328

Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden Ahmed Şerbînî ve Sa'îd Abdülĝaffâr ve İsmâ'il Hâfız Efendilerin musaddak olan fakr u zarûretlerine binâen kendülerine atıyyetertîbinden yirmi ğurûş ihşân u inâyet buyrulması nezd-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduĝu takdîrde keyfiyyetin cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması ol bâbda Fî 14 Hazîrân Sene 328

Medine-i Münevvere ahâlîsinden Şerîfe Hayriye Hanım ve Kerâme Fâriye ile Yûsuf Ebû ... Efendinin fakr-ı hâllerine binâen kendülerine atıyye tertîbinden yirmişerĝurûş ihşân u inâyet buyrulması merhûn-i müsâade-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda emr u fermâm Fî 28 Hazîrân Sene 328

27b

Sûret

346 Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesi'ne Şehâdetnâme ve ikrâmiye bedelâtının sûret-i sarfî mübeyyen nizâmın sûretinin irsâl buyrulması hakkında Devletlû Efendim Hazretleri

Muhâsebe-i Kalemî ifâdesiyle şeref-vârid olan 30 Kânûn-i Sâni Sene 327 târih ve otuz bir bin dokuz yüz seksen altı umûm ve yüz doksan husûsî numerûlutahrîrât-ı 'aliyye-i Nezâretpenâhîleridir Sûreti irsâl kılındığı beyân buyrulan işmuhaber münderecâtı Medîne-i Münevvere ahâlî ve mücâvirîn-ikirâmı nâmına beher sene tevzî' idilmekte olan şehâdetnâmeve ikrâmiye bedelâtının sûret-i cibâbetini bu derecede görülen açığın kapadılması için bazı me'mûrînün nüfûsunu nüfûsunu mütezammın bulunmuş ve evvelce arz u istîzâh olunan madde ise mezkûr ikrâmiye ve şehâdetnâmenin buracavukû' bulan ihtilâfât üzerine sûret-i tevzî' u taksîmi hakkındaki nizâma âid olub irsâl buyrulan mezkûr sûretde de bu bâbdabir ĝüne

işâret ve sarâhat görilememiş olduğundan arz-ı sâbık vechile bedelât-ı mebhûsenin buraca ne yolda sarfı lâzım geleceğini mübeyyenolan nizâmın bir sûret-i musaddakının lütfen irsâl buyrulması Rûznâmçe ifâdesiyle müsterhemdir ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehu'l-emrindir

Fî 20 Rabî'u'l-Evvel Sene 330 Fî 25 Şubât Sene 328

Harem-i Şerif-i
Hazret-i Nebevî
Müdîri
İsmâîl Fâik

Harem-i Şerîf 31986 Umûm ... Muhâsebeye Fî 19 Mârt Sene 328
337

Muhâsebe Numerûsu

1583

Bu bâbda ma'lûmât-ı kaydiye var ise beyânı ve sûretinin rabtı zımında Kuyûd-i Kadîme Müdîriyetine tevdi' kılındı Fî 3 NîSân Sene 328

Haremeyn-i muhteremeyn ahâlî ve mücâvîrîn-i kirâmına tevzi' idilmekte olan Şehâdetnâme ve İkrâmiye bedelâtının mahallince ne yolda sarfı lâzım geleceğini müfesser bir nizâm kaydına destres olunamamasına nazaran bu bâbdaki mu'âmelâtın bir kere de Haremeyn-i muhteremeyn Komisyonundan istisfârı lâzımgeleceği mütâlaasıyla Muhâsebât-ı Umûmiyye Müdîriyyetine iâde kılındı Fî 13 Mayıs Sene 328

Evkâf-ı Hümâyûn Kuyûd-i Kadîmesi
Müdîri

Muhâsebe Numerûsu

3943

Zikr olunan sûret-i tevzî' u tesviyeye dâir bir gûnâ usûl ve nizâma dâir ma'lûmât-kaydiye var ise beyânı zımnında Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi'ne tevdi' kılındı Fî 19 Mayıs Sene 328

Muhâsebe Müdiri nâmına
Muâvin
Sa'deddîn

28a

Haremeyn-i muhteremeyn ahâlî ve mücâvirîn-i kirâmına tevzî'i mu'tâd olan şehâdetnâme ve ikrâmiye bedelâtının sûret-i sarfı hakkında Dîvân-ı Hümâyûn Dâiresincebir gûne nizâm kaydına destres olunamamışdır bu bâbdaki ma'lûmâtın Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığına istifsârı re'ye menûtdur Fî 13 Hazîrân Sene 328

Dîvân-ı Hümâyûn Dâiresi
Müdiri

Nezâret-i Evkâf-u Hümâyûn

Muhâsebe Numerûsu

Leffi

5702

1

Medîne-i Münevvere Harem-i Şerîf Müdiriyyetinin merbût tahrîrâtında beyân ve iş'âr kılındığı vechile zikr olunan şehâdetnâme ve ikrâmiye bedelâtının sûret-i tevzî'i hakkında mevzû bir gûnâ usûl ve nizâm var ise sarâhat-ı beyânı zımnında Haremeyn Tercümanlığına tevdi' kılındı

Kayda lede'l-mürâca‘a Mekke-i Mükerrerme ve Medîne-i Münevvere ahâlî-i kirâmından îcâb idenlere mahallerince i‘tâ olunmakta bulunan şehâdetnâme ve ikrâmiye bedelâtının ne yoldai‘tâ olunacağına dâir sûret-i mahsûsada tertîb idilmiş nizâmnâme kaydına zaferyâb olunamayub ancak bu bâbda cereyân itmiş olan muhârebât ve muâmelâtdan hâsilolan netîceye nazaran gerek Mekke-i Mükerrerme ve gerek Medîne-i Münevvere’de Müftî-yi belde ile zevât-ı sâireden altışar zevâtdan mürekkebe bir komisyon teşkiliyle işbu komisyonlar ma‘rifetiyle her sene kur‘a keşidesiyle Mekke-i Mükerrerme’de şürefâ ve sâdât ve eimme ve hutebâdan otuz sekiz zâta birinci ve sâir eşrâf u hânedân-ı beldeden on üç zâta ikincive hademe-i Harem-i Şerîf ile sâir yerli (ahâlîye) ve mücâvir ahâlîden altmış sekiz zâta üçüncü sınıfdan şehâdetnâme i‘tâsı ve Medîne-i Münevvere’den şürefâve sâdât ile eimme ve hutebâdan otuz beş zâta birinci ve sâir eşrâf u hânedândan on üç zâta ikinci ve hademe-i Haerm-i Şerîf ile sâir yerli (ve mücâvir) ahâlî ve mücâvirînden on iki zâta üçüncü sınıfdan kezâlik şehâdetnâme i‘tâsı ve şehâdetnâme bedeline gelince tahsîsâtın vüs‘atına göre birinci sınıf şehâdetnâme bedelinin bin ğurûş râddesindeve sınıf-ı sâni bedelinin birinci nisbetinin sülûsü nisbetinde noksânına ve üçüncü sınıf bedelinin dahi evvelki sınıflardan rubu‘u noksânıyla ve fakat bu sınıfın üç dereceye taksîme ve hademe-i Harem-i Şerîfdenolanların birinci derece ve yerli ahâlîden olanların ikinci ve mücâvirînden olanların dahi üçüncü derece i‘tibârıyla tesviye olunması ve şehâdetnâme ahzına nâil olamayan sekene-i Haremeyn-i Şerîfeyn meyânında Dersâadet’e gelüb gidecek

28b

Ve kendülerinin şürefâ ve sâdâtdan ve eimme ve hutebâdan veyâhûd yerli ve mücâvirînden bulunmalarına göre derece-i ‘adîdeye taksîmiyle her bir derecede bulunanzevâta muhassasâtın müsâ‘id olduğu mertebeden bin ğurûşdan üç yüz

ğurûşa kadar akçe virilmesi ve ikrâmiye alacak olanların (makbûz senedleri)şürefâdan ise makbûz senedleri Nakîbü'l-eşrâfî ve sâdâtdan iseler Nakîbü's-sâdât ve eimme ve hutebâdan iseler Şeyhu'l-hutebâ ve mutavvif ve müzdurlardan iseler Delîlbaşı ve Zemzem-i şerîf sakalarından iseler Sakabaşı ve Harem-i Şerîf hademe-i sâiresinden iseler Nâibü'l-Harem ve ahâlî ve mücâvirînden iselerMuhtesib-i belde taraflarından temhîr kılınması ve me'mûrîn ve ketebe-i sâireye ve sağîru's-sinn bulunanlara ve hizmetkârlık ve ticâretle me'lûf olanlaraikrâmiye virilmesi ve her sene Dersâdet'e gelüb gitmegi i'tibâr idenlere her sene bu ikrâmiyeden virilmeyüb ancak iki sene de bir kere virilmesi usûl ittihâz kılındığıanlaşılmış olmağla Muhâsebe-i Evkâf-ı Hümâyûna i'âde ve tevdî' olundu Fî 1 Temmûz Sene 328

Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden Hasan Nâdırîn ve Hasan Abbâsî ve Muhammed Halîl Efendilerin ashâb-ı ihtiyâcdan bulunmalarına binâen atıye tertibinden yirmişer ğurûş ihsân buyrulması (nezd-i sâmi-i cenâb-ı Nezâretpehâhîlerinde) rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde keyfiyetin cânib-i Muhâsebe'yehavâle buyrulması re'y-i sâmi-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine menût bulunmağın ol bâbdaFî 12 Temmûz Sene 328

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve sâdât-ı kirâmdan Seyyid Hâmid 'Ayderûsîve Seyyid 'Ali Müberrâ Efendiler ile Şerîfe Hayriyye Hanım be-ğâyet fakîr ve bî-vâyeolmalarına binâen kendülerine 'atıyye tertîbinden yirmişer ğurûş ihsân ve i'tâ buyrulması nezd-i sâmi-i cenâb-ı Nezâretpehâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrdekeyfiyetin cânib- Muhâsebe'ye havâle buyrulması bâbında Fî 26 Temmûz Sene 328

Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden Halîl Bâne ve Abdürrahîm Kattân ve Sâlih Kâbî (?) Efendilerin fakr u zarûretlerine binâen atıye tertîbinden kendülerine yirmişer ğurûşihân buyrulması rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde keyfiyetin cânib-i Muhâsebe'ye havâle buyrulması re'y-i sâmi-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine menût bulunmuşdur ol bâbdaFî 9 Ağustos Sene 328

29a

Mekke-i Mükerrene Mu'arrifi Ahmed Efendi'nin berây-ı Hacc Hicâz'a 'azîmetine ruhsat i'tâsı hakkında arzuhâline Fî 4 Ağustos Sene 328 Derkenârİşbu istid'âda ferîza-i haccı îfâ zımında cânib-i Hicâz-ı mağfiret-tırâza 'azîmetine ruhsat i'tâsı istirhâmında bulunan Mekke-i Mükerrene Mu'arrifi Ahmed Efendi'nin müddet-i gaybûbetinde vazîfesi Medîne-i Münevvere Mu'arrifi vâsıtasıyla ru'yet olunabileceği cihetle ba'de'l-Hacc bilâ-tevakkuf' avdet itmek üzere kendüsine ruhsat i'tâsında maslahaten mahzûr görilememiş olmağla iktizây-ı nizâmîsinin icrâ buyrulması zımında iâde ve tevdî' kılındı Fî 4 Ağustos Sene 328

Medîne-i Münevvere ahâlisinden Yûsuf Dividdâr Efendi memleketine gideceğinden bahisle harc-ı râh ihsânı hakkında her gün Mâbeyn-i Hümâyûn-i Cenâb-ı Mülûkâne'ye mürâca'atdan hâli kalmadığından bu bâbdâDâhiliye Nezâret-i Celîlesi'nce bir çârbulunması Mâbeyn-i Hümâyûn-i Cenâb-ı MülûkâneBaşkitâbetinden bâ-telefûn taraf-ı 'âcizîye vukû'bulan emr u tebliğ üzerine (*) keyfiyet Makâm-ı 'Âlî-i Müsteşârîye lede'l-ifâdeMühürdâr-ı Nezâretpenâhî vâsıtasıyla cânib-i 'âlî-i Nezâretpenâhîye istîzân olunmuş ve mümâileyh Yûsuf Efendi'nin mürâcaatdan bazı sûret hâlPolisi Komiserliği vâsıtasıyla tahkîk usûliyle fakr-ı hâli tebeyyün ider ise ol vechile nakli esbâbının istikmâli irâdebuyrulmağla o bâbdaki varaka-i mahsûsa bâ-işâret-i 'aliyye taraf-ı vâlâlarına iletilmişdi aradan bir haftamürûr itdigi hâlde henüz netîce-i mu'âmele anlaşılamamış ve mümâileyh Yûsuf Efendi ise mürâca'atdangayr-i hâli bulunmuş olduğundan bu bâbdaki mu'âmelenin ikmâl itdirilmesi zımında işbu tezkire tevdî' olunduFî 4 Ağustos Sene 328

(*) Mümâileyh Yûsuf Efendi celbile maksadı ne idüğü suâl olundukda kendüsi ile üç nefer 'âilesi ve sağîre bir nefer kerîmesi ile bu kere Medîne-i Münevvere'ye gideceği cihetle Hicâz Demiryolu ile meccânen nakl u sevk olunması (sonra) istirhâmından başka bir gûnâ niyâzı olmadığını ifâde eylediğine

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlisinden Yûsuf Dividdâr Efendi her gün Mâbeyn-i Hümâyûn-i Cenâb-ı Mülûkâne'ye mürâcaatla harc-ı râh talebinde (bulduğundan bulunmakta ise de) bulunduğundan Dâire-i Nezâret-i Celîlelerince icâbına bakılması Mâbeyn-i Hümâyûn-i Mülûkâne Başkitâbet-i celîlesinden bâ-telgraf (?) taraf-ı kemîneye vukû' bulan emr u teblîğ üzerine mümâileyh Yûsuf Efendi celbile maksadı suâl olundukda üç nefer 'âilesi ve bir nefer sağîre kerîmesi ile birlikde Medîne-i Münevvere'ye 'azîmet ideceginden Hicâz Demiryolu ile meccânen nakliistirhâmında bulunduğunu ifâde itmesi üzerine keyfiyet huzûr-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîye lede'l-'arz Polis Komiserliği vâsıtasıyla tahkîk icrâsıyla fakr-ı hâli tebeyyün ider ise icâbının icrâsına emr u irâde-i sâmi-i hasebiyle keyfiyet Polis Komiserliğine bildirilmesiyle de icrây-ı ifây-ı tahkîkât dan mümâileyhin fakr-ı hâli tebeyyün itdigi merbûtan takdîm kılınan varakada ifâde olunmuş olmasının nazaran Hicâz Demiryolu Müdüriyyet-i 'aliyyesine icrây-ı teblîğât buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 5 Ağustos Sene 328

Me'mûriyet-i Çâkerî Kalem Odası gâyet teng olduğu ve Nezâret-i Celîle-i fehîmâneleri veznesi civârında ... odalar bulunduğucihetle bunların birisinin Kalem-i çâkerîye tahsîs buyrulması husûsunda İdâre Komisyonuna emr u irâde menût-i Müsâade-i 'aliyye-i Cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda fî 10 Ağustos Sene 328

Berây-ı Hacc cânib-i Hicâz'a 'azîmet ideceginden bahisle me'zûniyet i'tâsı talebine dâir Mekke-i Mükerrime Mu'arrifi Ahmed Efendi Fî 4 Ağustos Sene 328 arzuhâline muâmele aynen Muhâsebeye Fî 4 Ağustos Sene 328 ifây-ı muktezâsı zımında me'mûriyet kısmına ârâ kılındı 4 Ağustos'da Nizâmeddin beg'e Fî " Sene "

İşbu istid'âda ferîza-i haccı îfâ zımında cânib-i Hicâz-ı mağfîret-tırâza 'azîmetine ruhsat i'tâsı istirhâmında bulunan Mekke-i Mükerreme Mu'arrifi Ahmed Efendi'nin müddet-i gaybûbetinde vazîfesi Medîne-i Münevvere Mu'arrifi vâsıtasıyla ru'yet itdirilebilecegi cihetle ba'de'l-hacc bilâ-tevakkuf 'avdet itmek üzere kendüsineruhsat i'tâsında maslahaten mahzûr görilememiş olmağla iktizây-ı nizâmîsinin icrâ buyrulması zımında îade ve tevdî' olundu Fî 4 Ağustos Sene 328

30a

Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığı Mekke-i Mükerreme Mu'arrifi Ahmed Efendinin îfây-ı ferîza-i Hacc eylemek üzere işbu istid'â ile me'zûniyet talep eylemekdedir me'zûniyetinsûret-i terhîsleri hakkındaki nizâmânâmenin üçüncü fıkrasında ... me'zûniyet için üç yüz yirmi altı senesi ibtidâsı mebde' ittihâz kılınmasına ve kendüsünün târih-i ta'yîninden berû me'zûniyet aldığına dâir bir kayd bulunamamasına ve gerçi bir sene nihâyet buldukça üç mâh üzerine kesb-i istihâl idemezse de bu gibi îfây-ı ferîza-i hac için fazla me'zûniyet i'tâsına nizâmânâme-i mezkûrun birinci fıkrasıyla mesâğ gösterilmiş idüğine ve müddet-i gaybûbetinde dahi vazîfesi Medîne-i Münevvere Mu'arrifi tarafından ru'yet itdirilecegi ve maslahaten mahzûr görilemediği Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığının bâlâdaki derkenârında bildirilmesinenazaran bu sene nihâyetinde istihkâkı olacak bir mâh me'zûniyetin dahi mahsûbu sûretiyle üç mâh terhîsi ve müddet-i me'zûniyete 'âid maâşlarının tam olarak i'tâsı menûti müsbade-i fehîmâneleridir ol bâbda emr u fermân hazret-i men lehu'l-emrindir Fî 6 Ağustos Sene 328

... Fî 9 Ağustos Sene 328

Kemâl ve Nizâmeddîn Beglere Fî 9 “

Muâmele-i kaydiyesi îfâ idilmege ber-sûret-i işâret Nizâmeddîn Beg'e tevdî' olundu Fî 9 “

Kemâl

Zahra derkenâr olunmuşdur

İşâret-i ‘aliyye-i nezâretpenâhîden dahi anlaşılacağı vechile mümâileyh Ahmed Efendi’ye îfây-ı ferîza-i Hacc için üç mâh me’zûniyet i’tâ buyrulmuşdur ancak

Nezâret-i celîle devâir ve aklâmı kendi me’mûriyetlerinin me’zûniyetlerine âid muâmelâtı bizzât îfâ eylemekte olun yalnız kayd ve maâşının sûret-itesviyesi için Me’mûriyet Kalemi’ne ma‘lûmât virilmekle istifâ eylemekte olanlarına göre ba‘demâ bu gibi muâmelâtın doğrudan doğruyaîfâsıyla yalnız Kalem’e ma‘lûmât virilmesi muktezî bulunmuş olduğu beyânıyla işbu istid‘â Haremeyn Tercümanlığı cânibine tevdî‘ olundu Fî 11 Ağustos Sene 328

Dâhiliye Nezâreti Me’mûrîn

Kalemi Müdîri

Fî 15 Ağustos Sene 328 târihinden i’tibâren üç mâh me’zûniyet virilmiştir

Müzekkere

Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığı Odasında soba bulunmadığı ve hengâm-ı şitâda manğal ile teshîni dahi kaabil olmadığıcihetle münâsib hacimde bir aded soba mübâya‘asıyla mahalline vaz‘ itdirilmesi esbâbının istikmâl buyrulmasızımında işbu müzekkere İdâre Komisyonucânib-i ‘aliyyesine tevdî‘ olundu

Fî 18 Teşrîn-i Evvel Sene 328

Müzekkere

Hicâz Vilâyeti'nde tahrîr-i nüfûs muâmelâtı henüz kesb-i istikrâr itmemiş olmasına binâen İdârece ahâlîye Nüfûs Tezkiresi virilmemekde olmasıyla Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden olub da Dersaâdet'e gelen ve diyâr-ı ecnebîye gitmek üzere

Pasaport taleb idenler kendülerini ... isede Dersaâdet mahallâtında müsâfireten nüfûs varakalarına kayd itdirerek Nüfûs Tezkiresi ve ba'dehû Pasaport almakda ise de Bunların mahallâtdan bu vechile mukayyed olmaları Ahz-ı Asker Komisyonundan istiâne defterleri talep olundukca kendi isimlerinde dâhil-i defter olanların sebebiyet virerek kendülerinin Ahz-ı Asker Komisyonlarına mürâcaat itmeleri ve seyr u seferlerinde te'hîrât mağduriyetlerini intâc eylemekde olduğundan bu te'hîrâta mahal kalmamak üzere bilâ-mûceb-i nizâmî Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden müsâferet sûretiyle mahallât nüfûs cereyânlarından mukayyed olan ... esâmîsinin ahz-ı asker için tanzîm olacağına binâen defterlerine idhâl itdirilmemesi (esbâbının istikmâli) muvâfik-i usûl u nizâm olacağı takdîrde icrây-ı ifâ zımında keyfiyetin Sicill-i Nüsûs İdâre-i Umûmiyyesi Müdüriyyetine havâle buyrulması bâbında emru fermân Fî 7 Kânûn-i Sâni Sene 328

Diger

Fî 5 Ağustos Sene 328 târihinden i'tibâren üç mâh müddetle me'zûnen cânib-i Hicâz'a 'azîmet itmiş olan Mekke-i Mükerrreme Mu'arrifi Ahmed Efendi müddet-ime'zûniyetden münkazî olduğu hâlde henüz gelmemiş ve kendüsinden bir haber dahi salınamamış olduğundan mümâileyhin esbâb-ı te'hîrinin bir sebep-inizâmîye müstenid olub olmadığının bi't-tahkîkisfârı ... bâ-kerîbân Hicâz Vilâyet-i Celîlesiyle Medîne-i Münevvere Mutasarrıflığı cânibine irâde vü isfâr buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir

Mekke-i Mükerrreme Ahâlîsinden	Medîne-i Münevvere Ahâlîsinden
Ebû Bekr Hindâvî20	Seyyid Ali Mîrâ
Abdülkâdir Mahcûb10	Seyyid Hâmid ‘Ayderûsî
Abbâsî Sükûtî 10	Ahmed Ğanîm
Ahmed Hadarî10	Ömer Efendi
Abdülkâdir Bettânî10	Hamza Halîfetî
(Diğer) Abdülkâdir ... 20	Yûsuf Enbâbî
Abdulkâdir Me’mene10	Muhammed Cânbecgî
Ahmed Me’mene 10	(...) Seyyid Hâşim
Muhammed Esved10	Muhammed Necdî
	Abdülhâmid Yemânî

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden olub tedârik-i erzâk-ı mukaddare zımnında Dersaâdet’e gelmiş oldukları hâlde hasbe’l-hâl hân köşelerinde perîşân bir hâlde kalmış olan esâmîsi merbût varakada muharrer on dokuz neferin maîşetlerine medâr olmak üzere (beherine birir Mecidiye ihsân) atıye tertîbinden beherine birer Mecidiye ihsân ve i’tâ buyrulması muvâfık-i irâde-i ‘aliyye-i nezâretpenâhî buyrulduğu takdirde icrâ-yı îcâbı zımnında keyfiyetin cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması bâbında Fî 15 Kânûn-i Sâni Sene 328

31a

Bâlâda muharrer derkenârda (ahâlî-i mümâileyhime) Hazînece atıye sarfiyyâtına virilmekte olan ... buyrulmuş ise de Haremeyn ahâlîsindentedârik-i erzâk zımnında gerek Rûm İli ve gerek Rûsya taraflarına gitmiş oldukları hâlde ahvâl-i

hâzıra münâsebetiyle tehî-dest olarak ‘avdetleDersaâdet’e gelmekde ihtiyâc-ı şedîd içinde buldukları ma‘lûm ve müselleme ve havâlî-i mübâreke-i müşârunileyh ahâlîsindenmazhar-ı mu‘âvenet ve muzâheret olmaları hikmet-i hükûmet ve muktezây-ı maslahatdan olduğu Meclis-i ‘Âlî-i Meb‘ûsân mukarrerâtı iktizâsından olmasına bunlara münâsib mikdâr akçe tahsîsi ve i‘tâsı muvâfık-ı merhamet ve ma‘deletolacağıının Mâliye Nezâret-i Celîlesine tebliğ buyrulması emr u irâde-i‘aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerine menût bulunmuşdur ol bâbdabâlada muharrer derkenârda Hazîne’ce atıye sarfîyyâtına me’zûniyet virilmekte olduğu beyân olunmuş ise de Haremeyn-i Muhtermeyn ahâlîsindenDersaâdet’de bulunanların ahvâl-i hâzıra münâsebetiyle ihtiyâc-ı şedîd içinde buldukları ma‘lûm ve müselleme ve havâlî-i mübâreke-i müşârunileyh ahâlîsininmazhar-ı mu‘âvenet ve muzâheret olmaları hikmet-i hükûmet ve muktezây-ı maslahat olduğu Meclis-i ‘Âlî-i Meb‘ûsân mukarrerâtı iktizâsından olmasınave şu günlerde şiddet-i zarûretlerinden bahisle sedd-i ramak olacak mertebede mazhar-ı mu‘âvenet idilmelerini niyâz uistirhâm eylemekdebulunmalarına binâen bunlara münâsib mikdâr akçe i‘tâsı esbâbının istikmâl buyrulması emr u irâde-i ‘aliyye-i cenâb-ıNezâretpenâhîlerine menût bulunmuşdur ol bâbda Fî 9 Eylûl Sene 328Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve sâdât-ı kirâmdan Seyyid Hasan ‘Attâsî Efendi ile Seyyid Sâlim Efendi kendülerine ‘ârız olan hastalıktan dolayı berâ-yı tedâvîiki seneden berû Dersaâdet’de bulunub bir tarafa gidememiş idüğünü mutazammın işbu ilmuhaber ‘âid olduğu makâma ibrâz idilmek üzere i‘tâ olunduFî 13 Şubat 328

Hâsıl-ı varaka orta boylu ter bıyıklı trâş sakallı elâ gözlü Muhammed Cemâleddîn Efendi bin Ahmed Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olduğu mutazammınışbu varaka ‘âid olduğu makâma ibrâz idilmek üzere tanzîm olundu Fî 12 Şubat 328

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve sâdât-ı kirâmdan ‘Ali Mîr Efendi tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımnında bu taraflara gelmiş olduğuhalde ahvâl-i hâzıra hasebiyle nâil-i emel olamayub kemâl-i fakr u ihtiyâc içinde ve hân köşelerinde sefil ve perîşân kalmış ve bu kereMedîne-i Münevvere’ye ‘avdet ideceğini beyân

eylemiş olduğundan kendüsünün Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar meccânennakli esbâbınmistikmâl buyrulması husûsunun Hicâz Demiryolu Müdüriyyet-i 'Aliyyesine emr u iş'âr buyrulması menût-i re'y-i 'âlî-i cenâb-ı nezâretpenâhileridir ol bâbda Fî 24 Şubat Sene 328

31b

Mümâileyh Ahmed Efendi'nin müddet-i me'zûniyeti münkazî olduğu hâlde 'avdet itmemesi ahvâl-i hâzıra mülâsebesiyle vesâit-i nakliyenin killet ve fikdânından mı yoksa esbâb-ı sâireden mi neş'et itdüğü ve sıhhat-i ... anlaşılamadığı cihetle ilerude bir gûnâ mağduriyet iddi'âsına mahal kalmamak için ma'lûmât-ı sahîha ahzına ibkâ veya terkîn-i kaydı hakkında bir gûnâ teşebbüsdebulunulmamış ve mümâileyhin ve bu bâbda ma'lûmât-ı ... istihsâl olunmadığından muâmele-i husûsiyye icrâsı maâşının Hazîne'ye iâdesi için muâmele cereyân itdirildiğine dâir me'mûriyet-i 'âcizicema'lûmât-ı gayr-i mücebden bulunduğunun beyânıyla Me'mûriyet Kalemi Müdüriyyet-i aliyyesine takdîm olundu

1054 Me'mûriyet Kalemi Müdüriyyetinden Gelen Müzekkerenin Sûretidir

Mekke-i Mükerrreme Mu'arrifi olub îfây-ı ferîza-i hac için üç mâh me'zûniyet i'tâ olunan ve bu bâbdaki muâmeleli istid'âsı 11 Ağustos Sene 328 târihinde taraf-ı behiyyelerinetevdî' olunan Ahmed Efendi müddet-i me'zûniyeti tecâvüz itdirdiği hâlde el-yevm isbât-ı vücûd itmemesinden dolayı tevzî' buyrulduşuna idhâl kınlan

maâşının Hazîneye i'âdesi için muâmele cereyân itdirildiği istihbâr kılınmış ise de maâş mu'âmelâtı Usûl-i Muhâsebe-i Umûmiyye Kanunu'na tevfiikan Meclis-iMüşâvere-i sâmiyye kararıyla 1 Teşrîn-i Sânî Sene 326 târihinde Me'mûriyet Kalemine devr idilüb târih-i mezkûrdan berû Kalem-i 'Acizice ru'yet idilmekde olmasına ve Haremeyn Tercümanlığı ise Nezâret-i celîle devâir ve aklâmı meyânında bulunmasına mebnî müddet-i me'zûniyeti tecâvüz itdirdiği hâlde isbât-

ı vüçûd itmeyen me'mûr-imümâileyh hakkındaki muâmele-i nizâmiyenin icrâsıyla kayd ve maâşına 'âid muâmele icrâ idilmek üzere keyfiyetin iş'ârı muktezî bulunmuş olduğundanâna göre icâbının ba'de'l-ifâ netîce-i mu'âmelenin inbâ buyrulması zımında işbu müzekkere Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığı cânib-i behiyyesine tevdî' kılındı Fî 15 Şubat Sene 328

Derkenâr

Mümâileyh Ahmed Efendi'nin müddet-i me'zûniyeti 15 Kânûn-i Evvel Sene 328 târihinde münkazî olduğu hâlde 'avdet itmemiş ahvâl-i hâzırasıyla vesâit-i seferiyyenin killet ve fikdânından mı yoksasbâb-ı sâireden mi neş'et itdigi sıhhati vechile anlaşılamadığı cihetle ilerude bir gûnâ mağdûriyet iddiâsına mahal kalmamak için mu'âmelât-ı sahîha ahzınata'lîkan mümâileyhin ibkâ veya terkîn kaydı hakkında teşebbüsde bulunulmamış ve ma'lûmât-ı sahîha istihsâl olduğunda nizâmı dâiresinde mürâcaat tabi'î bulunmuş olduğu beyânıyla Me'mûriyet Kalemi Müdüriyyet-i 'aliyyesine tevdî' olundu Fî 15 Şubat Sene 328 Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığında 329 Senesinde isti'mâl olunacak levâzım-ı kırtâsiyenin müfredât-ı yevmiyyesidir

Merbût Numûne ...

Kebîr Takrîb	Sağîr Takrîb	Siyah Mürekkeb ...	Zamğ	
Rabtiye				
Top	Top	...	Şişe	Kutu
1	1	-	1	1

Yalnız beş kalem eşyâdır Fî 26 Şubat Sene 328

32a

Uzunca boylu elâ gözlü tırce bıyık ve sakallı

Sinn 52

Abbâsî Efendi bin AbdullahOrta boylu elâ gözlü kara bıyık ve sakallı kırk yedi yaşında Ali Efendi bin AhmedOrta boylu elâ gözlü siyah sakal ve bıyıklı otuz sekiz yaşında Abbâs Efendi bin AhmedYalnız üç aded ilmühaber Hâsıl-ı Varaka ... Efendi Medîne-i Münevvere ahâlisinden bulunduğunu mübeyyen işbu ilmühaber 'âid olduğu makâma irâe idilmek üzere tanzîm olundu Fî 2 Mart Sene 329

Müzekkere

Mekke-i Mükerreme Mu'arrifi olub 15 Ağustos Sene 327 târihinden i'tibâren üç mâh müddetle me'zûnen cânib-i Hicâz'a 'azîmet itmiş olan Ahmed Murâd Efendi müddet-i me'zûniyeti münkazîolduğu hâlde henüz 'avdet itmemiş ve te'ehhurât-ı vâkı'a ahvâl-i hâzıra münâsebetiyle vesâit-i seferiyyenin fikdânından mı neş'et eylediği lâyıkiyla anlaşılammışolduğundan ilerude bi gûnâ mağdûriyet iddi'âsına mahal kalmamak üzere esbâb-ı te'ehhurunun bi't-tahkîk iş'ârı husûsunun Hicâz Vilâyet-i celîlesine emr u ...zımında keyfiyetin Tahrîrât Kalemine havâle buyrulması menût-i irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 4 Mart Sene 329

Şerîf Muhammed Efendi

Yûsuf Efendi

Ahmed Efendi

Seyyid Abdülhâdî Efendi

Muhammed Selâmi Efendi

Muhammed Saîd Efendi

Muhammed Efendi

Medîne-i Münevvere ahâlî-i kirâmından olub îfây-ı ferîza-i cihâd zımında akdemce bu tarafa gelmiş Harbiye Nezâret-i Celîlesi cânibindenmevkı-'i harbe sevk olunan bu def'a memleketlerine sevk idilmek üzere terhîs buyrulmuş olan bâlâda esâmîsi muharrer yedi nefer efendiler dâ'îlerinin fakr u zaruretleri hasebiyle esnây-ı râhda medâr-ı maîşet olmak için atıyye tertîbinden beherine birer Mecidiye ihsân ve 'atâ buyrulması emr u irâde-i nezâretpenâhîlerinetevâfuk eylediği takdîrde keyfiyetin cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulmasında emr u fermân Fî 11 Mart Sene 329

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve sâdât-ı kirâmdan Seyyid Ali Mîrâ (Müberrâ ?) Efendinin kemâl-i ihtiyâcına mebnî Hicâz Demiryoluyla meccânen nakli husûsunda 24 Şubat Sene 328 târihlû müzekkere ile vâki' olan arz ve ifâde-i kemterânem üzerine Demiryolu Müdiriyyet-i 'Aliyyesine iş'âr buyrulmuşidi bu misilûlerin meccânen nakli nizâmen mümkün olamayacağı Müdiriyyet-i müşârunileyhâ tarafından vâki' olan teblîğâtdan müstebân olmuş ise de mümâileyhin zarûret-i fevkalâdesinemebnî henüz memleketine gidememiş ve burada sefil ve perişân bir hâlde kalması muvâfık-ı ma'delet olamayacağı dergâr bulunduğundan şimendifer ücret vağur navulunun atıye tertîbinden i'tâsıyla mümâileyhin memleketine i'zâmı esbâbınınistikmâli re'y-i rezîn-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerine tevâfuk eylediği takdîrde keyfiyetin cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması bâbında Fî 11 Mart Sene 329

32b

Mekke-i Mükerreme Mu'arrifi Ahmed Efendi'nin yerine Abdülkâdir Mahcûb Efendi'nin Ta'yîni İstirhâmına Dâir Mekke-i Mükerre ve Medîne-i Münevvere Ahâlîsinden Bazı Zevâtın İmzâsıyla "tâ Olunan Fî 2 Mart Sene 329 Târihlû Arzuhâle Derkenârİşbu istid'ây-i umûmî mütâlaa olundu me'zûnen cânib-i Hicâz'da bulunan Mekke-i Mükerreme Mu'arrifi Ahmed Efendi'nin şimdiye kadaravdet itmemesi sebebinin tahkîk ve iş'ârı husûsu cânib-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîden Hicâz Vilâyet-i Celîlesi'ne izbâr buyrulduğundancevâbı vürûduna degin me'mûriyet-i mezkûreye âharı ta'yîn olunamayacağıının ve ma'a-mâ-fih bu misillû hıdemât-ı resmiyyeye efrâd-ıahâlînin intihâb idecegi zevâtın ta'yîni muvâfık-ı nizâm olamayacağıından mahallinden alınacak cevâb üzerine me'mûriyet-i mezkûreyedigerinin ta'yîni lüzûmu tahakkuk eylediğinde taraf-ı çâkerânemden münâsib bir bendelerinin intihâbına i'tinâ olacağıının arz ve beyanıyla bunun battalda hıfzı zımnında Evrâk Kalemine havâle buyrulması bâbında emr u fermân Fî 2 Mart Sene 329

Seyyid Ali Mîrâ Efendi'nin sevkine dâir Fî 11 Mart Sene 329 mezkûr muhârebenin Derkenârı Sûreti

Mümâileyhin kalabalıkda gidebileceği ta'yîn olunmak ve atıye tertîbi gâyet cüz'î olduğundan ona göre en ehven tarîk ihtiyâr idilmekve sâire emsâl olmak üzere Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığına tevdi' olundu Fî 14 Mart Sene 329

Dâhiliye Nezâreti

Muhâsebe Müdîri

.....

Dersââdet'den Hayfa'ya kadar vapur navulu yedi mecdiye ve Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar şimendifer ücreti dört lira ve nısf-ı navullar ve bilet virilmediginden bundan daha ehven masraf mümkün olmayacağı ve mümâileyhin bir akçeye bile mâlik olmadığı ve kendüsi sâdâtdan olmakhasebiyle te'mîn idemeyeceği cihetle müddet-i sefer olan bir hafta zarfında ekmek pâresi olarak beş bin ğurûş daha ihsân buyrulmasıiktizâ ideceği beyânıyla Nezâret-i Celîle Muhâsebe-i Celîlesi cânib-i 'âlîsine tevdi' olundu F31 14 Mart Sene 329

Müzekkere

Mekke-i Mükerrerme ahâlîsinden Halil Bâz ve Sâdât-ı Kirâm'dan Hâmid Ayderûsî Efendilerin şiddet-i ihtiyâclarına binâen medâr-ı ma 'îşetolmak için atıye tertîbinden beherine birer Mecdiye virilmek üzere iki Mecdiye i'tâsı husûsunun Nezâret-i Celîle Muhâsebesineemr u havâle buyrulması bâbında emr u fermân Fî 28 Mart Sene 329

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve afkar-ı fukarâdan Hamza Halîfetî ve Ahmed Ğanîm Efendilerin şiddet-i ihtiyâclarına binâen medâr-ı ta'ayyüş olmak içinatiye tertîbinden beherine birer mecdiye i'tâsı husûsunun cânib-i Muhâsebeye havâle

buyrulması için müsâade-i ‘aliyye-i cenâb-ı NezâretpenâhîlerineFî 4 Nisan Sene 329

Medîne-i Münevvere Muhâfızlığı Tarafından Fî 24 Mart Sene 329 ve 31 Numerûlu Tahrîrât SûretiMe’zûniyeti hitâm bulduğundan bahisle müddet-i me’zûniyetinin temdîdi istirhâmına dâir Medîne-i Münevvere’de olub Nezâret-i Celîleleri Haremeyn-i ŞerîfeynTercümanlığı Dâiresi Kaleminde Mekke-i Mükerreme Mu‘arrifi Ahmed Murâd imzâsıyla arzuhâl merbûtu Tıbbiyye Raporu Mekke-i Mükerreme’den istihsâl itdigirapor ile berâber leffen arz u takdîm kılınmağla ol bâbda emr u fermân

Medîne-i Münevvere Muhâfız ve
Kumandânı

33a

Derkenâr

Mümâileyhin vazîfe-i me’mûriyeti diger Mu‘arrif ma‘rifetiyle ru’yet olunmakta ise de meâl-i iş‘âra nazaran bu bâbda olunacak muâmelenin beyân buyrulması zımındaMe’mûriyet Kalemi Müdîriyyet-i ‘aliyyesine havâle buyrulması bâbında Fî 13 Nisan Sene 329

Me’mûriyet Kalemi’nin Derkenârı

İşbu tahrîrâtda muharrer Mekke-i Mükerreme Mu‘arrifi Ahmed Murâd Efendi tarafından musaddifen virilüb 18 Ağustos 328 târihinden taraf-ı behiyyelerine tevdi’ olunan istid‘â zîrinde muharrerderkenârda dahi beyân olunduğu üzere Nezâret-i Celîle devâiri ve aklâmı kendi me’mûriyetlerine âid muâmelâtı bizzât ibkâ itmekde ve yalnız kaydve maâşın sûret-i tesviyesi için Me’mûriyet Kalemine ma‘lûmât virilmekle iktifâ eylemekde olmalarına mebnî Medîne-i Münevvere Muhâfızlığının işbu tahrîrâtıyla mürsel arzuhâlve rapor üzerine temdîd-i me’zûniyeti lâzım geldiği sûretle îcâbı usûlen ba‘de’l-icrâ netîcesinden

Me'mûriyet Kalemi'ne ma'lûmât i'tâsı zımında iâde-iHaremeyni'ş-Şerîfeyn
Tercümanlığı cânib-i behiyyesine tevdî' olunur Fî 15 Nisan Sene 329

(?) (Bu bölüm tamamen karalanmıştır.)

(Mümâileyh Ahmed Efendi'nin müddet-i me'zûniyeti 15 Kânûn-i Evvel Sene 328 târihinde münkazî olduğu cihetle temdîdine ...bu inhâyâ merbût resmî raporlar münderecâtına nazaran mümâileyhin hastalık gibi esbâb-ı mücbire-i hakîkiye ... müstenid olduğu anlaşılımış.... ve temdîd-i mezûniyeti me'mûrîninmuvâfık-ı nizâm görülmül olmağla işbu iki merbût raporlar münderecâtından müstebân olmasına ... kayd u maâşının tesviyesi muamelesinin ... buyrulması zımında Me'mûriyet Kalemi Müdîriyet-i 'aliyyesine tevdî' olundu)olmuş ve bu meyânda Medîne-i Münevvere Gurâbâ Hastahânesi Sertabâbetindenmerbût raporu ... müeddâsına göre mümâileyhinfekk-i me'mûriyet i'tâsı lâzım geleceği anlaşılımış bulunmağlaanlaşılab ol vechile muâmele icrâsı zarûrî bulunmuş olmağlamaâşının sûret-i tesviyesine âid muâmelenin îfâ buyrulmasıMümâileyh Ahmed Efendi'nin müddet-i me'zûniyeti 15 Kânûn-i Evvel Sene 328 târihinde münkazî olduğu hâlde şimdiye kadar te'hîr-i 'avdeti hastalık gibi esbâb-ı mücbire-i hakikiye müstenid olduğu işbu inhâyâ merbût resmî raporlar ile bu kere Hicâz Vilâyet-i (*) (ahîran tevârüd iderek merbût olan) 28 Mart Sene 329 târih ve 23 numerûlu tahrîrât-ı cûyânesi müeddâsındanmüstebân olmuş ve bu meyânda Medîne-i Münevvere Gurâbâ Hastahânesi Sertabâbeti'nin Fî 23 Mart Sene 329târihli raporu münderecâtına nazaran mümâileyhin 23 Mayıs Sene 329 târihine kadar me'zûniyeti lâzım geleceği anlaşılılab ol vechile tasdîk-i me'zûniyeti zarûrî bulunmuş olmağla müterâkim maâşının sûret-i tesviyesihakkındaki muâmelenin îfâ buyrulması zımındaMemûriyet Kalemi Müdîriyyet-i 'aliyyesine tevdî' olundu Fî 15 Nisan Sene 329

(*) Celîlesinden tevârüd iderek işbu evrâk ile birleşdirilen

33b

Müzekkere

Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden ve tâife-i nisâdan Zehrâ nâm hatun ile Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Mahmûd Efendi gâyet fakîr olmalarıyla kendülerine medâr-ı ma'îşetakçe ihsân buyrulması için atıye tertîbinden bir Mecidiye ihsân ve i'tâ buyrulması husûsunun cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulmasında emr u fermânFî 18 Nisan Sene 329

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olub tedârik-i erzâk zımında bu kere Samsun'a gideceğini beyân eyleyen Şeyh Sâlih Efendi fakr-i hâl ashâbından olmağla nisf-ı navul bedeli olan otuz ğurûşun atıye tertîbinden ihsân ve i'tâ buyrulması menût-i re'y-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 25 Nisan Sene 329

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olub tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımında Bosna'ya gideceğini beyân eyleyen Şeyh Mahmûd Efendi gâyet fukarâdan olmağlamesârif-i seferiyyesine medâr olmak üzere atıye tertîbinden kendüsine yüz ğurûş ihsân ve i'tâ buyrulması emr u irâde-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir ol bâbdaFî 25 Nisan Sene 329

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden fakr u zarûretleri musaddak olan Mekke-i Mükerreme'li Yûsuf Efendi ile Medîne-i Münevvere'li Sâlih Efendiye onar ğurûşve Kerâme nâm hatûna yirmi ğurûşun atıye tertîbinden ihsân ve i'tâ buyrulması menût-i re'y-i sâmi-i nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 2 Mayıs Sene 329

Müzekkere

Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden olub esnây-ı muhârebede gönüllü olarak bulunmuş ve bu def'a memleketine avdet ideceğibeyân eyleyen ... Şeyh

Muhammed Kavâcî Efendi'nin harc-ı râhına medâr olmak üzere atıyye tertîbinden kendüsinekırk ğurûş ihsân buyrulması bâbında Fî 15 Mayıs Sene 329

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Hasan Hakîm Efendi (Manastır'da bulunduğu esnâda fukarâdan olduğundan) tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımnında Trabzon'a gidecek ise de mesârif-i seferiyyesinekâfi akçeye mâlik olmadığından kendüsine atıyye tertîbinden iki Mecidiye ihsân ve i'tâ buyrulması menût-i emr-i 'âlî-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 23 Mayıs Sene 329

Me'zûnen cânib-i Hicâz'da bulunan Mekke-i Mükerreme Mu'arrifi Ahmed Murâd Efendi Fî 23 Mayıs Sene 329 târihinde avdetle mevkı-'i me'mûriyetinde isbât-ı vücûd eylemiş olduğundanmaâşî hakkında muâmele-i mukteziyenin îfâ buyrulması zımnında işbu müzekkere Me'mûriyet Kalemi Müdiriyyet-i 'aliyyesine tevdi' olundu Fî 25 Mayıs Sene 329

34a

(Fî 15 Ağustos Sene 328 târihinden i'tibâren üç mâh müddetle cânib-i Hicâz'a 'azîmet itmiş ve müddet-i mezûniyyeti)

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Kerâme ve Şerîfe Zeyneb Hanımlar afkar-ı fukarâdan oludklarından ma'îşetlerine medâr olmak üzere kendülerine atıye tertibinden (beherine) yirmişer ğurûş ihsân ve i'tâ (buyrulması) husûsunun cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i nezâretpenâhîleridirFî 13 Hazîrân Sene 329

Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden Hâfız Muhammed Efendi'nin ma'a-âile Cidde'ye nisf-ı navul ile i'zâmları hakkında virdiği arzuhâl üzerine Derkenâr Fî 24 Hazîrân Sene 329 Târihlû

Müsted‘ân-i mûmâileyhimin Mekke-i Mûkerreme ahâlîsinden ve ashâb-1 ihtiyâcdan olduğu tahkîk kılınmış ve bu misillû muhtâcînin nısf-1 navul ilesevk olundukları mesbûku‘l-emsâl bulunmuş olduğundan (*)ber-vech-i istid‘â bir kıt‘a nüsha-i ‘aliyye-i cenâb-1 Nezâretpenâhîlerinin tastîr ve mebhûsKumpanya Müdîriyetine isrâ buyrulması menût-i re‘y-i sâmi-i Cenâb-1 Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 24 Hazîrân Sene 329

(*) Emsâli vechile

Nezâret-i Celîleleri Evrâk Kaleminden memhûr bir kıt‘a ilmuhaber imlâ ve müsted‘î yedine i‘tâMekke-i Mûkerreme ahâlîsinden olub bu kere bir nefer familyası ve bir nefer mahdûmiyle birlikde Cidde‘ye ‘azîmet ideceğini beyân eyleyen Hâfız Muhammed Efendiaşhâb-1 ihtiyâcdan olduğu tahkîk kılındığından ve bunların nısf-1 navul ile imrârları muvâfık-1 emsâl bulunduğundan işbu ilmuhaber i‘tâ kılındıFî 24 Hazîrân Sene 329

Yemen ahâlîsinden olub Dersaâdet‘de bulunan (ve kendüsi)

Abdülkâdir Mecâyânî / Yebânînin Surre-i Hümâyûn muhassasâtı kerîmesiyle mahdûmu Hasan Efendi‘ye ‘âid olub mûmâileyh Hasan Efendi‘nin vefâtıyla hissesi oğlu Selîm‘eintikal itmiş ise de ... esîr-i harb olarak İslimye‘de bulunduğuna ve hissesini vâlidesi KamerHanım ahz ideceğine dâir Koca Mustafa Paşakurbunda Ali Fakîh Mahallesi hey‘âtından Fî 2 Ağustos Sene 329 târihlû ilmuhabere yazılan derkenâr

34b

(Dâire-i ‘âcizîyye Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığı tarafından makâm-1 ‘âlî-i Nezâretpenâhîilerine çend ma‘rûzât müzekkereler ile devâir ... cûyâne idecek ma‘lûmâtın bâlâsı takdîm olunacak evrâkın ... resmî kağıdlara ...emsâli iktizâsından olduğu hâlde şimdîye kadar dâire-i ‘âcizîce Olunamamış bulunduğuDâire-i ‘âcizîden makâm-1 ‘âlî-i Nezâretpenâhîiye takdîm olunacak

ma'rûzât ile devâir-i resmiye-i behiyyece tevdî' olunacak müzekkerelerin ... ve devâir-i resmiyyede bâlâsı tamğalı resmî kağıdlaterkîn oluna geldiği hâlde Dâire-i 'âcizîye emsâli iktizâsından olduğundan şimdiye kadar ... kağıd ittihâz olunamamış ise de ... ba'de-izîn dahi usûl-i sâbika üzere ... idemedigindenbu ... evrâk-ı 'adîde isti'mâli Birinci satırı sülûs hattı ile "Bâbîâlî" ve İkinci satırı "Nezâret-i Celîle-i Dâhiliye"ve Üçüncü satırı "Haremeyni'ş-Şerîfeyn Tercümanlığı" ibârelerini hâvî olmak üzere bir levha tertîbiyle kebîr kıt'ada yüz aded müzekkerelikve takrîrlik ve sağîr kıt'ada üç yüz adet müzekkere ... ve daha küçük kıt'ada beş yüz aded ilmuhaberlikevrâk-ı ilmuhaberlik kağıdların emsâli misillû sağ tarafaNezâret-i celîleye ... bilcümle devâir-i ... makâm-ı 'âlî-i nezâretpenâhîye takdîm olunan ma'rûzât bâlâsı tamğalı resmî kağıdlar üzerine terkîm oluna geldiği sıra Dâire-i 'âcizîdeşimdiye kadar tamğalı kağıd isti'mâl olunamamış ise de ba'de-izîn dahi bu yolda virilen ... maksad-ı intizâma muvâfık görülemediginden Nezâret-i Celîleyediger devâirde olduğu vechile Haremeyni'ş-Şerîfeyn Tercümanlığı Kalemî nâmına dahi tamğa-i mahsûsu tertîbiyle bu tamğalarla matbû olmak üzere yüz adedkebîr ve sağîr takrîrlik ve üç yüz aded sağîr kıt'a müzekkerelik kağıd i'tâ buyrulması zımnında işbu müzekkere İdâre Konisyonuna takdîm olunduFî 28 Ağustos Sene 329

Haremeyn Tercümanlığı için kenârda gösterildiği üzerebir temennâ tertîbi rehîn-i tensîb-i 'âlî olduğu takdîrdemûcebince emr-i 'âlîsinin i'tâsı bâbında

Dâhiliye Nezâreti Levâzım İdâresi

Şu HâldeNezâret-i Celîlenin teşkilât-ı cedîdesinde Haremeyn TercümanlığıKalem-i Mahsûs'a merbût gösterilmiş olmağla matlûb temennânın merbûtu vechile tertîb ve i'mâl itdirilmesi zımnında Levâzım Riyâset-i 'aliyyesine takdîm

Fî 5 Kânûn-i Sâni Sene 329 Dâhiliye Nezâreti

Kalem-i Mahsûsu

Taleb olunan kağıdlar komisyonca yapıdırılacağından birer nümûnelerinin irsâli zımnındaHaremeyn Tercümanlığı cânib-i vâlâsına Fî " " " " Levâzım

İdâresi Beyân buyrulan nümûneler merbûtan takdîm kılınmıştır “Haremeyn Tercümanlığı” ibâresinin “Haremeyni’ş-Şerîfeyn Tercümanlığı” sûretine tahvîli re’y-ş ‘âlîye menûtdur Fî 23 Kânûn-i Sâni Sene 329

Tercümanlık

35a

Bihî

Haremeyn-i muhteremeyn ahâlîsinden Dersââdet’e gelüb giden zevâtın mazhar-ı mu’âvenet ve muzâheret olmaları hikmet-i hükûmet ve muktezây-ı maslahat olduğu geçen sene ‘akd-i ictimâ’ buyrumuş olan Meclis-i ‘Âlî-i Meb’ûsân mukarrerâtı iktizây-ı ‘aliyyesinden olduğu misillûahâlî-i muhteremenin bu vechile nâil-i ikrâm u in’âm olmaları devr-i sâbıkda dahi ehemmiyet-i siyâsiyyeyi hâiz görülmesine mebnî bundancelb-i kulûbî zımında dâimâ mazhar-nüvâziş ve ihsân idilmeleri ve tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımında Memâlik-i Osmâniye’de ve sâir bilâd-ı ecnebiyyede güşt-i güzâr ile hasbe’l-kader nâil-i emel olamayub tehîdest ‘avdet idenlerin memleketlerine kadar müreffehen i’zâmları zımında mesârif-i râhiyye ve ta’âmiyyelerinin ve navul bedellerinin tesviyesi ve Surre-i Hümâyûn Alây-ı vâlsının hîn-i ihrâcında resmen hâzır ve müheyâyâ bulunması ve Mevlûd-i Şerîf-i Hazret-i nebevî kırâeti merâsim-i ‘aliyyesinin esnây-ı îfâsında Şeyhu’l-Harem-i Hazret-i Nebevî cânibine ib’âs kılınan Fâkihe mahfazasını hâk-pây-i me’âlî-ârây-ı Hazret-i Şehriyârî’ye takdîm eylemesi (ve ahâlî-i Haremeyn’den ... yakışmayacak harekâtda bulunanların)(usûl ve ‘âdet-i meâlî vechile dūçâr-ı muâmelât idilmek ve o tarîk ile ve o vâsıta ile ahâlî-i muhteremenin bilâd-ı İslâmiye’de)(hâiz oldukları kadar i’tibâr muhâfaza kılınmk için zâbıta ma’rifetiyle Mekke-i Mükerrreme İmâret-i Celîlesine sevk u tesrîb olunması) vazîfeleri ve bunlara mümâsil vezâifile meşğûl olmak üzere 1290 târihinde Haremeyni’ş-Şerîfeyn Tercümanlığı nâmıyla bir Me’mûriyet te’sîsi ve maksadın temşîti için gerek Hazîne-i Hâssa’dan ve gerek Mâliye’den mebâliğ-i kâfiye tahsîs buyrulmuş ise de vezâif-i mezkûra bir nizâm-nâme ile kat’ ve senevî bedeli bin lira râddesine

vâsıl olan mebâliğ karşuluk tutuşmuş ve ahîran bu karşuluğun bir kısım-ı mühimi Hicâz Demiryolumesârif-i inşâiyyesine tahsîs olunduğu gibi bu misillû ahâlî-i Haremeyn'den muhtâc olanlara virilen mebâliğ dahi hâl-i harbdendolayı tenkîs olunmuşdur. Ma'lûm bulunduğu üzere Beldeteyn-i Tâhireteyn ahâlî-i muhteremesinin vâsita-i ma'îşetleri Hüccâc ve Züvvâr-ı kirâmın terk u i'tâ ideceklerihedâyâya ve nezr ve bedel-i hacc misillû sadukât ve atâyâya münhasır olub bu ise birkaç seneden berû ahâlînin tesviye-i ihtiyâclarına kifâyet idecek derecede hâsılât viremediginden sunûfây-ı ahâlînin birçoğu memleketlerine gidemeyüb tedârik-iakvât ... zımında bu taraflara gelmekte iseler de erbâb-ı ikrâmın ihsân ve atâlarına dest-kûşây-i intizâr olmakdan başka iş görememelerihasebiyle bunların ekserîsi hiç kisbe destres olamayub sefil ve perîşân bir hâle giriftâr olmakda bulunmuşlardırDevlet-i 'Âlî-i Osmâniye'ce bunların öteden berû mazhar-ı ikrâm idilmeleri husûsunun nazar-ı i'tibâra alınmasındaki ehemmiyet Belde-i Tâhire'de ictimâ' idecekEhl-i İslâm'ın Saltanat-ı Seniyye-i Osmâniye hakkındaki hayırhâhlıklarını takdîr ve teslîm eylemek maddesi olacağı melhûz-i kavî ve ahâlî-i mezkûra ...bu maksadı istihsâle muktedir bir seviyeye terfi' ve terakkî itdirilebildiği takdîrde maksadın kesb-i saâdetidecegi emr-i Celî olduğundan ve ahâlî-i Haremeyn'den kendilerine yakışmayacak ... bulunanları men' ile ahâlî-i muhteremenin bilâd-ı islâmiye'de hâiz oldukları ... i'tibârın muhâfazası Haremeyn tercümanlığı vezâifinden iken ... ve metrûk kaldığından me'mûriyete Haremeyni'-ş-Şerîfeyn Tercümanlığı vezâifinin) nizâmât-ı lâzime ile te'mîn ve lüzûmu derecesinde mesârif tahsis buyrulduğu sûretde Hitta-i Hicâz sekenesinin deavât-ı hayriyyesi celb olunmuş olacağı dergâr olmağla (buyrulması re'y-i 'âliye menût bulunmuşdur)

35b

Aded 5551

Sâdât-ı Berzenciye'den Seyyid Hâşim imzasıyla ve duhûliye mukâbilinde İrân hüccâcından Cennetü'l-Bakî'de kabr-i Ehle'l-Beyt ziyâretgâhı türbedârlığı Hulefây-ı 'Abbâsiyezamânından berû münhasıran kendi 'âileleriyle Hablû'l-Leyl

‘âilesine berât tefvîz buyrulmuş ve Selâtîn-i ‘izâm hazerâtı taraflarından mezkûr berâtlar tecdîd idilüb iki ‘âile‘uhdesinde ibkâ idilmiş olduğu devr-i sâbıkda Îrânlılardan duhûliye bazı mu’arrızlar tarafından vukû‘bulan teşebbüs-i erzelîne Nezâret-i Celîle vâsıtasıyla men’ ve tevkîf idilmiş ise de Hıtta-i Hicâziyye’de buna mümâsil bazı ‘avâne ve makûlenin el-yevm mer‘î ve ashâbından gayr-i mütenezzi’ bulunduğuna binâen ‘âilelerine husûsî bir hukukun dahi i’âde ve ibkâsı inhâsına dâir (Fî 8 Teşrîn-i Evvel Sene 329 târihlû arzuhâle Derkenâr

(*) Müsted’înin bu bâbda ibrâz ittigi merbût berât-i ‘alışân ile iki kıt‘a berât-ı ‘alışân gayr-i musaddakalarının (ve sûretlerden olmak üzere ibrâz ittigi evrâk münderecâtına nazaran) ‘Ammi-yâr-ı Hazret-i Risâletpenâhî Hazret-i‘Abbâs radiye ‘anhu Rabbu’n-nâs Efendimizin türbe-i şerîflerininBâb-ı kadîm-i Şarkî Bevvâblığı Sâdât-ı kirâmdan Berzencîzâde Efendiler ve Bâb-ı Cedîd-i Garbî Bevvâlîğidahi Seyyid Muhammed Hablû’l-Leyl Efendi ‘uhdelerine ihâle kılındığı ve fî-mâ-ba’d feth-i bâb ve kinâs ve îkâd-ı kanâdîl ve feth-i zârîh ve ilbâsı ve sadukât ve hedâyalarla rızâen lillâhsevâbına tahsîsan her ne zuhûr ider ise müşâreketeb beyne’l-isneyn taksîm olunmak şartı ile meşrût bulunduğu musarrâh ve mübeyyen olub(bunlardan başka) Îrân hüccâcına ber-vech-i istid‘â başkaca efendiye duhûl ahzını âmir bir gûnâ sarâhat görülememiş ve Hıtta-i Hicâziyye’de ashâbı uhdesindenolan ... bulunduğunu beyân itdiği ... diğer avânelerin Olduğu gösterilmemiş olmasına bu cihetledâirece tedkîki zımında Hukûk Müşâvirliğine havâle buyrulması irâde-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerine menût bulunmuşdur ol bâbdaFî 9 Teşrîn-i Evvel Sene 329

(*) İşbu istid‘ânın hulâsa-i meâl-i resmîsi Medîne-i Münevvere’de Cennetü’l-Baki’de Kubbe-i Ehle’l-Beyti ziyâret idecek Îrân hüccâcından duhûliye alınageldiği hâlde bu duhûliye Nezâret-i celîleleri ... men‘buyrulduğu ve hâlbuki Hıtta-i Hicâziyye’de buna mümâsil bazı avâne ve makûle henüz ashâbından nez‘ olunmamış iken yalnız bu duhûliyenin men-‘i ahzının kendilerini mağdûr itdigini beyân ile duhûliye ahzı hakkının ibkâsı istirhâmından ibâret bulunmuşdur.

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olup tedârik-i erzâk-ı mukaddere zımında Dersâdet'e gelmiş olan ve hasbe'l-hâl nâil olamayub tehî-dest kalmış Şeyh Ahmed ve Şeyh Ebu Bekir Efendiler bu kere Medîne-i müşârunileyhâyaavdet itmek üzere ... azîmet ideceklerinden ve kendülerinin zarûret ve ihtiyâcları dergâr bulunduğundankendülerine nısf-ı navul bedeli olmak üzere üçer meci diye atıyye tertîbinden ihsân i'tâsı husûsunun cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i irâde-i 'aliyye-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 14 Teşrîn-i Evvel Sene 329

Mekke-i Mükerre me ahâlîsinden Şeyh Hamza ve Seyyid İbrâhîm ve Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Seyyid Hâmid 'Ayderûsî ve Ahmed Ğanîm Efendiler afkar-ı fukarâdan olduklarından ma'îşet-i çend rûzelerine medâr olmak üzere atıyye tertîbinden kendülerine birer Mecidiye i'tâ buyrulması husûsunun cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması re'y-i sâmi-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine menût bulunmuşdurFî 22 Teşrîn-i Evvel Sene 329

keyfiyet-i vâkı'aya nazaran) işbu ilmuhaberde ismi zikr olunan Hasan Hân 'an-asıl Afğânistân ahâlîsinden olup 1293 (târihinde) senesiesnâsında Mekke-i Mükerre me'ye gelmiş ve Mekke-i Mükerre me'de tavattun idüb kalmış olduğu ve kendüsi teb'a-i Osmâniyye'den olmak üzere vel-yevm Mekke-i Mükerre me'de ber-hayât ve emlâke mutasarrıf bulunmuş olduğu ve kendüsünün tarîk-i ilmiyeden rütbesipâyesi olduğu tahkîkât-ı vâkı'adan anlaşılmaqda ve binâenaleyh teb'a-i devlet-i 'aliyyeden bulunmuş olmağla NüfusMüdîriyyet-i 'aliyyesine iâde kılındıİşbu ilmuhaberde ismi zikr olunan Hasan Hân Efendi 'an-asıl Afğânistân ahâlîsinden olup 1293 senesiesnâsında Mekke-i Mükerre me'ye gelmiş ve Mekke-i Mükerre me'de tavattun idüb kalmış vel-yevm Mekke-i Mükerre me'de (ber-hayât) ber-hayât bulunmuş olduğu ve emlâke dahi mutasarrıf bulunduğu ve kendüsünün tarîk-i ilmiyeden pâyesi ve Hazîne-i Celîleden maâşî olduğu ve şu hâlde kendüsünün teb'a-i Devlet-i 'Aliyyeden olması lâzım geleceği

tahkîkât-ı vâkı‘adan anlaşılmağla Nüfûs (idâre)Müdîriyyet-i behiyyesine iâde kılındı Fî 26 Teşrîn-i Evvel Sene 329

36b

Medîne-i Münevvere muhaddarâtundan Şerîfe Zeyneb ve Kerâme hatunlar ile Medîne-i müşârunileyhâ ahâlîsinden Hayri Efendi be-gâyetfakîru’l-hâl olduklarından kendülerine medâr-ı ma’îşet olmak üzere atiye tertîbinden birer Mecidiye ihsâb buyrulması husûsunun cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i müsâade-i ‘aliyye-iCenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 26 Teşrîn-i Evvel Sene 329

Numerû 982

Me’mûriyet Kalemî Müdîriyeti’nin Müzekkeresinin Sûretidir

Tarîk bedel-i nakdîsi hakkında taleb olunan defter elyevm vürûd itmişdir mezkûr bedel bordrolara tamâmen idhâl idileceğinden maâş muâmelesite’hir itmek ve diğer te’diyyâta mahal kalmamak üzere üç gün zarfında mezkûr defterin irsâl buyrulması ricâsıyla işbu müzekkere Haremeyn Tercümanlığı cânibinetevdî kılındı Fî 19 Kânûn-i Evvel Sene 329 vürûdu Fî 22 “ Sene “

Haremeyn Tercümanı Hacı Ferid Beg târih-i tevellüdü Tezkire-i Osmâniye mücebince 1268 olmağla kanûnen mu‘âf idüğüMuâvini Hacı Hurşîd Beg târih-i tevellüdü Tezkire-i Osmâniye mücebince 1268 olmağla kanûnen mu‘âaf idüğüMekke-i Mükerrerme Mu‘arrifi Ahmed Murâd Efendi Mekke-i Mükerrerme ahâlîsinden olmağla müstesnâ idüğüMedîne-i Münevvere Mu‘arrifi Seyyid Muhammed Yebânî Efendi Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olmağla müstesnâ

idügiHaremeyn Tercümanlığı Kalemî müstahdemînin esâmîsi bâlâya yazılmağla
iâdeten takdîm kılındı Fî 23 Kânûn-i Evvel Sene 329

Müzekkere

Medîne-i Münevvere ahâlîsinden Seyyid Muhammed kerîmesi Şerîfe Emîne nâm hatun (mukaddemâ zevciyle beraber gele) burada bî-kes ve nân-pâreye muhtâc bir hâlde tedârik-i ma'îşette müşkilât çekmekte olduğundan bahisle kendüsünün Medîne-i Münevvere'ye sevk u tesrîb idilmesitalebinde bulunmuş ve lede't-tahkîk kendüsi fi'l-hakîkafakîr ve bî-kes olub câmî-'i şerîf köşelerinde beytütet itmekde olduğucihetle memleketine i'zâmı muvâfık-ı hâl olacağı buradan Hayfa'ya kadar vapurla i'zâm olunduğu takdîrdeoradan da şimendiferle meccânen Medîne-i Münevvere'ye gidebilmesine imkân bulunacağı anlaşılmış olduğundan (re'y-i 'âlî-i cenâb-ı Nezâretpenâhîye tevâfuk)(olduğu takdîrde) ... buradan Hayfa'ya kadar sevki için navul ücreti olan yüz ğurûş ile esnây-ı râhda nân-bahâsı olarak yirmi ğurûşdan yüz yirmi ğurûşun atiye tertîbinden ihsân buyrulması zımında keyfiyetin cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması husûsu müsâade-i 'aliyye-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîlerinden

37a

(istihsâl buyrulmasında emr u fermân) şâyân buyrulmasında emr u fermân Fî 25
Kânûn-i Sâni Sene 329

Refâkat-i çâkerîde müstahdem Medîne-i Münevvere Mu'arrifi Seyyid Muhammed Benânî Efendi'nin fi 18 Kânûn-i Sâni Sene 329 târihinde vukû-'i vefâtına mebnî terkîn-i kaydî muamelesinin icrâ buyrulması zımında keyfiyetin Me'mûriyet Kalemî'ne havâle buyrulması bâbında emr u fermân oldundu Fî 27 Kânûn-i Sâni Sene 329

Medîne-i Münevvere'ye 'avdet talebinde bulunmuş olan muhadderâtdan Şerîfe Emîne Hanım bint-i Seyyid Muhammed'in fakr-ı hâli hasebiyle 'atiye tertîbinden sarf olunan navul ile bu kere Hayfa'ya kadar sevk olunmuşve Hayfa'dan Medîne-i Münevvere'ye kadar (Demiryolu ile) şimendifer ile meccânen (sevk) sevk u i'zâmı esbâbının istikmâl buyrulması Hayfa Demiryolu Müdîriyet-i behiyyesine âid buyrulmuş olmağla işbu varakamümâileyhâ yedine i'tâ kılındı Fî 30 Kânûn-i Sâni Sene 329

Mevlûd-i Şerîf-i Hazret-i Nebevî kırâati esnâsında hâk-pây-i me'âlî-ârây-ı Hazret-i Şehriyârî'ye arz u takdîmi mu'tâd olan hurma her sene olduğu üzere bu sene dahi bizzât çâkerânemile arz u takdîm kılınmış olduğu hâlde Tasfir-i Efkâr Gazetesi mezbûr takdîmi beyân-ı fehîmesinde Ferâşet-i Celîle Vekâleti ma'rifetiyle takdîm kılındığını yazmış olduğu bugün meşhûd-i bendegânem olmuşdur. Haremeyni's-Şerîfeyn Tercümanlığı hizmet fikrasının te'sîsinden maksûd olan ğâyâtdan birisi de işbu vazîfe-i sâlihanınTercümanlık vâsıtasıyla îfâsı maddesi olduğu hâlde keyfiyetin vâkî'a muhâlif sûretde neşr olunması (Haremeyni's-Şerîfeyn ahâlîsi nazarında) muvâfik-ı hakikat olamayacağından Hurmanın mahallinden mevrûd mahfaza-i mahsûsiyesi derûnunda ve ma'rifet-i çâkerânem ile arz u takdîm kılındığının derciyle tashîh-i keyfiyet olunması husûsunun mezkûr Gazete Müdürligine teblîğ buyrulması zımnında keyfiyetin Matbû'ât Müdîriyyet-i 'aliyyesine havâle buyrulması re'y-i rezîn-i isâbet-karîn-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleri olmağla ol bâbdaBi'l-cümle aklâm ve devâirde telefon cihâzı mu'allâk ve mevcûd bulunduğu hâlde (Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığı) Dâire-i Çâkerî Kaleminde henüz mezkûr cihâz ta'lîk kılınmamış ve Kalem-i mezkûr dahi hîn-i hâlinde isti'mâl olunmak üzere emsâli misillû bir kıt'a telefon cihâzı ta'lîki müceb-i mehsenât olacağı dergâr bulunmuş olduğundan iktizây-ı hâlin îfâ buyrulması zımnında işbu müzekkere Levâzım Riyâset-i 'aliyyesine takdîm olundu Fî 1 Şubat Sene 329

Müzekkere

Şehrî beş yüz ğurûş maâşla refâkat-i çâkerîde müstahdem Medîne-i Münevvere Mu'arrifî Seyyid Muhammed Benânî Efendi Fî 18 Kânûn-i Sâni Sene 329 târihinde hulûl-i ecel-i mev'ûdile vefâtitmiş ve yerine Medîne-i Münevvere ahâlîsinden ve hüsn-i etvârî ve ahlâk ashâbından Kundakcızâde Muhammed Efendi intihâb kılınmış olduğundan emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerine tevâfuk eylediği takdîrde bu günden i'tibâren maâş-ı mezbûr ile istihdâmına mübâşeret olunmak üzere tesviye-i kaydihusûsunun Me'mûriyet Kalemi Müdiriyyet-i 'aliyyesine havâle buyrulması bâbında emr u fermân Fî 13 Şubat Sene 329

Haremeyn-i Muhteremeyn Tercümanlığı Odasının mefrûşâtı ve sandalye ve koltuk ve yazıhâne gibi bi'l-cümle levâzımâtı tarz-ı kadîm üzere olmakla beraberbe-ğâyet köhne ve fersûde olduğundan ve aklâm-ı sâire mefrûşât levâzımâtı tarz-ı cedîd üzere yapılmış olduğu hâlde bu oda-i 'avânemizin böyle hemân gayr-i kaabil-i isti'mâl sûretde köhne ve hâl-i hâzıra îcâbâtına nâ-muvâfık bir halde kalması rehîn-i tasvîb buyrulacağı bedîhî bulunduğundan mefrûşât-ı ma'rûzanın emsâli vechile tecdîd itdirilmesi (husûsunun) esbâbının istikmâl buyrulması zımnında işbu tezkire Levâzım Riyâset-i 'aliyyesine (emr u irâde) (Buyrulması ... merhûn-i müsâade-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridir) takdîm olundu ol bâbda Fî 8 Mart Sene 330

Mekke-i Mükerrreme ahâlîsinden Osmân Bakralı ve İbrâhîm Kattân ve Abdullah Hicâzî ve Medîne-i Münevvere (ahâlîsinden muhaddarâtından Sâfiye bint-i Hâmid 'Ayderûsî) Abdülkâdir Hakîm Efendiler ile muhaddarâtdan Sâyi'a (hanım ile kerîmeleri) ve Şerîfe Züleyhâ Hanımlar gâyet fukarâdan olduklarından medâr-ı ma'îşet olmak içünatiye tertîbinden beherine birer Mecidiye ihsân buyrulması muvâfık-ı emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı nezâretpenâhîleri buyrulduğu takdîrde keyfiyyetin cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması bâbında Fî 11 Mart Sene 330

Müzekkere

Medîne-i Münevvere Mu'arrifi merhûm Muhammed Benânî Efendi'nin Fâtih Sulh Mahkemesinin hükmüyle mahkûm olduğu deyni kâmilten tevkîf olunub başkaca deynikalmadığı Me'mûriyet Kalemi maâş-ı me'mûriyet-i behiyyesinden mu'tâ fi 15 Mart Sene 330

târihlî varaka meâlinden müstebân olmuş ve binâen aleyh me'mûr-i mûmâileyhin mukaddemâ tevkîf olunub Mahkemeye i'tâsına hâcet kılındığı anlaşılân- 117 buçuk ğurûşun merhûmun âilesine i'tâsında bir ğunâ mahzûr olmadığı tebeyyün itmiş olduğundan mezkûr -117 ğurûşunmerhûmun 'âilesine virilmek üzere taraf-ı 'âcizîden kabz olduğu mübeyyen ilmuhaber leffen takdîm kılınmağla meblağ-ı mezbûrun i'tâ buyrulması zımında işbu müzekkere Me'mûriyet Kalemi Müdîriyetine tevdi' olunduFi 15 Mart Sene 330

Medîne-i Münevvere Mu'arrifi Muhammed Benânî Efendi'nin maâşından mevkûf bulunan -117 ğurûş merhûmun âilesine i'tâ olunmak üzereMe'mûriyet Kalemi maâş-ı me'mûrîn-i behiyyesinden ahz olunmuşdur Fî 15 mart Sene 330

38a

Muhammed Sünbül Efendi imzâlı arzuhâle derkenâr

İşbu arzuhâl mütâlaa olundu mukaddemâ Medîne-i Münevvere Mu'arrifliğinde müstahdem Muhammed Efendi'nin 17 Mart Sene 330 târihinde istifâ eylemiş ve istifâsıNezâret-i celîlece kabul buyrulmuş olduğu Me'mûriyet kalemi Müdîriyyet-i 'aliyyesinden mevrûd Fî 22 Mart Sene 330 târihlû varakada beyân olunmuş ve (*) müsted'înin me'mûriyet-imezkûreyi îfâ idecek iktidâr ve meziyeti hâiz ve digerlerine müreccah bulunduğulede't-tahkîk tebeyyün itmesine mebnî me'mûriyet-i mezkûreye intihâb kılınmış olmağla sûret-meâlî nezd-i 'âlî-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerinde rehîn-i tasvîb buyrulduğu takdîrde tesviye-i kaydı husûsunun Me'mûriyet Kalemine havâle buyrulması ma'rûzdur Fî 22 Mart Sene 330

(*) ve me'mûriyet-i mezkûreye ahâliden diger tâlib daha var ise de

Mekke-i Mûkerreme Mu'arrifligine Tâlib Yûsuf Enbâbî imzâlî
Fî 5 Nisan Sene 330 arzuhâle Derkenâr

Haremeyn Tercümanlığı nezdinde Mekke-i Mûkerreme ve Medîne-i Münevvere ahâlisi için mukaddemâ şehri bin ğurûş maâşla yalnız bir nefer mu'arrif müstahdem olduğu hâlde on sene mukaddem iki nefer bi't-taksîmşehrî beş yüz ğurûş maâşla Mekke-i Mûkerreme ve Medîne-i Münevvere içinbirer nefer mu'arrif istihdâm olunmasına mübâşeret olunub... ve bu kere 15 Mart Sene 330 târihinde istifâ eyleyen Mekke-i Mûkerreme Mu'arrifligineişbu arzuhâldemünhal bulunduğu beyân olunan Mekke-i Mûkerreme Mu'arrifligine Mekke-i Mûkerreme ahâlîsinden münâsibi derdest-i intihâb ve ta'yînbulunduğu ve müsted'î Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olmağla bu sûretde istihdâmı usûlen kaabil olamayacağındancevâb i'tâsıyla işbu arzuhâlin battâl idilmesi zımında Evrâk kalemine havâle buyrulması ma'rûzdur ol bâbdaFî 15 Mart Sene 330

Hicâz Sıhhiye İdâre-i Behiyyesine

Mekke-i Mûkerreme Mu'arrifi iken 16 Mart Sene 330 târihinde istifâ eylemiş olan Ahmed Murâd Efendi'nin şehriye muhassas maâşı beş yüz ğurûşdan ibâretolduğu beyânıyla işbu müzekkere terkîm kılındı Fî 24 Mart Sene 330

Bu Dahî

Mekke-i Mûkerreme Mu'arrifi Ahmed Murâd Efendi müddet-i me'mûriyetinde yüzde on beş tekâ'udiyye ve yüzde ma'zûlin maâşı karşuluğu mâh-be-mâh te'diyedemiş olduğu beyânıyla işbu müzekkere terkîm kılındı fi 26 Nisân Sene330

38b

Müzekkere

Refâkat-ı çâkerîde şehri beş yüz ğurûş maâşla müstahdem Mekke-i Mükerrerme Mu'arrifi Ahmed Murâd Efendi'nin mukaddemâ vukû-'i istifâsına mebnî yedine (şehri beş yüz ğurûş maâşla) bu kere Mekke-i Mükerrerme ahâlîsinden ve erbâb-ı istikâmetden Seyyid Tâhâ Efendi intihâb kılınmış olmağla muvâfık-ı emr u irâde-i cenâb-ı Nezâretpenâhileri buyrulduğı takdîrde maâş-ı mezkûrlahızmet-i mezkûrda istihdâm olunmak üzere tesviye-i kaydı husûsunun Me'mûriyet Kalemi Müdiriyyet-i 'aliyyesine havâle buyrulması bâbında emr u fermân Fî 7 Mayıs Sene 33

Sûret

Haremeyni's-Şerîfeyn Tercümanlığına

Me'mûrîn Müdiriyyeti

12086 Umûmî

58 Husûsî

7 Mayıs Sene 330 târihlû müzekkere-i 'aliyyeleri üzerine beş yüz ğurûş maâşla Mekke-i Mükerrerme Mu'arrifliğine ta'yîn buyrulan Seyyid Tâhâ Efendi'nin işe mübâşeretitârihiyle me'mûriyet-i sâbıkası olup almadığının inbâsı mütemennâdır efendim Fî 29 Mayıs Sene 330

Dâhiliye Nezâreti Me'mûriyyet

Kalemi Müdiriyyeti

Mümâileyhin mezkûr 7 Mayıs Sene 330 târihinde işe mübâşeret itdirilmiş olduğı ve kendü(sinin)si bundan mukaddem me'mûriyyetde müstahdem olmadığı misillû kayd-ı hayât sûretiyle ve sûret-i sâire ile muhassasâtı dahi bulunmadığı ma'rûzdur Fî 29 Mayıs Sene 330

Müzekkere

(Turuk-i ‘aliyye-i mensûbânının zîy-i mahsûslarıyla mazanne-i sû’ olan mahallerde bulunacaklarına dâir Bâb-ı Meşîhat-ı ‘ulyâ cânibinden bu kere icrâ buyrulan teblîğât-ı ‘umûmiyye)gazetelerde mütâlaa olundu. Haremeyn-i muhteremeyn ahâlîsinden olub bu taraflara gelenler meyânında dahi kisve-i mahsûslarıyla nâ-münâsib mahallerde ikâmet ve güşt-i güzâr idenlere tesâdüf idilmekte

... ..

Turuk-i ‘aliyye-i mensû bânının zîy-i mahsûslarıyla mazanne-i sû’ olan mahallerde ef’âl-i gayr-i marzıyyede bulunamayacaklarına dâir Bâb-ı Meşîhat-ı ‘ulyâ cânibinden bu kere icrâ buyrulan teblîğât-ı ‘umûmiyye 8887 numerûlu Sabah Gazetesi’nde mütâlaa olundu Haremeyn-i muhteremeyn ahâlîsinden bu taraflara gelenler meyânında dahi kisve-i mahsûslarıyla nâ-münâsib mahallerde güşt-i güzâr idenlere mütesâdif olunmakta bulunduğundan ve bunların esnây-ı cemde hüccâc-ı Müslimîne delâlet ve irâe-i tarîk gibi vazîfe-i mühr sâhibi olmaları her taraf ahâlîsinden ziyâde

39a

sıfat-ı takvâ-libâsı muhâfaza itmeleri vâcibât-ı umûrdan idüğine Meşîhât-ı müşârunileyhâca ittihâz buyrulan usûle tatbîkan bunların dahi öylenâ-münâsib mahallerde ef’âl-i gayr-i meşrû’a ile iştiğâl itmelerinin taht-ı memnû‘iyyete alınması ve tüccârların mâ-sem‘inde olduğu vechile zâbıta ma‘rifetiyle (...te’ dîb itdirmek(üzere) cânib-i Hicâz’a i‘âdeleri zımnında taraf-ı çâkerânemden ifâdât-ı muktezîye ‘arzına me’zûniyet virilmesi ve sûret-meâlin cümleyema’lûm olmak üzere gazetelerle îlân buyrulması re’y-i ‘âlî-i Cenâb-ı Nezâretpenâhîyemenût bulunmuşdur ol bâbda Fî 2 Hazîrân Sene 330

Mekke-i Mükerrerme Ahâlîsinden Muhtâc-ı İ'âne Olanlar

Şeyh Sâlih Efendi

Şeyh Ahmed 'Âlî Efendi

Şeyh Sabrî Efendi

Hasan 'Aceb Efendi

Sâdık Abbâsî Efendi

5

Medîne-i Münevvere Ahâlîsinden Muhtâc-ı İ'âne Olanlar

Seyyid Hâmid 'Ayderûsî Efendi

Ahmed Ğanîm Efendi

Yûsuf Enbâbî (?) Efendi

Kerâme Hanım

5

Haremeyn-i eşrefeyn ahâlîsinden olub be-ğâyet fakîr ve bî-vâye oldukları ma'lûm ve müsellemler bulunan bâlâda esâmîsi muharrer dokuz nefer muhtâcîneatiye tertîbinden cem'an on Mecidiye i'tâ ve ihsân buyrulması re'y-i sâmi-i cenâb-ı nezâretpenâhîlerine muvâfık olduğu takdîrde keyfiyetin cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması bâbında emr u fermân hazret-i men lehu'l-emrindir Fî 3 Temmuz Sene 330

Me'mûriyet Müdüriyeti

13009 'Umûmî

187 Husûsî

Haremeyn Tercümanlığına

Me'mûrîn ve Katebe'den silâh altına da'vet olunanlarla bunlardan Mükellefiyet-i Askeriye Kânûnu mücebince hizmet-i mahsûsaya tâbi' bulunanlara ve bedel-i nakdî i'tâ eyleyenlere Kânûn-i mezkûr mücebince Ağustos maâşî tahakkuk itdireleceğinden Kalem-i 'âlîleri müstahdemîninden silâh altına da'vet olunub sevk olunan zevâtın târih-i infikâklarını ve hizmet-i mahsûrâya tâbi' bulunanlarla bedel-i nakdî i'tâ eyleyenlerin esâmîsini mübeyyen bir kıt'a defterin iki güne kadar bâ-teslîm irsâl itdirilmesi mütemennâdır efendim Fî 13 Ağustos Sene 330

Zeyl

Kalem-i 'âcizî müstahdemîni meyânında Odacı İsmâîl Ağa'dan başka şimdiye kadar mükellefiyet-i askeriye erbâbı zuhûr itmedigi ve ânın maâşî da kalembordrosuna dâhil olmadığı ma'rûzdur Fî 14 Ağustos Sene 330

39b

Bihî

Haremeyn Tercümanlığına

13347 Umûmî

83 Husûsî

Seferberlik dolayısıyla taht-ı silâha celb idilüb muahharan mensûb oldukları Ahz-ı Asker Şu'ûbâtı'nca vuku'bulacak da'vete icâbet itmek üzere bâ-vesîkame'zûn 'add idilen me'mûrîne kânûn-i mahsûsu ahkâmına revfikan ve târih-i infikâklarına nazaran maâş i'tâ idileceğinden bu gibi me'mûrînden Ağustos zarfindainfikâk itmiş bulunanlar var ise hemân ve bilâhare infikâk ideceklerin dahi esâmîsiyle

târih-i infikâklarını hâvî defterin her on beş günde bir muntazamantesyârı temennâ olunur efendim Fî 8 Eylûl Sene 330

Cevâb

Kalem-i ‘âcizî müstahdemîni meyânında Odacı İsmâîl Ağa’dan başka şimdiye kadar mükellefiyet-i askeriye erbâbı zuhûr itmediği ve ba‘de-izîn zuhûr ider ise isfâr-ı sâmilere ittihâzidilecegi ma‘rûzdur Fî 9 Eylûl Sene 330

Müzekkere

Mekke-i Mükerreme ve Medîne-i Münevvere ahâlîsinden olub tedârik-i erzâk zımnında bu taraflara geldikleri hâlde ahvâl-i hâzıra münâsebetiyle esbâb-ı ma‘îşet tedârikine muvaffak olamadıklarından dolayı burada kalmış olan dâ‘iyândan bazılarıncaz-i çâkerîme mürâcaatla acz u zarûret içinde gâyet perîşân bulduklarını ve ‘atiyye tertîbinden kendülerine sedd-i ramak olacaktaderecede haftalık ihsân ve i‘tâ buyrulmasını istihâm itdiklerini beyân eylemelerine ve filhakîka kendüleri gâyet fukaradan oldukları ve cümlesi yirmi nefere bâliğ olacağı anlaşılmasına binâen muvâfık-ı emr u irâde-i ‘aliyye-i cenâb-ıNezâretpenâhîleri buyrulduğu sûretde kendülerine ‘atiyye tertîbinden münâsib mikdâr akçe ihsân buyrulması husûsunun cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması bâbında emr-u fermân hazret-i men lehu’l-emrindirFî 20 Teşrîn-i Sâni Sene 330

Levâzım (Dâiresi) Müdüriyet-i ‘Aliyyesine

Kalem-i ‘âcizî Odacısı İsmail Ağa’nın hizmet-i askeriyesi münâsebetiyle devâm iden gaybûbetine binâen vazîfesi Muhâcirîn Dâiresi OdacısıHüseyn Ağa tarafından şimdiye kadar hüsn-i îfâ oluna geldiği cihetle kendüsünün ba‘de-izîn dahi ol vechile (Kalem-i ‘âcizîde) istihdâmı husûsunamüsâade buyrulması ma‘razında işbu müzekkere Levâzım Müdüriyet-i ‘aliyyesine takdîm kılındı Fî 22 Teşrîn-i Sâni Sene 330

40a

Müzekkere

Kalem-i ‘âcizî odacılığı münhal bulunduğundan bir münâsibinin ta‘yîn buyrulması ma‘razında işbu müzekkere Levâzım Müdüriyet-i ‘âliyyesinetakdîm olundu Fî 13 Kânûn-i Evvel Sene 330

Müzekkere

Kalem-i ‘âcizî Odacısı olduğu hâlde mukaddemâ taht-ı silâha alınmış olan İsmail Ağa bu defa terhîs olunarak‘avdet itmiş olduğundan muâmele-i mukteziyesinin îfâ buyrulması ma‘razında işbu müzekkere Levâzım Müdüriyyet-i ‘aliyyesine takdîm olunduFî 29 Kânûn-i Evvel Sene 330

Müzekkere

Merbûtan takdîm kılınan varakada Mekke-i Mükerrerme’ye kadar azîmet idebilmek üzere mazhar-ı muâvenet buyrulması istid’âsında bulunan Ahmed Sâib Efendihasebü’l-hâl beren azîmete mecbûr olub Bu Dahî mesârif-i külliyyeye mütevakıf olduğundan muvâfık-ı emr u irâde-i ‘aliyye-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleri bulunduğu takdîrde kendüsinebeş yüz gürüş i‘tâsı husûsunun Cânib-i Muhâsebeye havâle buyrulması bâbında Fî 1 Kânûn-i Sâni Sene 330

Müzekkere

(Bin üç yüz otuz üç sene-i hicriyyesi) Mevlid-i Şerîf-i Hazret-i Nebvî kırâatı resm-i ‘âlîsi münâsebetiyle çâkerâneme i‘tâsı mu’tâd olan üç yüz gürüşün emsâlî vechile tesviye ve i‘tâsı zımında cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i re’y-i cenâb-ı nezâretpenâhîleridirFî 17 Kânûn-i Sâni Sene 330

Mekke-i Mükerrerme Mu‘arrifi Ahmed Murâd Efendi’nin istid’âsına Fî 27 Kanûn- i Sâni Sene 330 Havâle Fî 21 Kânûn-i Sâni Sene “Mümâileyh Ahmed Murâd

Efendi geçen üç yüz yirmi dokuz senesi Şubat şehrinde Mekke-i Mükerreme Mu'arrifliginde istihdâm olunmuş idügi kaydenşâyân olmağla taleb eylediği maâşın tesviye ve i'tâsı zımında keyfiyetin cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması bâbında Fî 1 Şubat Sene 330

40b

Hâssaten kalem-i 'askeriyede (i'tâ buyrulmakda olan diğerkalemde virilen hatab meyânında) istihlak olunmak üzere mikdâr-ı kâfihatab i'tâsı husûsunda îcâb idenlere irâde buyrulması husûsunda işbu müzekkere Levâzım Müdüriyyet-i 'Aliyyesi'ne takdîm olundu. Fî 18 Şubat Sene 330

'Abdülkâdir Yemânî Efendi bir mahdûmu Hasan Nazîf ve kerîmesi Hâle Hanımı terk ile vefât itdikden sonra Hasan Efendi oğlu Süleymân'ı terk ile vefât ve Hâle Hanım dahi kızı Hâlide Müzeyyen Hanımı terk ile vefât itmiş ve Hâlide Müzeyyen dahi bâkire olarak vefât itmiş ve'l-yevm berhayât bulunan Süleyman Efendi el-yevm Selîmiye'de vazîfe-i 'askeriyesini ifâ itmekde bulunmuş olduğuna dâir Koca Mustafa Paşa'da Ali Fakih Mahallesi hey'et-i ihtiyâriyyesinin Fî 21 Mart Sene 331 târihlû 'ilmuhaberine derkenâr Fî 28 Mart Sene 331

'Abdülkâdir Yemânî Efendi'nin evlâdına Surre-i Hümâyûn'a mahsûs olan 'atiyyenin defter-i mahsûsunda kaydı bulunduğutakdirde i'tâsı tabi'î olacağı bu bâbda mukaddemâ tanzîm ve ve irâe kılınmış olan çend kıt'a ilmuhaberlerde 2 Teşrîn-i Sâni'debeyân ve îzâh idildiği kayden nümâyân olmağla (işbu ilmuhaber üzerine âhâr emsâli olan) (beyân-ı keyfiyet üzere) mu'âmele icrâsı lâzım geleceği şerh ... Fî 28 Mart Sene 331

Mezkûr 'İlmuhaber Üzerine Bâb-ı Meşihat'da Mühri Okunamayan

Bir Dâireden Yazılan Derkenâr Sûreti

Müteveffâ mümâileyhimin nâmına mukayyed ‘atiyye tertîbine veyâhûd sâire tertîbine mahsûs ne mikdâr var ise muvazzahan beyânı zımnında Haremeyn-i Eşrefeyn

Tercümanlığı cânib-i vâlâsına i‘âde kılındı. Fî 29 Mart Sene 331

‘İrfân

‘Ali Kemâl

Sure-i Hümâyûn’a ‘âid defter Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesinde bulunduğundan suâl buyrulan tebliğın beyân olması zımnında

Nezâret-i müşârunileyhâ dâiresine tevdi‘ buyrulması zımnında i‘âde olundu. Fî 21 Mart Sene 331

Müzekkere

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden ahvâl-i hâzıra hasebiyle burada kalub bir tarafa gidememiş olan yirmi altı nefer fukarâdan bazıları bu def‘a Nezâret-i Celîle veznesinden sâir

muhtâcîne ‘atâyâ ihsân buyrulduğı bahisle kendüleri için dahi münâsib mikdâr ‘atiyye ihsân buyrulması

esbâbının istihsâli bulundular fukarây-ı mümâileyhime medâr-ı ma‘îşet olmak için münâsibmikdâr akçe i‘tâsı mümkün olacağı takdîrde icâbının icrâsı husûsunda muhâsebeye emr u havâle buyrulması menût-i re’y-i sâmi-i Nezâretpenâhîleridir. Fî 27 Temmûz Sene 331

41a

Muhammed Sünbül Efendi hakkında ihbârâtda bulunmuş olan Mekke-i Mükerreme ahâlîsinden Sûdânî Bilâl bin Abdullâh da'vetidildiği hâlde gelmediginden kendüsi Yıldız civârında Nâmık Beg Mektebi'nde kapıcılık itdüğü şehr-i Teşrîn-i Evvel'in on yedinci Cum'a îrtesi günü vasatî saat bir râddelerinde Cağaloğlu'nda Nüfûs İdâre-i 'Umûmiyyesinin bulunduğu mahalde Haremeyn-i Eşrefeyn Tercümanlığı idâresine zımnında işbumüzekkere tanzîm kılındı. F31 12 Teşrîn-i Evvel Sene 331 Odacı vâsıtasıyla Polis İdâresi Müteferrika Me'mûrluğuna virilmiştir.

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden olub be-gâyet fakr u zarûrete giriftâr bulunan merbût ve mukaddem pusuladaesâmîsi muharrer muhtâcîne 'atiyye tertîbinden münâsib mikdâr akçe i'tâsı münâsib olduğu sûretde icrây-ı îcâbı husûsunun Cânib-i muhâsebeye suâl idilmesi menût-i irâde-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 22 Teşrîn-i Evvel Sene 331

Medîne-i Münevvere Mekke-i Mükerreme
Ahâlîsinden Olanlar Ahâlîsinden Olanlar

Seyyid Hâmid Ayderûsî Efendi Abdülkâdir Mahcûb Efendi

Seyyid Abdülhâdî Efendi Bekr Hindâvî Efendi

Muhadderâtdan Aliyye Hânım Ali Fülful Efendi

“ Şerîfe Râziye (Ravza?) Hânım Süleymân Bâcûrî Efendi

“ Şerîfe Fâtıma Hânım

Ahmed Ğanîm Efendi

Yûsuf Enbâbî (?) Efendi

41b

Müzekkere

Mekke-i Mükerreme ahâlisinden olub tedârik-i erzâk-ı mukarrere hakkında taşraya ‘azîmet ideceğinden bahisle bir mikdâr ‘atiyye ihsân buyrulması hakkındavesâtat-ı çâkerîye mürâcaat eyleyen Bekr Hindâvî Efendi gâyet fukarâdan olmağla mesârif-i seferiyyesine medâr olmak üzere ‘atiyyetertîbinden kendüsine münâsib mikdâr akçe i’tâsı tensîb buyrulduğu hâlde icrây-ı îcâbının cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i arzûy-i ‘aliyye-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 21 Kânûn-i Evvel Sene 331

Me’mûrîn-i Kalemî Müdüriyyet-i ‘Aliyyesine

Haremeyn-i Şerîfeyn Tercümanlığı Mu‘âvinliğine ta‘yîn buyrulan Hasan Nasr Beg’in 27 Teşrîn-i Sâni Sene 331 târihinde işe mübâşeret eylediğinden ve kendüsibundan mukaddem dört yüz gurûş maâşla Medîne-i Münevvere Livâ Tahrîrât Kalemî Evrâk Me’mûrluğunda bulunduğundan îcâbının îfâsıhakkında işbu takdîr Me’mûriyyet-i Kalemî Müdüriyyet-i ‘Aliyyesine takdîm kılındı. Fî 21 Kânûn-i Evvel Sene 331

Şeyh Bekr Hindâvî

Şeyh Ali Fülful

Abdurrahman Kâtib

Şeyh Hüseyin

Muhammed Saîd

Mekke-i Mükerrerme ahâlîsinden olub merbûtan takdîm kılınan pusulada esâmîleri muharrer beş nefer muhtâcînin cânib-i ‘askeriyeden şimendifer ile Dersâadet’den Medîne-i Münevvere’yekadar sevk u i‘zâmları hakkında Mekke-i Mükerrerme meb‘ûsu Hasan Şeybî Efendi tarafından vukû‘bulan teşebbüs üzerine takarrur iderek îcâb iden şimendifer vesîkalarını dahiahz olduğundan bahisle mümâileyhime münâsib mikdâr ‘atıyye ihsân buyrulması esbâbının istihsâli Mekke-i Mükerrerme Mu‘arrifi Seyyid Tâhâ Efendi tarafından beyân olunmuş ve mümâileyhiminyol mesârifî için muhtâc-ı i‘âne-i fukarâdan bulunmuş olduklarından buradan Medîne-i Münevvere’ye kadar me’kûlât ve mesârif-i sâirelerine medâr olmak üzere ‘atıyye tertibinden beherine ikişer yüz ğurûşdan bin ğurûşun i‘tâ vü ihsân buyrulması re’y-i ‘âlî-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine menût ve tevakkuf buyrulmağın ol bâbda Fî 11 Kânûn-i Sâni Sene 331

Medîne-i Münevvere Muhâfız-ı Sâbıkı Osman Paşa’nın Mahdûmu Hasan ‘Ârif Beg’in Yedinde Bulunan Mevrûde-i Resmîyesinin Sûret-i TasdîkiMümâileyh Hasan ‘Ârif Beg’in Medîne-i Münevvere’de tevellüd idüb muvakkaten burada ikâmet itmekde olduğu lede’t-tahkîk anlaşılmışdır. Fî 16 Kânûn-i Sâni Sene 331

Medîne-i Münevvere Mu‘arrifi

(Mühür)

Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Kethudâlığına Takdîm Kılınan Makbûz-i SenedCennetmekân-ı firdevs-âşiyân Velîyy-i’ahd-i saltanat-ı seniyye devletlû necâbetlû Yûsuf ‘İzzeddîn Efendi hazretlerinin cenâze merâsiminde hâzır bulunmuş olan Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlî-i kirâmınatevzî‘ olunmak üzere Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne’den ihsân buyrulmuş olan beş yüz ğurûşun ahâlî-i mümâileyhime li-eclî’t-tevzî‘ olduğunu mübeyyin işbu senedbi’t-tanzîm takdîm kılındı. Fî 23 Kânûn-i Sâni Sene 331

42a

Bihî

Mekke-i Mükerreme Ahâlîsi

Medîne-i Münevvere Ahâlîsi

Seyyid İbrâhîm Sâmirî

Seyyid Hâmid ‘Ayderûsî

Seyyid ‘Abdülkâdir Mahcûb

İbrâhîm Mûsâ

Seyyid Muhammed Şeyh

Seyyid ‘Abdülhâdî

Muhammed Ğanîm

Şeyh Mahmûd Muhammed Şeşdî

‘Abdulfettah ‘Abdurrahmân

Haremeyn-i Muhteremeyn ahâlîsinden olub be-ğâyet fakr u zarûrete giriftâr bulunan merbût ve mütekaddem pusulada esâmîsi muharrer muhtâcîne ‘atiyye tertîbinden münâsibmikdâr akçe ihsân u i‘tâsı tensîb buyrulduğu üzere icrây-ı îcâbı husûsunun cânib-i muhâsebeye havâlesi menût-i üsre-i ‘aliyye-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 6 Nîsân Sene 332

Yalnız şehir-i Ramazân-ı şerîfe mahsûs olmak üzere Haremeyn-i Şerîfeyn ahâlîsinden olub cidden ihtiyâcları olanlara tevzî‘ olunmak üzere ‘atiyyetertîbinden haftada yüzer ğurûşun i‘tâ vü ihsân buyrulması nezd-i şâhâne-i cenâb-ı Nezâretpenâhîlerinde tasvîb buyrulduğu hâlde her haftatanzîm olunacak makbûz-i sened mukâbilinde taraf-ı çâkerîye i‘tâsı husûsunun cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması ol bâbda Fî 11 Hazîrân Sene 332

Haremeyn-i Eşrefeyn ahâlîsinden muhtâc olanlara ecli't-tevzî' şehri Ramazân-i şerîfe mahsûs olarak ihsân buyrulan 'atiyyeden haftalık olmak üzere bâlâda muharrer yüz ğurûşun Medîne-i Münevvere Mu'arrifi Muhammed Sünbül Efendi'ye i'tâsı hakkında işbu sened muhâsebeye tevdî' kılındı.

Fî 16 Hazîrân Sene 332	Birinci Hafta
22 Hazîran Sene 332	İkinci Hafta
30 Hazîrân Sene 332	Üçüncü Hafta
06 Temmuz Sene 332	Dördüncü Hafta

Refâkat-i çâkerîde bulunan Mekke-i Mükerrime Mu'arrifi Seyyid Tâhâ ve Medîne-i Münevvere Mu'arrifi Mehmed Sünbül Efendi şu aralık dûçâr oldukları müzâyaka-i müşeddeden dolayı cüz'iyât kabîlinden bulunan mütedâhil nısf-ı maâşlarından tensîb u irâde buyrulacak mikdârının ihsân buyrulması (hakkında vesâtat-ı esbâbının istihsâli) hakkında vesâtat-ı çâkerîye mürâcaat eylemiş olduklarına ve dergâr olan ihtiyâclarına binâenis'âf-ı müvellîleri re'y-i merâhim-ârây-ı cenâb-ı Nezâretpenâhîlerine mütevakkıf bulunmağın ol bâbda Fî 20 Temmûz Sene 332 Mekke-i Mükerrime ahâlîsinden Abdullah Muhibbî Efendi bu kere sure-i hümayûn ile cânib-i Hicâz'a 'azîmet ideceğinden îcâbiden seyâhat varakasının i'tâsı zımında işbu müzekkere Polis Müdüriyet Şu'besine takdîm kılındı. Fî 20 Temmûz Sene 332

‘Arz-ı hâldeki

Numerû

1349

Harem-i Mekkî Nâibü'l-Harem-i Şerîf olub Dersâdet'de vefât iden Seyyid Muhammed Efendi'nin mahdûmundan dâireye muhavvel 'arz-ı hâline derkenârmüsted'î-i mûmâileyh Seyyid Hüseyin Efendi Mekke-i Mûkerreme ahâlîsinden sâbık Nâibü'l-Harem müteveffâ Muhammed Efendi'nin büyük mahdûmu olub bundan başkamüteveffânın diğerk zükûr Seyyid Osmân ve Seyyid Ali ve Seyyid Zekî efendiler nâmında üç mahdûmu ve Seyyid Makbûle ve Nefise ve Sâliha ve Hadîceve Meymûne hanımlar nâmında beş nefer kerîmesi ve Aliyye Hanım nâmında bir zevcesi bulunduğuv ve bunlardan büyük mahdûmu mûmâileyh Seyyid HüseyinEfendiler zevcesi mezbûre Aliyye Hanım burada ve diğerklerinin Mekke-i Mûkerreme'de buldukları Mekke-i Mûkerreme ahâlîsinden burada bulunanlarınifâdelerinden anlaşılış olduğuv cihetle müsted'î-i mûmâileyh tarafından âid olduğuv makâma ibrâz idilmek üzere şibu 'arz-ı hâlin mûmâileyhei'tâsı hakkında suâl buyrulması menût-i emr u irâde-i 'aliyye-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda Fî 9 Ağustos Sene 332

Bâlâdaki Derkenârı Tasdîkan Derkenâr

Müteveffâ Seyyid Muhammed Efendi'nin terekesi bâlâdaki derkenârımızda muharreru'l-esâmî dört nefer mahdûmiyle beş nefer kerîmesi ve bir nefer zevcesine münhasır olub

bunlardan ma'âdâ müzekkeresine müstehakk-ı âhâr hiçbir kimse bulunmadığı tahkîkât-ı vâkı'adan anlaşılmakla i'âde ve takdîm kılındı. Fî 18 Ağustos Sene 332

Abdülkâdir Mahcûb	Mehmed Ali Abdû	İbrâhîm	Mûsâ
Muhammed	Seyyid İbrâhîm Sâmiri	Seyyid Hâmid ...	Yûsuf
...	Ahmed Ğanîm Seyyid Abdülhâdî	Yûsuf	Ömer
Hicâr	Abdullah		

Haremeyni’ş-Şerîfeyn ahâlîsinden olub be-ğâyet fakîr ve bî-vâye oldukları ma’lûm ve müsellemler bulunan merbût ve mütekaddem pusulada esâmîsimuharrer on iki nefer muhtâcîne mütekarribu’l-hulûl olan ‘ıyd-i sa’îde hürmeten ‘atiyye tertîbinden münâsib mikdâr akçe i’tâsı tensîb buyrulduğuhâlde icrây-ı icâbının cânib-i muhâsebeye havâle buyrulması menût-i emr u irâde-i ‘aliyye-i cenâb-ı Nezâretpenâhîleridir ol bâbda. Fî 22 Eylûl Sene 332

Dâirenin İsmi	Kadrosu	Münhal
Taht-ı Silâhda		
Haremeyn-i Muhteremeyn	-	-

Tercümanlığı Dâiresi

Kanûnen Müstesnâ Mükellefiyet-i ‘askeriyeden OlmayanHaremeyn-i Şerîfeyn ahâlîsinden oldukları	-
---	---

82 . , 85 Tevellüdüne kadar	Te’cîli Taleb Olanlar
-----------------------------	-----------------------

-

MülâhazâtTercümân Muâvini Hasan Beg EfendiMekke-i Mükerrreme Mu‘arrifi Seyyid Tâhâ EfendiMedîne-i Münevvere Mu‘arrifi Muhammed Sünbül Efendimümâileyhimin Beldeteyn-i Tayyibeteynahâlîsinden olmaları hasebiyleşimdiye kadar mu‘âmele-i ‘askeriyedenistisnâ buyrulmuşlardırMe’mûrîn-i Kalemî Müdiriyyet-i ‘Aliyyesine CevâbHarbiye

Nezâret-i Celîlesinden vuku‘bulan esfâra atfen şeref-vârid 21 Kânûn-i Sâni Sene 332 târihlû tezkire-i ‘aliyye-i kerîmâneleri üzerinenümûnesine tevfikân tanzîm olunan cedvel leffen takdîm kılınmışdır. Ol bâbda Fî 22 Kânûn-i Sâni Sene 332

SONUÇ

Kuruluş devrinde Hicaz ve Haremeyn'e olan ilgisi, gönül bağı ile sınırlı olan Osmanlı Devleti, Mısır'ın fethi ve Haremeyn'in Osmanlı coğrafyasına katılmasından sonra tam bir sorumluluk duygusuyla hareket etmiştir. Fetih hakkından doğan yöneticilik vasfına halifelik vazifesinin getirdiği sorumluluk da eklenince dört yüz yıllık bir sürece yayılmış Osmanlı – Hicaz ve Haremeyn ilişkileri gerçekleşmiştir. Vakıflar, idari tasarruflar ve bürokratik birimler ile bölgenin imar, eğitim, sağlık, geçimlik, asayiş ve güvenlik ile ilgili işlerin adaletle yürütülmesi gibi ihtiyaçlarının karşılanması için gayret gösterilmiştir.

19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Haremeyn ve civarından geçiş veya ikamet için geliş gidişlerde artış gözlemlenmesi ve gelenlerin bir takım maddi problemlerinin tespit edilmesiyle bu misafirlerin müşküllerini hal yoluna koymak amacıyla Dâhiliye Nezareti bünyesinde Haremeyn Tercümanlığı adıyla bir birim oluşturulmuştur. Tercüman, yardımcısı, bilirkişi ve odacıdan müteşekkil beş kişilik personel ile sivil himaye hizmeti verilmiştir. Haremeyn Tercümanı Hacı Ferid Bey'in 1908-1917 yılları arasında resmi yazışmaların veya raporların taslakları olarak nitelendirebileceğimiz el yazısı defteri sayesinde Haremeyn ahalisinden İstanbul'da bulunanların vaziyetleri konusunda önemli bilgi ve verilere Devlet Arşivleri'ndeki Sadaret Teşrifat Evrakı içindeki defterden ulaşılmış bulunuyoruz. Bu defter sayesinde Osmanlı Devleti'nin Hicaz ve Haremeyn'e tam bir sorumluluk duygusuyla gerçekleştirdiği "sivil himaye hizmetinden şu sonuçlara varılmıştır:

- 1- Osmanlı Devleti bölgenin resmi sorumluluğunu üzerine aldıktan sonra Hicaz ve Haremeyn halkı için vakıf gelirleri, surre, tamirat ve inşaat gibi yerinde hizmetler ilaveten 19. yüzyılın ikinci yarısından bölgenin siyasi ve idari olarak ayrılmasına kadar geçen sürede Mekke ve Medine'den İstanbul'a gelenler için Haremeyn Tercümanlığı ismiyle bir birim oluşturulmuş ve padişahın sadakası (atiyye) tertibinden periyodik nakdi yardımlar yapılmıştır. Devlet en zor

zamanında bile Haremeyn ahâlisine karşı ilgi, alaka ve desteğini devam ettirmiştir.

- 2- Haremeyn ahalisinden olduğunu söyleyerek yardım talebinde bulunan kişilerin verdiği bilgilerin doğruluğu araştırılmak üzere Haremeyn Tercümanlığı Dairesinde Mekke-i Mükerrreme ve Medine-i Münevvere için bilirkişilik görevini yerine getirmek üzere birer Muarriflik tayin edilmiştir.
- 3- Haremeyn ahalisinden İstanbul'a gelenlerin çoğunluğunun geçimlik temin etmek amacı taşıdığı burada yardıma muhtaç duruma düştükleri ve kendi imkânlarıyla memleketlerine dönüşleri konusunda problem yaşadıkları görülmektedir. Bu durumda nakdi yardım yanı sıra tren veya vapurla ücretsiz seyahatleri de sağlanmıştır.
- 4- Haremeyn bölgesinden İstanbul'a geliş gidişlerde kontrolü sağlamak adına güvenlik, kimlik tespiti, gelenlerden seyyid, şerif ve benzeri manevi statüye sahip olanlar için imtiyaz, pasaport, şehadetname, tezkire-i Osmânî gibi belge verilmesi konusunda kanuni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.
- 5- Haremeyn ahalisinden olup İstanbul'da bulunanların uygunsuz davranışları veya suistimalleri bulunması sebebiyle başta Dâhiliye Nezareti olmak üzere devletin diğer kurumları ile de yazışmalar yapmanın yanı sıra, mübarek gecelerde Sultan'a hurma takdim etmek, periyodik yardımlara ilaveten Ramazan ayı müddetince verilecek sadakaların dağıtımını organize etmek gibi görevleri de ifa etmesinden hareketle Haremeyn Tercümanlığı Dairesinin devlet bürokrasisi içinde önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır

KAYNAKÇA

ARŞİVLER

-Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi

-Sadaret Teşrifat Evrakı (Hacı Ferid Bey'in Defteri)

-Babıali Evrak Odası

KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMA ESERLERİ

AFYONCU, Erhan, *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu*, İstanbul, Yeditepe, 2018.

AKSUN, Ziya, *Osmanlı Tarihi*, 1. Cilt. İstanbul, Ötüken Neşriyat, 1994.

ATALAR, Münir, *Surre-i Hümayun ve Surre Alayları*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1991.

ATEŞ, İbrahim, *Osmanlılar Zamanında Mekke ve Medine'ye Gönderilen Para ve Hediyeler*, 1981.

AYVA, Mehmet, *Hulefa-yı İzam-ı Osmaniye Hazaratının Haremeyn-i Şerifeyndeki Asar-ı Mebrure ve Meşkure-i Hümayunları*, Yüksek Lisans Tezi, 2006.

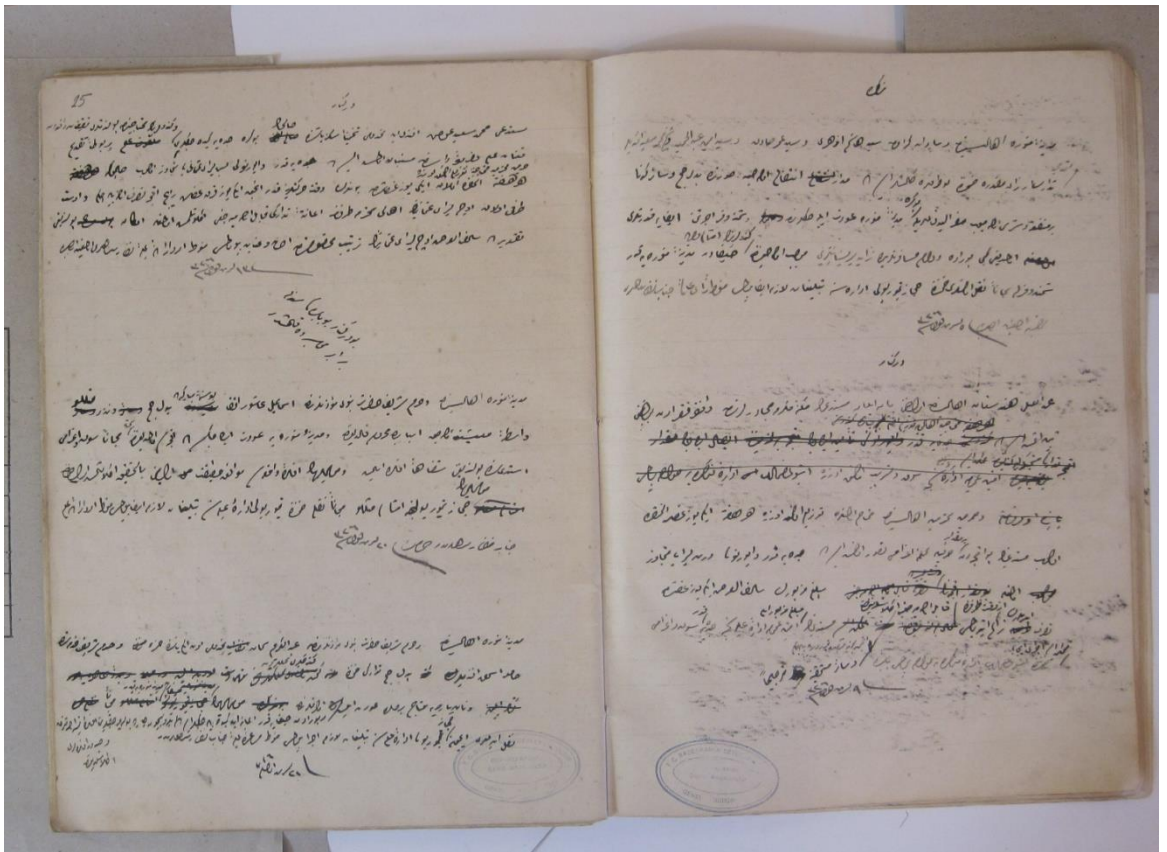
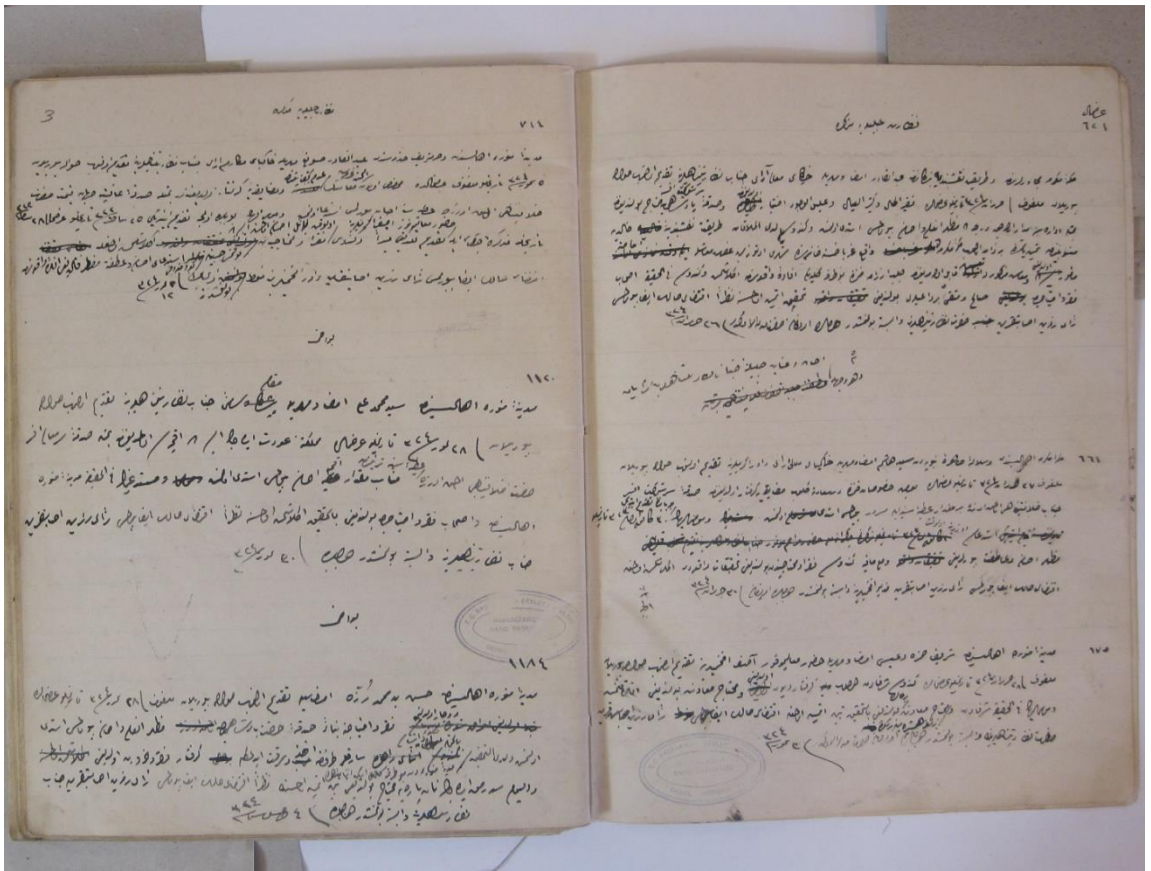
BALCI, Sezai, *Osmanlı Devleti'nde Tercümanlık ve Babıâli Tercüme Odası*, Doktora Tezi, Ankara, 2006.

BALCI, Sezai, "Osmanlı Devlet Teşkilatında Haremeyn Tercümanlığı", *History Studies* Volume 5 / Issue 5, 2013.

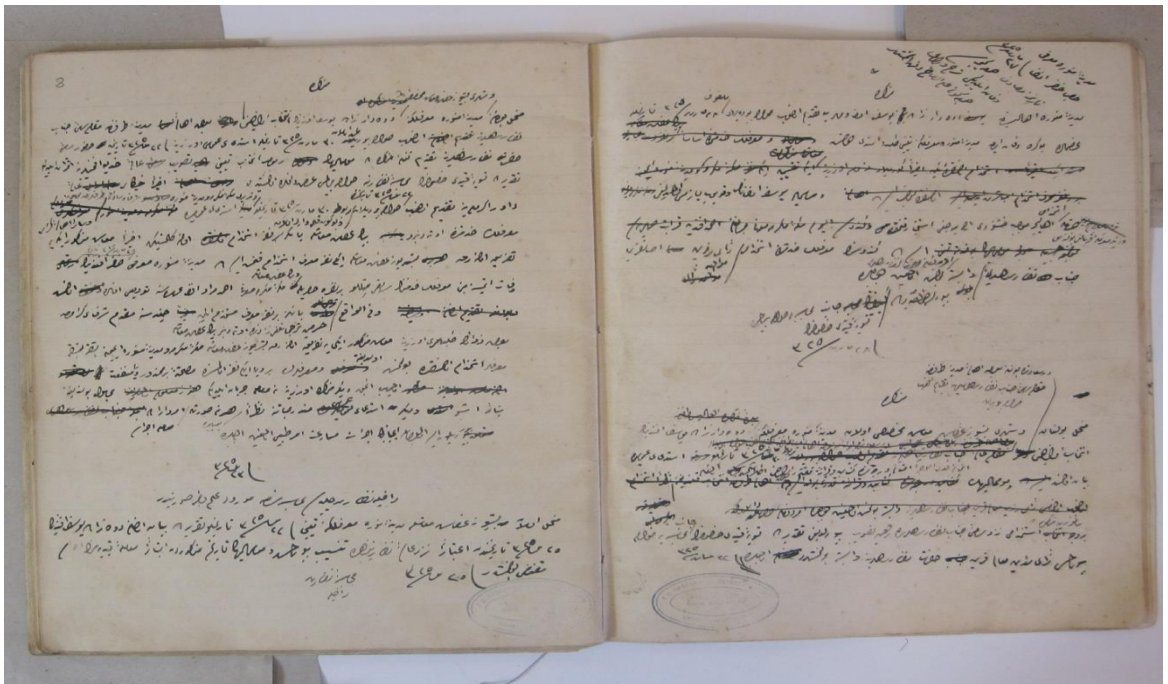
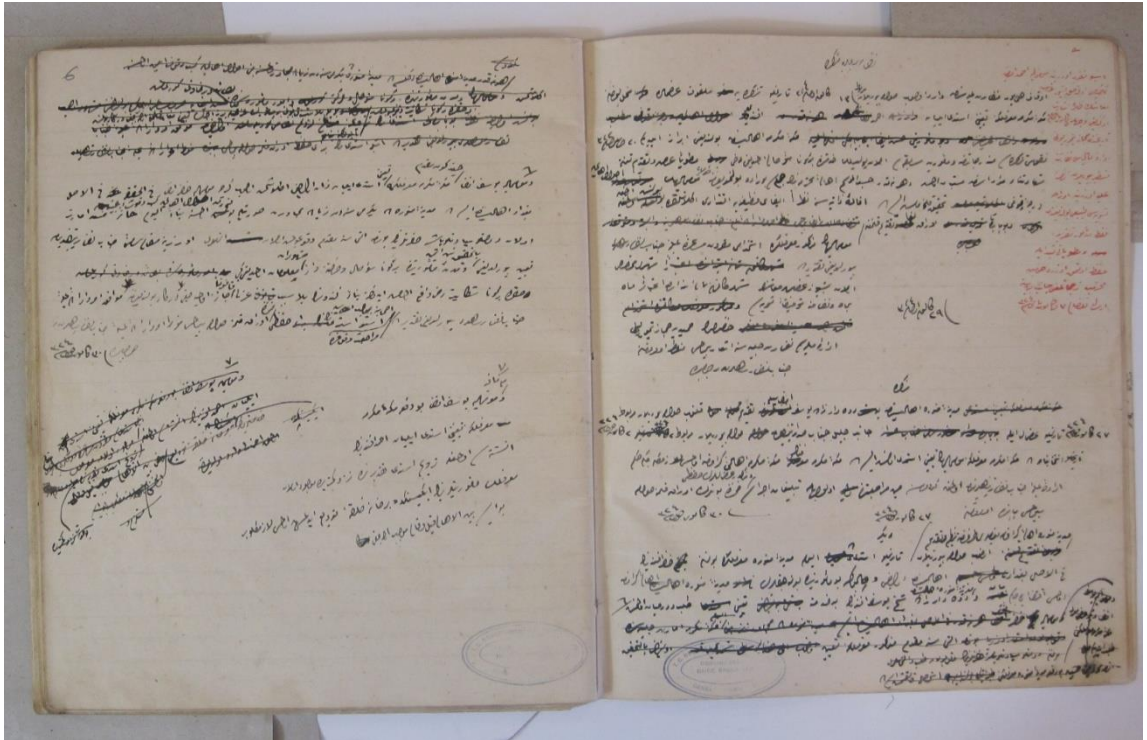
DEĞİRMENCİ, Esra Nur. *H. 1070/m. 1660 tarihli Surre-i Hümayûn defterlerinin analizi*, Master's Thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

GÜLER, Mustafa. *XVI.-XVII. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti'nde Haremeyn Vakıfları ve Ehemmiyeti*, Doktora Tezi, 1999.

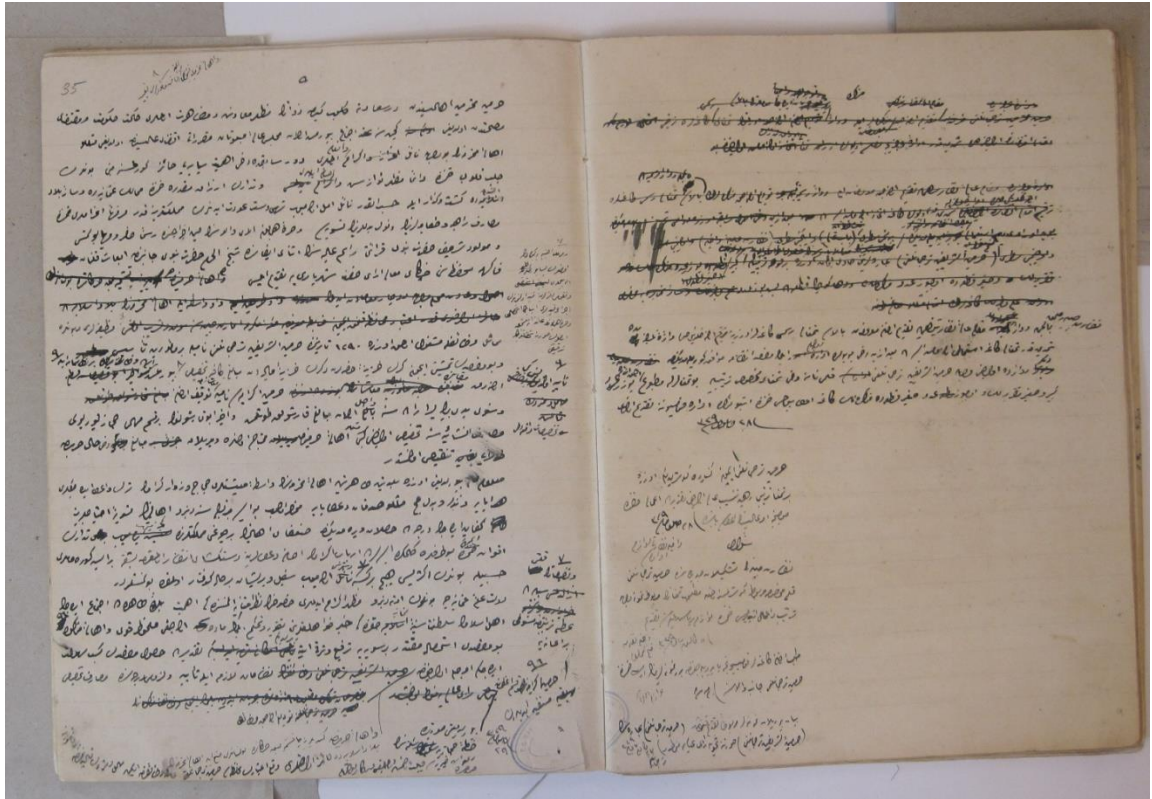
- GÜNAY, Nilüfer Alkan. “Osmanlı Taşrasında Bir Yetki Alanı Haremeyn i Şerifeyn Teftiş Vekâleti Görevi ve Kapsamı”. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi (OTAM)*, 2011.
- İNALCIK, Halil. *Devlet-i'Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-1: Klasik Dönem (1302-1606) Siyasal, Kurumsal ve Ekonomik Gelişim*. Türkiye İş Bankası yayınları, İstanbul 2010.
- İNCE, İrfan.MAD “1806 Işığında Osmanlı Surreleri: Rûmiyye-i Cedîde'nin Kuruluşu ve Siyasi-Hukuki Tahlili.” *Osmanlı Araştırmaları*, 52 (52), s. 181-225.
- KURŞUN, Zekeriya. “Osmanlı Devleti İdaresinde Hicaz (1517–1919)”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, 1. Cilt, 1999, s. 316-325.
- KURŞUN, Zekeriya, “Hac ve İktidar”, *FSM İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 2017 / 9.
- KURŞUN, Zekeriya, “Osmanlı-Arap Coğrafyası ve Uluslararası Çekişmeler”. *Osmanlı Medeniyeti Siyaset-İktisat-Sanat*, 302-314, 2005.
- KUŞ, Burhan. “Osmanlı'da Demiryolu Ağının Gelişimi Açısından Hicaz Demiryolu” *Ankad*, Erişim 5 Eylül 2022
<http://www.ankad.org/index.php/Ankad/article/view/49>
- KÜÇÜKAŞÇI, Mustafa Sabri “Hicaz”, *TDVİA*, cilt 17, İstanbul 1998.
- ÖZTUNA, Yılmaz. *Yavuz Sultan Selim*, Babıali Kültür Yayıncılık, İstanbul 2006.
- SADIK, Şerif Mehmed, *Mader-i Dünya*, Matbaa-i Kütüphane-i Cihan, İstanbul 1912.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, *Mekke-i Mükerrerme Emirleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi,1984.
- YILDIZ, Hakkı Dursun v.d., *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, 10. Cilt, Çağ Yayınları, İstanbul,1989.

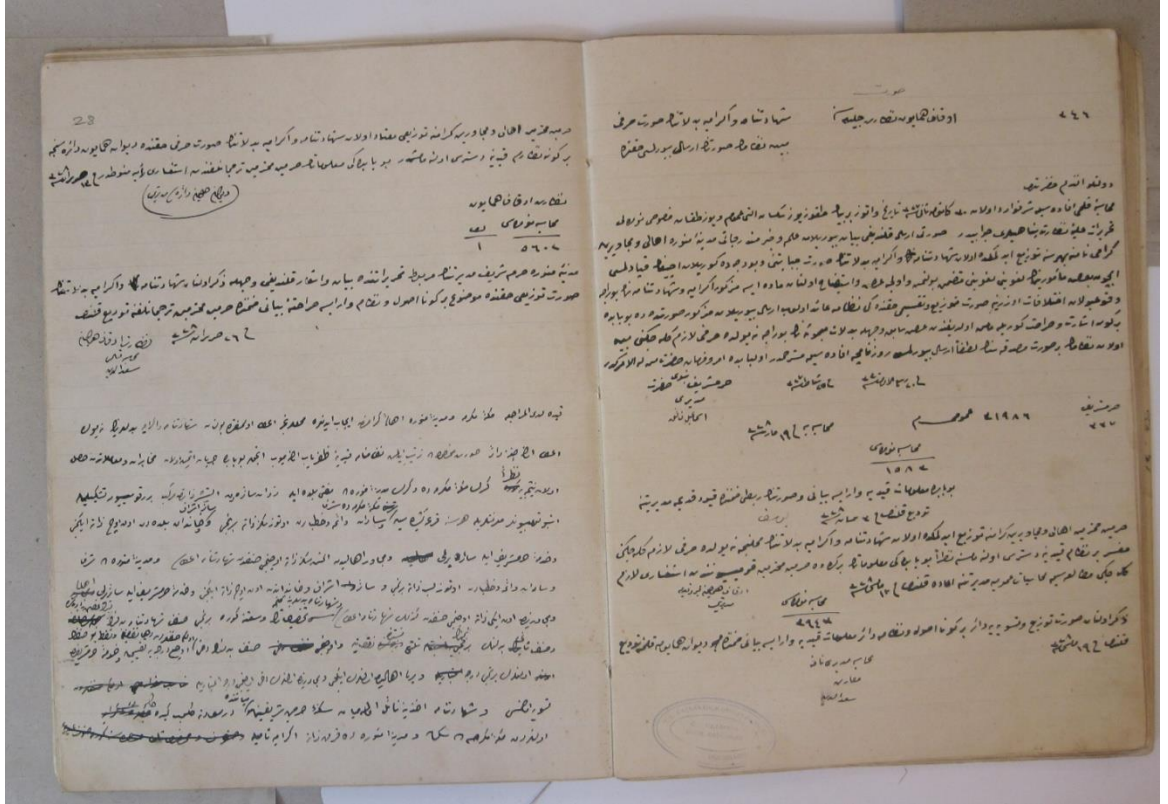
EK-2. Muarriflik İşlemleri Müzekkere Örnekleri

EK-3. Tercümanlık Odası ve Personel İşlemleri Müzekkere Örneği

EK-4. Güvenlik Konuları Müzekkere Örneği

EK-4. Hacı Ferid Bey'in 3500 Kuruş Maaş ile Haremeyn Tercümanlığına Tayin Edildiği Belge

